

PRILOG SLUŽBENOM GLASNIKU

OPĆINE LJUBUŠKI

Godina LI – Broj 4

Utorak 29. svibnja 2018.
Ljubuški

Izlazi prema potrebi
Cijena

061

Na temelju članka 29. i 174. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), članka 8. Odluke o organiziranju i funkcioniranju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine Ljubuški („Službeni glasnik Općine Ljubuški“, broj: 1/11) i članka 121 Statuta Općine Ljubuški („Službeni glasnik Općine Ljubuški“, broj: 4/06, 2/08, 4/09 i 4/12), Općinsko vijeće Ljubuški na XVIII.sjednici održanoj 29.05.2018.godine, d o n o s i

ODLUKU

o usvajanju Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Ljubuški za razdoblje 2018. - 2023. god.

Članak 1

Usvaja se Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Ljubuški za razdoblje 2018. - 2023. godine.

Članak 2

Sastavni dio ove Odluke je Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Ljubuški za razdoblje 2018.- 2023. godine.

Članak 3

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u Službenom glasniku Općine Ljubuški.

OPĆINSKO VIJEĆE LJUBUŠKI

Broj:01-02-1278/18

Ljubuški, 29.05.2018.godine

PREDSJEDNIK,
Tihomir Kvesić, v.r.

PROGRAM RAZVOJA

**ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I
MATERIJALNIH
DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH
NESREĆA U**

OPĆINI LJUBUŠKI

**ZA RAZDOBLJE OD 2018. DO 2023.
GODINE**

Ljubuški, svibanj 2018. godine

PROGRAM RAZVOJA

**ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I
MATERIJALNIH DOBARA OD
PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U
OPĆINI LJUBUŠKI ZA RAZDOBLJE
OD 2018. DO 2023. GODINE**

I

UVOD

Program razvoja zaštite i spašavanja

Ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u općini Ljubuški za razdoblje od 2018. do 2023. godine (u daljnjem tekstu: Program razvoja) predstavlja okvirni i temeljni dokument, kojim će se, u procesu razvoja i izgradnje sustava zaštite i spašavanja, unaprijediti provedba Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), provedbeni i drugi akti proistekli iz toga Zakona, odrediti smjerovi razvoja kroz provedbu konkretnih akcijskih planova i prioriteta, uskladiti i funkcionalno objediniti rješenja nositelja planiranja iz drugih sistemskih zakona koja se odnose na ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja, osobito u ostvarivanju prevencije i postizanja spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće na području općine Ljubuški.

Ovaj Program razvoja sadrži sljedeća pitanja:

1) Politiku razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u općini Ljubuški (u daljnjem tekstu: Općina),

2) Strateške pravce razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara s akcijskim planovima njihove realizacije,

3) Posebne dokumente o sadašnjem stanju razvoja sustava zaštite i spašavanja i načinu realizacije zadataka iz Programa razvoja u pojedinim oblastima.

II

POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI LJUBUŠKI

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija i ciljevi, kao i strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Općini.

Politika razvoja jeste okvirni i temeljni dokument, kojim se omogućuje donošenje i provedba zakona, provedbenih i drugih akata, odlučuje o temeljnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcijskim planovima i prioritetima na razini Općine.

1. VIZIJA I CILJEVI

Kako je cilj strateškog razvojnog planiranja integralni razvoj, pri čemu integralni razvoj ne treba shvaćati kao usporedno ostvarivanje *političko - ekonomskih* (gospodarskih), *socijalno - sigurnosnih* (društvenih) i *ciljeva zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara*, već kao ostvarenje jednog cilja koji integrira sve troje.

To ne znači integrirati tri problema u program, *nego integrirati tri problema u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva*.

Program razvoja treba krenuti od postojeće situacije i ključnih problema sustava zaštite i spašavanja, raspoznajući buduće ciljeve razvoja zaštite i spašavanja, povezujući sadašnjost i budućnost kao ostvarivanje željenog cilja. Osloncem na postojeću razvijenost upravnih i operativno - stručnih tijela, službi postrojbi civilne zaštite, u potpunosti funkcionalno integrirati postojeću nepovezanost značajnih elemenata sustava zaštite i spašavanja u tijelima uprave, osobito u protupožarnoj zaštiti i vatrogastvu, zaštiti i spašavanju iz ruševina, zaštiti od

poplava i spašavanju na vodi, higijensko - epidemioloških službi, zdravstvenih ekipa u okviru službi hitne pomoći, kapacitete Oružanih snaga BiH, MUP - a i policije i drugih pravnih osoba od značaja za zaštitu i spašavanje, da se ozbiljnije zakorači ka bitnim područjima zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti i spremnosti za uspješan odgovor na prijetnje i ugroze od prirodnih i drugih nesreća.

1.1. VIZIJA RAZVOJA

Donošenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, Općinska, zakonodavna i izvršna vlast i pravne osobe i građani stekli su pravo i obvezu izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih i drugih nesreća. Temeljem toga, postojeće strukture u Općini i drugim pravnim osobama, dužne su u okviru svoje redovite djelatnosti, zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara i okoliša tretirati kao najvažnije pitanje održivog razvoja, sukladno ovome zakonu i drugim zakonskim i provedbenim propisima.

Općim zaključcima iz Procjene ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Procjena ugroženosti), koja je usvojena 16. svibnja 2018. godine, ukazuje se na nužnost provođenja planskih preventivnih i operativno - stručnih mjera zaštite i spašavanja, za postizanje spremnosti u odgovoru na prijetnje od prirodnih i drugih nesreća i ključnih opasnosti kod svih nositelja planiranja: zakonodavne i izvršne vlasti, pravnih osoba i građana.

Materijalno - tehničkim opremanjem operativnih snaga, edukacijom stožera civilne zaštite za upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama i osoba za vođenje akcija zaštite i spašavanja, uspostavom odgovarajućeg

sustava obrazovanja za potrebe zaštite i spašavanja i razvijanjem svjesnosti o kulturi zaštite i spašavanja kod građana u mjestima gdje žive i rade, omogućiti smanjenje utjecaja prirodnih i drugih nesreća, onemogućavanje gubitaka ljudskih života, kao i šteta u materijalnim dobrima i okolišu.

1.2. CILJEVI RAZVOJA

Pored prethodno iznesenih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući naučene lekcije, vlastite i drugih, a posebice iskustva proteklog teškog razdoblja, pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati utjecaj na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za buduće razdoblje od 2018. do 2023. godine izvode se sljedeći ciljevi:

Uspostavljanje sustava zaštite i spašavanja koji će biti u stanju djelovati i odgovoriti na sve potencijalne ugroze, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolji potrebe Općine i njenih građana, na smanjenju utjecaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš i učinkovitim otklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća, ako se dogode;

Organiziranje službi zaštite i spašavanja iz pravnih osoba čija je djelatnost podudarna ili slična potrebama u zaštiti i spašavanju i koji imaju odgovarajuće resurse organiziranja sustava zaštite i spašavanja u Općini. Tamo gdje ne postoje uvjeti osnivanja službi zaštite i spašavanja od pravnih osoba, osnovati postrojbe civilne zaštite specijalizirane namjene u Općini.

Povećati suradnju nositelja planiranja, stručno usmjeravanje aktivnosti i resursa, usklađivanje i koordinaciju u zaštiti i spašavanju u Općini, primjenom svih raspoloživih mehanizama ozakonjene upravne nadležnosti, na taj način da je zaštita

i spašavanje sastavni dio svih politika, planova i programa;

Organizirati i izgraditi djelotvoran i prilagodljiv sustav zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara usmjeren na ostvarivanje vizije i ciljeva po svakom elementu, posebice na povećanju stupnja prevencije, u okviru koncepta održivog razvoja prilagođenog interesima i potrebama konkretnih sredina, sukladno karakteru političko - pravnog, administrativno - teritorijalnog državnog uređenja, zaključcima iz Procjene ugroženosti;

Definirati i izgraditi podesnu strukturu snaga za zaštitu i spašavanje čija će okosnica biti pravne osobe koje se u okviru redovite djelatnosti bave nekim od poslova zaštite i spašavanja i posjeduju visoku razinu spremnosti, a ostale parcijalne kapacitete legislativom harmonizirati (nevladin sektor, udruge građana, vatrogastvo i protupožarna zaštita, radio - amaterstvo, zaštita na vodi i pod vodom i sl.) i njihovu djelatnost u cijelosti integrirati u jedinstven sustav zaštite i spašavanja kako ne bi dolazilo do dupliranja poslova i rasipanja resursa;

Dograditi postojeći sustav zaštite i spašavanja izazovima koje će pred njega staviti strukturalne reforme u raznim oblastima (vojske i policije) sigurnosnog i obavještajnog sustava, kako bi se kapitalizirali učinci civilno - vojne suradnje u tranziciji civilne obrane ka zaštiti civila;

2. TEMELJNA NAČELA I OPREDJELJENJA

Svi oblici zaštite i spašavanja moraju se provoditi sukladno načelima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih utjecaja prirodnih i drugih nesreća, te sukladno

preuzetim međunarodnim obvezama (Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine, Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954., Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999.,

Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976., Dopunskim protokolom ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN, koja uključuje glavna načela provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama, kao i neobvezujućih preporuka iz Osla, a koja obuhvaćaju načela, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno - civilnih snaga u mirnodopskim prirodnim i drugim nesrećama) i načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju i drugim propisima iz ove oblasti.

Na temelju prethodnog, temeljna opredjeljenja u ovom području su:

- Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje, ako je zbog prirodne i druge nesreće ugrožen njegov život, zdravlje i imovina;
- U slučaju prirodne i druge nesreće zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima;
- Svaka fizička i pravna osoba ima pravo i obvezu samostalno i skupa s drugim provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- U slučaju prirodne i druge nesreće svatko je dužan pomagati u okviru svojih

- mogućnosti i sposobnosti. Čovjeku koji je u životnoj opasnosti svatko mora priteći u pomoć, ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ako ne može pomoći, treba o tome žurno obavijestiti operativni centar civilne zaštite Općine ili za pomoć se pobrinuti na drugi način;
- Sve aktivnosti za zaštitu i spašavanje su humanitarne i nepolitičke naravi;
  - Općina organizira zaštitu od prirodnih i drugih nesreća kao jedinstven i cjelovit sustav;
  - Općina je izravno odgovorna za provođenje zaštite i spašavanja na svome području;
  - Preventivne mjere moraju imati prednost nad svim oblicima planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća;
  - Građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća;
  - Organizirane snage zaštite i spašavanja u ratu, obvezne su pomoći provođenju humanitarnih načela određenih Ženevskim konvencijama;
  - Podaci o opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima za zaštitu i spašavanje su javni;
  - Svaki punoljetni građanin mora obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite, policiju o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna;
  - Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju svaka fizička i pravna osoba odgovorna je za provođenje zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća;
  - Općina, putem operativnog centra civilne zaštite i sredstava javnog informiranja, mora obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja i pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće;
  - Fizičke i pravne osobe dužne su pravodobno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih objekata i uposlenika od eventualnog nastanka prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanim u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i osiguranja imovine kod nadležnih osiguravajućih kuća. Eventualnu pomoć u saniranju nastalih šteta mogu tražiti od drugih fizičkih i pravnih osoba, tek ako su proveli prethodne aktivnosti;
  - Priprema sustava zaštite i spašavanja temelji se na prilagodbi organizacije materijalnim i ljudskim mogućnostima Općine, te razvijenosti kritične infrastrukture i stupnju osjetljivosti na pojedine vrste ugroza;
  - Općina, u slučaju prirodne ili druge nesreće prvo upotrebljava svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje. U slučaju, kada zbog velikog obujma nesreće snage i sredstva Općine nisu dovoljne, Općina traži pomoć od susjednih općina. Ako i njihova pomoć nije dovoljna, Općini pomoć dodjeljuje Županija, Federacija BiH i država Bosna i Hercegovina sukladno mogućnostima;
  - Oružane snage Bosne i Hercegovine i obrambena sredstva mogu se upotrijebiti za zaštitu i spašavanje kada raspoloživi civilni resursi nisu dovoljni za brzo i učinkovito izvođenje akcija zaštite i spašavanja i kada vojska nije prioritarno potrebna za obavljanje obrambenih zadataka, temeljem Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05) i Vojnoj doktrini Oružanih snaga (*poglavlje III, pružanje pomoći civilnim vlastima za vrijeme prirodnih i drugih nesreća*);
  - Uporaba snaga i sredstava u slučaju prirodne i druge nesreće, mora biti

- dovoljna i ekonomična u razmjeru s ugroženošću, odnosno posljedicama prirodne i druge nesreće;
- Izvođenje akcija zaštite i spašavanja temelji se na obvezatnom provođenju odluka Općinskog stožera civilne zaštite. Ako kojim slučajem bude razvidno da odluka upućuje na vršenje kaznenog djela ili kršenje međunarodnog humanitarnog prava, nitko nije obvezan i ne smije provoditi takvu odluku;
  - Svaki ovlaštenu dužnosnik civilne zaštite, zapovjednik, šef službe odnosno vođa skupine i spasilac mora znati tko je njegov nadređeni;
  - Da bi spriječili ili bar ublažili posljedice prirodnih i drugih nesreća treba brzo reagirati i učinkovito raditi. Zbog toga, snage za zaštitu i spašavanje moraju biti organizirane, opremljene i osposobljene tako da se u slučaju prirodne i druge nesreće mogu odazvati u što kraćem roku;
  - Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organiziraju se zavisno od Procjene ugroženosti i usklađene potrebe na razini Općine;
  - Službe zaštite i spašavanja organiziraju se za obavljanje onih zadaća zaštite i spašavanja za koje postoje razvijeni kapaciteti u Općini, (institucijama, zavodima, ustanovama, javnim poduzećima, postojećim dragovoljnim ili profesionalnim spasilačkim službama);
  - Postrojbe civilne zaštite organiziraju se po prostornom i funkcionalnom načelu, a mogu i u kombinaciji oba načela;
  - Kod organiziranja i provođenja zaštite i spašavanja u načelu se koriste postojeći konceptualni materijalni i drugi resursi, ali i prepoznati kapaciteti strukovnih organizacija, udruga građana i organizacija civilnog društva;
  - Provođenje djelatnosti zaštite i spašavanja u miru, izvanrednim uvjetima zahtijeva stabilnu organizacijsku strukturu, opremljenu i osposobljenu za vršenje zadaća u svim uvjetima prirodne i druge nesreće;
  - Pripadnici snaga za zaštitu i spašavanje imaju pravo na zaštitu pri radu za što su odgovorni njihovi utemeljitelji. Za provođenje propisanih mjera za zaštitu i zdravlje na radu skrbe tijela koja izravno zapovijedaju određenim postrojbama, službama i svim drugim snagama u operativnoj situaciji;
  - Rješenja i postupci iz planova zaštite i spašavanja moraju biti jednostavni, jasni i razumljivi i prethodno simulirani kroz oblike obuke radi provjere valjanosti i ažurnosti, s čime moraju biti upoznati svi čimbenici njihove izvedbe;
  - Korištenje preventivnog pristupa podrazumijeva ostvarivanje priprema za provođenje zaštite i spašavanja koje imaju nezamjenjivu ulogu. Skupe, a učinkovite mjere ne smiju biti izgovor niti razlog odlaganja njihove realizacije od strane nositelja planiranja za slučajeve kada postoji opasnost velike ili nepopravljive štete;
  - Za svaku fizičku i pravnu osobu koja je namjerno ili uz nepažnju uzrokovala ugroženost zbog koje su nastali troškovi dodatnog provođenja mjera, odnosno koja je uzrokovala naknadnu štetu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacionim odnosima (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 29/03);
  - Protiv poznatih rizika po pravilu treba se zaštititi;
  - Općina po pravilu skrbi za pomoć, odnosno socijalnu zaštitu samo onim pojedincima koji je sami sebi ne mogu osigurati;
  - Pomoć u slučaju prirodne i druge nesreće po pravilu je besplatna.
- U postupcima proračunavanja

potrebnih sposobnosti za nošenje s procijenjenim opasnostima i mogućim posljedicama koristit će se dana načela.

3. PODRUČJA RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Planiranje razvoja sustava zaštite i spašavanja za suprotstavljanje prirodnim i drugim nesrećama je izvodljiv i isplativ način da se osigura učinkovito suočavanje s posljedicama djelovanja tih nesreća. Brzo i učinkovito djelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja uz dobro provedenu suradnju i koordinaciju, odnosno upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama, može spasiti mnoge živote, smanjiti socijalno - ekonomske, političke i sigurnosne poremećaje, spriječiti lanac naknadnih nesreća, koje mogu izazvati i veće posljedice od utjecaja prirodne ili druge nesreće koja se već dogodila.

Programom razvoja uspostavlja se međuresorna suradnja nositelja planiranja, veza između različitih stručnih profesionalnih i dragovoljnih skupina i ukazuje na elemente njihovog zakonskog i funkcionalnog djelovanja u produciranju mogućnosti novog, prikladnog odgovora društvene zajednice na prirodne i druge nesreće. Razumijevanje logike koja stoji iza procesa izrade Programa razvoja, preduvjet je za prikladan slijed potrebnih koraka.

Od Programa razvoja ne očekuje se da će omogućiti upravljanje i operativni razvoj namjenskih kapaciteta zaštite i spašavanja za slučaj prirodnih i drugih nesreća, ali se očekuje smjer i pravac izgradnje i integriranje elemenata u jedinstven sustav zaštite i spašavanja koji omogućuje vladama, organizacijama, zajednicama i ovlaštenim pojedincima i građanima da brzo i učinkovito odgovore na

prirodne i druge nesreće.

Utjecaji prirodnih i drugih nesreća razlikuju se po načinu iskazivanja, razinama i vrsti izazvanih oštećenja, zemljopisnom obujmu, rasporedu izazvanih šteta i stupnju upozorenja koji se može očekivati. Ali načini odgovora, uključeni nositelji planiranja (službe i druga tijela uprave), sektori - oblasti, konceptualni resursi po vrsti i obujmu, protok informacija, način ostvarivanja komunikacijsko - informacijske podrške upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama i drugi dijelovi žurnog odgovora zajednice, imaju jasne sličnosti.

Razvoj zaštite i spašavanja suštinski treba biti usmjeren postizanju uspješnog odgovora na prirodne i druge nesreće, spašavanju života, skrbi za beskućnike, ostvarivanju mjera oporavka i održanju kontinuiteta umjerenog upravljanja u prirodnoj i drugoj nesreći na pogođenom području Općine.

Petogodišnjim Programom razvoja omogućuje se uobičajeno godišnje planiranje, izrada planova zaštite i spašavanja temeljem važnih podataka iz Procjene ugroženosti, nadzor i odgovornost nad provođenjem i kontinuirane popravke postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti, mjesto zbivanja, jačinu i točne osobine hitnosti kojima će trebati upravljati.

Stoga će biti potrebno pravodobnim, racionalnim, timskim radom različitih struka i profila, na temelju novih tehničko - tehnoloških standarda, uz uporabu novijih dostignuća u zaštiti i spašavanju, uz angažiranje domaćih resursa i znalaca u vrlo kratkom vremenu razviti/obnoviti novi učinkovit sustav zaštite i spašavanja radi poboljšanja organiziranosti, upravljanja i materijalne pokrivenosti zaštite i spašavanja u uvjetima provođenja društvenih,

sigurnosnih, obrambenih, ekonomskih i tehničko - tehnoloških reformi.

Multidisciplinarnost sadržaja mjera zaštite i spašavanja, prisutna fragmentacija nositelja zaštite i spašavanja, podložnost, način, obujam i vrste posljedica od prirodnih i drugih nesreća i sposobnost odgovora na izazove prirodnih i drugih nesreća, upućuju određenje strateških područja razvoja sustava zaštite i spašavanja čiji je središnji stup razvoja u osiguranju kontinuiteta upravljanja u tim uvjetima.

Uključivanje područja razvoja u ciklus upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća je s namjerom da se osigura društvena, stručna i znanstvena usmjerenost prema zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od višestrukih posljedica koje te nesreće sobom nose.

Koncept strateškog programiranja i planiranja razvoja sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara se stručno, metodski i logički podrazumijeva u okviru dvije faze i u četiri (4) međusobno povezana područja razvoja i to:

3.1. FAZA SMANJENJA RIZIKA KOJI PRETHODI PRIRODNOJ I DRUGOJ NESREĆI

3.1.1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

3.1.1.1. Ublažavanje kao dio područja prevencije

3.1.2. Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije

3.2. FAZA ODGOVORA I OPORAVKA NAKON PRIRODNE ILI DRUGE NESREĆE

3.2.1. Odgovor

3.2.2. Oporavak

3.1. FAZA SMANJENJA RIZIKA KOJI PRETHODI PRIRODNOJ I DRUGOJ NESREĆI

3.1.1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

Prevencija kao razvojno područje zaštite i spašavanja jeste centralna točka aktivnosti nositelja planiranja institucija javne vlasti, pravnih osoba i građana u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Cilj prevencije od prirodnih i drugih nesreća, u djelokrugu rada i odgovornosti svih nositelja planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica tih nesreća.

Temeljem zakonskog djelokruga rada, nadležna tijela u jedinici lokalne samouprave obvezna su planirati i provoditi prevenciju od prirodnih i drugih nesreća jednako kao i građani, strukovne udruge građana, organizacije civilnog društva i druge organizacije sukladno njihovoj djelatnosti.

Planiranje mjera prevencije ostvaruje se kroz programe i planove zaštite od prirodnih i drugih nesreća u okviru razvojnih ciklusa za pojedine djelatnosti u kontekstu sljedećih aspekata:

- Planiranja održivog razvoja društvene zajednice u Općini;
- Najprikladnije politike Općinskog upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama;- Prikladnim zakonodavstvom o zaštiti i spašavanju;
- Planiranjem u zaštiti i spašavanju (planovi zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća).

Provođenje mjera prevencije u zaštiti i spašavanju oslonjeno je na područja rada nositelja planiranja i uređuje se područnim (sektorskim) zakonodavstvom.

Provođenje preventivnih mjera, sukladno zaključcima iz Procjene ugroženosti, osobito je važno:

- U oblasti zakonodavstva;
- U oblasti zaštite zdravlja ljudi (epidemije);
- U oblasti planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma (zaštita od potresa, rušenja, odrona, klizanja i slijeganja tla);
- U oblasti zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, požari, poplave, protugradna zaštita, oluja i mraz);
- U oblasti energetike i industrije (eksplozije, plinova i opasnih tvari);
- U oblasti protupožarne zaštite i vatrogastva (šumski i drugi požari, eksplozije plinova i opasnih tvari);
- U oblasti zaštite životinja i namirnica životinjskog podrijetla (epizootije, zoonoze);
- U oblasti radijacijske, kemijske i biološke zaštite (radijacijsko i drugo onečišćenje zraka, vode i tla);
- U oblasti prometa i komunikacija;
- Rizici uslijed visokog snijega i velikih snježnih nanosa;
- Rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

3.1.1.1. Ublažavanje

Učinci prirodne i druge nesreće proizvode izravne i neizravne posljedice po ljude i materijalna dobra, zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno

djelovati.

Polazno stajalište uz ovu prosudbu je da i pored toga što je moguće spriječiti neke učinke prirodne i druge nesreće, drugi učinci će očigledno nastaviti postojanje, ali se oni mogu izmijeniti ili smanjiti uz uvjet da se poduzme odgovarajuća akcija.

Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sila udara, rušilačkog djelovanja prirodne ili druge nesreće u Općini po ljudi i materijalna dobra.

Područje ublažavanja faktički je nastavak ojačanja prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se načelno dijele na:

3.1.1.1.1. Administrativno — stručne mjere:

- a) Financijski poticaji usmjereni na promoviranje strukturalnih mjera ili ublažavanja, tehničku pomoć, olakšice osiguranja, porezne olakšice itd.,
- b) Razvoj zakonskog okvira,
- c) Obuka i obrazovanje,
- d) Izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija,
- e) Instaliranje sustava za operativni centar civilne zaštite,
- f) Svjesnost javnosti.

3.1.1.1.2. Građevinsko — tehničke stručne mjere

Uobičajene građevinsko - tehničke stručne mjere ublažavanja izravno su u funkciji učinkovite zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i razvijaju se na temelju:

- a) Odgovarajućeg prostornog planiranja,
- b) Procjene fizičkih sila koje mogu

nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća,

- c) Planiranje i analiza mjera da bi se odoljelo takvim silama,
- d) Umijeće građenja s odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

Tim preventivnim mjerama se doprinosi kvaliteti izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- a) Izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (potresima, poplavama, snježnim nanosima, jakim vjetrovima, itd.),
- b) Ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili još otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

3.1.2. Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije

Područje razvoja pripravnosti/spremnosti Općine međusobno je uvjetovano postizanju stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama. Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u načelu trebaju biti poistovječene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala učinkovitost sustava zaštite i spašavanja.

Zahtjevom za postizanjem pripravnosti/spremnosti, kao razvojnim područjem zaštite i spašavanja omogućuje se nositeljima planiranja u Općini, organizacijama civilnog društva, udrugama građana i pojedincima, brzo i učinkovito djelovanje u odgovorima na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Razvoj područja pripravnosti temelji se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nositelja

planiranja.

Institucije pravnog sustava su zakonski, po definiciji, odgovorne za očuvanje stabilnosti i vitalnosti Općinske vlasti i u uvjetima prirodnih i drugih nesreća, uspostavljanjem stožera civilne zaštite kao operativno - stručnih tijela za dužnosti upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama i stvaranjem potrebitih pretpostavki za njihov rad, što podrazumijeva ljudske i materijalno - tehničke resurse, namjenski izgrađene i opremljene prostorne kapacitete.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na stupanj razvijenosti sustava zaštite i spašavanja, skoro redovito iznenade nositelje planiranja i uvijek su kompliciranije nego što se to predviđi u procjenama ugroženosti.

Razvojno usmjerenje pripravnosti/spremnosti treba fokusirati na najosjetljivije komponente i to:

- a) Organizaciju i planiranje, što sadrži jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće i kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim nesrećama i kvalitetne doktrinarne dokumente po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnosti pripravnosti u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za žurni odgovor, kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja,
- b) Resursi, pod kojima

podrazumijevamo objekte i sustave za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, točnu i ažurnu specifikaciju resursa koji će se koristiti, opremu, sredstva i zalihe, logističke centre,

- c) Koordinaciju kao proces uvećavanja stupnja pripravnosti i napora u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama,
- d) Spremnost i pripravnost operativnog centra civilne zaštite za situacije prirodne i druge nesreće,
- e) Obuka i svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće.

Pripravnost i spremnost su u praktičkom smislu jedinstveno razvojno područje sustava zaštite i spašavanja, međusobno ovisni i povezani od čije kvalitete ovise operacije razvojnog područja odgovora na prirodne i druge nesreće.

Spremnost je praktično stanje trenutačnih kapaciteta i sposobnosti nositelja planiranja institucija tijela upravljanja u zaštiti i spašavanju, organizacija civilnog društva, udruga građana i pojedinaca da brzo i učinkovito odgovore na sve izazove prirodne i druge nesreće.

WHO - World Health Organization (Svjetska zdravstvena organizacija) je 1995. godine promovirala „spremnost“ kao stanje koje povezuje učinkovitu pripravnost sa učinkovitom pomoći.

Temeljem toga, sasvim je prihvatljiva definicija WHO o stanju spremnosti kao „*organiziranosti postojećih tehničkih kapaciteta pojedinog sektora, institucije ili organizacije*“ uzimajući u obzir da je pripravnost razvoj novih i dodatnih kapaciteta tako da bi sljedeći odgovor na izazove prirodne i druge nesreće trebao biti bolji od prethodnog.

Iako blisko povezani, logički skoro istovjetni, leksički podudarni pojmovi, ipak se sistematski i izvedbeno razlikuju.

Zbog toga je vrlo važno da se za ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja ovisno od procijenjene potrebe pripreme potrebni resursi (planovi, snage, sredstva, oprema, veze i komunikacije i sl.), koji neće biti spremni za izvršenje zadaća ukoliko se ljudstvo ne obučuje i osposobi u vršenju svoje konkretne službe i stručno rukuje sredstvima i opremom, a stožeri civilne zaštite u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.

U razvojnom pogledu posebnu pozornost treba posvetiti sljedećim elementima spremnosti, jer pripravnost nije samoj sebi svrha niti dovoljna bez spremnosti, koja se postiže:

- a) Obukom za usavršavanjem,
- b) Instaliranjem sustava ranog upozoravanja,
- c) Izgradnjom specijaliziranih komunikacijskih sustava za potporu upravljanju procesom u prijenosu govora i podataka,
- d) Uspostavom baze podataka značajnih za zaštitu i spašavanje,
- e) Osiguravanjem namjenskih zaliha u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći,
- f) Zalihe za ublažavanje posljedica, faze oporavka nakon

- prirodne ili druge nesreće,
g) Vježbe simulacije - provjere planova zaštite i spašavanja,
h) Prosljeđivanje ažuriranih tehničkih informacija vezanih za pojedine opasnosti itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća (kontingentni planovi).

U normalnim uvjetima, ovi resursi zadovoljavaju druge redovite potrebe. Programi pripravnosti definiraju prilagođavanje ili prečišćavanje ovih funkcija kako bi ih napravili odgovarajućim za korištenje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

3.2. FAZA ODGOVORA I OPORAVKA NAKON PRIRODNE ILI DRUGE NESREĆE

3.2.1. Odgovor

Suština ukupnih priprema društvene zajednice za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća. Zapravo, to je centralno razvojno područje sustava zaštite i spašavanja koje je uvjetovano i određeno postizanjem kvalitete razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/spremnosti. Iz ovih razloga ovaj Program posebice obrađuje ovo područje.

Mjere odgovora /interventne mjere/ su one koje se poduzimaju neposredno prije (nakon uzbunjivanja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće usmjerene ka spašavanju života i zaštiti imovine i sagledavanju trenutačnih šteta nastalih na početku te nesreće.

Operacije odgovora /interventne mjere/ izvode se u krajnje teškim uvjetima nametnutim silom destrukcije, teško se

realiziraju, zahtijevaju velika požrtvovanja ljudstva, osigurane resurse, prethodno planiranje i programiranje, organiziranost, obučenosť i uvježbanosť snaga i operativno stručnih tijela za upravljanje procesom.

Učinkovitim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavanje teškoća i patnji, povrat osnovnih uvjeta potrebnih za život i funkcioniranje sustava društvene zajednice.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- a) Pokretanje interventnog sustava,
- b) Analiza i procjena,
- c) Spašavanje života, vlasništva i okoliša,
- d) Spašavanje ljudi zarobljenih u ruševinama, na vodi, pod vodom,
- e) Trijaža, liječnička pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i skrb za žrtve,
- f) Evakuacija osoba sa pogođenog područja,
- g) Gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih tvari,
- h) Organizacija smještaja za stradale (žurne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, športske dvorane i sl.),
- i) Organizacija ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i djelatnika spasilačkih postrojbi i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene zaliha i šteta na prehrambenom fondu
- j) Osposobljavanje ulaznih i izlaznih putova, raščišćavanje ključnih prometnica, priprema heliodroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja),
- k) Uspostavljanje komunikacija i veza (radio i TV, telefonske, mobilne i informacijske veze),
- l) Opskrba pitkom vodom i strujom,
- m) Organizacija neprestanih zdravstvenih i higijensko - epidemioloških operacija,
- n) Informiranje javnosti i rad s medijima

/informacij sko upravlj anj e/,

o) Organizacija pojačanih mjera zaštite imovinske i osobne sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području,

p) Građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine,

q) Praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih osoba i ponovno spajanje obitelji,

r) Održavanje morala stanovništva.

Navedeni vidovi učinkovitog odgovora u vođenju akcija zaštite i spašavanja zahtijevaju:

- a) Sveobuhvatne informacije o pripravnosti/spremnosti (politička usmjerenja, nositelji planiranja, organizacija, resursi i obučenos),
- b) Pravodobno i prikladno aktiviranje sustava odgovora (planovi, pripravnost, aktiviranje i dr.),
- c) Stručno koordiniranje operacija odgovora /vođenje akcija zaštite i spašavanja/,
- d) Alternativne komunikacije i veze,
- e) Pregled stanja /mapiranje/ analiza i procjena,
- f) Kvalitetno i odgovorno upravljanje informacijama,
- g) Plansku evakuaciju.

U operacijama odgovora /interventnim mjerama/ redovito se, u više sektora, pojavljuju ozbiljni problemi na koje u razdoblju priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti treba obratiti izrazitu pozornost i to:

- Nepostojanje ili neprikladnost kontingentnih planova ili konceptualnih resursa i logističkih centara,

- Funkcionalno neizgrađena pripravnost/spremnost,
- Pravno, organizacijski i tehnički nedostaci kod upozoravanja na opasnosti,
- Stupanj organiziranosti, usklađenosti i razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sustava odgovora,
- Fizički, psihološki, socijalno - sigurnosni, zatim ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće,
- Teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama,
- Netočne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području,
- Spajanje ljudi (u pogođenom području),
- Slabo upravljanje informacijama,
- Neodgovarajući artikli koji se dostavljaju i računaju kao pomoć,
- Slaba koordinacija operacija odgovora /interventnih mjera/,
- Nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti,
- Prihvat međunarodne pomoći.

3.2.2. Oporavak

Oporavak je postupak kojim se Općina pomaže u postizanju odgovarajuće razine funkcioniranja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima, na stanje bolje od onog prije nesreće.

Sa stajališta razvoja ovoga područja zaštite i spašavanja treba imati u vidu da se proces oporavka može otegnuti, vjerojatno na 5 do 10 godina, pa čak i više, čemu se mora prilagoditi i planiranje i programiranje ukupne konsolidacije i stabilizacije.

Usmjerenost razvojnog područja oporavka jeste postizanje stabilizacije stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom, koja je u odnosu na izravnu operativnu funkciju sustava zaštite i spašavanja života, zdravlja ljudi i materijalnih dobara, najvažnija. Ostale faze oporavka: rehabilitacija i rekonstrukcija su takve aktivnosti koje se mogu izvršavati u okviru redovite djelatnosti, nakon faze saniranja stanja, pa Program razvoja ih neće posebno obrađivati.

Oporavak po pravilu ovisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što učinkovita prevencija, ublažavanje i pripravnost ovise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pozornost glede oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- saniranja stanja,
- rehabilitacija osoba pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće,
- prioritarna rekonstrukcija građevina.

Za saniranje stanja osigurati:

- analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim ljudima i materijalnim dobrima,
- sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko - higijenske, građevinske, transp
rtne, elektrodistributivne i dr.),
- žurnu popravku kuća, stambenih i drugih objekata koji se mogu popraviti,
- privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostava artikala ishrane i osnovnih životnih potrepština,

- operacije raščišćavanja.

4. PROVEDBA

Uvažavajući činjenicu da Politika razvoja proizlazi iz Procjene ugroženosti, te da su zaključci iz Procjene ugroženosti sastavni dio Programa razvoja, najvažniji dio Politike razvoja čini provedba zaključaka iz Procjene ugroženosti i utvrđene politike u ovoj oblasti.

4.1. UTVRĐIVANJE STRATEGIJE RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA

Na temelju zaključaka iz Procjene ugroženosti, zatim temeljnim načelima iz Politike razvoja, izrađena je Strategija razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja), kao drugi dokument Programa razvoja. Strategija razvoja u sebi sadrži usuglašene strateške pravce, sa akcijskim planovima njihovog osiguranja uvažavajući utvrđene faze i područja razvoja naznačene u Politici razvoja.

4.2. RAZVOJNI PROGRAMI I PROJEKTI

Strategija razvoja uključuje konkretne provedbene korake, razvojne programe i projekte, aktivnosti i inicijative s odgovarajućim opisima, nositelje realizacije, rokove, procjenu potrebnih resursa i očekivane učinke realizacije.

Politika razvoja i Strategija razvoja sjedinjuju se s praksom, postaju platformom razvoja i integriranja u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav zaštite i spašavanja, u razdoblju od 2018. - 2023. godine.

Općina će poticati provedbu

razvojnih programa i projekata kroz različite mjere i aktivnosti jer su isprepleteni i međusobno povezani trajni zahtjevi za zaštitom i spašavanjem, socijalno sigurnosne datosti i ekonomski razvoj.

To pruža najširu osnovicu za podizanje svjesnosti o potrebi unaprjeđenja ove oblasti najširoom podrškom u strukturi društva, ali i odlučnijim i privrženijim pristupom države u osiguravanju dodatnih sredstava i raznih olakšica u provedbi ovih programa i projekata, znanstveno - istraživačkom radu u zaštiti i spašavanju i dr.

4.3. NOSITELJI PROVEDBE POLITIKE RAZVOJA

4.3.1. Općina

Sukladno Programu razvoja, Općina u svom programu razvoja utvrđuju Politiku razvoja i Strategiju razvoja, u kojima su također sadržani strateški pravci razvoja s akcijskim planovima, obuhvaćajući i primjenjujući utvrđena strateška područja djelovanja od faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći do faze odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

Sve te aktivnosti moraju imati oslonac na vlastite procjene ugroženosti i utvrđenu vlastitu razinu odgovornosti provedbe.

Za ostvarivanje Politike razvoja, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju odgovorni su: Općinsko vijeće, Općinski načelnik i Općinske službe za upravu.

Službe za upravu u Općini, sukladno definiranim nadležnostima i obvezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provedbu ciljeva postavljenih Politikom razvoja i Strategijom razvoja.

Ključna odgovornost navedenih nositelja provedbe Politike razvoja ogleda se

u osnovnoj zadaći osiguranja uvjeta razvoja sustava zaštite i spašavanja osiguranjem odgovarajuće organizacije, kadrova, materijalnih resursa. Naime, suštinski cilj razvoja sustava zaštite i spašavanja je osposobljenost i spremnost djelovanja na razini Općine, gdje prirodne i druge nesreće nastaju.

Služba civilne-protupožarne zaštite Općine kao stručno tijelo ima ključnu ulogu u koordinaciji provedbe Politike razvoja i Strategije razvoja, odnosno Programa razvoja.

4.4.FINANCIRANJE PROGRAMA RAZVOJA

U Zakonu o zaštiti i spašavanju u poglavlju financiranje, a osobito od članka 179. do 184. točno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava iz posebnih naknada.

Na temelju članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, sredstva potrebna za realizaciju programa i projekata iz odgovarajućih akcijskih planova osigurati će se iz:

- proračunskih sredstava svakog nositelja planiranja u okviru redovitog planiranja za potrebe redovite djelatnosti, u načelu kao dio preventivnih i strukturalnih mjera prije nastanka prirodne ili druge nesreće, kao i za otklanjanje posljedica prirodne ili druge nesreće;
- posebna proračunska sredstva koja izdvaja općina (1% od godišnjeg društvenog proizvoda) sukladno Procjeni ugroženosti;
- sredstava pravnih osoba, iz osiguranja, dobrovoljnih priloga, međunarodne pomoći i drugih izvora utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i

drugim zakonima;

- po osnovu posebne naknade na neto plaće 0,5%, iz sredstava koja pripadaju Općini, a na temelju godišnjeg plana korištenja sredstava zaštite i spašavanja i zadaća utvrđenih u Programu razvoja, u načelu osobito za osiguranje materijalnih resursa - opremanje, te osposobljenosti za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

Navedeni izvori sredstava i njihov planirani iznos utvrđeni su u posebnom elementu Programa razvoja pod nazivom: „Pregled očekivanih troškova sa izvorima financiranja“.

Ukazujući na visok stupanj ugroza, dosadašnju razinu razvoja sustava zaštite i spašavanja, predviđajuća sredstva neće biti dostatna u ovome razvoju, za osiguranje zadovoljavajuće razine osposobljenosti i spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće. Iz tih razloga ovisno, o ekonomskom razvoju i dodatnim mogućnostima izvršna i zakonodavna vlast u Općini će nastojati sukladno Procjeni ugroženosti, osigurati fondacije za razvoj zaštite i spašavanja radi integriranja u jedinstven sustav sposoban za učinkovit odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća, kao i osnivanje jedinice za posebne namjene.

5. ZAKLJUČCI

5.1. Politikom razvoja su na modernim osnovama izraženi ambiciozni ciljevi za izgradnjom i razvojem svih pojedinačnih elemenata i sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, kao cjeline. Ostvarenje vizije takvoga sustava zaštite i spašavanja, zadaća je najvišega stupnja složenosti, koja zahtijeva prije svega, opredjeljenje te koordiniran napor i podršku svih tijela vlasti, političkih zajednica, svih političkih

subjekata, ali i suštinsko prihvaćanje navedenih načela i opredjeljenja od strane svih relevantnih sudionika ovoga poduhvata.

5.2. Provedba Politike razvoja i donošenje Strategije razvoja ukazuju da je sustav zaštite i spašavanja interdisciplinaran i da zahtijeva visoku stručnost i primjenu svih dosadašnjih, ali i novih znanstveno - istraživačkih projekata iz oblasti zaštite i spašavanja.

5.3. Općinski načelnik, Općinsko vijeće i svi drugi zainteresirani subjekti će zajednički raditi na promociji izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

III

STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA NJIHOVE REALIZACIJE

I - UVOD

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i njihovi akcijski planovi realizacije su osnova ostvarivanja vizije razvoja sustava zaštite i spašavanja u Općini za razdoblje 2018. - 2023. godina.

Strateški pravci razvoja su temeljeni na viziji i ciljevima proklamiranim u Politici razvoja, s tim da su obrađeni kroz utvrđene dvije faze sa četiri međusobno povezana područja razvoja, koja su dana detaljno u Politici razvoja.

II - OPĆENITO O STRATEŠKIM PRAVCIMA

Ova strategija, izražena kroz utvrđene strateške pravce i akcijske planove, je izraz nastojanja da se rastuća svijest o potrebi razvoja zaštite i spašavanja u Općini

pretvori u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.

Strategija razvoja usmjerava društvena nastojanja da se područja razvoja zaštite i spašavanja ostvare sukladno njihovoj prirodi, njihovim ciljevima i logici funkcioniranja, dok ih u okviru funkcionalnog sustava zaštite i spašavanja povezuju zajednički razlog djelovanja - zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša - te zajednički opći ciljevi. To podrazumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih (sektorskih) područja razvoja, odnosno namjenskih institucija (nositelja planiranja), koje su specifično organizirane zbog ostvarivanja navedene funkcije (upravna i stručna tijela civilne zaštite), u odnosu na ostala područja, subjekte i nositelje planiranja, kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu zaštite i spašavanja samo jedna od djelatnosti njihovog zakonskog djelokruga rada, izuzev područja prevencije.

U konačnici Strategija razvoja nudi razumijevanje načina ostvarenja opredjeljenja definiranih u Politici razvoja, u kojoj je za svaki strateški pravac jedinstveno utvrđeno sljedeće:

- Osvrt na sadašnje stanje;
- Razvojnu viziju kroz četiri područja djelovanja (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak);
- Osnovni strateški pravci za ostvarenje vizije (provedba);
- Akcijski plan kroz specifikaciju konkretnih akcija koje treba poduzeti prema strateškim pravcima.

Osvrt na sadašnje stanje, sadržajno je obrađeno u Procjeni ugroženosti, tako da se u strateškim pravcima ukratko ukazuje na razloge izbora strateškog pravca razvoja u toj

oblasti u odnosu na one koje nisu prioritet ili čiji je stupanj razvoja zadovoljavajući.

Razvojna vizija razrađena je kroz naprijed navedena četiri područja u kojoj su pored sadašnje normativne uređenosti, koja trenutno osigurava provođenje preventivnih mjera, dodatne mjere koje treba poduzeti u oblasti zakonodavstva, određenih ulaganja u građevinske i druge objekte, objekte infrastrukture i opremanja koja bi mogla dovesti do ublažavanja posljedica ako nastane prirodna ili druga nesreća. Za potrebe osiguranja veće spremnosti specificirani su elementi koji će tu spremnost dići na veću razinu s temeljnim ciljem odgovarajućeg odgovora na nastanak prirodne ili druge nesreće radi smanjenja ili onemogućavanja nastanka ljudskih žrtava ili većih materijalnih šteta.

Provedba strateškog pravca definira programe, projekte ili inicijative za koje se smatra da su u tolikoj mjeri važni za razvoj sustava zaštite i spašavanja, uz izradu ili korištenje stručnih i znanstvenih radova u toj oblasti s prijedlozima izravne financijske potpore nadležnih tijela vlasti.

Iako su važni za ukupan sustav zaštite i spašavanja, neki strateški pravci nisu uključeni u Program razvoja iz objektivnih razloga, zato što pretpostavljaju dugoročniji cilj ostvarenja (više od deset ili dvadeset godina), zbog nedostatnih financijskih sredstava kao rezultat nedovoljnog ekonomskog razvoja ili zbog predstojećih ili najavljenih reformi. To ne znači da nositelji implementacije Programa razvoja, kada se za to steknu uvjeti, sa materijalnim pretpostavkama, ne mogu naknadno definirati takve strateške pravce, utvrditi akcijski plan njegove realizacije, a nakon toga bi se ugradili u ovaj program razvoja i u godišnje financijske planove.

Akcijnski plan se bazira na strateškim

pravcima danim u područjima razvoja, pa je zbog toga u ovom elementu dan kao posebno poglavlje.

Akcijски plan svakog strateškog pravca razvoja sustava zaštite i spašavanja daje specifikaciju konkretnih akcija za razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav u razdoblju 2018. - 2023. godine.

Samo Akcijски plan utemeljen na dogovorenoj strategiji razvoja kroz područja može tu strategiju oživjeti i ponuditi odgovore na važna pitanja i to:

- Kako to ostvariti;
- Tko je nositelj;
- Do kada uraditi i s kojim očekivanim učincima;
- Čime to ostvariti.

Akcijски plan nudi platformu po kojoj će se Strategija razvoja provesti u praksu.

Akcijски plan okrenut je razvoju, odnosno onim razvojnim aktivnostima koje izravno potiču sveobuhvatan razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u funkcionalan i učinkovit sustav.

Svaka od aktivnosti treba biti specificirana kroz skicu projektnog zadatka, podrazumijevajući različitu razinu složenosti:

- Razvojni programi usmjereni na jačanje i razvoj određenog područja razvoja ili važnog segmenta određenog područja;
- Razvojni projekti usmjereni na realiziranje konkretnih ciljeva ili produkata, ali od šireg značenja za razvoj sustava zaštite i spašavanja;

• III - AKCIJSKI PLANOVIMA

Pojedinačni projekti koji su usmjereni na provedbu konkretnih specifičnih rješenja, ali u cilju prihvatanja stajališta da će se ta rješenja postići u nekoj etapi razvoja.

Aktivnosti koje će se ostvarivati situirane su po prioritetima i u određenom vremenskom okviru, oslonjene jedna na drugu, s tim da su sve podjednako važne u širem kontekstu.

U skicama projektnih zadaća određeni su nositelji i sudionici.

U akcijskim planovima se naznačuju nositelji izrade i odgovornosti realizacije strateškog pravca, s tim da su i obvezni, a i dana im je mogućnost angažiranja drugih tijela, institucija i eksperata.

Akcijски plan nije ograničen na broj aktivnosti kojima će se provoditi i poticati navedeni strateški pravac. Njega treba promatrati kao plan koji sadrži aktivnosti kroz koje se razvija sustav zaštite i spašavanja u Općini u cijelosti i to od strane svih nositelja planiranja, tijela vlasti, nevladinih organizacija, sudjelovanja međunarodne zajednice, strukovnih udruga, privatnog sektora i građana.

II - KONKRETNI STRATEŠKI PRAVCI S AKCIJSKIM PLANOVIMA

1) PROGRAM OSIGURANJA MINIMUMA SREDSTAVA ROBNIH I DRUGIH ZALIHA ZA POTREBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI, KAO DIO SPREMNOSTI I ODGOVORA NA

NASTANAK PRIRODNE I DRUGE NESREĆE

1. UVOD

Ratne i druge posljedice, sadašnje stanje ekonomskog razvoja, razina nezaposlenosti i opće stanje siromaštva je temelj za utvrđivanje strateškog cilja osiguranje minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće, jer iskustva ukazuju na potrebu osiguranja minimuma vlastitih resursa.

2. POSTOJEĆE STANJE

Iskustveno, kroz provođenje akcija zaštite i spašavanja u posljednjih 10 godina, stanje u ovoj oblasti se može izraziti kao nezadovoljavajuće, jer u mnogim situacijama nadležna tijela nisu bila u mogućnosti osigurati ni minimum zaliha potrebnih za zaštitu i spašavanje.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije, osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06), kojim su utvrđene ovlasti Federalne direkcije robnih rezervi;
- Zakon o Federalnim robnim rezervama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/99), koji je utvrdio obveze i nadležnosti nižih tijela vlasti u pogledu stvaranja zaliha;
- Zakon o zaštiti i spašavanju;

- Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/06);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09).

Razvojni karakter prevencije u osiguranju robnih zaliha i drugih sredstava ogleda se: u primjeni stručnih mjera, usmjerenih na osiguranje minimuma potrebnih zaliha lijekova i sanitetskog materijala potrebnih za medicinsku skrb, smještaj, organizaciju ishrane, osiguranje odjeće i obuće, pitke vode, struje i slično za potrebe pogođenog stanovništva.

Sadašnji način organiziranja ovih poslova, kao dio prevencije, odražava politiku upravljanja u ovoj oblasti, kao najprikladniju, po kojoj su sredstva robnih zaliha za potrebe zaštite i spašavanje, u načelu, decentralizirana i približena, eventualno ugroženom stanovništvu na lokalnoj razini.

Ublažavanje kao vizija novog stanja, treba osigurati:

1) *Administrativno — stručne mjere:*

- donošenje propisa o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala;
- izvršiti izmjene i dopune Zakona o federalnim robnim rezervama, kojima treba decidirano osigurati sredstva zaliha za zaštitu i spašavanje;
- osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do

odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunu Općine za ovu namjenu, a dio financijske podrške, ako se osiguraju sredstva u proračunima i iz sredstva utvrđenih u članku 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

2) **Građevinsko — tehničke mjere**

Kao dio prevencije i ublažavanja, građevinsko - tehničke mjere u ovoj oblasti osigurat će se izgradnjom ili rekonstrukcijom ili prilagođavanjem postojećih objekata za potrebe čuvanja robnih zaliha za zaštitu i spašavanje, s tim da ti objekti moraju biti otporni na procijenjene elemente ugrožavanja i da imaju odgovarajuće uvjete.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- osiguranje logističkih centara u Općini i uz preporuku pune racionalnosti, koja podrazumijeva da ti centri mogu biti i u sastavu pravnih subjekata i drugih nositelja planiranja;
- osigurati odgovarajuće zalihe koje se odnose na ishranu, zdravstveno osiguranje, smještaj unesrećenih i drugo;
- točna i sređena evidencija svih sredstava i opreme u logističkim centrima, i uspostava baze podataka o ovim sredstvima značajnim za zaštitu i spašavanje u Općini;
- osiguranje odgovarajućih zaliha namjenskih sredstava i opreme za

potrebe smanjenja rizika;

- osiguranje namjenskih zaliha za zaštitu i spašavanje u fazi oporavka;
- visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja na razini Općine i Županije;
- provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) **Odgovor**

Bit programa osiguranja robnih zaliha ogleđa se u sposobnosti odgovora na prirodne i druge nesreće. Osiguranjem odgovarajućih zaliha hrane, pića, smještajnih kapaciteta, zdravstvenog osiguranja i drugih potreba, treba stvoriti uvjete za učinkovit odgovor u smanjenju broja nastradalih, olakšavanju teškoća i patnji unesrećenih, stvaranje temeljnih uvjeta potrebnih za život.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- osiguranje lijekova, sanitetskog i drugog materijala za potrebe zdravstvenog osiguranja ugroženih i njihovu skrb;
- organizacija smještaja za nastradale (smještaj u šatore) ukoliko nema drugog smještaja;
- osiguranje artikala za ishranu unesrećenih i djelatnika spasiteljskih postrojbi i službi;
- distribucija osnovnih životnih namirnica, odjeće i obuće;
- opskrba pitkom vodom i alternativnim izvorima energije;
- osiguranje veterinarskih lijekova, veterinarsko - medicinskih instrumenata, opreme, hrane za životinje i sredstvima za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju;

- osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ove oblasti sa svim nositeljima zaštite i spašavanja;
- osiguranje pune koordinacije između nositelja planiranja u ovoj oblasti s vladinim i nevladinim sektorom (Crveni križ i druge udruge građana), te postupanje po odlukama nadležnog stožera civilne zaštite, koji upravlja akcijom zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Za ovu fazu u robnim zalihama, potrebno je predvidjeti opremu i sredstva za realizaciju oporavka (osiguravanjem građevinskog i drugog materijala), uvažavajući specifičnosti posljedica od nesreće i potrebe proizašle iz nje, s ciljem osiguranja financijskih olakšica korisnika tih zaliha.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, predviđena je izrada programa osiguranja robnih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja, koji treba dati odgovor i rješenja utvrđena u točki 3. ovoga strateškog pravca, koji bi trebao onemogućiti naznačene probleme iz Politike razvoja, a za ovu oblast mogući problemi su:

- nepostojanje konceptualnih resursa i logističkih centara;
- razvijenost i sposobnost aktiviranja gospodarskih društava, odnosno poduzeća za koje se utvrdi da su dio subjekata zaduženih i odgovornih za osiguranje robnih zaliha iz njihove djelatnosti;
- neodgovarajući asortiman artikala koji se dostavljaju ugroženim i

računaju kao pomoć;

- slaba međusobna koordinacija nositelja planiranja u ovoj oblasti, kao i koordinacija s drugim tijelima vlasti i ne - postupanje po naredbama nadležnih stožera civilne zaštite;
- nedostajuća i nedovoljna svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama i potrebi osiguranja minimuma vlastitih resursa za preživljavanje kod svakog stanovnika.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje ovoga programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira;
- b) izrada Projekta utvrđenog u točki 4. i njegova provedba;
- c) utvrđivanje minimuma robnih zaliha za zaštitu i spašavanje;
- d) nabavka planiranih sredstava;
- e) obnavljanje sredstava do njihovog eventualnog korištenja.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Crveni križ Općine;
- b) Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu i nadležna općinska služba za robne zalihe, čime se ovim dijelom akcijskog plana inicira obveza planiranja robnih zaliha.

Planski rokovi:

- a) Zakonski okvir i Projekt iz točke 4. ovoga programa završiti do

kraja 2019. godine;

- b) Sačiniti pregled potrebnih resursa i objekata za smještaj robnih zaliha do kraja 2019. godine;
- c) Nabavka svih planiranih resursa robnih zaliha - do kraja 2020.godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja biti će poznati nakon realizacije zadaća predviđenih u 2019. i 2020. godini.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti i namjenskih sredstava iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, čiju visinu i dinamiku će utvrditi Projekt iz točke 4., s tim, da sva financijska sredstva i realizacija Projekta treba biti završena do kraja 2019. godine.

2) PROGRAM ZAŠTITE OD EPIDEMIJA

1. UVOD

Stanje u Bosni i Hercegovini s aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi predstavlja, u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti, stalne prirodne nesreće. Nastanak epidemija se povezuje s lošim higijenskim prilikama, od stanovanja, pa do neprimjerenosti ishrane, sa problemima opasnog otpada, odlagališta otpadnih voda, prijenosom zaraznih bolesti, te posljedica prirodne i druge nesreće.

2. POSTOJEĆE STANJE ZAŠTITE

Uvažavajući činjenicu da epidemije ljudi mogu nastati prijenosom bolesti sa životinja na čovjeka ili koristeći hranu životinjskog podrijetla, nadležna su i tijela iz oblasti veterinarstva.

3. PODRUČJA RAZVOJA

- a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/97);
2. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05);
3. Zakon o lijekovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/01);
4. Zakon o veterinarstvu u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti ljudi provode se mjere zdravstvene zaštite kroz provedbu zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja, zaštitom od ekonomskih činitelja štetnih po zdravlje, uključujući sve mjere za očuvanje i poboljšanje uvjeta životnog okoliša, zatim provođenje mjera radi otkrivanja i otklanjanja uzroka nastanka epidemija, mjera imunizacije, preventive i mjere na suzbijanju karantenskih zaraznih bolesti, opskrbu lijekovima i drugim medicinskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

- 1) **Administrativno — stručne mjere:**
  - Donošenje novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti ili izvršiti izmjene i dopune postojećeg;
  - Donošenje Zakona o zdravstvenom osiguranju;
  - Donošenje provedbenih akata u oblasti zdravstva;
  - Donošenje propisa o načinu

prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala (sukladno članku 91. Zakona o zaštiti i spašavanju).

Osiguranje financijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na pojavu epidemija, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju sredstva za zdravstvenu zaštitu u proračunu Općine.

2) *Građevinsko — tehničke mjere:*

Kao dio prevencije i ublažavanja treba u ovome razdoblju, za potrebe borbe protiv epidemija osigurati izgradnju ili rekonstrukciju postojećih objekata za tu namjenu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- osiguranje stručnih analiza kod nastanka epidemija od strane nadležnog tijela zaduženog za zdravstvo osloncem na službe za medicinsku pomoć;
- na svim razinama planiranja zaštite od epidemija pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epidemija;
- u sredinama koje nemaju pripremljene objekte - karantene za smještaj oboljelih od epidemije, planski odrediti objekte, te izvršiti njihovo prilagođavanje kako bi u situaciji epidemije mogli imati funkciju karantene;
- izvješćivanje javnosti i stanovništva koristeći i operativne centre civilne zaštite na svim razinama vlasti;

- materijalno opremanje službi za medicinsku pomoć, kako bi se smanjili rizici kod nastanka epidemija;
- stalno ažuriranje planskih dokumenata u skladu sa dokumentima Svjetske zdravstvene organizacije;
- provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije i edukacija stanovništva.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja epidemija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedima Općinskog stožera civilne zaštite koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od epidemija.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- prethodno osiguranje lijekovima, krvlju i krvnom plazmom, vakcinama i sanitetskim i drugim materijalom za potrebe zdravstvenog osiguranja;
- osiguravanje smještaja u zdravstvenim ustanovama;
- osiguravanje smještaja u već prilagođenim objektima i pripremljenim za namjenu karantene;
- osiguranje koordinacije s nevladinim sektorom;
- prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovoj oblasti sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i

njihovo radikalno suzbijanje su preduvjet bržeg i učinkovitijeg oporavka, s ciljem dovođenja u prethodno stanje, prije nastanka epidemija.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkog pod - projekta zaštite od epidemija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno je razriješiti ili dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- nepostojanje dovoljnog broja javno - zdravstvenih laboratorijskih kapaciteta;
- nedovoljnih kapaciteta za detekciju, kontrolu i prevenciju epidemija, bilo da je u pitanju prirodna ili namjerno izazvana (bio - terorizam);
- definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja odgovornosti na razini Općine i Županije;
- isticanje opasnosti od širenja zaraznih bolesti posebno u kontekstu ilegalnog prometa ljudima, životinjama i robom;
- puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epidemija na razini Federacije, Županije i Općine kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje

programa zaštite od epidemija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira - izrada provedbenih akata ili propisa, a posebno „Pravilnika o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala, uključujući i sredstva za imunizaciju“;
- b) izrada Projekta: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“;
- c) inicijativa za izradu pod - projekata u Općini ovisno o specifičnostima iz procjena ugroženosti osloncem na projekt koji će se raditi na razini Županije Zapadnohercegovačke;
- d) opremanje službi za medicinsku pomoć i drugih zdravstvenih institucija minimumom sredstava i osiguranje odgovarajućih zaliha.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu;
- b) Općinske službe za upravu nadležne za zdravstvo i veterinarstvo.

Planski rokovi:

- a) Izrada svih provedbenih propisa - do kraja 2019. godine;
- b) Izrada pod - projekata u Općini po završetku Projekta na razini Federacije BiH u roku jedne (1) godine;
- c) Opremanje službi za medicinsku pomoć i drugih zdravstvenih

institucija minimumom sredstava i osiguranje odgovarajućih zaliha, završiti do kraja 2021. godine, s tim da će se godišnjim financijskim planovima i ovisno od epidemiološke situacije osiguravati potreban iznos ovih sredstava.

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su: poboljšanje ukupne epidemiološke situacije, smanjenje rizika od nastanka epidemije, a kada epidemija nastane smanjenje posljedica gubitaka u ljudskim životima.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana u proračunima, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema članku 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Visina proračunskih sredstava bit će utvrđena u godišnjim proračunima, odnosno planovima realizacije financijskih sredstava.

3) PROGRAM ZAŠTITE OD EPIZOOTIJA

1. UVOD

Stanje u našoj zemlji sa aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi i domaćih životinja, materijalnih šteta i onečišćenja okoliša, ograničenja proizvodnje, predstavlja u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti (bruceloza, bjesnilo, Q - groznica, ptičja gripa i druge) vrlo je složena. Sve

2. POSTOJEĆE STANJE

Iskustveno, kroz provođenje mjera zaštite od epizootija, iako se vrši ubijanje svih zaraženih životinja i dalje se ova bolest javlja. Neshvatljivo zvuči podatak da su gotovo sve lešine ubijenih životinja zakopane

u zemlju, a da se mjesta za ukopavanje vrlo teško nalaze i odobravaju i skoro nikako ne zaštićuju, čak i u slučaju pojave bolesti ptičje gripe, od koje strepi čitavo čovječanstvo.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 34/02);
2. Zakon o veterinarstvu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00);
3. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti provode se mjere zaštite zdravlja životinja radi osiguranja uzgoja i proizvodnje zdravih životinja, higijenski i zdravstveno ispravnih proizvoda životinjskog podrijetla, zaštite ljudi, te osiguranja dobrobiti životinja i veterinarske zaštite okoliša.

Mjere zaštite odnose se na otkrivanje i sprječavanje pojava, nastanka zaraznih bolesti, osiguranja zoohigijenskih i drugih veterinarsko - zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, opskrbom veterinarskim lijekovima i veterinarsko - medicinskim proizvodima pri neposrednom pružanju usluga radi zaštite zdravlja životinja i veterinarsko - stočarsku izobrazbu.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

• Administrativno - stručne mjere:

- donošenje provedbenih akata u oblasti veterinarstva;
- osigurati financijska sredstva, kojima treba dovesti do

odgovarajuće spremnosti za zaštitu životinja i odgovora na pojavu epizootija, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunu Općine za ovu namjenu, utvrđenim od strane Županijskog ministarstva gospodarstva;

- nabavka suvremene laboratorijske opreme, za veterinarsku dijagnostiku, je jedna od važnijih preventivnih mjera.

• *Građevinsko — tehničke mjere:*

1. Kao dio prevencije, za ublažavanje stanja, u ovome razdoblju treba osigurati izgradnju objekata za utilizaciju, odnosno objekata za neškodljivo uništavanje lešina i proizvoda životinjskog podrijetla proizvedenih od životinja oboljelih od zaraznih oboljenja. Objekti za neškodljivo uništavanje su spalionice koje mogu biti stacionarne i pokretne.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj

oblasti:

- osiguravanje stručnih analiza kod pojave nastanka epizootija od strane tijela nadležnog za veterinarstvo osloncem na Veterinarski zavod HNŽ (za područje ŽZH i Općine ove poslove obavlja spomenuti zavod); u planiranju zaštite od

epizootija u Općini pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epizootija;

- uspostaviti punu koordinaciju između svih institucija koje se bave poslovima veterinarstva radi sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti;
- izvješćivanje javnosti i stanovništva putem operativnog centra;
- materijalno opremanje Sektora za veterinarske poslove Službe gospodarstva kako bi se smanjili rizici od nastanka epizootija;
- institucionalni razvoj i tehnička dostignuća, edukacija farmera, klaoničara i menadžmenta prerađivačkih kapaciteta,
- učinkovitiji rad veterinarskih stanica i energičnije postupanje veterinarske inspekcije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom trajanja epizootija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedima Općinskog stožera civilne zaštite, koji upravlja akcijom zaštite i spašavanja od epizootija, u koordinaciji sa Stožerom za zarazna oboljenja na Županijskoj razini ili sa Državnim središtem za nadzor bolesti.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- prethodno osiguranje veterinarskim lijekovima, veterinarsko - medicinskim instrumentima, opremom, hranom za životinje i sredstvima za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju;

■ prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ove oblasti sa svim nositeljima zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i njihovo radikalno suzbijanje, zaštita okoliša i osiguranje uvjeta za proizvodnju hrane, bolja povezanost znanosti s primarnom i sekundarnom proizvodnjom hrane preduvjet su bržeg i učinkovitijeg oporavka. Osnovni cilj u ovoj fazi je dovođenje u prethodno stanje, prije nastanka epizootija.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj ili strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkog projekta zaštite od epizootija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Ovaj projekt mora dati odgovor i utvrditi učinkovit način rješavanja problema uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, a odnose se na:

- osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašanih na svim razinama vlasti;
- puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epizootija na razini Federacije,

Županije i Općine kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od epizootija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

razvoj zakonskog okvira - izrada provedbenih akata ili propisa;

b) izrada Projekta: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“;

c) nabavka suvremenog dijagnostičkog laboratorija u veterinarstvu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za gospodarstvo i financije;
- b) Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu;
- c) Veterinarska stanica Općine Ljubuški.

Planski rokovi:

- a) Izrada provedbenih propisa - do 2019. godine;
- b) Izrada Projekta - do 2020. godine;
- c) Nabavka suvremenog dijagnostičkog laboratorija i spalionica do 2023. godine.

Financijska sredstva za realizaciju

ovoga strateškog cilja (Službe za veterinarske poslove) osigurat će se iz sredstava utvrđenih u proračunu Općine, Veterinarske stanice kao i iz članaka 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Navedena planirana sredstva bi se utrošila za izradu projekta, opremanje Službe za veterinarske poslove, opremanje laboratorija, nabavku spalionica (stacionarna i pokretna spalionica).

Okvirna visina sredstava za pojedine namjene utvrdit će se nakon izrade projekta, s tim da će planirana sredstva za ove namjene biti konkretizirana u Godišnjem financijskom planu provedbe Programa razvoja.

4) PROGRAM ZAŠTITE OD POPLAVA

1. UVOD

Štetno djelovanje voda uvjetovano je neravnomjernošću i neravnotežom brojnih prirodnih elemenata (vodnog režima, klimatskih, geoloških, topografskih) i ljudskih djelovanja.

U tom pogledu posebno je kritična dolina Trebižata od Koćuše do Humca i dalje, dolina Trebižata nizvodno do Studenaca.

2. POSTOJEĆE STANJE SUSTAVA ZAŠTITE OD POPLAVA

Zaštita od poplava se do sada uglavnom izvodila pasivnim mjerama - izgradnjom nasipa u riječnim dolinama, a rjeđe i u manjem obimu aktivnim mjerama - regulacijom riječnog korita u svrhu povećanja propusne moći ili dosta neorganizirano i stihijski izvođenjem neodgovarajućih mjera, radova i objekata u riječnim slivovima.

Od posebnog značaja za Općinu je

sustav zaštite od poplava uz rijeku Trebižat, izgrađen prije rata. Spomenuti sustav čine nasipi, crpne stanice, obodni kanali i unutarnja kanalska mreža. Na taj način se vrši zaštita od poplava, kako od unutarnjih tako i vanjskih voda ovog područja.

U sadašnjoj situaciji izražen je problem dualizma u provođenju zaštite od poplava kao mjere zaštite i spašavanja u kojem posebnu zadaću ima stožer civilne zaštite, a Uredbom o planovima obrane od poplava osnivaju se posebna tijela koja upravljaju u situacijama poplava.

Današnja operativa specijalizirana za radove na obrani od poplava, posebice za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, ima skoro zanemarivo male kapacitete. Zbog toga, pri pojavi ekstremno velikih voda mogu nastati velike štete, pa i gubici ljudskih života.

3. PODRUČJA RAZVOJA

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/06);
2. Uredbu o vrstama i sadržaju planova zaštite od štetnog djelovanja voda ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/09).

Za prevenciju i ublažavanje poplava i negativnih posljedica koje one izazivaju, primjenjuju se raznovrsne mjere koje se dijele na fizičke i institucionalne. Fizičke mjere se dijele na ekstenzivne i intenzivne, a u institucionalne mjere spadaju razne vrste osiguranja kod osiguravajućih društava i regulativa za uređenje prostora.

Prema karakteristikama mjera zaštite od poplava mogu se razvrstati kao:

prevencijske, predikcione i pripremne. Ova podjela na ovakve mjere u načelu svodi se na ostvarivanje srednjoročnih i dugoročnih zadataka osiguranja zaštite od poplava čiji su rokovi izvršenja do 15 odnosno 25 godina. One neće biti predmet razrade u Programu razvoja 2018. - 2023. godine.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno - stručne mjere:

- osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na poplavu,
- uspostavu rada - obnova i kontrola rada svih ključnih vodomjernih stanica,
- definiranje poplavnih linija za protjecanje znakovitih vjerojatnosti pojave u dolinama svih većih vodotoka radi klasificiranja područja u pogledu ugroženosti poplavama. Prevencija i ublažavanje stupnju ugroženosti (visok rizik, srednji rizik i mali rizik),
- određivanje područja - površina na kojima će se primjenjivati propisane preventivne i druge tehničke mjere i institucionalne mjere u okviru primjene strategije pripreme područja za podnošenje poplava,
- izgradnja novih objekata za zaštitu od poplava

2) Građevinsko - tehničke mjere

Da bi se odredile granice potencijalno plavljenih površina pri nailasku velikih voda potrebno je da se za doline svih većih rijeka izvrše odgovarajuće hidrološko - hidrauličke analize. U ovim mjerama se

podrazumijeva i utvrđivanje poplavnog vala koji bi nastao, eventualnim, rušenjem brana. Te analize su neophodne za uspješno i učinkovito organiziranje rada na pripremi za uspješnu obranu od poplava, za sve aktivnosti tijekom trajanja velikih voda kao i za izradu prostornih i urbanističkih planova. Konkretno građevinske mjere koje će se u ovome razdoblju provesti kao dio prevencije i ublažavanja, naznačene su u financijskom obuhvatu u prethodnom stavku koji se odnose na obnovu i kontrolu rada svih vodomjernih stanica i stavljanje u funkciju svih ranije izgrađenih sustava zaštite od poplava.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- osiguranje stručnih analiza kod pojava velikih voda u kraćim razdobljima od strane formiranih centara za obranu od poplava i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke u zaštiti i spašavanju osloncem na operativni centar civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za seizmologiju i hidrologiju Federacije BiH;
- na svim razinama planiranja zaštite od poplava pripremiti posebnu strategiju područja za podnošenje poplava koju čine setovi tehničkih i institucionalnih mjera, uz prihvaćanje rizika plavljenja s odgovarajućim mjerama za smanjenje i ublažavanje šteta;
- institucionalna mjera podrazumijeva praćenje i registraciju velikih voda, poplavnog vala, upozoravanje lokalnog stanovništva, te plansko evakuiranje ljudi i materijalnih

dobara, i u tom smislu provođenje ovih mjera podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje plavnoga vala koje treba ugraditi u odgovarajuće planove zaštite od poplava, a koje izrađuju institucije iz točke 2. strateškog cilja;

- sustav za uzbunjivanje od poplava treba da, putem automatske kišomjerne stanice ili signalnog uređaja postavljenog na neki stalni objekt na vodotoku (najbolje most), upozori nadležne službe o nailasku plavnog vala i da je povezan s operativnim centrom civilne zaštite Općine, Županije i Federacije;
- operativu specijaliziranu za radove na obrani od poplava, posebno za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, treba opremiti minimumom odgovarajućih sredstava i opreme kako bi se smanjile štete koje mogu nastati od velikih voda i gubitci ljudskih života. Ako su financijska sredstva nedostatna za opremanje navedene operative, potrebno je da tijela vlasti općine odredi gospodarska društva iz oblasti građenja i slične djelatnosti i proglasi ih službama zaštite i spašavanja od poplava koje bi se pridružile specijaliziranoj operativi u zaštiti od poplava;
- stalno ažuriranje planova obrane od poplava i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije poplava trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedi nadležnog stožera civilne zaštite sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, koji upravlja

akcijom zaštite i spašavanja od poplava, osim direktnog nadzora i pojačanog održavanja objekata za zaštitu od poplava, što i dalje treba ostati u nadležnosti sektora voda, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i Općine.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju, rekonstrukciju zaštitnih objekata i njihovo dovođenje u funkcionalno (prvobitno) stanje.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite od poplava sa zadacima odgovarajućeg uređenja vodotoka u Federaciji BiH, Županiji i Općini ovisno od podjele nadležnosti.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, a odnose se na:

- osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašenih na svim razinama donošenja (prostorni plan, prostorna osnova, program mjera, jedinstveni informacijski sustav o prostornom uređenju, urbanistički plan, itd.) i
- puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od poplava na razini Federacije, Županije i Općine, kojima se treba osigurati jedinstveno uređenje vodotoka i pritoka i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od poplava, sadrži sljedeće

provedbene korake:

razvoj zakonskog okvira;

- b) izrada projekata osposobljavanja objekata za zaštitu od poplava rijeka Trebižata i Vrioštice;
- c) izgradnja novih objekata i nabavka sredstva za zaštitu od poplava.

Nositelji Akcijskog plana su:

1. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
2. Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije;
3. Županijsko ministarstvo za gospodarstvo;
4. Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora Mostar;
5. Nadležna gospodarska društva iz područja vodoprivrede i Općinska služba za upravu nadležna za vodno gospodarstvo, uz inicijativu da se i na ovim razinama izrade projekti zaštite od poplava tih razina.

Planski rokovi:

- a) Projekte zaštite od poplava donijeti do kraja 2019. godine;
- b) Provedba projekata - do kraja 2020. godine, kojim se obuhvaćaju svi kratkoročni zadaci utvrđeni od strane Federalnog ministarstva.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao posebne vodne naknade i opće vodne naknade koje će se prikupljati sukladno Zakonu o vodama, iz Proračuna Federacije BiH, Županije i Općine, povoljnih kredita ili grantova i namjenski ostvarenih sredstava prema članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.

5) PROGRAM

ZAŠTITE ŠUMA

1. UVOD

Ugroženost šuma i šumskog zemljišta na području Općine je rezultat različitih aktivnosti kao što su: šumski požari, biljne bolesti i štetočine, neplanska i nezakonita sječa šuma, eksploatacija mineralnih resursa, hidro - akumulacije, kao i kontaminacija minsko - eksplozivnim sredstvima (kasetnom municijom).

2. POSTOJEĆE STANJE

Zbog dugog produkcijskog razdoblja, gospodarskog značaja šumarstva, povećanih zahtjeva za korištenje općekorisnih funkcija šume bez izdvajanja zaštitnih šuma (zaštita izvorišta i vodotoka, zaštita od erozije) i šuma s posebnom namjenom (park prirode, spomenici prirode, zaštićeni pejzaži) i bez obzira na veliki značaj šuma za gospodarski razvoj, ekologiju i dr., poslije rata šumama nije posvećena odgovarajuća pažnja od strane nadležnih tijela kojima su šume i šumska zemljišta ustupljeni na upravljanje, kao i svih drugih institucija Općine. Nisu poduzimane odgovarajuće aktivnosti i mjere na unaprjeđenju organizacije upravljanja šumama, očuvanju prirodne strukture, zaštite okoliša, opće korisnih funkcija šuma, onemogućavanje bespravne - nezakonite sječe šuma i drugo.

3. PODRUČJA RAZVOJA

Prevenција i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06) u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
2. Uredbu o šumama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 83/09);
3. Zakon o zaštiti i spašavanju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
4. Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj: 21/04);
5. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09).

Za prevenciju i ublažavanje u zaštiti šuma i unaprjeđenje razvoja šumarstva, popravljjanje produkcije drveta u šumama i rast njihovih ekoloških vrijednosti, što podrazumijeva i bolje zdravstveno stanje šuma, poduzimat će se razne mjere, kao što su:

- izrada planova za zaštitu šuma od požara prema stupnju opasnosti od šumskih požara;
- praćenje ugroženosti šuma od biljnih i drugih štetočina i smanjenje njihove prekomjerne populacije;
- izgradnja i održavanje transportne infrastrukture u skladu s posebnim projektima;
- sanitarna sječa šuma;
- provođenje šumsko - uzgojnih mjera;
- zabrana bespravne sječe i pustošenja šuma;
- osiguranje šumskog reprodukcijskog materijala

(šumsko sjeme i šumski sadni materijal) i kontrola uvezenog šumskog reprodukcijskog materijala;

- obnova šuma nakon prirodnih i drugih nesreća (biljne štetočine, šumski požari itd.);
- utvrđivanje zaštitnih šuma i šuma s posebnom namjenom;
- inspekcijski nadzor u oblasti zaštite šuma.

Ublažavanje kao viziju novog stanja trebaju osigurati kroz:

1) *Administrativno — stručne mjere:*

- donošenje novog Zakona o šumama (krovnog zakona na razini države BiH), što će podrazumijevati prihvaćanje međunarodnih konvencija koji se tiču šuma i formiranje fonda za zaštitu šuma;
- izrada druge državne inventure šuma koja će ukazati na mnoge nejasnoće u vezi površina šuma i šumskog zemljišta, a što će poslužiti za izradu strategije dugoročnog programa razvoja šumarstva;
- uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u šumarstvu;
- povećanje obujma pošumljavanja goleti i rekonstrukcija degradiranih šuma;
- proširenje kapaciteta sjemenske i rasadničke proizvodnje u šumarstvu;
- razminiranje šuma i šumskog zemljišta.

2) *Građevinsko — tehničke mjere:*

Da bi se štete od šumskih požara

smanjile na što je moguće manju mjeru potrebno je izvršiti analizu postojećeg stanja šumskih prosjeka. Uraditi odgovarajući projekt zaštite šuma temeljem kojeg pristupiti izgradnji novih prosjeka i planskom pošumljavanju.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- osiguranje stručnih analiza za izgradnju novih šumskih prosjeka zbog minimiziranja šteta od šumskih požara;
- osiguranje stručnih analiza i elaborata u cilju smanjenja šteta od biljnih štetočina;
- kontinuirano praćenje stanja šuma radi pravodobne reakcije u slučaju pojave ugrožavanja šuma;
- sustav za uzbuđivanje od šumskih požara šumsko - gospodarskih društava podići na najveću razinu i uvezati s operativnim centrom civilne zaštite Federacije, Županije i Općine;
- materijalno - tehničko opremanje ovih šumsko - gospodarskih društava i odgovarajućih postrojba civilne zaštite za gašenje šumskih požara;
- plansko pristupanje izgradnji novih šumskih prosjeka i održavanju postojećih, kao i sanaciji lokalnih i nerazvrstanih cesta na području naseljenih mjesta Općine Ljubuški koje osiguravaju pristup šumama;
- stalno ažuriranje planova zaštite šuma i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tokom i poslije pojave prirodne i druge nesreće, koje ugrožavaju

šume trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedima nadležnih stožera civilne zaštite, osim direktnog nadzora i praćenja stanja šuma, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i Općine i zakonskih obveza šumsko - gospodarskih društava.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranih šumskih površina, radi njihovog dovođenja u funkcionalno stanje.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite šuma sa zadacima pošumljavanja, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) i izgradnja novih prosjeka i održavanje postojećih.

Uvažavajući da je za ovu oblast temeljna nadležnost u Županiji i njenim šumsko gospodarskim poduzećima.

Ovaj projekt mora dati odgovor i na:

- način donošenja odgovarajućih planskih dokumenata i njihovu usuglašenost u ovoj oblasti i interdisciplinarno, s nadležnim tijelima za vodoprivredu, prostorno planiranje, građenje i drugo, i
- punu koordinaciju i usuglašenost projekata pošumljavanja, projekta izgradnje novih i održavanje starih prosjeka, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) od Općine do Federacije BiH,

kojima se treba osigurati poboljšanje stanja šumskog fonda i jedinstveno provođenje mjera zaštite šuma.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite šuma, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake

- a) razvoj zakonskog okvira;
- b) izrada projekata pošumljavanja,
- c) izgradnje novih i održavanje postojećih prosjeka, kao i sanaciju lokalnih i nerazvrstanih cesta u naseljenim mjestima općine Ljubuški koje vode prema šumama
- d) popunjavanja i izgradnje podignutih nasada radi prevencije odronjavanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda).

Nositelju akcijskog plana su:

- a) Federalno ministarstvo za oblast šumarstva
- b) Županijsko ministarstvo gospodarstva, Uprava za šumarstvo
- c) Nadležna šumsko - gospodarska društva

Planski rokovi:

- a) Donošenje novog Zakona o šumama;
- b) Projekt/i „O stručnoj primjeni istraživanja u zaštiti šuma od požara, planskih potreba pošumljavanja, izgradnja novih i održavanje postojećih protupožarnih prosjeka i drugih mjera“, do kraja 2018. godine;
- c) Provedba Projek(a)ta iz točke b) - do kraja 2019. godine.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao šumske naknade koje će se prikupljati sukladno novom Zakonu o šumama, iz proračuna Federacije BiH, Županije i Općine, te dio i sredstava ostvarenih prema članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Visina sredstava za ove namjene će se određivati Godišnjim financijskim planom realizacije Programa razvoja.

6) UTJECAJ RADIOLOŠKO - KEMIJSKO BIOLOŠKIH (RKB) AGENSA I MJERE ZA SANIRANJE POSLJEDICA PO LJUDE I OKOLIŠ - PROGRAM

1. UVOD

Suvremeni svijet, a osobito zemlje koje su izašle iz rata kao Bosna i Hercegovina više su ugrožene od radijacijsko - kemijsko - biološke (RKB) opasnosti, a osobito ionizirajuće zračenje, osiromašeni uran, kemijski agensi, biološki agensi i drugo.

Pored toga, eventualni kvarovi na nuklearnim postrojenjima u pojedinim zemljama u okruženju, imale bi utjecaja na ugrožavanje životne sredine, ljudi, materijalnih dobara na cjelokupnom teritoriju Bosne i Hercegovine pa tako i naše Općine, imajući u vidu meteorološke i druge zemljopisne činitelje.

2. POSTOJEĆE STANJE

Postojeće stanje obilježava nedostatak odgovarajućih zakonskih i provedbenih propisa iz ove oblasti na razini države Bosne i Hercegovine, te neusklađenost zakonskih propisa koji se koriste na području Federacije BiH s međunarodnim konvencijama, direktivama i

smjernicama Europske unije.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, predviđeno je provođenje mjera RKB zaštite kroz organiziranje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja i postrojba za RKB zaštitu. U svezi s tim, može se konstatirati da na cijelom području Federacije BiH, pa tako i naše Općine, trenutačno egzistira samo Služba za RKB zaštitu Federacije BiH, koju je formirala Vlada Federacije BiH.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je neodgovarajuća, a osigurava se kroz:

1. Zakon o zaštiti i spašavanju („Službene novine Federacije BiH“, broj:

39/03,22/06 i 43/10);

2. Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/99);

3. Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/97);

4. Zakon o prometu otrova („Službeni list RBiH“, broj: 2/92 i 13/94 - preuzeti propis iz ex SFRJ);

5. Zakon o okolišu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03);

6. Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03);

7. Odluka o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i zgradama od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/04 i 38/06);

8. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka posljedica po ljude i materijalna dobra

od RKB sredstava, provode se odgovarajuće mjere zaštite i spašavanja. Te mjere se odnose na otklanjanje i sprječavanje nastajanja pojava, odnosno izviđanje (detekcija), laboratorijska obrada uzoraka i dekontaminacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja RKB zaštite, trebaju osigurati:

1) Administrativno - stručne mjere:

- Donošenje Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja na razini BiH;
- Na temelju Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti Federacije BiH izraditi Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoliša od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a u skladu s međudržavnim sporazumima iz ove oblasti;
- Izvršiti usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama iz ove oblasti (zaštita zraka, vode, tla);
- Osiguranje finansijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na slučaj da dođe do pojave radioaktivnosti, odnosno do onečišćenja okoliša kemijskim sredstvima, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju odgovarajuća sredstva u proračunu Općine, Županije i Federacije i za potrebe RKB zaštite.

2) Građevinsko — tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja posljedica koje mogu nastati djelovanjem RKB agensa, u svim proizvodnim kapacitetima koji se bave proizvodnjom kemijskih sredstava potrebno je pristupiti izgradnji uređaja za prečišćavanje zraka i vode od opasnih tvari. Također, potrebno je da instituti, bolnice (klinički centri), koji u svome radu koriste radioaktivne tvari, izgrade odgovarajuća spremišta za odlaganje takvih tvari.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti su:

Integriranje svih nositelja zaštite i spašavanja od RKB agensa (javno zdravstvo, policija, vatrogasci, Oružane snage BiH, organizirane strukture civilne zaštite, gospodarska društva koja se bave proizvodnjom i distribucijom ovih sredstava), drugi nositelji zaštite i spašavanja za planski odgovor na eventualnu RKB nesreću;

Formiranja RKB službe u Općini;

Uspostavljanje redovitog izvještavanja nadležnih tijela, putem operativnog centra civilne zaštite, o svim podacima koji mogu ugroziti ljude i materijalna dobra;

Izvještavanje javnosti i stanovništva putem operativnog centra civilne zaštite na svim razinama organiziranja;

Materijalno opremanje službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite za RKB zaštitu kako bi se smanjili rizici od RKB opasnosti;

Ažuriranje planskih dokumenata zaštite i spašavanja od RKB opasnosti i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije;

Edukacija stanovništva po mjeri RKB zaštite; Poduzimanje mjera redovitih i drugih nadležnih tijela na otklanjanju svih pojava koje mogu uzrokovati RKB opasnosti.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja RKB opasnosti provode se po naredbi nadležnog stožera civilne zaštite.

Glavni vidovi odgovora na pojavu RKB opasnosti su:

- korištenje organiziranih snaga RKB (službi i postrojba) uz punu koordinaciju tijela koja upravljaju zaštitom i spašavanjem;
- osiguranje sredstava i opreme za zaštitu ljudi i materijalnih dobara od RKB sredstava;
- osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovoj oblasti sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja;
- osiguranje odgovarajućih skloništa za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od djelovanja radioaktivnih agensa.

d) Oporavak

U saniranju stanja izazvanog RKB opasnostima uključuju se službe i postrojbe za RKB zaštitu, institucije i građani, sve dok traje potreba za njihovim angažiranjem.

Obnavljanje potrebnih sredstava i opreme za RKB zaštitu.

Kontrola, odnosno redoviti nadzor, izvršene dekontaminacije ljudi i sredstava za RKB zaštitu, na pogođenom području.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti, predviđena je izrada istraživačkog pod - projekta pod naslovom: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“.

Za izradu ovoga projekta potrebno je prikupiti i sistematizirati podatke koji su

uključeni u projekt kroz znanstvene i stručno - istraživačke radove, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji.

Za ovu oblast mogući su problemi, te je kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno razriješiti ili dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- nepostojanje dovoljnog broja odgovarajućih laboratorija (radiološki, kemijski, mikrobiološki);
- nedovoljni kapaciteti za detekciju, kontrolu, dekontaminaciju i prevenciju kroz laboratorijsku obradu uzoraka;
- definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja svih razina odgovornosti (općinska, županijska, federalna).
- puna koordinacija i usuglašenost projekata na razini Federacije, Županije i Općine, treba osigurati jedinstveno provođenje mjera.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od RKB sredstava, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira - izrada zakonskih i provedbenih akata;
- b) izrada Programa: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“;
- c) opremanje službi zaštite i spašavanja za RKB zaštitu i postrojbi za RKB zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu;
- b) Zavod za javno zdravstvo Županije

Zapadnohercegovačke;

- c) Općinska služba za upravu nadležna za zdravstvo, veterinarstvo, okoliš.

Planski rokovi:

- a) Izrada svih provedbenih propisa - do kraja 2020. godine;
- b) Izrada glavnog projekta - do kraja 2021. godine;
- c) Izrada pod - projekata u Općini do kraja 2022. godine;
- d) Opremanje službi za RKB zaštitu i postrojba za RKB zaštitu minimumom sredstava i opreme, te osiguranje odgovarajućih zaliha MTS - a i opreme, završiti do kraja 2020. godine, izrada akcijskog plana sa izvorima sredstava i rokovima u Općini.

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su poboljšanje ukupne situacije, odnosno smanjenje rizika od RKB opasnosti, te smanjenje posljedica po ljude kada nastane opasnost.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana od strane gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koja se u svojoj redovitoj djelatnosti bave RKB zaštitom, zatim u proračunu općine, kao ukupnih sredstava za zaštitu i spašavanje, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema članku 180. - 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

7) ZAŠTITA OD POTRESA, MJERE I POSTUPCI ZA SMANJENJE

UGROŽAVANJA - PROJEKT

1. UVOD

Bosna i Hercegovina, Federacija BiH, ŽZH, a samim time i naša Općina, nalazi se na izrazito trusnome području koje svakodnevno doživljava određena podrhtavanja što su posljedica tektonskih gibanja u Zemljinoj utrobi.

Cjelokupan teritorij Općine, prema prijeratnim mjerenjima i bilježenjima, svrstan je u područje visokog seizmičkog rizika, što se može iščitavati sa Seizmološke karte, gdje su jasno označena rizična područja. Iz karte je vidljivo da je naša Općina označena brojevima > 6,0.

2. POSTOJEĆE STANJE

Nakon rata i Daytonskim sporazumom postignutog mira, Bosna i Hercegovina je među različitim podjelama doživjela i podjelu u oblasti meteorologije, seizmologije, prostornog planiranja itd., što je dovelo do skoro alarmantnog stanja u oblasti građenja i stanovanja.

Sukladno zakonu nadležni za ove poslove su: Općinska služba imovinsko-pravne i katastarske poslove

Na razini Županije nije formirana Služba za seizmologiju.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevenciji je osigurana kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06) u kojem su utvrđene ovlasti nadležnih federalnih tijela;
2. Svi zakoni iz oblasti okoliša

koji determiniraju realiziranje ovoga projekta;

3. Zakon o planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/06, 72/07, 04/10 i 13/10);

4. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09);

5. Zakon o građenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99, 15/01 i 10/03);

6. Zakon o prostornom uređenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99, 15/01 i 10/03).

Prema zakonu, nadležna Općinska služba bi trebala koordinirati primjenu propisa s težištem na analizi objekata starije gradnje, dakle objektima koji su građeni starijom tehnologijom i već ruinirani, devastirani ratnim djelovanjima i lošim održavanjem, kako bi se znanstvenim istraživanjima prepoznala potencijalna opasnost od rušenja tih objekata uslijed tektonskih i drugih djelovanja i time spriječila tragedija gubitka ljudskih života.

Istraživanje bi se trebalo primijeniti ne samo na objektima za stanovanje građanim na neispitanim terenima i bez dobivenih odobrenja ili suglasnosti za građenje, nego i na drugim objektima od općeg značaja za zaštitu i spašavanje u kojima borave ljudi ili koji će služiti za privremeni boravak i oporavak ugroženih i nastradalih.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:
Administrativno — stručne mjere:

- Sagledati aspekte donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje objekata svih vrsta, po tim planovima;
- Praćenje novog Prostornog

- plana Općine;
- Donošenje Prostorne osnove Općine;
  - Izvješće o stanju prostora u Općini;
  - Program mjera prostornog uređenja Općine;
  - Uspostava jedinstvenog informacijskog sustava za cijeli prostor Federacije BiH - evidencija o područjima gdje je opasnost od prirodnih nesreća posebno izražena (seizmičke karakteristike terena, poremećaji u stabilnosti tla, utvrđivanje stupnja otpornosti već izgrađenih objekata prema starosti objekta, primjenu tehničkih standarda i drugo).

Građevinsko — tehničke mjere

Kao dio prevencije i ublažavanja eventualnih i mogućih posljedica utjecaja potresa kao prirodne nesreće, nužno je na razini Općine pokrenuti masovna istraživanja stabilnosti i otpornosti objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene (škole, dječji vrtići, bolnice, športske dvorane, veliki prodajni centri, namjenska skloništa itd.) u skladu s procjenama ugroženosti, a sve s ciljem preventivnog djelovanja na zaštiti ljudskih života, koji mogu biti, kako to svakodnevno vidimo u bližem i širem okruženju, višestruko ugroženi.

Ova istraživanja trebaju dovesti do spoznaja koji objekti nisu sposobni za daljnje korištenje sa aspekta zaštite i spašavanja, kao i objekte koji nisu pogodni za masovno korištenje ljudi, što obvezuje sve nositelje planiranja da takve objekte ili dodatno osposobe za namjenu ili izbace iz plana za korištenje bez rekonstrukcije ili potpuno

zabrane njegovo korištenje.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- proračunska sredstva za planirano istraživanje;
- na temelju projektnih istraživanja, utvrđivanja objekata za zbrinjavanje i alternativni boravak u fazi oporavka;
- visoka razina koordinacije u planiranju i istraživačkim projektima, kao dio spremnosti svih nositelja planiranja - od Općine do Federacije;
- formiranje i opremanje Službe za seizmologiju;
- donošenje odgovarajućih planova i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Odgovor na potres, kao prirodnu nesreću, posebno je izražen kroz istraživačke projekte utvrđivanja seizmičkih karakteristika terena, poremećaja stabilnosti tla i objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene, te u primjeni rezultata istraživanja i strožoj primjeni planova i programa prostornog uređenja, čime će se umanjiti moguće ljudske žrtve i materijalna razaranja.

Osposobljenost stožera civilne zaštite i drugih subjekata planiranja u ovoj oblasti u donošenju odgovarajućih odluka i provođenju odgovora, temelji se na potpunoj razrađenosti planova po mjerama zaštite i spašavanja od potresa.

d) Oporavak

Za ovu fazu, nužno je u proračunima svih tijela vlasti, na svim razinama osigurati

određena financijska sredstva za evakuaciju i zbrinjavanje ljudi koji bi eventualno ostali bez krova nad glavom i imovine, za izradu privremenih kampova za smještaj, te pripremiti i osiguravati kvalitetne aranžmane povoljnog kreditiranja i slično.

4. PROVEDBA

Da bi se ovaj strateški pravac postigao na zadovoljavajući način, predviđeni projekti istraživanja u oblasti prostornog uređenja i građenja trebaju dati odgovor i ponuditi praktična rješenja kroz planske dokumente utvrđene u točki 3. ove inicijative za projekte na mikro - lokalitetima za zaštitu od potresa i točke

3.1.1. iz Politike razvoja, prije svega:

- za odgovarajuću koordinirajuću i konzistentnu politiku u oblasti prostornog planiranja i građenja, na cjelokupnom prostoru Federacije BiH;
- za ujednačenost u standardima i normativima građenja kao i u dinamici naseljavanja i građenja, osobito u oblasti individualne stambene izgradnje;
- koordinaciju između nositelja planiranja u ovoj oblasti, ali i odgovarajuću suradnju s drugim tijelima vlasti i uz uvažavanje mišljenja struke;
- osiguranje nedostatnih financijskih sredstava za planirana istraživanja mikro - lokacija u urbanim sredinama.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje projekta sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) daljnj a dogradnj a zakonskog okvira;
- b) iniciranje istraživanja i izrada projekata otpornosti specifičnih

objekata na seizmičku opasnost na mikro - lokalitetima, osobito u većim urbanim sredinama;

- c) osiguravanje u proračunu prema procjenama, potrebnih financijskih sredstava za projekte iz točke b) kao i posebnih sredstava za provođenje mjera zaštite i spašavanja nakon potresa;
- d) osiguravanje financijskih sredstava za djelovanje u fazi oporavka, rebalansom proračuna i na drugi način (smještaj ugroženih i pomoć u obnovi eventualno porušenih stambenih i drugih objekata).

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska imovinsko-pravne i katastarske poslove.

Planski rokovi:

- a) zakonski okvir - do kraja 2020. godine;
- b) godišnjeosiguravanje financijskih sredstava za eventualni alternativni smještaj;
- c) istraživački projekt na mikro - lokalitetima - u Općini do kraja 2021. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja bit će poznati nakon donošenja projekata iz točke 4.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti utvrđene u proračunima i sredstva iz članka 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

8) ZAŠTITA OD ODRONA TLA, MJERE I POSTUPCI ZA SMANJENJE RIZIKA - PROJEKT

1. UVOD

Pojam „klizište“ u geologiji u općem smislu, obuhvaća mnoštvo različitih pokreta zemljane mase niz prirodne padine i vještačke kosine. Ugrožavaju sigurnost prometa na putnim komunikacijama, degradiraju i uništavaju poljoprivredno i šumsko zemljište, oštećuju ili uništavaju građevine, gospodarske objekte i predstavljaju opasnost po živote ljudi.

2. POSTOJEĆE STANJE

Na području Općine nisu izražena klizišta, ali su u 2010. godini zabilježena dva slučaja odronjavanja (Procjena ugroženosti područja općine Ljubuški od prirodnih i drugih nesreća - 1.5. Odronjavanje i klizanje tla), što nas upozorava i ukazuje na potrebu detaljnije analize rizika i opasnosti.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave

("Službene novine Federacije BiH", br. 58/02, 19/03, 38/05, 02/06 i 08/06);

2. Svi zakoni iz oblasti okoliša koji determiniraju realiziranje ovoga projekta;

3. Primjenu Prostornog plana Bosne i Hercegovine za razdoblje

1981. - 2000. godine, koji je još uvijek na snazi;

4. Donošenje novog prostornog plana Federacije BiH, koji je u fazi izrade;

5. Zakon o prostornom planiranju i

korištenju zemljišta na razini

Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 02/06, 72/07, 04/10 i 13/10);

6. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave ("Narodne novine ŽZH", broj 17/09);

7. Zakon o građenju ("Narodne novine ŽZH", br. 04/99, 15/01 i 10/03);

8. Zakon o prostornom uređenju ("Narodne novine ŽZH", br. 04/99, 15/01 i 10/03).

Preventivne mjere, s ciljem eliminiranja negativnog utjecaja ljudskog faktora na pojavu novih i aktiviranje postojećih odrona, podrazumijevaju: aktivno djelovanje nadležnih županijskih tijela i općinske službe za upravu nadležnih za prostorno uređenje i građenje, te nadzor poštivanja građevinsko - tehničkih normi kod izgradnje građevinskih i infrastrukturnih objekata, sprječavanje bespravne izgradnje stambenih, poslovnih i drugih objekata, kao i zakonskom sankcioniranju svih protupravnih radnji koje doprinose aktiviranju odrona.

Da bi se osigurale prethodno navedene preventivne mjere, a sukladno odredbama zakona, tijela uprave nadležna za poslove prostornog uređenja u Općini i Županiji trebaju osigurati najviši stupanj stručnosti i primjene zakona u:

1. vođenju dokumentacije potrebne za praćenje stanja u prostoru;
2. izradi, praćenju i provedbi planskih dokumenata (svaki od planskih dokumenata sadrži mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća);
3. izradi izvješća o stanju prostora i programu mjera prostornog uređenja;
4. uspostavljanju jedinstvenog

informativnog sustava u okviru kojega se vodi evidencija koja obuhvaća područja gdje je opasnost od posljedica prirodnih i drugih nesreća (odronjavanje) posebice izražena.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno — stručne mjere:

- donošenje i provedba planskih dokumenata u Općini i Županiji (prostorni planovi, urbanistički planovi i detaljni planski dokumenti);
- osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na odronjavanje tla, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima Općine i Županije za ovu namjenu.

2) Građevinsko — tehničke mjere

- U prethodnom postupku osigurati primjenu odgovarajućih zakona u oblasti građenja i osigurati kontinuirani nadzor.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- stručna analiza uzroka koji dovode do odrona;
- na svim razinama prostornog planiranja pripremiti posebnu strategiju područja za zaštitu od odrona, koju čine setovi tehničkih i institucionalnih

mjera;

- provođenje institucionalnih mjera koje podrazumijevaju praćenje i registraciju odrona, upozoravanje lokalnog stanovništva, te plansko evakuiranje ugroženog ljudstva i materijalnih dobara i u tom smislu provođenje ovih mjera podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje odronjavanja tla koje treba ugraditi u odgovarajuće planove zaštite i spašavanja.

c) Odgovor

Odgovor na odronjavanje tla, kao prirodnu nesreću, posebno je izražen kroz istraživačke projekte utvrđivanja poremećaja u stabilnosti tla i građevina, te u primjeni rezultata istraživanja i strožoj primjeni planova i programa prostornog uređenja, čime treba umanjiti moguće ljudske žrtve i materijalna razaranja.

Osposobljenost stožera civilne zaštite i drugih subjekata planiranja u ovoj oblasti u donošenju odgovarajućih odluka i provođenju odgovora, temelji se na potpunoj razrađenosti planova po mjerama zaštite i spašavanja od odronjavanja.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju odrona, rekonstrukciju građevina i njihovo dovođenje u funkcionalno (prvobitno) stanje ili izgradnju novih građevina.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, predviđena je izrada istraživačkog projekta: "Opasnosti od odrona tla na mikro - razinama, uz primjenu dosadašnjih znanstvenih istraživanja, s koordinacijom u provođenju utvrđenih jedinstvenih urbanističko - tehničkih mjera".

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, koji se odnose na:

- osiguranje i primjenu odgovarajućih planskih dokumenata usuglašeni na svim razinama donošenja (prostorni plan, prostorna osnova, program mjera, jedinstveni informacijski sustav o prostornom uređenju, urbanistički plan itd.), kojima se treba osigurati jedinstveno uređenje i zaštita prostora i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti;
- osnovati multidisciplinarni stručni tim u okviru nadležnih tijela uprave za registraciju, praćenje i klasifikaciju odrona;
- uvezivanje katastra odrona u jedinstveni informacijski prostorni sustav;
- izrada katastra rizika na odrone tla koje definiraju zone terena gdje je najveća vjerojatnost pojave novih odrona;
- osigurati stalni stručni nadzor i praćenje katastra odrona.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje inicijative sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira;
- b) izrada prostornih planova i njihova provedba;
- c) izrada projekata iz točke 4. ovoga strateškog pravca i njegova žurna provedba:

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za imovinsko-pravne i katastarske poslove, čime se ovim dijelom akcijskog plana inicira obveza planiranja i zaštite prostora, kao i donošenje programa mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru;

- b) Županijsko ministarstvo prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša.

Planski rokovi:

- a) Zakonski okvir do kraja 2020. godine;
- b) Projekti iz točke 4. završiti do kraja 2021. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja bit će poznati nakon realizacije zadaća nakon utvrđenih rokova.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti i namjenskih sredstava iz čl. 180., 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

9) IZRADA KATASTRA IZVORIŠTA VODE ZA PIĆE - PROJEKT

1. UVOD

Voda za piće je voda koja ispunjava propisane standarde kvaliteta i koja se može koristiti za piće, proizvodnju i pripremu hrane.

Već danas svijet se suočava s ozbiljnim problemom osiguranja vode za piće, a prema procjenama znanstvenika UN - a, to će za narednih 30 - tak godina biti najveći problem čovječanstva, ukoliko se ne nađu odgovarajuća politička i tehnološka rješenja u osiguravanju dovoljnih količina pitke vode.

2. POSTOJEĆE STANJE

Naša Općina je bogata vodama i izvorištima voda.

Voda u većini lokalnih objekata vodoopskrbe se ne kontrolira na zdravstvenu ispravnost (bunari, cisterne,

izvori), dok zone sanitarne zaštite uglavnom nisu uređene na svim lokalitetima.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevenirica i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije, osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave

(„Službene novine

Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06);

2. Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/06);

3. Pravilnik o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Službeni list SFRJ“,

broj: 33/87 - preuzet propis);

4. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj:

17/09).

U skladu s odredbama zakona, nadležna tijela za vodna područja trebaju osigurati najviši stupanj stručnosti i primjene zakona o uspostavi vodoprivrednog informacijskog centra u okviru kojega se vodi katastar:

- objekata za vodoopskrbu;
- rezervnih izvorišta za vodoopskrbu;
- planiranih prostora za izgradnju akumulacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) *Administrativno — stručne mjere:*

- Razvoj zakonske regulative

(donošenjem novih propisa, staviti izvan snage propise koji su preuzeti iz bivše države);

- Snimiti stanje svih izvorišta voda i napraviti njihov katastar;
- Zaštita izvora za piće od biološkog i kemijskog onečišćenja;
- Poboljšanje nadzora nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće u objektima vodoopskrbe;
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na osiguranje pitke vode.

2) *Građevinsko — tehničke mjere:*

- Osiguranje područja sanitarnih zona oko vodo - zahvata i njihova sanacija sukladno odgovarajućim propisima;
- Sukladno katastru izvorišta voda izgraditi vodospremnike, kao i druge mjere za njihovu zaštitu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- racionalno korištenje vodnih resursa;
- zaštita i korištenje izvorišta pitke vode, podzemnih i otvorenih vodnih tokova;
- planski pristup izradi prostora za akumulacije;
- dispozicija voda i sustava upravljanja vodama, što podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje izvorišta voda za piće;
- reguliranje područja sanitarnih zona oko vodo - zahvata gradskih

vodovoda i sanacija ovih područja sukladno zakonskim propisima;

- opremanje službi za radijacijsko - kemijsko - biološku zaštitu radi odgovarajuće kontrole izvorišta.

c) Odgovor

Osiguravanje odgovarajućih planova, snaga i sredstava radi dopremanja pitke vode za stanovništvo koristeći postojeći katastar pitke vode, postojeće vodovode i druge alternativne izvore.

d) Oporavak

Oporavak u ovoj oblasti podrazumijeva, da se nakon prirodne i druge nesreće izvrši ažuriranje katastra izvorišta vode, sagleda njihovo stanje i poduzmu odgovarajuće mjere na zaštiti izvorišta.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: „Izrada katastra izvorišta voda za piće“.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje inicijative sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

1. izrada projekta: „Katastar izvorišta vode za piće na području općine Ljubuški“;
2. opremiti službe za radijacijsko - kemijsko - biološku zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) općinska služba za gospodarstvo i financije i Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora - Mostar;
- b) Općinska služba za civilnu-

protupožarnu zaštitu.

Planski rokovi:

1. Katastar izvorišta voda s pod - projektima izraditi do kraja 2019. godine.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga projekta unaprijed je poznata i sasvim logična.

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta „Katastar izvorišta vode za piće“ pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja projekta kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretan financijski obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjim planovima realizacije Programa razvoja u Općini.

10) IZRADA KATASTRA PODRUČJA UGROŽENOG OPASNIM OTPADOM S AKCENTOM NA POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE - PROJEKT

1. UVOD

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, „otpad“ se definira kao sve materije ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odložene.

„Opasni otpad“ se definira kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više značajki koje prouzrokuju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš, po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji, osobito ako se nađe na poljoprivrednom zemljištu (vidi listu „opasnog otpada“ - Pravilnik o kategorijama otpada sa listama - „Službene novine Federacije BiH“, broj: 09/05).

Pod kontaminacijom poljoprivrednog zemljišta podrazumijeva se stanje nastalo unošenjem štetnih tvari vodom, zrakom ili njihovom akumulacijom na tlu ili u tlu iznad dozvoljene koncentracije.

2. POSTOJEĆE STANJE

Prostor Općine je kontaminiran raznim vrstama opasnog otpada.

Ovakva ocjena stanja, kao rezultat i posljedica rata, potvrđuje se i zbog lošeg stanja u oblasti upravljanja ovim otpadom što također izravno utječe na onečišćenje okoliša (voda, tlo, životinje, biljke, poljoprivredno zemljište). Posebno zabrinjava činjenica da značajne količine opasnog otpada nisu prikladno zbrinute ili uništene.

U vremenu poslije rata, vrlo malo je urađeno na utvrđivanju katastra područja ugroženog opasnim otpadom, a za onaj poznati otpad malo se radi da ga se ukloni ili uništi. To dovodi do destrukcije okoliša, osobito poljoprivrednog zemljišta i predstavlja stalnu opasnost od pojave raznih oboljenja kod ljudi i životinja.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03);
2. Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03);
3. Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98);
4. Zakon o zaštiti i spašavanju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
5. Pravilnik o izdavanju dozvole za

aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);

6. Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
7. Pravilnik o postupanju otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
8. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
9. Naputak o utvrđivanju dozvoljenih štetnih opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/99).

Za prevenciju i ublažavanje negativnih posljedica po okoliš potrebno je primjenjivati raznovrsne mjere, kao što su:

- Osiguranje katastra područja ugroženog opasnim otpadom, osobito poljoprivrednog zemljišta;
- Ispitivanje poljoprivrednog zemljišta u cilju utvrđivanja količine štetnih i opasnih materija u zemljištu;
- Spaljivanje ili odlaganje na deponije na okolišno prihvatljiv način onih vrsta otpada koji ne podliježu povratu komponenti, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji

energije;

- Sprječavanje nastajanja neuređenih (divljih) deponija opasnog otpada;
- Poduzimanje svih potrebnih zaštitnih i sigurnosnih mjera prilikom upravljanja ili u tijeku upotrebe, proizvodnje, skladištenja i transporta opasnih tvari;
- Stalni nadzor i praćenje onečišćenosti okoliša (zrak, voda i tlo);
- Registar gospodarskih društava koji mogu imati negativan učinak i kontrola njihovog odlaganja opasnog otpada;
- Inspekcijski nadzor u oblasti zaštite okoliša i drugo.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

1) *Administrativno — stručne mjere:*

- donošenje ili usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;

- izrada katastarsa poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom;

- uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u zaštiti okoliša (zrak, voda, tlo);

- osiguranje financijskog poticaja, kojim treba dovesti do izrade odgovarajućegkatastra poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom.

2) *Građevinsko — tehničke mjere:*

Da bi se smanjio utjecaj štetnosti opasnog otpada na okoliš i poljoprivredno

zemljište potrebno je izgraditi potrebne (sanitarne) deponije, izvršiti uklanjanje postojećih neuređenih divljih deponija ili na odgovarajući tehnološki i drugi način izvršiti uništavanje opasnog otpada.

b) *Pripravnost/Spremnost*

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- osiguranje stručnih analiza kod pojava onečišćenja poljoprivrednog zemljišta i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke stožera civilne zaštite, osloncem na operativni centar civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za kontrolu zemljišta (Služba za agropedologiju Federacije BiH);
- na svim razinama planiranja zaštite okoliša pripremiti katastar područja poljoprivrednog zemljišta kontaminiranog opasnim otpadom s odgovarajućim mjerama za smanjenje opasnosti;
- uspostaviti punu koordinaciju između odgovornih za stanje u ovoj oblasti;
- izvještavanje javnosti izravno ili putem operativnog centra civilne zaštite, u cilju smanjivanja rizika od ove opasnosti.

c) *Odgovor*

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije ugrožavanja okoliša trebaju se obuhvatiti djelovanjem i zapovijedima nadležnog stožera civilne zaštite (sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju), koji upravlja akcijom zaštite i spašavanja od ugrožavanja okoliša i poljoprivrednog zemljišta, osim izravnog

nadzora i praćenja stanja okoliša, a prema podijeljenoj nadležnosti između Županije i Općine.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranog okoliša i poljoprivrednog zemljišta i njihovog dovođenja u funkcionalno (prvobitno) stanje. Ako to nije moguće, ograničiti ili zabraniti korištenje kontaminiranog zemljišta.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: „Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište“.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od opasnog otpada s akcentom na poljoprivredno zemljište sadrži:

1. razvoj zakonskog okvira - usklađivanje sa međunarodnim konvencijama;
2. izrada projekta: „Prikupljanje i analiza podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti industrijskog i drugog specifičnog otpada (izrada katastra ugroženog područja), s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode i mjere koje treba poduzimati“.

Nositelji Akcijskog plana:

- a) Općinska služba za gospodarstvo i financije.

Planski rokovi:

1. Usklađivanje propisa sa međunarodnim konvencijama - tijekom 2019. godine;
2. Izrada projekta iz prethodne alineje do kraja 2020. godine.

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta „Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode“ pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna, kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretan financijski obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjem planu realizacije Programa razvoja.

11) PROJEKT ZAŠTITE OD POSTOJEĆEG OPASNOG INDUSTRIJSKOG OTPADA

1. UVOD

Opasni otpad, koji je nastao kao rezultat industrijske proizvodnje, definira se kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost za zdravlje ljudi i okoliš (po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji).

Projekt rješavanje problematike ovoga strateškog pravca ogleda se u sagledavanju zatečenog stanja ugrožavanja, a nakon toga saniranjem postojećeg stanja i primjena postojećih pozitivnih propisa.

2. POSTOJEĆE STANJE

Slaba ekonomska razvijenost, koja je rezultat nedavne ratne destrukcije kada su uništena i devastirana mnoga industrijska postrojenja i neprimjereno zbrinut opasni otpad, dovela su do kontaminacije okoliša industrijskim i drugim sličnim otpadom.

Problem opasnog otpada, a time i industrijskog, neće se riješiti samo osiguranjem katastra zemljišta sa opasnim otpadom, koji će se uraditi po projektu: „Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište i vode“. To znači da će se ovaj strateški pravac riješiti na osnovu posebnih

projekata i uspostavom posebnih mjera zaštite, koje u ovom trenutku u Federaciji BiH ne postoje, a osloncem na izrađeni katastar.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06), u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije;
2. Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03);
3. Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03);
4. Zakon o zaštiti i spašavanju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
5. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
6. Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
7. Pravilnik o postupanju otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
8. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);
9. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05);

10. Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obvezatna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/04);
11. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/98 i 1/02);
12. Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/98),
13. Pravilnik o uvjetima tehnološke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje djelatnosti prikupljanja, prerade i proizvodnje otpadnih materijala i sekundarnih sirovina („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/00).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno — stručne mjere:

- Donošenje i usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;
- Preuzimanje dijela katastra područja ugroženog opasnim industrijskim otpadom i utvrđivanje mjera sanacije.
- Osiguranje financijskog poticaja za provođenje mjera koje će se donijeti na temelju dobivenog katastra područja iz prethodne alineje.

2) Građevinsko — tehničke mjere:

Na temelju izrađenih projekata i osiguranih financijskih sredstava, izvršiti sanaciju

opasnog industrijskog otpada i nastaviti provoditi pozitivne propise iz ove oblasti.

a) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Sve predviđene administrativne i građevinske mjere će onemogućiti teže posljedice po zdravlje ljudi i okoliš, kao i onemogućavanje da nove prirodne i druge nesreće utjecajem na ovakav otpad mogu dovesti do opasnosti po ljude.

b) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije pojave ugrožavanja opasnim industrijskim otpadom trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnog stožera civilne zaštite, osim izravnog nadzora i praćenja stanja opasnog industrijskog otpada, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i Općine.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti predviđeno je, nakon izrade katastra područja ugroženog industrijskim otpadom, pristupiti izradi istraživačkih projekata i pod - projekata, za svaki prostor koji se smatra opasnim. Ove bi projekte u svojoj nadležnosti trebalo raditi Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima, a odnose se na punu koordinaciju i usuglašenost projekata, sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada na razini Federacije BiH, Županije i Općine kojima se treba osigurati poboljšanje stanja u ovoj oblasti i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje projekata sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira;
- b) izrada projekata i sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za imovinsko pravne i katastarske poslove.

Planski rokovi:

- a) Projekte zaštite od opasnog industrijskog otpada donijeti do kraja 2019. godine;
- b) Provedba projekata do kraja 2021. godine, s mogućnošću planiranja i u narednom programskom razdoblju.

Financijski obuhvat bit će poznat nakon izrade svakog konkretnog projekta u kome treba utvrditi koja su to sredstva koja osiguravaju gospodarska društva, sredstva iz proračuna Federacije, Županije i Općine ovisno o nadležnosti i nakon toga će se utvrditi mogućnosti osiguranja i dijela sredstava iz stavka 2. članka 182. i članka 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

12) PROCJENA RESURSA OPĆINE ZA POTREBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA - PROJEKT

1. UVOD

U sustavu zaštite i spašavanja, primarni je cilj stvoriti pretpostavke kojima će se preventivno djelovati, kako bi se destruktivna snaga prirodne ili neke druge sile svela na najmanju mjeru ili eventualno onemogućila u izazivanju ljudskih žrtava i materijalnih razaranja.

Stoga svaka društvena zajednica

nastoji stvoriti uvjete, u kojima će planski predvidjeti resurse (snage i sredstva) koji će biti jamac uspješnog odupiranja djelovanju prirodnih i drugih nesreća.

2. POSTOJEĆE STANJE

Prema spoznaji civilne zaštite, stanje postojećih resursa je nedovoljno poznato, podaci su neažurirani i nedovoljni. Nedostatak postrojba civilne zaštite opće i specijalizirane namjene, kao rezultat slabe ekonomske razvijenosti, upućuje na nužno osnivanje službi zaštite i spašavanja u Općini, nakon sagledavanja stanja resursa i procjene mogućih resursa koji mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je osigurana kroz:

1. Zakon o zaštiti i spašavanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
2. Pravilnik o službama i postrojbama civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 77/06);
3. Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/06);
4. Sporazum između Federalne uprave i Crvenog križa Federacije BiH o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadaća u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 65/05).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1) Administrativno — stručne mjere:

- Izvršiti analizu resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija koje bi mogle, sukladno procjenama ugroženosti, biti proglašene službom zaštite i spašavanja;
- Izvršiti analizu svih resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija, čiji bi resursi mogli biti oslonac stožera civilne zaštite u donošenju odluka u zaštiti i spašavanju.
- Donijeti Odluku o osnivanju službi zaštite i spašavanja u Općini.
- Donijeti Odluku o osnivanju jedinice za posebne namjene

2) Građevinsko - tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja, odabrane i proglašene službe zaštite i spašavanja u Općini trebaju ostvariti uvid i kroz vlastite građevinsko - tehničke mjere izvršiti vlastite pripreme za provođenje mjera zaštite i spašavanja.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Osnivanje optimalnog broja službi zaštite i spašavanje u Općini;
- Izrada točnih i ažurnih evidencija svih sredstava i opreme koju koriste ili će koristiti postojeće ili predviđene službe za zaštitu i spašavanje u Općini, uspostaviti jedinstvenu bazu podataka;
- Stvoriti namjenske zalihe specifične opreme i sredstava za

potrebe službi zaštite i spašavanja, osigurati njihovo servisiranje i obnovu;

- Visoka razina koordinacije u planiranju, osnivanju i opremanju službi zaštite i spašavanje i njihovoj upotrebi;
- Tamo gdje nema uvjeta za osnivanje službi zaštite i spašavanja, obvezatno pristupiti osnivanju postrojba civilne zaštite opće namjene i po mogućnosti postrojba civilne zaštite specijalizirane namjene, također osloncem na utvrđene resurse;
- Osigurati vršenje inspekcijskog nadzora;
- Osigurati donošenje odgovarajućih planova zaštite i spašavanja i njihova provjera kroz vježbe aktiviranja nadležnih za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

c) Odgovor

Smisao sagledavanja stanja svih resursa, osiguravanje jedinstvene baze podataka, osnivanja službi zaštite i spašavanja i formiranje odgovarajućih postrojba civilne zaštite će omogućiti da manje, dobro opremljene i spremne snage zaštite i spašavanja budu što učinkovitije i omogućuju uspješan odgovor stožera civilne zaštite u prirodnoj i drugoj nesreći.

Temeljem navedenoga, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- realno stanje resursa za zaštitu i spašavanje;
- osnivanje i stavljanje u funkciju službi zaštite i spašavanja;
- osnivanje postrojba civilne zaštite;
- osiguranje i raspoređivanje

odgovarajućih robnih zaliha za potrebe postrojba civilne zaštite i službi zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

U dugoročnoj fazi oporavka, nije predviđen angažman službi zaštite i spašavanja, osim pojedinih nevladinih organizacija, jer odgovornost u fazi oporavka pripada redovitim državnim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

4. PROVEDBA

Izraditi odgovarajuću studiju o procjeni i stanju resursa za potrebe zaštite i spašavanja kao temelj za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja, odnosno postrojba civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene).

Studija o resursima za zaštitu i spašavanje treba osigurati:

- Težišno djelovanje na pojedinim, procijenjenim opasnostima i u tom pravcu opredjeljenje za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja;
- Koordinirajuće odluke o osnivanju pojedinih službi zaštite i spašavanja kako bi se izbjeglo dupliciranje na istom području;
- Omogućiti osnivanje odgovarajućih postrojba civilne zaštite za one namjene i onaj prostor koji nije pokriven drugim organiziranim snagama i koje nemaju odgovarajuće druge resurse.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje strateškog pravca sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Izrada i donošenje studije pod nazivom „Procjena resursa Općine za potrebe zaštite i spašavanja“;
- b) Donošenje odgovarajućih odluka o osnivanju službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite.

Nositelj Akcijskog plana je:

1. Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu.

Planski rokovi:

1. Izrada Studije do kraja 2019. godine;
2. Izrada projekta do kraja 2020. godine;
3. Donošenje odgovarajućih odluka ili ažuriranje postojećih, o osnivanju službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite - do kraja 2018. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja mogu biti poznati nakon završetka zadaća predviđenih Programom razvoja.

Financijska sredstva za angažiranje stručnih osoba za izradu Studije, opremanje svih struktura civilne zaštite za izradu baze podataka o svim resursima, stalno ažuriranje baze podataka resursa, osiguravaju se prema članku 180., 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

13) USPOSTAVLJANJE OPERATIVNIH CENTARA CIVILNE ZAŠTITE - PROJEKT

1. UVOD

Jedna od temeljnih pretpostavki za uspješno vođenje akcija zaštite i spašavanja, za ostvarivanje koordinacije među nositeljima i suradnje sa susjednim općinama

i županijama u zajedničkom vođenju akcija spašavanja, jeste organiziran i uspostavljen sustav komunikacija i veza. U sustavu zaštite i spašavanja u Općini, u okviru struktura civilne zaštite predviđeno je organiziranje i opremanje operativnog centra civilne zaštite.

Da bi se najprije zakonska obveza struktura civilne zaštite na svim razinama i praktično provela, nužno je izraditi nova tehničko - tehnološka i organizacijska rješenja sustava za komunikacijsku i informacijsku podršku operativnog centra civilne zaštite u Općini.

2. POSTOJEĆE STANJE

Do 2001. godine, sustav komunikacija i veza bio je oslonjen i na sustav „Federalnog ministarstva obrane“. Reforma obrane Bosne i Hercegovine dovela je do izdvajanja civilne zaštite iz navedenog ministarstva.

3. PODRUČJE RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je osigurana kroz:

- Zakon o zaštiti i spašavanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03,22/06 i 43/10);
- Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju Operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 8/07).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

1. Administrativno — stručne mjere:

- Odabrati stručne konzultante i

izvođače projekta;

- Financijski poticaj, kojim treba stvoriti uvjete za uspostavu i opremanje nedostajućim sredstvima Operativni centar kroz sredstva iz proračuna, sredstva gospodarskih društava koja su zakonski obvezna biti priključena Operativnom centru i sredstava utvrđenih u Zakonu o zaštiti i spašavanju.

2. Građevinsko — tehničke mjere:

- Kao dio prevencije i ublažavanja, pri odabiru lokaliteta za potrebe Operativnog centra, izgraditi odgovarajući prostor za njihov rad;
- Korištenje i preuzimanje postojećih relejnih čvorišta od gospodarskih društava i drugih subjekata, koja su ili mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja ili izgradnja novih.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Osiguranje uvjeta da Operativni centar može vršiti prijem i prenošenje svih informacija vezanih za prirodne i druge nesreće i njihove posljedice i prijenos zapovijedi, mjera i aktivnosti stožera civilne zaštite s uvezivanjem i osiguranjem materijalno - tehničkih pretpostavki svih imatelja veza zaduženih po članku 157. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- Optimalizacija postojećih komunikacijskih resursa i infrastrukture;
- Tehničko - tehnološka usklađenost s normama i

standardima Europske unije;

- Smanjenje vremena odaziva svih nositelja zaštite i spašavanja u žurnim situacijama, u pogledu spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara;
- Inspekcijski nadzor;
- Donošenje i ažuriranje odgovarajućih planova veza i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Cilj jedinstvenoga sustava komunikacijske i informacijske podrške operativnom centru civilne zaštite je u činjenici da će ovaj sustav znatno poboljšati ukupnu spremnost svih nositelja i snaga u sustavu zaštite i spašavanja, na cjelokupnom području Općine.

Temeljem navedenoga, glavni vid odgovora u ovoj oblasti, je:

- izgradnja Sustava 112 (trenutno se koristi 121) u Operativnom centru civilne zaštite, po modelu zemalja Europske unije, kojim se omogućuje učinkovita integracija različitih podsustava hitne pomoći u integralni, učinkovit sustav oslonjen na sofisticiranu komunikacijsku, informatičku i logističku potporu.

d) Oporavak

U fazi oporavka, Operativni centar civilne zaštite treba ponijeti veliki teret u komunikacijskom i informacijskom povezivanju svih subjekata i nositelja planiranja na nivou Općine pa faza oporavka, u načelu, pripada redovitim Općinskim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

Isto tako ovi Centri će imati značajnu ulogu u informiranju javnosti o svim pitanjima koje nameće oporavak nakon

prirodne i druge nesreće.

4. PROVEDBA

Izrada kompletnog projekta: „Uspostavljanje operativnog centra civilne zaštite“ i stvaranje uvjeta za uvezivanje u Sustav 112.

Za provedbu ovoga strateškog cilja nužna je realizacija ovoga projekta, koordinacija sa svim razinama vlasti, te planska organizacija i realizacija a potom i nabavka odgovarajuće specifične opreme i sredstava i njihovo stavljanje u funkciju.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje ovog strateškog cilja programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Izrada kompletnog projekta: „Uspostavljanje operativnog centra civilne zaštite“ i stvaranje uvjeta za uvezivanje u Sustav 112;
- b) Opremanje operativnog centra.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Općinska služba za civilnu – protupožarnu zaštitu;
- b) Suradnja s resornim tijelima za komunikacije i veze.

Planski rokovi:

- a) Izrada Projekta „Uspostavljanje operativnog centra civilne zaštite“, do kraja 2019. godine;
- b) Nabavka i opremanje nedostajućim sredstvima, do kraja 2018. godine.

Sredstva za realizaciju ovog projekta osiguravaju se iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, a ako Vlada Federacije BiH ne donese odluku o ustupanju civilnoj zaštiti sredstava veze i komunikacija ukinutog Federalnog ministarstva obrane, visina cijene realizacije ovog projekta zahtijevat će

promjene u dinamici i načinu realizacije osiguranja sredstava.

14) PROTUPOŽARNA ZAŠTITA I VATROGASTVO U OPĆINI LJUBUŠKI, DIO SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA - PROJEKT

1. UVOD

Zaštita ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom jedna je od ključnih mjera spašavanja koja se provodi u okviru civilne zaštite, a koja se organizira u gospodarskim društvima, objektima pravnih osoba, stambenim, javnim i drugim objektima. Pripreme koje se provode u okviru ove mjere obuhvaćaju: pravne, organizacijske, tehničke, obrazovne i promidžbene mjere.

Jedna od temeljnih pretpostavki za uspješnu protupožarnu akciju zaštite i spašavanja, je ostvarivanje koordinacije među nositeljima zaštite od požara i vatrogastva na cjelokupnom prostoru Općine Ljubuški.

2. POSTOJEĆE STANJE

Za početak je potrebno naglasiti da je ova oblast u Općini dosta dobro normativno regulirana kroz Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09), a u izradi je Županijski Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu, a biti će donesen izvjestan broj pod zakonskih akata.

Jedan od važnijih segmenata zaštite od požara je izrada Planova zaštite od požara,

a to podrazumijeva izučavanje čitavog niza kompleksnih pitanja iz ove oblasti, s temeljnim ciljem da se čitava problematika zaštite od požara programski i stručno nadgleda i razrađuje, te planski usmjerava njen daljnji razvoj. Izradu takvih Planova potrebno je povjeriti ovlaštenim institucijama ili na način utemeljenja stručnih timova sastavljenih od stručnjaka raznih profila.

Pored toga, sadašnje stanje vatrogastva u Općini Ljubuški je zadovoljavajuće i ono je vrlo važan segment sustava zaštite i spašavanja.

Vatrogastvo je znatno osiromašeno u opremi i sredstvima koja su devastirana i amortizirana, bez dovoljno financijskih sredstava za obnovu tehnike i odgovarajućih motornih vozila i za sada se oslanja uglavnom na općinsko financiranje.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti zaštite od požara i vatrogastva je trenutno osigurana, kroz:

1. Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09).

1) *Administrativno — stručne mjere:*

- Izradu odgovarajućih provedbenih propisa na Županijskoj razini sukladno s federalnim Zakonom;
- Općinska vlast treba stvarati financijski poticaj za motiviranje u utemeljenju snaga iz ove oblasti, da bi pripadnici ovih struktura kao specijalizirane postrojbe bili oslonac, u provođenju ove mjere i drugih mjera zaštite i

spašavanja.

2) *Građevinsko — tehničke mjere:*

- Kao dio prevencije i ublažavanja u zaštiti od požara, pri gradnji pooštriti primjenu svih preventivnih građevinskih, tehnoloških, tehničkih i organizacij skih, te obrazovnih mjera koje smanjuju rizik od požara i doprinose poboljšanju zaštite od požara;
- Iniciranje da subjekti planiranja na svim razinama vlasti planiraju financijska sredstva za osiguravanje prostora za smještaj i rad vatrogasnih snaga, za opremanje i njihovo obučavanje.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Stvoriti zakonske uvjete da vatrogasne snage mogu postati najvažniji resurs Općinskog stožera civilne zaštite, koji može izvoditi intervencije spašavanja ljudi i materijalnih dobara u svim prirodnim i drugim nesrećama;
- Izrada provedbenih propisa;
- Integracija postojećih komunikacij skih resursa i infrastrukture sa operativnim centrima civilne zaštite;
- Tehničko - tehnološka usklađenost s normama i standardima Europske unije;
- Inspekcijski nadzor;
- Donošenje i ažuriranje odgovarajućih planova i njihova

provjera kroz vježbe simulacije, kako bi se smanjivalo vrijeme odaziva na intervencije zaštite i spašavanja u žurnim situacijama, u pogledu spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara;

- Plansko povezivanje specijalnih postrojbi formiranih snaga protupožarne zaštite Općine i Županije sa snagama protupožarne zaštite gospodarskih društava, osobito onih u oblasti gospodarenja šumama.

c) Odgovor

Smisao jedinstvenoga sustava organiziranja protupožarne zaštite, kao i informacijske povezanosti s operativnim centrima civilne zaštite je u činjenici da će ovaj sustav znatno poboljšati ukupnu spremnost svih subjekata i snaga u sustavu zaštite i spašavanja, na cjelokupnom području Federacije BiH.

Temeljem navedenoga, glavni vid odgovora u ovoj oblasti, trebao bi biti:

- Postojanje organiziranih i opremljenih profesionalnih vatrogasnih postrojbi;
- Integracija u sustav zaštite i spašavanja različitih postrojba, u učinkoviti mješoviti sustav oslonjen na sofisticiranu komunikacijsku, informatičku i logističku potporu.

d) Oporavak

U početnoj fazi oporavka, organizirane i opremljene vatrogasne postrojbe (profesionalne ili dragovoljne) će biti u funkciji i ponijet će veliki teret u skoro svim akcijama spašavanja i pružanja zaštite,

te povezivanju drugih subjekata i sudionika zaštite i spašavanja pa je time ova faza jednako važna kao i odgovor.

4. PROVEDBA

Donošenjem Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu u Županiji Zapadnohercegovačkoj, biti će stvorena pretpostavka za stvaranje organizacijskih, tehničkih i drugih uvjeta formiranja vatrogasnih postrojba (kroz utemeljenje dragovoljnih društava ili profesionalnih sastava, ovisno od procjene ugroženosti).

Akcijski plan za realiziranje Programa razvoja sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) Formiranje vatrogasnih jedinica (profesionalne i dobrovoljne);
- b) Donošenje provedbenih propisa i iniciranje donošenja odgovarajućih propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva u Županiji i Općini;
- c) Na svim razinama vlasti donijeti poseban plan organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga.

Nositelji Akcijskog plana su:

- a) Županijska uprava za civilnu zaštitu;
- b) Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu.

Planski rokovi:

- c) Donošenje provedbenih propisa i iniciranje donošenja odgovarajućih propisa u Županiji i Općini do polovice 2019. godine;
- d) Opremanje i obučavanje vatrogasnih provoditi kontinuirano, prema posebnim programima i financijskim

planovima svakog od nositelja planiranja.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga strateškog cilja unaprijed je poznata i sasvim realna.

Financijski obuhvat će utvrditi svaki nositelj planiranja po donošenju svoga plana organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga i bit će sastavni dio godišnjeg financijskog plana, prema vlastitoj mogućnosti, s tim da se u ovaj financijski obuhvat uključuju i proračunska sredstva i sredstva iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.

15) OBUČAVANJE I OSPOSoblJAVANJE ZA ZAŠTITU I AKCIJSKI PLAN SPAŠAVANJE – PROJEKT

Jedan od glavnih elemenata ocjene o provođenju preventivnih mjera u zaštiti i spašavanju, spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, predstavlja razina obučenosti svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

Iz tih razloga, pored normativno - pravne uređenosti i osnivanja snaga za provođenje akcija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća i njihovog opremanja odgovarajućim sredstvima i opremom, obučavanje i osposobljavanje za obavljanje funkcionalnih zadataka predstavlja prvi i temeljni cilj i zadatak Općinske službe za civilnu - protupožarnu zaštitu i drugih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja.

Jedan od glavnih strateških pravaca Programa razvoja 2018. - 2023. godine, obuka i osposobljavanje za potrebe zaštite i spašavanja, razraditi u posebnom dokumentu Programa razvoja pod naslovom: „Osnove za izradu programa obučavanja u zaštiti i spašavanju“, koji sadrži sljedeće:

- cilj i namjena obučavanja i osposobljavanja;
- Programiranje i planiranje obuke i osposobljavanja
- Organiziranje i izvođenje obuke i osposobljavanja
- oblici osposobljavanja;
- financiranje.

Realiziranje ovoga strateškog cilja izvršit će se kroz poseban Akcijski plan obuke i osposobljavanja, u kojem trebaju biti sadržani sljedeći provedbeni koraci:

- a) Priprema i donošenje pojedinačnih Planova i programa obučavanja i osposobljavanja svih struktura u zaštiti i spašavanju (opće i specijalizirane namjene), tijekom 2019. godine;
- b) Realizirati pojedinačne planove obuke i osposobljavanja po utvrđenim prioritetima i rokovima;
- c) Tijekom 2018. i 2019. godine, planirati i izvesti veliku združenu vježbu kojom bi se provjerio, ocijenio i verificirao odgovarajući stupanj razvoja zaštite i spašavanja, njena ukupna spremnost, odnosno organiziranost, opremljenost, obučenost i na temelju iskustava s vježbe i provedbe ovoga Programa razvoja i pripremili temelji za donošenje novog Programa razvoja.

Financijska sredstva za provedbu ovoga strateškog cilja utvrđivat će se godišnjim planom potrošnje sredstava iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju,

koji se donosi na osnovu Odluke Općinskog stožera za civilnu zaštitu o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade i prema naznačenoj dinamici.

16) ODNOSI S JAVNOŠĆU U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU - PROJEKT

1. UVOD

Praksa odnosa s javnošću je umjetnost i znanje kojim se, kroz uzajamno razumijevanje zasnovano na istinitom i potpunom obavještanju, postiže harmonija sa okolinom. Javni servisi informiranja i drugi elektronski i pisani mediji su oni činitelji koji bitno mogu pomoći u izgradnji sustava zaštite i spašavanja i svjesnosti o potrebi potpore cijele zajednice Programu razvoja i obvezi države da to učinkovito uradi.

Sukladno načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju, građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća i informacije o tome jesu li ili nisu sigurni, ne može im biti uskraćena.

2. POSTOJEĆE STANJE

Mediji, medijski sustav i javnost u otvorenim demokratskim društvima stalno su u procesu promjene, oni su time važni činitelji za opisivanje i analizu socijalnih i drugih promjena. Proizvodnja, širenje i recepcija informacija u modernom društvu dobivaju na ekonomskom, kulturnom i političkom značenju.

Danas medijski sustav postaje centralna infrastruktura modernog društva, što je slučaj i kod nas. Naime, javni se mediji u Općini kvalitativno i kvantitativno sve više

šire, ubrzao se protok informacija putem medija, razvili su se novi tipovi medija i sve dublje prodiru u cjelokupno društvo i zadobili su sveopću društvenu pozornost, a na koncu mediji su razvili i institucije.

Kako mediji sve više postaju preduvjet za informativnu i komunikacijsku praksu drugih aktera, važnost odnosa s javnošću nadležnih tijela civilne zaštite i javnosti nameće se kao prvorazredna profesionalna zadaća i izazov, što do sada nije bilo dovoljno razvijeno.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o slobodi pristupa informacija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 28/00);
2. Zakon o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH („Službene novine novine Federacije BiH“, broj: 32/01);
3. Upustvo za provođenje Zakona o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 57/01);
4. Zakon o zaštiti i spašavanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
5. Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 8/07).

Na temelju odredbi navedenih propisa tijela vlasti moraju omogućiti medijima pristup svim informacijama, osim onima koje imaju najviši rang tajnosti i koje su kao takve precizno klasificirane.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba se osigurati kroz:

- Donošenje odgovarajućeg provedbenog akta o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite;

- Donošenje odluka na svim razinama vlasti koje imaju urede za odnose s javnošću da, pri upravljanju akcijama zaštite i spašavanja postaju služba nadležnog stožera civilne zaštite.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u oblasti odnosa s javnošću o rizicima, od prirodnih i drugih nesreća su:

- donošenje Plana odnosa s javnošću u prirodnoj ili drugoj nesreći koji treba sadržavati:

- pregled mogućih prirodnih i drugih nesreća prema Procjeni ugroženosti;
- djelovanje prema javnosti ovisno o nesreći;
- plan kadrova;
- vlastiti komunikacijski kapaciteti i pregled medija preko kojih će se davati informacije;
- pravodobno obavješćivanje javnosti o mogućnostima nastajanja prirodne i druge nesreće s mjerama koje se mogu poduzeti u prevenciji;
- obuka;
- provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Smisao pravilnog odnosa s javnošću kao odgovor na nastalu prirodnu i drugu nesreću, ogleda se u:

- 1 osiguravanju rada operativnih centara civilne zaštite u svim

uvjetima;

1. stavljanje u funkciju svih ureda za odnose s javnošću;
2. stavljanje u funkciju zaštite i spašavanja svih radio i TV stanica i drugih medija sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju;
3. organiziranje konferencija za novinare u skladu s Planom odnosa s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći;
4. davanje saopćenja za javnost u skladu s Planom odnosa s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći.

d) Oporavak

Nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće u početnoj fazi provedbe oporavka, odnosi s javnošću se razvijaju kako je to predviđeno u fazi odgovora.

U drugoj fazi oporavka, koja može biti dugotrajna, odnose s javnošću preuzimaju nadležna tijela vlasti koje su odgovorne za ukupan oporavak zajednice.

4. PROVEDBA

Donošenje odgovarajućih planova odnosa s javnošću svih razina upravljanja akcijama zaštite i spašavanja uz pretpostavku pune provedbe projekta „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Donijeti odgovarajući propis o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite, do kraja 2019. godine;
- Donošenje Planova odnosa s

javnošću svih razina organiziranja do kraja 2020. godine.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu i općinski stožer civilne zaštite.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga strateškog cilja, osigurat će lakše provođenje mjera zaštite i spašavanja, smanjenje posljedica prirodne i druge nesreće na ljude i materijalna dobra i omogućit će jedinstven odnos s javnošću, poštivanjem sljedećih pravila:

- Trenutačno reagiranje na interesiranje medija;

- Objavljivanje samo poznatih činjenica i po svaku cijenu izbjegavanje proizvoljnih procjena žrtava ili uzroka nesreće;

- Davanje samo potpunih informacija u saopćenjima za javnost ili na konferencijama za medije;

- Odgovarajući odnos prema žrtvama, odnosno obiteljima žrtava ili povrijeđenih i oboljelih.

Financijski obuhvat za ove aktivnosti je zanemariv, jer će se koristiti sredstva i oprema financirana kroz druge ciljeve i projekte. Preostala minimalna sredstva će svaki nositelj planiranja planirati u svome proračunu.

17) STANJE OBJEKATA KULTURNE BAŠTINE I NAČINI NJIHOVE

ZAŠTITE U PRIRODNIM I DRUGIM NESREĆAMA - PROJEKT

1. UVOD

Općina raspolaže značajnom kulturnom baštinom, koja je uslijed ratnih

dešavanja i poslijeratne nebrige u dobroj mjeri devastirana i zahtijeva žurno i neodložnu rekonstrukciju. Da bi se spriječilo daljnje propadanje kulturno - povijesnog naslijeđa od daljnjeg propadanja potrebno je različitim mjerama i postupcima zaštititi i posebno utvrditi način njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

2. POSTOJEĆE STANJE

Objekti kulturnih i graditeljskih dobara su ugroženi od prirodnih i drugih nesreća, u odnosu na objekte građene u dvadesetom stoljeću. Posebno su osjetljivi na potrese, s obzirom na to da zbog vremena gradnje nisu osigurani mjerama zaštite od seizmičkih djelovanja. Zatim su ugroženi od požara, ekoloških incidenata i drugih okolnosti.

Izražena je neuređenost u ovoj oblasti na državnoj i entitetskim razinama koja se ogleda i u nepostojanju državnog zakona u ovoj oblasti kao i u niskom stupnju zajedničkog planiranja i koordinacije.

3. PODRUČJA RAZVOJA

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

1. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06), u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva kulture i športa;
2. Aneks VIII Sporazuma o povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika Daytonskog sporazuma;
3. Zakon o zaštiti dobara koja su odlukama Povjerenstva za zaštitu

- nacionalnih spomenika proglašena kao nacionalni spomenici („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/02);
4. Zakon o zaštiti i korištenju kulturno - povijesnog i prirodnog naslijeđa („Službene list SR BiH“, broj: 20/85, 12/87, 03/93 i 13/94);
  5. Kriteriji za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima („Službeni glasnik BiH“, broj: 33/02);
  6. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09);
  7. Županijski zavod za zaštitu kulturno - povijesne baštine.

Ublažavanje kao viziju novog stanja, trebaju osigurati kroz:

1) Administrativno — stručne mjere:

- Inicirati donošenje državnog Zakona, te donošenje odgovarajućih propisa kojima bi se osigurala jedinstvena uređenost u ovoj oblasti i pristup zaštititi;
- Izrada odgovarajućih projekata o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni;
- punu provedbu zakonskih mjera kojima se sprječava odlaganje otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine;
- inicirati da se u postojeće seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju svi objekti

kulturne baštine po zonama;

- inicirati da se u karte poplavnih područja ucrtaju i svi objekti kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice);
- osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću kojom bi mogla biti ugrožena kulturna baština, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunu Općine za ovu namjenu.

2) Građevinsko — tehničke mjere

Kao dio prevencije i ublažavanja za ove potrebe u ovome razdoblju treba osigurati obnovu porušenih i oštećenih kulturno - povijesnih objekata radi njihove zaštite i očuvanja od daljnjeg propadanja, sukladno projektima za svaki objekt i utvrđenim izvorima financiranja.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- donijeti odgovarajuće programe razvoja Općine koji trebaju nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva za zaštitu kulturno - povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanja snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara;
- visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja;
- provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sušтина programa zaštite kulturne baštine ogleda se u postojanju odgovarajućih planova, te u primjeni rezultata istraživanja koji će osigurati prikladnu zaštitu kulturno - povijesnih objekata u slučaju prirodne i druge nesreće i osiguravanjem snaga za eventualnu evakuaciju kulturno - povijesnih dobara.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju i restauraciju kulturno - povijesnog naslijeđa koje bi moglo biti uništeno ili oštećeno u prirodnoj i drugoj nesreći i dovođenje u prvobitno stanje.

4. PROVEDBA

Da bi se osigurala zaštita kulturne baštine potrebno je na razini Općine izraditi projekt pod nazivom: „Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama“.

Ova studija mora dati odgovor kako osigurati prikladnu zaštitu kulturne baštine i to kroz provedbu odgovarajućih planskih dokumenata utvrđenih u točki 3. ovoga strateškog cilja, da bi se na što bolji način zaštitilo kulturno - povijesno naslijeđe od prirodnih i drugih nesreća ili eventualno smanjila šteta na njima.

5. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan za realiziranje Programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- a) razvoj zakonskog okvira;
- b) izrada Studije utvrđene u provedbi ovog dokumenta;

c) osiguravanje financijskih sredstava.

Nositelji Akcijskog plana su:

Služba za imovinsko-pravne i katastarske poslove.

Planski rokovi:

- a) Zakonski okvir do kraja 2019. godine;
- b) Izrada Studije do kraja 2020. godine.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti na temelju izrađenih planova i projekata i njihove realizacije.

To znači da će konkretni projekti zaštite imati svoj poseban akcijski plan i financijski obuhvat koji će biti dio Programa razvoja i Godišnjeg plana realizacije.

18) ZAKLJUČCI

1. Nositelji i sudionici izrade programa, projekata ili inicijativa iz akcijskih planova dužni su razraditi provedbene korake iz akcijskih planova u svojim redovitim godišnjim programima i planovima, uz konstataciju da planirani priliv iz Proračuna i posebne naknade osigurava realizaciju svih strateških pravaca;

2. Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu i nositelji izrade programa, projekata ili inicijativa, dužni su koncem tekuće godine vršiti godišnju reviziju i usuglašavanje

strateških pravaca i konkretnih provedbenih koraka iz akcijskih planova s pregledom troškova;

- U Program razvoja ugraditi projekt „Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja

R. br.	Vrsta opasnosti - prirodne i druge nesreće	Ugroženo područje Općine
1	1.1. 2	3
1.	Potresi	<i>Ovoj opasnosti i rizicima su podložne sve urbane sredine, dakle stambeni konglomerati na području Općine - intenziteta 7, 8 i 9⁰ MCS, a prema seizmološkim pokazateljima podložna su osobito područja općine, što se vidi iz Seizmološke karte;</i>
2.	Velike poplave	<i>U području općine Ljubuški (Humac);</i>
3.	Suša	<i>Suša, kao prirodna nesreća koja nanosi velike štete na ratarskim i voćarskim kulturama.</i>
4.	Požar	<i>To je pojava - opasnost koja se javlja skoro svake godine i koja nema samo jedan uzročnik, a u obliku požara otvorenog prostora i s najvećim štetama zabilježen je na području cijele općine;</i>
5.	Tuča (led) tijekom proljetnih i jesenjih mjeseci	<i>Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno i kratko traje, a njezin negativni učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama na području općine, zadnji zabilježeni 22 i 23.04-2017 godine</i>
6.	Velike hladnoće i olujni vjetrovi	<i>U proteklom razdoblju zabilježeno je jedno ekstremno djelovanje na području općine;</i>

policijskih snaga i resursa u zaštiti i spašavanju“. Ovaj važan strateški pravac nije se mogao realizirati zbog strukturalnih reformi policije;

- Nositelji planiranja u suradnji sa Općinskom službom za civilnu-protupožarnu zaštitu dužni su strateške pravce koje nisu obradili u ovom Programu razvoja, kroz konkretne programe, projekte i inicijative, naknadno donijeti, čime će isti postati dio provedbenog Programa i njegovih godišnjih financijskih planova;

- Svi nositelji planiranja dužni su izvijestiti Općinskog načelnika ukoliko dođe do promjene u realizaciji strateških pravaca razvoja zbog financijskih ili drugih razloga koji zahtijevaju izmjenu akcijskih planova u sredstvima i rokovima;

- Strateški pravci utvrđeni u ovome dokumentu nisu obuhvatili programe i projekte koji zahtijevaju dugoročniju realizaciju i veća financijska sredstva nego što su utvrđena u dokumentu ovoga Programa razvoja: “Pregled

očekivanih troškova s izvorima financiranja”. Ovi strateški pravci će biti predmet razmatranja narednog programa razvoja, zajedno s drugim započetim projektima iz ovoga Programa razvoja;

- Godišnji plan financiranja i provedbe Programa razvoja izrađuje Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu na temelju izvješća i planova financiranja i realiziranja strateških pravaca, nositelja i sudionika njihove izrade i koncem tekuće i početkom planske godine isti dostavlja Općinskom načelniku, na razmatranje i usvajanje;
- O implementaciji Programa razvoja, Općinski načelnik izvještavat će Općinsko vijeće.

IV

POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČINU REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM OBLASTIMA

A) ZAKLJUČCI IZ PROCJENE
UGROŽENOSTI OPĆINE
LJUBUŠKI

I - Uvod

Procjenu ugroženosti, utemeljenu u članku 31. stavak 2. točka 2. Zakona o zaštiti i spašavanju izradila je Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu u suradnji s općinskim službama i drugim tijelima općinske uprave, zavodima, znanstvenim i drugim ustanovama. Zaključci iz Procjene ugroženosti, kao jedan od elementa Programa

razvoja daju se u cijelosti.

Na temelju prijedloga Općinske službe za civilnu-protupožarnu zaštitu i mišljenja Općinskog stožera civilne zaštite, a temeljem članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju, Općinski načelnik je razmotrio predloženu Procjenu i Odlukom Općinskog načelnika, broj: 02-44-1185/18 od 16.05.2018. godine istu prihvatio i usvojio.

II - Ključne opasnosti za područje Općine Ljubuški

1. KLJUČNE OPASNOSTI ZA
PODRUČJE OPĆINE

7.	Masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti	<i>Registrirane su kao učestale i s negativnim učincima na području općine;</i>
8.	Odroni tla	<i>Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;</i>
9.	Visoki snježni	<i>2012. godine smo imali ekstremno visoke snježne padaline i nanose;</i>
10.	Kemijsko - biološko onečišćenje zraka, vode i tla	<i>Izložena su sva veća naseljena mjesta, intenzivniji cestovni promet, smješteni industrijski kapaciteti i sl.;</i>
11.	NUS - evi	<i>Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;</i>
12.	Prometne nesreće	<i>Ugroženo je područje cijele Općine, razlozi su višestruki: starost i neispravnost vozila, loši i oštećeni putovi, prometnice i dr.;</i>
13.	Ekspanzija i eksplozije plina	<i>Područje koje je posebno ugroženo: uglavnom su to područja oko benzinskih crpki - prodaja plina, ali i gospodarski, obrtnički, zdravstveni i uslužni subjekti koji u procesu proizvodnje, zagrijavanja prostorija i pripreme hrane, koriste i skladište veće količine plina. Tu su i drugi mali potrošači - domaćinstva koja nisu registrirana kao potrošači plina, ali su</i>
14.	Društveno uvjetovani procesi	<i>Od destrukcije prema konstrukciji; od disolucije prema izgradnji institucija pravne države; od socijalnog i gospodarskog siromaštva i zaostalosti prema razvoju i prosperitetu; od dezintegracija suradnjom prema državi, regiji, europskim i euroatlantskim; od ugrožavanja prema ljudskih prava i sloboda; od oštećenosti i ugroženost prema zdravom okolišu i ekosustavu.</i>

Temeljem svih pokazatelja iz Procjene ugroženosti područja Općine, moguće opasnosti su od: potresa i rušenja objekata, poplava uzrokovanih obilnim padalinama, suše i veći ljetni požari, olujni vjetrovi, epidemije, biljne i stočne bolesti, velike snježne padaline.

2. OPĆI ZAKLJUČCI

2.1. Na razini Općine, postoje određeni

kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na postojeće službe hitne pomoći, vatrogasne postrojbe i upravna i operativno - stručna tijela civilne zaštite Općine, policijske snage (prometna policija i specijalne policijske postrojbe), kapaciteti javnih poduzeća, Oružane snage BiH. Suradnja sa svim nositeljima

planiranja u tijelima općinske uprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju planova zaštite i programa razvoja, kao i u stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava. Ove složene zadaće moguće je izvršiti samo ukoliko se osigura kvalitetan servis u obavljanju ovih poslova i zadaća u okviru svih tijela općinske uprave.

2.2. Procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća obveze su općinskih tijela vlasti, koje ovisno od konkretnih pokazatelja trebaju biti vrlo detaljne i precizne i u funkciji postizanja svjesnosti o značaju priprema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara kod tijela vlasti i svjesnosti o osobnoj i uzajamnoj zaštiti i spašavanju kod građana.

Imajući u vidu ukupne prirodne, zemljopisne, urbanističke, gospodarske, socijalne, migracijske i odlike složenih društvenih procesa u uvjetima postojećedržavne organizacije u Bosni i Hercegovini, tranzicije i reforme, potrebno je još detaljnije i stručno kvalitetnije procijeniti rizike od prirodnih i drugih nesreća, i kao takve uskladiti sa drugim razinama.

2.3. Gospodarska dobra (industrijski kapaciteti, naftne i plinske instalacije, poljoprivredna dobra, šumski resursi, prometnice i objekti na njima i drugi infrastrukturni objekti), trebaju s aspekta zaštite i spašavanja biti izravno obuhvaćeni vrjednovanjem parametara mogućih nesreća i rizika, stvaranjem baze podataka u tijelima općinske uprave, ustanovama, zavodima i javnim poduzećima.

2.4. Bitna pitanja problematike okoliša i stvaranja preduvjeta za izbalansirano korištenje prirodnih resursa i uspostavu održivog razvoja, pitanje je upravljanja životnom sredinom i strategijom prostornog planiranja u Općini. Problem opasnog (industrijskog, medicinskog i dr.) otpada, jedan je od prioritarnih problema zaštite okoliša.

U Općini ne postoji kontroliran sustav upravljanja opasnim otpadom.

Nekontrolirano odlaganje opasnog otpada i nepravilno odlaganje na lokalne deponije posljedica je odsustva svjesnosti i odstupanja od obveza primjene zakonskih odredbi.

Takvi deponiji bez odgovarajućih projektnih rješenja, bez tehničke opremljenosti, bez fizičko - tehničke zaštite, bez tehnologije odplinjavanja, bez pokrivanja inertnim materijalima, bez regulacije procjednih voda i infrastrukturnih sadržaja, su opasni po zdravlja i okoliš.

2.5. Priroda prijetnje potresa u Općini, uz intenzivnu gradnju stambenih i poslovnih objekata, često bez odgovarajućih urbanističkih planova i dozvola, zahtijeva reviziju i kontrolu primijenjenih standarda gradnje i poduzimanje odgovarajućih mjera na postizanju spremnosti (otpornosti na rušenje).

2.6. Šume, vode i drugi ekosustavi su značajni za ekonomsko stanje Općine, a ujedno su resursi koji su učestalo sklони gubicima od prirodnih i drugih nesreća. Međutim, ukoliko gubici nisu odmah vidljivi i ne predstavljaju izravnu opasnost za pučanstvo, redovito izostaje učinkovit odgovor na nesreće i oporavak od nesreća.

2.7. Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih

i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva suradnju Općine sa susjednim općinama i županijama i drugim zemljama u zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju međunarodne humanitarne pomoći u slučaju većih nesreća, jer BiH je prihvatila međunarodne humanitarne standarde.

2.8. Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja. Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastralog pučanstva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća (gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

Procjena ugroženosti stvara temelj za izradbu Programa razvoja zaštite i spašavanja Općine i Plana zaštite i spašavanja Općine, uz procedure osiguranja financijske podrške njihovoj realizaciji.

III - Zaključci po pojedinim opasnostima

1. POTRES

1.1. Zaključci

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra od pojave potresa umanjile, potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i urbanističke planove Općine. Pored toga potrebno je primjenjivati

odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (putova, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.).

- Uzimajući u obzir konkretne seizmičke uvjete područja, lokacije na kojima se grade objekti, i primjenom osnovnih principa potresnog inženjerstva u projektiranju, u velikoj se mjeri može direktno utjecati na smanjenje posljedica od potresa. Temeljem postojećeg stanja može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija zgrada na određenim područjima ne pruža mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim zgrada građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima.
- U slučaju nastanka potresa većih razmjera u Općini, potrebno je poduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizirati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.
- U ovim aktivnostima potrebno je angažirati sve vlastite raspoložive snage i sredstva za zaštitu i spašavanje uključujući Oružane snage BiH, kao i odgovarajuće snage i sredstva iz Republike Srpske.
- S obzirom da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažirati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih strojeva za uklanjanje ruševina i sl.), potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina i

županija ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice.

- S obzirom na visoku seizmičnost područja Općine u okviru teritorija Bosne i Hercegovine, te nedovoljan postojeći broj seizmoloških stanica i zastarjelost seizmoloških instrumenata, potrebno je izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo - tektonskih pojava (prirodni i inducirani potresi, eksplozije i gorski udari), izučavanje seizmičnosti, seizmičke aktivnosti i učestalosti potresa, kao i definiranje seizmičkih učinaka djelovanja lokalnih i udaljenih potresa na izučavani prostor i prognoziranje njihovoga utjecaja na zemljište, vode, vodotoke i objekte.
- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove vrste prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmoloških, seizmo - tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje.
  - Da bi se procijenile posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na području Općine potrebno je raspolagati podacima o strukturi stambenog fonda i cjelokupne infrastrukture.

2. ODRONJAVANJE, SLIJEGANJE TLA

2.1. Zaključci

- Nužno je kontinuirano praćenje i dokumentiranje nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, osobito u zahvatu prometnica (cestovnih), te dosljedna

provedba propisa koji reguliraju uvjete gradnje,

- Važne aktivnosti u ovoj oblasti su nadgledanje i proučavanje rizika od odrona, slijeganja tla, zatim obavješćivanje javnosti kako bi se mogle poduzeti učinkovite i organizirane mjere u slučaju odrona, slijeganja tla. Moraju postojati tehnički osposobljene postrojbe za pomoć.

3. VISOKI SNIJEG I SNJEŽNI NANOSI

3.1. Zaključci

- Za zadatke spašavanja nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osnovati, osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana, one koje još uvijek nisu osnovane (planinarska društva, speleolozi, jedinica za posebne namjene i sl.).
- U slučajevima kada snage i sredstva civilnih struktura nisu dovoljne, u izvršavanju zadaća zaštite i spašavanja te pružanju podrške u akcijama zaštite i spašavanja, tražiti angažiranje oružanih snaga, sukladno Zakonu o obrani BiH i posebnim Operativnim procedurama.
- S ciljem poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, važne aktivnosti u ovoj oblasti su

nadgledanje i proučavanje rizika od snježnih nanosa i lavina, što podrazumijeva obilazak i opserviranje, a potom obavješćivanje javnosti.

4. POPLAVA

4.1. Zaključci

- Osigurati sredstva za izgradnju objekata za zaštitu od poplava i jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.
- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava. Pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnom području (kontrolirana sječa šuma i pošumljavanje, način korištenja zemljišta i način obrade, uspostavljanje odgovarajućih uvjeta vezano za vodni režim kod izgradnje bilo kojih objekata, dosljedna primjena svih predviđenih mjera, radova, postupaka kod izgradnje objekata i sl.).
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.
- U Općini osigurati uvjete za poduzimanje mjera, kroz donošenje preventivnih i operativnih planova obrane od poplava, u skladu s odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast.
- U suradnji s Agencijom za vodno područje sliva Jadranskog mora - Mostar uskladiti i izraditi „Novi elaborat plavnog vala“.

5. SUŠA I OLUJNI VJETROVI

5.1. Zaključci

- Kako bi se prevenirale opasnosti od nastanka i štete od suše, velikih razmjera koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, treba osigurati smanjenje gubitaka u vodovodnim sustavima, rekonstrukcijom i bržim protokom kroz

sustav.

- Planskim aktivnostima osigurati dovoljne količine vode za navodnjavanje obradivih površina, čime bi bili stvoreni uvjeti za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju.
- Vršiti prihvat i kaptazu velikih voda, kada ih ima i stavljanje na raspolaganje u uvjetima potrebe, putem izgradnje umjetnih akumulacija čime se pored proizvodnje električne energije stvaraju i uvjeti za razvoj turizma, vrši zaštita od poplava nizvodnog područja, osigurava voda za navodnjavanje.
- Planirati i osigurati transport vode cisternama za saniranje potreba najugroženijih potrošača, za što je potrebno sustavno nabavljati i čuvati dovoljan broj transportnih sredstava.
- Potrebno je osigurati rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem spremnika za vodu i dr. za učinkovitu zaštitu od požara (osobito na otvorenom prostoru).
- Uključiti se u unaprjeđenje hidrometeorološkog informacij skog sustava BiH, u operativne sustave i znanstveno - tehničke programe Svjetske meteorološke situacije (WMO).
  - Istraživati osjetljivost pojedinih gospodarskih aktivnosti na klimatske promjene.

6. MASOVNE POJAVE LJUDSKIH, ŽIVOTINJSKIH I BILJNIH BOLESTI

6.1. Epidemije - *Zarazne bolesti ljudi*

6.1.1. Zaključci

- Kao zaključak ističe se da se epidemija širih razmjera može pojaviti na svakom dijelu područja Općine, a broj oboljelih bi zavisio od vrste uzročnika, odnosno vrste

oboljenja. Da bi se moglo adekvatno reagirati na takvo mjesto potrebno je jačati higijensko - epidemiološke službe općinske razine.

- Također, sve postojeće zdravstvene ustanove će biti potencijalna mjesta zbrinjavanja ozlijeđenih i oboljelih,

- To su: SKB Mostar, te sa njima pripadajućom primarnom zdravstvenom zaštitom, kao i Dom zdravlja u Ljubuškom.
  - Za potrebe evakuacije povrijeđenih koriste se heliodromi, sportska igrališta, stadioni koji se nalaze u neposrednoj blizini zdravstvenih ustanova.

Nevladine strukture, koje se u ovim slučajevima uključuju su: Crveni križ Općine i druge humanitarne organizacije.

6.2. Epizootije - Zarazne bolesti životinja

Mjere zaštite su: preventivne i neposredne s ciljem sprečavanja i umanjivanja utjecaja na životinje i namirnice životinjskog podrijetla.

6.2.1. Zaključci

- Nužno je permanentno osiguravati higijenski ispravnu vodu za napajanje životinja, kao i sanitarnu zaštitu izvorišta;
- Provoditi uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari na način i pod uvjetima kojima se osigurava zaštita od onečišćenja voda iz tla;
- Osiguravanje zoonoznih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, njege i držanja životinja;
- Redovito, dva puta godišnje, obavljati preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije;

- Osiguravanje dovoljne količine imunoloških sredstava.

6.3. Biljne bolesti i štetočine u šumama

6.3.1. Zaključci

- Navedeni kukci su sekundarni štetnici koji napadaju oslabljena i oštećena stabla pa njihovo prenamnožavanje traje više godina.
- Mjere borbe prema tome nisu kratkoročne, a pogotovo ne mogu biti samo uklanjanje napadnutih stabala, te predlažemo izvođenje već urađenih projekata u cilju trajne sanacije napadnutih površina i uputiti projekte nadležnim domaćim i međunarodnim institucijama. Naravno, ova mjera ne isključuje mogućnost daljnjeg uklanjanja napadnutih stabala i postavljanje klopki sa feromonima na napadnutim terenima.
- Šumske kulture i štetočine treba držati pod stalnom i redovitom kontrolom kako bi se eventualne nove pojave kukaca pravovremeno spriječile i poduzele mjere zaštite.
- Poduzeća raspolažu dovoljnim brojem stručne i kvalitetne radne snage koja bi po iznalasku financijskih sredstava bila u stanju izvršiti radove sanacije i sprječavanje daljnjih šteta (protupožarna zaštita, izgradnja protupožarnih putova, sanacija požarišta, sanitarne sječe, postavljanje feromonskih klopki, uspostavljanje šumskog reda, pošumljavanje i dr.).
  - Odgovornost za zaštitu šuma ne može biti samo u sferi šumske struke, nego i u institucijama sustava.
  - Nositelji poslova za zaštitu bilja i biljnih proizvoda su županijsko ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno služba za gospodarstvo u općini, pravne osobe u oblasti poljoprivrede i

šumarstva, specijalizirane znanstvene ustanove, poljoprivredne zadruge, individualni poljoprivredni proizvođači.

- Kao snage za zaštitu bilja i biljnih proizvoda, mogu se osnovati i posebne postrojbe civilne zaštite, koje se osnivaju zavisno od potreba koje bi trebale proisteći iz odgovarajućih procjena ugroženosti na određenom području.

7. RIZIK OD MINA I NEEKSPLODIRANIH UBOJITIH SREDSTAVA (NUS-A)

7.1. Zaključci

Da bi se ovaj problem osim praktičnog eliminiranja, sveo u okvire nadzora i podnošljivosti, potrebno je, među ostalim:

- Razvijati sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana.

TEHNIČKO - TEHNOLOŠKE NESREĆE

1. POŽARI

1.1. Zaključci

- Zaštita i spašavanje od požara zahtjeva temeljitu rekonstrukciju u svim važnim pitanjima bitnim za kvalitetno uspostavljanje organizacije, funkcioniranja i razvoja, usklađivanje i objedinjavanje postojećih resursa u tijelima uprave, pravnim osobama, gospodarstvu, profesionalnim postrojbama, dragovoljnim vatrogasnim postrojbama i društvima i povećanje svjesnosti o razvoju osobne i uzajamne zaštite od ovih opasnosti kod građana, u mjestu gdje žive i rade, kao dio ukupnog sustava zaštite i spašavanja.

- Imajući u vidu činjenicu da se za uspješnu intervenciju u velikim požarima, eksplozijama plinova, akcidenata s opasnim tvarima kad prerastu u prirodnu nesreću mora osigurati u izuzetno kratkom roku veliki broj osposobljenih ljudi, specifičnu opremu i sredstva, koji bi po unaprijed utvrđenom planu trebali intervenirati, može se konstatirati da u Općini nema dovoljno i optimalno organiziranih snaga, opreme i sredstava za uspješne intervencije u ovoj vrsti prirodne i druge nesreće.
- Urbana izgrađenost područja Općine, raspored gospodarskih objekata, vodoprivrednih, energetske, prometnih i drugih objekata sa gledišta zaštite od požara i eksplozija razrađena je u općinskom planu zaštite od požara i planovima zaštite svakog gospodarskog društva. Navedeni elementi koji se odnose na ekonomsku i urbanu izgrađenost i dr., sa stanovišta mogućih eksplozija plinova ili akcidentnih situacija s opasnim tvarima, koje mogu prerasti u prirodnu i drugu nesreću, izuzev kod pojedinih korisnika gdje je to samoinicijativno urađeno, praktično nisu cjelovito razrađeni, te će se u tom smislu predložiti dopuna normativno - pravnog reguliranja kod izrade budućih zakona o opasnim tvarima.
- Izrazito sušno vrijeme pogoduje nastanku šumskih požara, dužini trajanja požara i otežava gašenje požara. Za gašenje šumskih požara koji su zahvaćali područje Općine, bile su angažirane vatrogasne postrojbe i pučanstvo, upotrijebljena su znatna tehnička sredstva, pri čemu su otežavajući čimbenici u lokaliziranju i gašenju požara bili nepristupačnost požarištima i neizgrađenost protupožarnih prosjeka i putova.

- Zakon o šumama uređuje između ostalog i zaštitu šuma od požara, a nadzor nad provođenjem navedenog Zakona i propisa koji proizlaze iz ovoga Zakona, vrši Općinska služba gospodarstvo, zbog čega je potrebno uskladiti planove zaštite i spašavanja, ne samo na razini šumskih javnih gazdinstava, već i na razini nositelja planiranja političkih zajednica i općina.
- donošenje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva na razini ŽZH sukladno s Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09), kojima bi se ova oblast uredila na novim suvremenim osnovama i uskladio odnos svih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja prema ogromnom prirodnom bogatstvu ove zemlje koje svake godine, nažalost nezaštićeno, nestaje u vatri i dimu.
- Na općinskim tijelima vlasti i subjektima zaštite i spašavanja su i sljedeće, konkretne zadaće:
  - Provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara u cilju osiguravanja infrastrukture tipa uređenosti lokalnih i nerazvrstanih cesta u svim naseljenim mjestima pćine Ljubuški gdje je veće požarno opterećenja te izgradnja hidrantske mreže;
  - Organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, u skladu sa Zakonom o šumama, po mogućnosti instalirati i kameru za rano uzbunjivanje od požara;
    - U skladu s Procjenom ugroženosti u Općini i gospodarskim društvima organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije od požara (vatrogasne postrojbe, dragovoljna vatrogasna društva);
    - Postojeća MTS - a sredstva i opremu u vatrogasnim postrojbama i dragovoljnim vatrogasnim društvima koja je zastarjela, potrebno je obnoviti, nabavkom nove opreme;
    - Angažiranje pučanstva, vatrogasnih postrojbi, dragovoljnih vatrogasnih društava i drugih pravnih osoba u slučajevima nastanka požara koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra;
    - Poštivanje procedura o prijevozu opasnih tvari u cestovnom prometu (obučeni ljudi, ispravna vozila i dr.).

2. EKSPANZIJE I EKSPLOZIJE PLINOVA I OPASNIH TVARI

2.1. Zaključci

- Fizičko - tehnička zaštita objekata u kojima se radi s eksplozivnim tvarima ili se one skladište se provodi prema važećim propisima. Objekti u kojima se vrši proizvodnja zapaljivih tečnosti ili plinova, kao i magazini i skladišta u kojima se čuvaju zapaljive tečnosti u količini većoj od 5.000 m ili plinovi u količini većoj od 1.000 m³, moraju biti osigurani stalnom

stražom i odgovarajućim zaštitnim pojasom.

- Benzinske crpke ili magazini za smještaj eksplozivnih tvari imaju jednu od propisanih mjera sigurnosti (stražarska služba, video nadzor, zaštitarske agencije, uposlenici koji rade na pretakanju zapaljivih tečnosti i plinova u tijeku 24 sata).
  - Na mjestu nesreće potrebno je predviđati blokadu putova i preusmjeravanje prometa unutar područja pogođenog nesrećom.
  - Javna priopćenja će se prenositi putem sredstava javnog priopćavanja.
  - Suradnja operativnog dežurnog sa službama čija je djelatnost: popravka vodovoda, električnih i telefonskih vodova, vatrogasnih službi, hitne pomoći i ostalih institucija.
  - Nakon usvajanja Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva u Županiji, na osnovu istog a u cilju provođenja zakona, u tijeku je izrada provedbenih akata - pravilnika:
  - Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija,
  - Pravilnik o sadržaju plana zaštite od požara i tehnoloških eksplozija,
  - Pravilnik o razvrstavanju građevina i građevinskih dijelova i prostora u kategorije ugroženosti od požara,
  - Pravilnik o sadržaju općeg akta iz područja zaštite od požara.³
- ionizirajućeg zračenja nije primjereno, niti na razini realnih potreba.
- Temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja i radijacijske sigurnosti, na prijedlog Federalne uprave za zaštitu od zračenja i radijacijsku sigurnost, Vlada Federacije BiH treba donijeti Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoline od

štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a suglasno međudržavnim sporazumima iz ove oblasti.

- Ovim Planom i programom treba, sukladno ovom Zakonu, utvrditi intervencijske i izvedbene intervencijske razine za zaštitu ljudi, te poduzimanje mjera za zaštitu pučanstva, domaćih životinja i poljoprivrede od strana tijela odgovornih za provođenje ovih mjera, načinu obavješćivanja javnosti, kao i program periodične provjere djelotvornosti.
- Pristupiti provedbi Odluke o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća s rokovima za njihovu nabavku.
- Organizirati, opremiti i obučiti Službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama, koja bi pokrivala i područje Općine Ljubuški.

3.2. Onečišćenje zraka

3.2.1. Zaključci

- Ustrojiti registre industrijskih onečišćivača s podacima o vrsti onečišćenja i potencijalnoj opasnosti za okoliš kao i kontinuirani nadzor nad njima.
- Ustanoviti standarde za količine štetnih tvari koje se ispuštaju u zrak.
- Uspostaviti sustav kontrole efikasnosti izgaranja fosilnih goriva.
- Uspostaviti nadzor nad emisijom i imisijom polutanata i istraživanja njihovog utjecaja na zdravstveno stanje stanovništva; provesti državni program eliminacije ODS tvari koje oštećuju ozonski omotač.
- U sustav nadgledanja zraka uvesti

sljedeće parametre: CO, NO, NO₂, ozon i respirabilne čestice uz uvođenje automatskih mjernih stanica.

- Uspostaviti nadzor štetnih noksi na radnim mjestima na kojima su uposlenici izloženi udisanju štetnih plinova i prašina, uz sustavno izvješćivanje o morbiditetu i mortalitetu vezanom za ta radna mjesta.

3.3. Onečišćenje vode

3.3.1. Zaključci

- Uspostaviti jedinstvene registre objekata za vodoopskrbu i donijeti mjere za poboljšanje sustava vodoopskrbe.
- Utvrditi potencijalne rizike zbog nepostojanja ili nedovoljne uređenosti zona sanitarne zaštite kod lokalnih objekata vodoopskrbe i zastarjelih postupaka kloriranja kod većine vodotoka.
- Opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje značajnih pokazatelja higijenske ispravnosti vode, izuzev zavoda za javno zdravstvo i nekih drugih laboratorija.
- Regulirati područja sanitarnih zona oko vodo - zahvata općinskog vodovoda i sanaciju ovog područja prema sanitarno - higijenskim principima i zakonskim propisima.
- Izvršiti sanaciju postojećeg kanalizacijskog sustava i osposobljavanje postrojenja za tretman otpadnih voda naselja, te otpočeti plansku izgradnju novih.
- Osigurati odgovarajuće aparature za kontinuiranu dezinfekciju vode u gradskom vodovodu.

3.4. Onečišćenje tla

3.4.1. Zaključci

- Izraditi registar odlagališta, tj. uspostaviti

kontinuirani nadzor nad specifičnim otpadom.

- Problem uništavanja specifičnog otpada riješiti nabavkom mobilnog postrojenja za spaljivanje, koje bi se po potrebi premještalo s jedne na drugu lokaciju.

4. KULTURNO - POVIJESNA DOBRA

4.1. Zaključci

- Programima razvoja, treba nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva i za zaštitu kulturno - povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanje snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara;
- Potrebno je izraditi seizmološku kartu s ucrtanim svim objektima kulturne baštine po zonama i ažurirati je nakon svakog novog proglašenja spomenika kulture;
- Izraditi kartu poplavnih područja s ucrtanim svim objektima kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice) i ažurirati je nakon svakog proglašenja objekta spomenikom kulture;
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni i sl. te vršiti ažuriranje stanja tih objekata godišnje;
  - Kontinuirano educirati konzervatorske i restauratorske stručnjake s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu.

5. OSTALE NESREĆE

5.1. Zaključci

- U skladu s materijalnim mogućnostima izvršiti tehničke

popravke i sanaciju putne mreže na magistralnim i regionalnim putovima, na lokalnim i nerazvrstanim cestara, a prilikom izgradnje novih prometnica pridržavati se tehničkih normativa;

- Pooštriti primjenu i provedbu propisa koji reguliraju tehničku ispašnost motornih vozila i priključnih sredstava, a po potrebi izvršiti dogradnju istih;
- S ciljem reguliranja oblasti plovidbe i sigurnosnih plovnih sredstava i ljudi, potrebno je što prije donijeti krovni zakon o unutarnjoj plovidbi na razini Bosne i Hercegovine;
- Kako bi se umanjio broj industrijskih i drugih nesreća potrebno je pristupiti izmjenama i dopunama svih propisa kako bi se kroz iste osigurala humanizacija radnih uvjeta i zaštite ljudi na radu i u radnom prostoru.

6. SNAGE CIVILNE ZAŠTITE I MATERIJALNO - TEHNIČKA SREDSTVA PREDVIĐENA ZA ANGAŽIRANJE NA ZADACIMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

6.1. Zaključci

- Ako se izvede analiza kadrovskog i stručnog profila uposlenih u navedenim strukturama zaštite i spašavanja, doći ćemo do porazne ocjene o spremnosti za preventivno i operativno suprotstavljanje obrađivanim opasnostima i rizicima koji iz njih proistječu: kako po ljude tako i po materijalna dobra;
- Mnoge oblasti se tek pravno uređuju kako bi provedbeni aspekti djelokruga rada nositelja planiranja dobili na operativnosti;

- Dostignutim stupnjem organiziranosti, funkcionalnosti i popunjenosti izvršiteljima ne možemo biti zadovoljni jer u kvalitativnom smislu malo gdje ispunjava zahtjeve za izgradnjom sustava zaštite i spašavanja.

7. STANJE ORGANIZIRANOSTI, POPUNJENOSTI, OPREMLJENOSTI INFORMACIJSKOG I KOMUNIKACIJSKOG SUSTAVA U FUNKCIJI PODRŠKE UPRAVLJANJU AKCIJAMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

7.1. Zaključci

- Nedostatke navedene u prijedlozima za organiziranje snaga za zaštitu i spašavanje i potrebna MTS i oprema za njihovo opremanje, treba otkloniti potpunom provedbom Zakona o zaštiti i spašavanju, osobito u dijelu koji se odnosi na osnivanje, popunu i funkcioniranje operativnog centra civilne zaštite u Općini;
- Provedbu ovoga zakona dužan je osigurati Općinski načelnik;
- Pored toga, nakon osnivanja operativnog centra civilne zaštite u Općini primjenom provedbenih propisa koji proizlaze iz Zakona o zaštiti i spašavanju potrebno je donijeti odgovarajuće odluke, izvršiti popunu ljudstvom i MTS - om i opremom za nesmetan i funkcionalan rad ovog centra;
- Opremanje komunikacijskom i informacijskom opremom i sredstvima, obučavanje i osposobljavanje i uspostavljanje organizacije veza i komunikacija vršiti na jedinstvenim osnovama i u okviru namjenskih projekata, programa i planova razvoja, kako bi

se svi elementi ovog informacij skog komunikacij skog sustava mogli integrirati u namjenski funkcionalan sustav.

8. POTREBNA FINACIJSKA SREDSTVA

8.1. Zaključci

- Prethodne analize i konstatacije upućuju da i pored velikih poteškoća u konsolidaciji političkih, ekonomskih, sigurnosnih i drugih pitanja državne strukture, postoji formalno - pravna pretpostavka dostupnosti finacijskih sredstava, iako je njihova prihodovna osnovica dosta slaba u odnosu na potrebe općine Ljubuški oko uspostave organizacije i funkcija elemenata sustava zaštite i spašavanja, otklanjanja i saniranja posljedica od prirodnih i drugih nesreća;
- Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, transparentnog izvršenja proračuna po ovim stavkama u općini Ljubuški, Vlada Federacije BiH je donijela „Odluku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća“;
- Sredstva ostvarena po osnovu članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju su kolateralno dobro, nisu i ne mogu biti jedina sredstva u općini Ljubuški za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 179. Zakona o zaštiti i spašavanju, koja kao objedinjena voditi na posebnom računu Općine;
- Planiranjem finacijskih sredstava nositelja planiranja u proračunima političkih zajednica u Općini, višestruko je isplativije, opravdanije i moralnije ulagati u prevenciju (sprječavanje nastajanja posljedica) nego ulagati u otklanjanje posljedica koje se uslijed izostale prevencije multipliciraju;
- Prevencija u zaštiti i spašavanju na razini Općine treba biti finacijski podržana u okviru redovitog planiranja proračuna za potrebe osnovne djelatnosti, usuglašeno s prioritetima Godišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja. Pored proračunskih sredstava za zaštitu i spašavanje u okviru redovitog planiranja proračuna, izuzetno će se koristiti i dio sredstava izdvojen po osnovu 0,5% za potrebe preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara;
- Upravljanje raspoloživim finacijskim i materijalnim resursima jedino izvodljivo izradom proračuna Općine i njihovim optimiziranjem, po načelu povezivanja, poštujući okvirne uvjete koji trebaju biti, strateški oblikovani u Programu razvoja, što se odnosi i na sredstva po članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju;
- Program razvoja za sve nositelje planiranja, posebice za upravna i stručna tijela civilne zaštite, tvori osnovu za obveznu izradu godišnjih planova u provedbi razvojnih mjera za postizanje spremnosti sustava zaštite i spašavanja za odgovor na izazove prirodne i druge nesreće;
- Za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća potrebno je na razini Općine u proračunu izdvojiti 1% od svog godišnjeg proračuna.
- Kako je stanje opremljenosti snaga civilne zaštite za izvršenje namjenskih zadaća nedopustivo loše, potrebno je donijeti političke odluke na svim razinama njene organiziranosti da se

realizira Program dodatnog opremanja struktura civilne zaštite koji je Vlada Federacije BiH usvojila još 2001. godine. Financijska sredstva potrebna za ove namjene iznose minimalno 45.000.000,00 KM za područje cijele Federacije BiH;

- Raznovrsni poslovni interesi kompatibilni interesima zaštite i spašavanja mogu biti oblik sufinanciranja ove djelatnosti, osobito ukoliko promiču razvijanje svjesnosti o općedruštvenim vrijednostima u Općini, zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša.

B) PODACI O STANJU ORGANIZIRANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI STUPANJ ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

I - Uvod

Politika razvoja i Strategija razvoja definiraju da su, ranjivost prema prirodnim ili drugim nesrećama, povećanje industrijalizacije i sve kompleksnija infrastruktura, obilježje Općine.

Pored toga, poznato je da je civilna zaštita u Općini u prošlosti, bila u sastavu obrambenog sustava i zbog toga često poistovjećivana sa spašavanjem žrtava rata, zbog čega, nažalost i dalje nije prepoznata kao nužnost u svojoj nadasve humanoj misiji brige i zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

II - Stanje organiziranosti civilne zaštite

Prirodne i druge nesreće utvrđene u Procjeni ugroženosti, ukazuju na mogućnost izazivanja posljedica većih razmjera na širem području Općine.

Imajući to u vidu, Federacija BiH je opredijeljena izgradnji jedinstvenoga sustava zaštite i spašavanja, u kojemu će na svim razinama vlasti imati istu organizaciju, iste nositelje zaštite i spašavanja i istu strukturu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja.

To opredjeljenje za jedinstvo organizacije i funkcioniranja zaštite i spašavanja, potvrđuje se i osigurava Zakonom o zaštiti i spašavanju, kao i čitavim nizom provedbenih propisa koji proistječu iz ovoga zakona i osiguravaju jedinstvo sustava zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

Zakon o zaštiti i spašavanju (članak 40.) uređuje strukturu civilne zaštite i kao temeljnog, organiziranog, stručno - operativnog segmenta u sustavu zaštite i spašavanja, za provedbu mjera zaštite i spašavanja kroz:

- a) Službu za civilnu zaštitu u općini i stožere civilne zaštite;
- b) Službe zaštite i spašavanja;
- c) Postrojbe civilne zaštite:
  1. opće namjene,
  2. specijalizirane namjene;
- d) Povjerenstva za procjenu šteta.

Pored prethodno navedenih struktura civilne zaštite Zakonom o zaštiti i spašavanju u sustavu zaštite i spašavanja utvrđene su obveze i potrebe organiziranja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za sva tijela vlasti u Općini, te pravnih i drugih osoba.

1.OPĆINSKA SLUŽBA ZA CIVILNU-PROTUPOŽARNU ZAŠTITU OPĆINE LJUBUŠKI

- 1) Osnovana je Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu u čijem sastavu je i Operativni centar civilne zaštite. Služba još nije materijalno popunjena, odnosno u

tom smislu, da nije osposobljena i stavljena u funkciju zaštite i spašavanja u punom kapacitetu.

- 2) U Općini Ljubuški, Služba za civilnu-protupožarnu zaštitu je samostalna, a imenovan je i stožer Civilne zaštite, a sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju i Operativni centar civilne zaštite.

2. STOŽERI CIVILNE ZAŠTITE

Važan element sustava zaštite i spašavanja je i Stožer civilne zaštite u Općini, te u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja Stožer civilne zaštite obavlja sljedeće poslove:

- 1) odlučuje o uporabi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i stradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuju na ugrožena područja;

- 2) nalaže provedbu odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere;

- 3) usmjerava, koordinira i upravlja akcijama zaštite i spašavanja svih nositelja angažiranih na zaštiti i spašavanju na svojem području;

- 4) rješava sva pitanja koja se tijekom provedbe djelatnosti na zaštiti i spašavanju pojave u svezi angažiranja snaga i sredstava civilne zaštite i provedbi mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

Pored već navedenih zajedničkih poslova Zakonom o zaštiti i spašavanju predviđene su i posebne zadaće svih stožera civilne zaštite od Federacije BiH do pravne osobe.

U Općini je imenovan Stožer civilne zaštite kao stručno - operativno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja. Potrebno je žurno izvršiti sukladno Zakonu, materijalno - tehničko opremanje svih članova Stožera osobnom i zajedničkom opremom.

Materijalna popunjenost Općinskog stožera civilne zaštite uvjetovana je nedostatkom financijskih sredstava.

Općinski stožer civilne zaštite imenovan je Odlukom Općinskog načelnika, kao stručno - operativno i jedino ovlašteno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja, na području Općine i osposobljen je za izvršavanje Zakonom utvrđenih zadaća.

U osnovi, Zakon o zaštiti i spašavanju utvrđuje potrebu da najrazvijeniji dio sustava zaštite i spašavanja treba biti na razini Općine.

Pored toga, podaci govore da još nijedna pravna osoba iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju nije osnovala stožere i može se konstatirati da je stanje na ovoj razini potpuno nezadovoljavajuće.

3. SLUŽBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Dosadašnji stupanj razvoja Bosne i Hercegovine, kao i elementi tekuće srednjoročne strategije razvoja Bosne i Hercegovine ukazuju da nismo u mogućnosti, a nije ni racionalno, razvijati masovno postrojbe civilne zaštite različitih struktura, namjena i broja, pa se zakonodavac opredijelio da za potrebe sustava zaštite i spašavanja treba uključiti sve resurse i snage u tijelima uprave, gospodarskim društvima i pravnim osobama.

Na razini Općine osim što su osnovana zakonom propisana upravna i stručno - operativna tijela, postoje i određeni kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno

integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na gospodarska društva, naročito koja obavljaju djelatnosti iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, kapaciteti javnih poduzeća i drugih pravnih osoba, vladine i nevladine organizacije, kao što su službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dragovoljna vatrogasna društva, Crveni križ, policijske snage, Oružane snage Bosne i Hercegovine i drugi.

Suradnja među svim nositeljima planiranja u tijelima lokalne samouprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju Programa razvoja, a potom planova zaštite i spašavanja, kao i stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava.

4. POSTROJBE CIVILNE ZAŠTITE

Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, postrojbe civilne zaštite osnivaju se, opremaju i osposobljavaju kao operativne snage civilne zaštite radi neposrednog angažiranja na izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te otklanjanja posljedica nastalih djelovanjem tih nesreća.

Postrojbe civilne zaštite osnivaju se kao postrojbe opće i specijalizirane namjene, a temeljem Procjene ugroženosti, mogu se osnivati kao timovi, odjeljenja i vodovi. S obzirom da na području Općine ne postoje operativne snage kojima bi se u uvjetima prirodne i druge nesreće mogle intervenirati u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, nameće se potreba za osnivanjem jedne specijalne jedinice civilne zaštite za žurne intervencije, koja bi mogla zadovoljiti dio procijenjenih potreba.

5. POVJERENSTVA ZA PROCJENU ŠTETA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

U skladu s odredbama Uredbe o procjeni šteta od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/04, 38/06, 52/09 i 56/09) na razini jedinice lokalne samouprave predviđeno je osnivanje povjerenstava za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

Pored konkretnih zadataka povjerenstava utvrđenih u navedenoj Uredbi, povjerenstva se osnivaju i radi zakonitog, racionalnog i ekonomičnog, odnosno transparentnog korištenja proračunskih sredstava u saniranju i ublažavanju posljedica nastalih djelovanjem prirodne ili druge nesreće.

U Općini je osnovano povjerenstvo za procjenu šteta.

6. IZVORI FINANCIRANJA

Izvori financiranja zaštite i spašavanja u Općini, osiguravaju se u proračunu Općine, a koja su uglavnom nedostatna za financiranje svih potreba zaštite i spašavanja.

Izvršna tijela vlasti u Općini, kroz svoje proračune uglavnom financiraju redoviti rad tijela civilne zaštite i njihove programe rada, dok je financiranje stožera civilne zaštite u proteklom periodu nije bilo adekvatno riješeno.

7. CIVILNO DRUŠTVO I NEVLADINE ORGANIZACIJE

Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i u

ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja.

U Općini djeluje više nevladinih organizacija i udruga građana i fondacija čija djelatnost ima izuzetan značaj u sustavu zaštite i spašavanja.

Prema Procjeni ugroženosti izdvajamo:

- Crveni križ Općine je nevladina organizacija koja je prihvatila načela Međunarodnog crvenog križa, a svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o Crvenom križu Federacije Bosne i Hercegovine, statutom i drugim aktima kojima je ova djelatnost utvrđena. Potrebno je između Općinske službe za civilnu zaštitu i Crvenog križa općine potpisati odgovarajući sporazum o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.
- Humanitarne i nevladine organizacije koje u svome poslanju imaju zaštitu i spašavanje, odnosno pomaganje ljudima kao što su:
  - Caritas
  - Radio - amateri su udruga građana koja se uključuje u osiguranje sustava veza za sve strukture koje sudjeluju u prevenciji i sprječavanju nesreća, osobito s katastrofalnim posljedicama i mogu predstavljati značajnu alternativu za uspostavu i održavanje veza kada redovite veze ne mogu uspostaviti funkciju.
  - Vatrogasni resursi, kroz profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva značajan su

kapacitet koji treba na novi način uvezati u sustav zaštite i spašavanja.

- Udruge od značaja za zaštitu i spašavanje su: Gorska služba spašavanja, ronionci, izviđači, speleolozi, gorani i druge udruge građana.

III - Dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

1. PROCJENA UGROŽENOSTI

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju donesena je Metodologija za izradu procjene ugroženosti, te Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

Općinski načelnik je na prijedlog Općinske službe za civilnu zaštitu donio Procjenu ugroženosti dana 16.05.2018. godine.

Temeljem donešene Procjene ugroženosti i Programa razvoja, što je u skladu s Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja pristupiti će se ažuriranju Plana zaštite i spašavanja u Općini.

2. MEHANIZMI ZA PRAĆENJE RIZIKA I PRAVLJENJE MAPA RIZIKA

Sadašnja organiziranost i međusobna koordinacija subjekata u sustavu zaštite i spašavanja nije osigurala mehanizme za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika.

Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim propisima u Općini za praćenje rizika i mapiranje rizika, zadužene su resorne službe koje su dužne o svim situacijama redovito izvješćivati Općinski stožer civilne zaštite, odnosno Općinsku

službu za civilnu zaštitu i vatrogastva o poduzetim mjerama i aktivnostima za sprječavanje, odnosno ublažavanje posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

3. OSVRT NA DOSADAŠNJA ISKUSTVA

Na temelju dosadašnjih iskustava i analiza prirodnih i drugih nesreća koje su ugrozile područje Općine i šire, odnosno dobivenih znanja kroz različite oblike sudjelovanja na seminarima, okruglim stolovima i vježbama u zemlji i inozemstvu, stečena su značajna iskustva koja je nužno, kao naučene lekcije, ugraditi u sva planska dokumenta Općine za organiziranje zaštite i spašavanja.

Tijekom svake akcije, u fazi odgovora i oporavka, a osobito nakon nesreće, analiziraju se posljedice u kojima se posvećuje osobita pažnja ugroženosti siromašnijih slojeva stanovništva koji nisu u mogućnosti izvršiti sanaciju svojih objekata i slično. U takvim situacijama sva tijela vlasti kroz svoje proračunske zalihe, ali i kroz uvedenu posebnu naknadu za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, osiguravaju minimalna sredstva za zbrinjavanje najugroženijih kategorija stanovnika.

4. MEĐUNARODNA SURADNJA U UPRAVLJANJU SMANJENJA RIZIKA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva da Bosna i Hercegovina, sa susjednim i drugim zemljama u okruženju potpiše odgovarajuće

sporazume i memorandume o zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju humanitarne pomoći u slučaju većih prirodnih i drugih nesreća.

Ovakvi sporazumi ili memorandumi trebali bi se potpisati sa nizom zemalja u regiji čime bi se, u slučaju prirodnih i drugih nesreća, omogućilo brzo, u skladu sa traženjem ugroženog, djelovanje bez većih problema tijekom prelaska državnih granica.

Za sada su Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska potpisale međudržavni sporazum o međusobnoj suradnji u prirodnim i drugim nesrećama, a u tijeku je priprema za potpisivanje sličnog sporazuma sa državama Srbijom i Crnom Gorom.

Pored toga Bosna i Hercegovina je prihvatila humanitarne standarde i pozitivna iskustva međunarodnih humanitarnih i drugih organizacija. Isto tako potrebno je sa susjednim regijama, zemalja potpisnica sporazuma uspostaviti i razvijati stalnu suradnju po pitanjima zaštite i spašavanja.

C) PLANSKE PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

I — Uvod

Ukazujući na potrebu utvrđivanja planskih preventivnih mjera zaštite i spašavanja, polazimo od činjenice, da preventivne mjere za zaštitu i spašavanje moraju imati središnje mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizirane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i od činjenice da građani Općine moraju biti pravodobno i pravilno informirani o svim opasnostima i rizicima i o mogućnostima zaštite, kao i o nužnosti njihovoga sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Podaci o opasnostima i rizicima, planovima, mjerama i aktivnostima na zaštiti i spašavanju su javni, pa nositelji planiranja moraju upoznavati stanovništvo o opasnostima i rizicima, načinu zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja kao i o pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće, kao dio prevencije za smanjenje rizika.

II - Opće naznake prevencije

Prema naznakama u Politici razvoja, prevencija obuhvaća planiranje mjera koje su kao redovite planske aktivnosti usmjerene na umanjenje mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće i njenih posljedica, a ako se nesreća ipak dogodi, determinira se kao skup mjera koje će umanjiti štetne učinke po ljude i materijalna dobra.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. U vremenu prije nastanka prirodne ili druge nesreće podrazumijeva se provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može utjecati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može utjecati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće, za što su posebno odgovorna tijela vlasti i pravne osobe.

Potrebno je podvući obvezu svih nositelja planiranja da u planirane preventivne mjere zaštite i spašavanja ugrade strateške pravce sa akcijskim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nositeljima, suradnicima, rokovima i izvorima financiranja. To znači, da se moraju izabrati ostvarivi ciljevi za predviđeno vrijeme realizacije Programa razvoja, odnosno moraju biti u potpunosti realni.

III - Prevencija kroz mjere i aktivnosti

Temeljem Zaključaka iz Procjene ugroženosti i Politike razvoja, prioritetno se nameću određene preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje definiramo kao programske prioritete, kroz strateške pravce sa akcijskim planovima u ovom ili budućim programima razvoja.

1. POTRES

Procjenom ugroženosti su već utvrđene moguće posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na teritoriju Općine. Temeljem Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima, bespravna gradnja i, ne pružaju mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim građevina građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima.

a) Mjere:

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra, od pojave potresa, umanjile potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz izradu novih i izmjenu postojećih prostornih i urbanističkih planova,
- Striktno primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih i infrastrukturnih objekata,
- Prilikom novih projektiranja moraju se uzimati u obzir konkretni seizmički uvjeti područja, lokacije na kojima se grade objekti i primijeniti temeljna načela potresnog inženjerstva, što će izravno utjecati

na smanjenje posljedica od potresa.

b) Aktivnosti:

- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmičkih, seizmo - tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje,
- Započeti proces znanstvenog pristupa sagledavanju ugroženosti na mikro - lokalitetima, osobito urbanih sredina sa starim objektima ili objekata koji su građeni starom tehnologijom, a istodobno ugroženih bespravnom gradnjom i klizištima,
- Izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo - tektonskih pojava.

2. ODRONJAVANJE

Procjenom ugroženosti evidentirana je opasnost odronjavanja tla, jer je na području Općine registrirano u 2010. godini (08.01. i 27.12.). Odronjavanja su najčešće uzrokovana ili aktivirana uslijed povećane količine podzemnih voda u kišnim razdobljima, nakon poplave, ali je nerijetko uzrokovano nezakonitom i neplanskom gradnjom, posebno individualne stambene izgradnje.

a) Mjere i aktivnosti:

- Obvezatno je kontinuirano praćenje i dokumentiranje nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, osobito u zahvatu područja

ugroženih odronjavanjem tla i prometnica,

- Znanstveni i stručni pristup sagledavanja ugroženosti na mikro - lokalitetima, osobito urbanih sredina i lokaliteta ugroženih bespravnom gradnjom, izradom odgovarajućih karata, sanacijom odrona po prioritetima,
- Pooštriti mjere nadzora i sankcioniranja nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, u okviru dosljedne provedbe propisa koji reguliraju uvjete nisko i visoko - gradnje.

3. VISOKI SNIJEG I SNJEŽNI NANOSI

Procjenom ugroženosti od visokog snijega i snježnih nanosa nametnula se potreba poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, u uvjetima nastanka snježnih neprilika, kao što su zametnost i neprohodnost putnih pravaca, zatim izoliranost ruralnih sredina, nedostatak energenata u urbanim sredinama, paraliziranje gradskog prometa i opskrbljivanje stanovništva živežnim namirnicama u takvim uvjetima.

a) Mjere i aktivnosti:

- Za ovakve aktivnosti, odnosno spašavanje nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana (planinarska društva, Gorska služba spašavanja, speleolozi i drugi.),
- Sukladno procedurama tražiti i angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pružanju pomoći općinskim vlastima na potrazi i spašavanju i druge vrste pomoći,
- Plansko osiguravanje robnih zaliha za ovakve namjene.

4. POPLAVE I SPAŠAVANJE NA VODI I POD VODOM

Područje Općine je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo ciklično pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima. Uz ovu pojavu uglavnom se ne izražava potreba evakuacije stanovništva i provođenje mjere spašavanja na vodi i pod vodom. To zahtijeva ostvarivanje neprekidne suradnje i uvezivanja redovitih djelatnosti svih nadležnih nositelja zaštite i spašavanja u ovoj oblasti.

a) Mjere:

- Osigurati sredstva (financijska i materijalna) i provođenje izgradnje objekata za zaštitu od poplava, te jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju,
- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava, a pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnome području.

b) Aktivnosti:

- Istraživačkim aktivnostima izraditi projekte zaštite od poplava na vodotocima koji su u ingerenciji Općine, te inicirati slične projekte na mikro - razinama radi uređenja glavnih tokova rijeka, u cilju jedinstvene zaštite od poplava,
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih

objekata.

5. SUŠA

Procjenom ugroženosti od suše koje nisu česte, osobito s katastrofalnim posljedicama, ali koje u manjem ili većem intenzitetu nanose štete u materijalnim dobrima, nametnula je potrebu prevencije od nastanka i šteta od suše velikih razmjera. Pored toga, suša može ugroziti i ljude, smanjenjem dotoka vode u vodovodnim sustavima ili mehaničkim prekidom u opskrbi vodom, a posebno pogoduje izazivanju požara većih ili manjih razmjera.

a) Mjere i aktivnosti:

- Znanstvenim istraživanjem, prioritetno uspostaviti jedinstven katastar postojećih i novih izvorišta i objekata za vodoopskrbu na području Općine,
- Dodatno opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode,
- Zahvaćanjem dodatnih količina voda iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta poboljšati opskrbljenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i proširivanjem istih na veći broj naselja u kojima je došlo do smanjenja dotoka u rezervoare,
- Planirati i osigurati cisterne i druga sredstva za transport vode radi opskrbe najugroženijih kategorija stanovništva kao i sanirati postojeći vodonatopni sustav.

6. MASOVNE POJAVE LJUDSKIH, ŽIVOTINJSKIH I BILJNIH BOLESTI

6.1. Epidemije

Prema Procjeni ugroženosti, epidemije zaraznih bolesti predstavljaju nagle pojave više slučajeva nekog zaraznog oboljenja ljudi, koja je rezultat više uvjeta za njeno nastajanje. Prema epidemiološkim procjenama za vrijeme trajanja prirodnih ili drugih nesreća epidemije zaraznih bolesti ljudi javljaju se deset puta češće nego u normalnim okolnostima.

a) Mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti, u slučaju većih epidemija kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća koje mogu dovesti do epidemije, potrebno je poduzeti i dodatne preventivne mjere ublažavanja opasnosti za ljude i to:

- rano otkrivanje izvora zaraze i putova prenošenja zaraze,
- laboratorij sko ispitivanje uzoraka,
- prijavljivanje zaraznih bolesti,
- izolaciju oboljelih,
- prijevoz i liječenje oboljelih osoba,
- zdravstveni odgoj,
- dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija,
- imunizacija, seroprofilaksa i kemoprofilaksa,
- karantena, zdravstveni nadzor.

6.2. Epizootije

Epizootije predstavljaju bolesti životinja koje s obzirom na učestalost u Bosni i Hercegovini analogno F BiH, Županiji (više od 15) i Općini, koje direktno ugrožavaju živote ljudi, te pojava novih oboljenja kao što je, trenutno, avijarna influencija (Ptičja gripa), zahtijevaju posebnu pažnju i planiranje preventivnih mjera u ovome programskom razdoblju.

a) Mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti kao dio preventivnih mjera zaštite u ovoj oblasti potrebno je naročito:

- rano otkrivanje i sprječavanje pojava širenja zaraznih oboljenja životinja,
- opremanje odgovarajućih veterinarskih laboratorija i ustanova radi ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti,
- dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju,
- pravodobno osiguranje zaštitnih cjepiva za životinje,
- posebne državne mjere ograničenja i zabrane uvoza i prijevoza životinja i namirnica životinjskog podrijetla.

6.3. Biljne bolesti i štetočine

Prema Procjeni ugroženosti, utvrđena je stalna prisutnost jednog broja biljnih bolesti i štetočina koje se po značaju dijele na karantenske i ekonomski vrlo štetne koje mogu prouzročiti i određena oboljenja kod ljudi, jer je biljna hrana kao strateški proizvod bitan uvjet za održavanje i reprodukciju ljudi.

Kompletne mjere za suzbijanje opasnosti i posljedica biljnih bolesti i štetočina kao i mjere na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti dane su u Procjeni ugroženosti.

6.4. Zaštita šuma

Izuzetno izražen problem u ovoj oblasti zahtijeva u ovome dokumentu kao i u drugim dokumentima Programa razvoja, ova oblast je posebno obrađena, jer je aktualno zdravstveno stanje šuma u Općini ocijenjeno lošim, a rezultat je to mnogih negativnih utjecaja, objektivne i subjektivne prirode.

Subjektivni uzroci su posljedica neorganiziranosti države, odsustva

jedinstvenog koncepta gospodarenja šumama, jačanja utjecaja lokalne vlasti pri korištenju ovog prirodnog resursa, nekontrolirana sječa (krađa) drveta.

a) Mjere i aktivnosti:

- Obnova znanstveno - istraživačkog rada u šumarstvu, posebno s projektima zaštite sa aspekta pošumljavanja goleti i rekonstrukcije degradiranih šuma, smanjenja devastiranosti šuma koje dovode do erozija tla i pojava, potreba izgradnje protupožarnih putova radi zaštite šuma,
- Radi očuvanja šuma, potrebno je utvrditi strategijske osnove razvoja šumarstva, donijeti krovni (opći) Zakon o šumama koji će uvažavati međunarodne konvencije koje se tiču šuma, ali više od toga, nužno je mijenjati shvaćanje o šumama i jače afirmirati njihove općekorisne funkcije.

7. RIZIK OD MINA

Procjena ugroženosti, koja je proizašla iz Procjene BHMACH - a, ukazuje na izuzetnu ugroženost cjelokupnog stanovništva Bosne i Hercegovine od mina i drugih NUS - a. Uvažavajući tu Procjenu, Vlada Federacije BiH je 2009. godine donijela Izlaznu strategiju održivosti timova za deminiranje i uklanjanje NUS - a civilne zaštite od 01.1.2010. do 2019. godine, koju je pripremila Federalna uprava za civilnu zaštitu.

Bez obzira na taj dokument izdvajamo sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovoj oblasti:

a) Mjere i aktivnosti:

- U Bosni i Hercegovini je potrebno potpunije pravno dograditi zakonsku i stručnu problematiku razminiranja,
- Razviti sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana kroz realizaciju dodatnih programa „Svjesnosti o minama“,
- Objediniti resurse za razminiranje u Bosni i Hercegovini i osigurati učinkovitost svih kapaciteta, osloncem na vlastite financijske mogućnosti i upravljanje. Broj 2/2013 - str.108

8. POŽARI

Veliki požari u Općini do sada su se uglavnom pojavljivali kao posljedica tehničko - tehnološke ili prirodne nesreće (suše), veliki šumski požari i drugi požari nastali prirodnim djelovanjem i ljudskom nepažnjom. Gašenje požara, spašavanje ljudi ugroženih požarom uz provođenje prevencije, glavni je zadatak snaga protupožarne zaštite (među njima i javna poduzeća koja gazduju šumama) i vatrogasnih postrojbi. Procjenom ugroženosti je konstatirano otežano provođenje preventivnih mjera od požara i eksplozija, gašenje požara, spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom i eksplozijom, te ostvarivanje svih drugih pitanja od značaja za funkcioniranje i razvoj u ovoj oblasti u Općini.

Da bi se ovakvo stanje nadišlo potrebno je provesti sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovoj oblasti:

a) Mjere i aktivnosti:

- Donijeti Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva ŽZH i u skladu sa istim izraditi provedbene akte;

- Sukladno Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu Županije treba donijeti dopunu Procjene ugroženosti s posebnim osvrtom na požar kao ugrozu koja najviše pogađa područje Općine i gospodarska društva, organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije gašenja požara (vatrogasne postrojbe, dragovoljna vatrogasna društva);
- Analogno tome donijeti Plan zaštite od požara Općine pravnih osoba i gospodarskih društava;
- U skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju zaštitu šuma, preko gospodarskih društava koja gazduju šumama, izvršiti organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, odnosno gašenja požara.
- Sanirati i urediti putnu infrastrukturu, prvenstveno lokalne i nerazvrstane ceste kako bi se omogućio brži, bolji i kvalitetniji pristup požarištu interventnim vozilima i snagama na području svih naseljenih mjesta Općine Ljubuški.
- Instalirati i u funkciju staviti kameru za rano uzbunjivanje od požara.

9. RADIJACIJSKO - KEMIJSKO - BIOLOŠKA ZAŠTITA (RKB)

Procjenom ugroženosti utvrđene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra od RKB agensa.

a) Mjere:

- Inicirati donošenje zakonskih i provedbenih propisa Bosne i

- Hercegovine koji trebaju biti usklađeni s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije (iz oblasti ionizirajućeg i ne - ionizirajućeg zračenja, iz oblasti sigurnosnog postupanja s kemikalijama i druge provedbene propise koji govore o državnome registru i inventaru kemikalija, profilima, odnosno načinu izvješćivanja, procjene rizika i planova za intervencije i drugo i iz oblasti biološke sigurnosti);
- Uspostavljanje multidisciplinarnog režima angažmana institucija iz oblasti javnog zdravstva (opremanje i osnivanje medicinskih timova višefunkcionalnog sastava);
- Uspostavljanje baze podataka i umrežavanje svih aktera u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od RKB agensa (tijela civilne zaštite, javno zdravstvo, policija, vatrogasci i drugi);
- Postojeće mreže stanica za praćenje radioaktivnosti proširiti na sve veće urbane centre u Federaciji BiH;
  - Stručno obučavanje i osposobljavanje za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju RKB nesreće. Znanstvena istraživanja na uklanjanju i ublažavanju prisutnih rizikakontaminiranog okoliša sa RKB agensima.

b) Aktivnosti:

- Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište, radi izbora što preciznijih metoda i tehnika mogućeg odgovora na RKB nesreće,
- Nakon donošenja zakona i drugih

propisa na razini Bosne i Hercegovine koji se odnose na ionizirajuće zračenje i radij acij sku sigurnost, zdravstvenu zaštitu, zaštitu okoliša, kemikalije, prijevoz opasnih tvari i drugo, potrebno uskladiti federalne, županijske i općinske propise,

- Organizirati, opremiti i obučiti službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama.

10. ZAŠTITA OKOLIŠA

Procjenom ugroženosti iz oblasti zaštite okoliša izdvojene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra uslijed onečišćenosti vode, zraka i tla na području Općine. Stvarni stupanj ugroženosti i konkretne mjere koje bi trebalo poduzeti dat će se nakon donošenja ili ažuriranja postojećih propisa, odnosno nakon stručnih elaboracija iz ove oblasti, a u ovom dokumentu se donose samo okvirne mjere i aktivnosti:

a) Mjere i aktivnosti:

- Uskladiti Zakon o zaštiti okoliša i Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03) s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije,
- Razviti i primjenjivati upravljačke standarde i metodologije koje se odnose na atmosferu,
- Izraditi registar odlagališta i uspostaviti kontinuirani nadzor nad opasnim otpadom,
- Riješiti postojeći problem takozvanog industrijskog otpada,
- Problem uništavanja opasnog otpada riješiti i nabavkom mobilnih

postrojenja za spaljivanje.

11. ZAŠTITA I SPAŠAVANJE KULTURNO - POVIJESNIH DOBARA

U cilju učinkovite provedbe preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja kulturno - povijesnih dobara u Općini, općinska tijela i nadležne državne institucije moraju prioritetno pristupiti provedbi:

a) Mjere:

- Kroz odgovarajuće propise u Općini, utvrditi mjere za sprječavanje odlaganja otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine,
- Osigurati kontinuitet u educiranju konzervatorskih i restauratorskih stručnjaka s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu, za potrebe Općine.

b) Aktivnosti:

- Ostvariti suradnju s nadležnima da se prilikom izradbe seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju i objekti kulturne baštine, po zonama, i ažurirati je nakon proglašenja svakog novog spomenikom kulture,
- U izradi karata poplavnih područja ucrtati sve objekte kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice), i ažurirati je nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture,
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i

načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, ažurirati stanje (godišnje).

Planiranje i provođenje mjera prevencije važno je s aspekta ekonomskog stanja u Općini i potrebi da postojeći resursi (organizacija, kadrovi i materijalna sredstva) budu u funkciji. Općina nema sredstava niti mogućnosti da bez punog angažiranja tijela vlasti svih razina, pravnih osoba iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju i drugih pravnih osoba, te vladinih i nevladinih organizacija i udruga, ima pravi odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Važnost planiranja i provođenja preventivnih mjera, kao početni korak, treba biti u nadilaženju improvizacija u primjeni Zakona o zaštiti i spašavanju. Treba žurno nadići i pristupiti implementaciji obveza utvrđenih u narednom elementu „Temeljni ciljevi, zadaci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja“.

D) TEMELJNI CILJEVI, ZADACI I NAČINI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZIRANJE SNAGA I SREDSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

I - Uvod

S obzirom na procijenjeno stanje ugroženosti područja Općine od prirodnih i drugih nesreća, pri čemu su definirane ključne opasnosti i rizici - koje su stalna prijetnja životu i zdravlju ljudi i materijalnim dobrima, odnosno koje uslijed nedovršene/neizgrađene normativno - pravne infrastrukture predstavljaju ogroman teret i kočnicu u razvoju, napretku i sveukupnom boljitku kako područja Općine tako i šire,

nameće se potreba žurnog pristupanja realizaciji postavljenih ciljeva i zadaća.

Političko i strateško definiranje ciljeva i zadaća ima presudnu ulogu u stvaranju povoljnog okruženja i ozračja zadovoljstva uvjetima i stupnjem zaštite i spašavanja od svih determiniranih opasnosti i rizika kako na području naše Općine, ali isto tako i na cjelokupnom prostoru Bosne i Hercegovine.

II - Temeljni ciljevi

Uvažavajući sva dosadašnja iskustva, procjene ugroženosti Općine, koje je do sada donio Općinski načelnik, pojave, događaje i trendove koji imaju utjecaja na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za razdoblje 2018. - 2023. godine, a uvažavajući ciljeve utvrđene u Politici razvoja, utvrđuju se i osnovni ciljevi zaštite i spašavanja u Općini i to:

1. uspostavljanje sustava zaštite i spašavanja koji će biti u stanju djelovati i odgovoriti na sve potencijalne ugroze, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolji potrebe Općine i njenih građana, na smanjenju utjecaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, na materijalna dobra i okoliš, a ako se dogode nesreće da bude manje posljedica i učinkovitije otklanjanje posljedica tih nesreća;
2. povećanje suradnje među nositeljima planiranja, stručno usmjeravanje aktivnosti i resursa, usklađivanje i koordinaciju u provođenju akcija zaštite i spašavanja u Općini, primjenom svih raspoloživih mehanizama ozakonjene upravne nadležnosti;
3. organiziranje i izgradnju djelotvornog i prilagodljivog sustava

zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, usmjerenog na ostvarivanje vizije i ciljeva po svakom elementu, posebice na povećanju razine prevencije, u okviru koncepta održivog razvoja prilagođenog interesima i potrebama zaštite i spašavanja;

4. definiranje i izgradnju odgovarajućih struktura za zaštitu i spašavanje (postrojbe i službe zaštite i spašavanja) čija će okosnica biti pravne osobe koje se u okviru redovite djelatnosti bave nekim od poslova zaštite i spašavanja i imaju visoku razinu spremnosti, a ostale parcijalne kapacitete (vatrogastvo i protupožarna zaštita, Crveni križ i druge udruge), u cijelosti integrirati u jedinstven sustav zaštite i spašavanja;
5. dogradnju postojećeg sustava zaštite i spašavanja koji će prouzrokovati strukturalne reforme u oblasti obrane i policije kako bi se ojačali i kapitalizirali učinci civilno - vojne suradnje.

III - Konkretna zadaća

1. OPERATIVNI CENTRI CIVILNE ZAŠTITE

S obzirom da je u Općini, odnosno u sastavu Općinske službe za civilnu-protupožarnu zaštitu ustrojen Općinski operativni centar civilne zaštite, u narednom razdoblju je nužno raditi na odgovarajućem opremanju istog.

Da bi sve ovo moglo ostvariti, potrebno je organizirati i izdvojiti značajna sredstva za opremanje ovih centara kvalitetnom opremom, što će se učiniti kroz vlastite programe razvoja Općine.

Ove centre je u narednom razdoblju

potrebno što prije stručno i kadrovski osposobiti i obučiti za rad u uvjetima prirodne ili druge nesreće, odnosno kako bi mogli u određenom vremenu opsluživati nadležne stožere civilne zaštite. Posebnu pažnju prilikom organiziranja i popunjavanja ovih centara treba obratiti na njihovu „mirnodopsku ulogu“ odnosno ulogu u uvjetima prirodne ili druge nesreće, kada se ti centri popunjavaju do punog broja i kada rade neprekidno 24 sata.

2. STOŽERI CIVILNE ZAŠTITE

U Općini je formiran stožer civilne zaštite.

3. SLUŽBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Prema odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, a sukladno članku 32., od gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje osnivaju se službe zaštite i spašavanja, odnosno ako nije moguće u tim gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama organizirati službu zaštite i spašavanja, sukladno Procjeni ugroženosti, organiziraju se samostalne službe zaštite i spašavanja koje djeluju na području Općine.

Treba donijeti odgovarajuće odluke o osnivanju, a potom organizirati i potpisivanje odgovarajućih ugovora o međusobnim obvezama u pogledu dodatnog opremanja, obuci tih službi i njihovog sudjelovanja u akcijama zaštite i spašavanja na zahtjev odgovarajućih stručno - operativnih tijela zaštite i spašavanja (stožera civilne zaštite).

Sve propise iz ove oblasti treba donijeti najkasnije do konca 2020. godine.

Općinski načelnik donijet će dodatne odgovarajuće propise o formiranju službi zaštite i spašavanja i izvršiti njihovo konstituiranje do konca 2021. godine.

4. POSTROJBE CIVILNE ZAŠTITE

Da bi se na općinskoj razini osnovale, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju i procjenama ugroženosti, postrojbe civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene) potrebno je odmah pristupiti izradi i donošenju novih propisa kojim će se utvrditi poslovi, zadaci i način rada ovih postrojbi, te njihov okvirni i osobni ustroj (formacije).

Sve propise iz ove oblasti treba donijeti najkasnije do polovice 2019. godine, a subjekti sustava zaštite i spašavanja će ga implementirati u roku predviđenom u tim propisima.

Posebno je važno napomenuti da se Programom razvoja, prije svega akcent daje na osnivanje službi zaštite i spašavanja na svim razinama organiziranja, a u nemogućnosti organiziranja službi zaštite i spašavanja, osnivaju se odgovarajuće postrojbe specijalizirane namjene iz članka 131. Zakona o zaštiti i spašavanju.

5. POVJERENSTVA ZA PROCJENU ŠTETA

Praksa je pokazala da na terenu vlada velika nejasnoća oko metoda i postupaka u radu na procjenjivanju i evidentiranju nastalih šteta i provedbi postupaka oko traženja i korištenja dobivene financijske ili materijalne pomoći. Iz tih razloga, a i da bi se sve ovo objedinilo kroz jedno stručno tijelo, spomenutom uredbom je propisano da se na svim razinama vlasti osnivaju ova povjerenstva.

Da bi Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća mogla kvalitetno ispunjavati svoje obveze, utvrđene i u mjerama prevencije, potrebno je izraditi

odgovarajuće planove i programe za njihovu obuku u provođenju Uredbe, ili propisati dodatne smjernice ili upute koje bi pojasnile način rada ovih povjerenstava.

6. OPREMANJE

Uvažavajući ekonomski razvoj Općine, intencije i zadaće iz Programa razvoja upućuju na potrebu uključivanja u sustav zaštite i spašavanja resursa koji se nalaze u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Opremanje ovih struktura će se ostvarivati nakon njihovog proglašenja službama zaštite i spašavanja u Općini, odnosno nakon njihovog uključivanja u planove zaštite i spašavanja.

Ostale strukture zaštite i spašavanja (stožeri, povjerenici, postrojbe, te povjerenstva za procjenu šteta) opremaju se i financiraju iz proračuna osnivača ili drugih zakonom predviđenih izvora.

To će se ostvariti temeljem potreba utvrđenih procjenom i odlukama nadležnih tijela, a realizacija će uslijediti kroz planove zaštite i spašavanja navedenih nositelja planiranja, nakon donošenja Programa razvoja.

Ako bi se masovnije organizirale službe zaštite i spašavanja u subjektima iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, nabavka odgovarajućih materijalno - tehničkih sredstava i opreme, uglavnom bi se svela na minimalna izdvajanja financijskih sredstava za opremanje organiziranih struktura zaštite i spašavanja predviđenih u proračunima Općine, odnosno predviđene odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju.

U narednom razdoblju svi nositelji planiranja zaštite i spašavanja su dužni pravodobno planirati odgovarajuća

financijska sredstva za nabavku i opremanje, te obučavanje svih struktura zaštite i spašavanja sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju.

7. SURADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA I UDRUGAMA

Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pri pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća, gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

Uključivanjem nevladinih organizacija i udruga u sustav zaštite i spašavanja, kao službe zaštite i spašavanja ili subjekti utvrđeni u planovima po mjerama zaštite i spašavanja osiguravala bi se i njihova financijska potpora kroz provedbu programa razvoja i planova zaštite i spašavanja Općine.

IV - Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja

Zaštita i spašavanje ostvaruje se prije svega dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju i provedbenih propisa koji proizlaze iz ovog Zakona, te inter - resornih zakonskih i provedbenih propisa kojima je regulirana ova oblast.

Da bi se ovo ostvarilo, potrebno je u što kraćem roku:

- 1) Izvršiti inter - resorno usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara;

- 2) Donijeti nove ili ažurirati postojeće Planove zaštite i spašavanja, što treba učiniti najkasnije jednu godinu nakon donošenja Programa razvoja;
- 3) Organizirati i uspostaviti inspekcijski nadzor u oblasti zaštite i spašavanja Općine;
- 4) Osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju financijskih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje.

V - Smjernice za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

1. OPĆE SMJERNICE

Temeljem Zakona o zaštiti i spašavanju, smjernice o organiziranju strukture civilne zaštite sadržane su u propisima kako slijedi:

- Zakonom o nadležnostima općinskih tijela vlasti u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a u skladu sa stavkom 2. članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju utvrđene su nadležnosti istih;

- Propisom Općine utvrđuju se nadležnosti općinskih tijela vlasti u obavljanju poslova iz stavka 1. članka 40;
- Propisom Općine utvrđuju se nadležnosti tijela vlasti u obavljanju poslova iz članka 29.;
- Federalna uprava civilne zaštite je propisala način rada i upravljanja stožera civilne zaštite, kao i tijela iz članka 111.;
- Federalna uprava civilne zaštite je propisala poslove i zadatke i način rada povjerenika civilne zaštite iz

članka 118. stavak 1.;

- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom bliže utvrdila uvjete za organiziranje, poslove i zadatke i način rada službi zaštite i spašavanja iz članka 122. i 124.;
- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom utvrdila uvjete za organiziranje, poslove, zadatke i način rada postrojbi civilne zaštite iz članka 127.;
- Propisima Federalnog ministarstva financija utvrđen je način prikupljanja, evidentiranja i namjenskog trošenja posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, na temelju članka 180.

Procjena ugroženosti ukazuje na potrebu da se obvezno planira organiziranje sljedećih postrojbi:

- 1) Postrojbe opće namjene u Općini sa zadaćama prema članku 129. Zakona o zaštiti i spašavanju,
- 2) Ostale postrojbe prema Procjeni ugroženosti i temeljem pravilnika o službama zaštite i spašavanja i postrojbama.

2. DODATNE SMJERNICE

Sustav zaštite i spašavanja u Općini treba da predstavlja dio opće strategije sigurnosti u Bosni i Hercegovini, donesen je Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/08).

U cilju unaprjeđenja međunarodne suradnje i zajedničkog djelovanja, planiranja mjera za prevenciju, odnosno ublažavanje prirodnih i drugih nesreća, unaprjeđenja znanstveno - istraživačkog rada i osposobljavanja u zaštiti od prirodnih i

drugih nesreća, potrebno je pažnju usmjeriti na:

- regionalnu i subregionalnu suradnju po svim važnim pitanjima prepoznavanja opasnosti,
- motrenje i praćenje, prognoziranje i predviđanje mogućih opasnosti i prirodnih i drugih nesreća,
- planiranje zajedničkih mjera prevencije,
- informacijsko - komunikacijski sustav kao podrška upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama,
- civilno - vojnu suradnju,
- procedure prelaska državnih granica,
- povećanje osobne zaštite građana,
- razvoj i proizvodnju zaštitne i spasilačke opreme.

3. PROGRAMI I PLANOVI ZA SMANJENJE RIZIKA

Programom razvoja utvrdit će se preventivne i operativne mjere koje treba provoditi prije nastanka, u tijeku i nakon prirodne nesreće, što će biti temelj za izradu novih planova zaštite u Općini.

U planovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara Općine predviđeno je, da se kroz provođenje ovih planova moraju smanjiti veliki rizici koji mogu prouzrokovati prirodne i druge nesreće većih (katastrofalnih) razmjera, a odnose se na velike potrese, poplave, slijeganje tla, odrone, požare i sl.

Iz naučenih lekcija i iskustava drugih zemalja sačiniti odgovarajuće planove obuke svih struktura u Općini.

E) TEMELJI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSABLJAVANJA

U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU

I - Uvod

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organiziranje, izvođenje i provjeravanje stupnja obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje, kao i materijalno - tehničko i financijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Obuka i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje obuhvaća prezentiranje temeljnih i posebnih znanja o prirodnim i drugim nesrećama, obuka i osposobljavanje kadrova iz službi i drugih državnih tijela nadležnih za prevenciju i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća, pripadnika postrojbi civilne zaštite, pripadnika službi zaštite i spašavanja, stanovništva, nevladinih organizacija, gospodarskih društava: (zavoda, instituta i drugih struktura) čija djelatnost može koristiti zaštitu i spašavanje.

Trenutačno stanje u oblasti planiranja i izvođenja većine oblika obučavanja i osposobljavanja je po «ad hoc» sustavu, odnosno prema trenutačnim procjenama i potrebama za obučavanjem i osposobljavanjem samo nekih od struktura civilne zaštite koja se odvija u Federalnom centru za obuku struktura zaštite i spašavanja (u daljnjem tekstu: Federalni centar), koji se nalazi u Federalnoj upravi civilne zaštite ili upućivanje pojedinih predstavnika na obuku i stručno usavršavanje koju po određenim pitanjima organiziraju domaće ili inozemne vladine i nevladine organizacije.

II - Cilj i namjena

Temeljni cilj obučavanja i osposobljavanja je prenošenje znanja i osposobljavanje za kvalitetno izvršavanje

zadaca zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća, a osobito mjera prevencije u zaštiti i spašavanju i provođenju mjera zaštite i spašavanja.

Svaki program obuke i osposobljavanja mora sadržavati specifične ciljeve koji se temelje na temeljnom i općem cilju za osiguranje učinkovitog djelovanja svake strukture ponaosob u okviru određene mjere, kao i cjelovitom sustavu zaštite i spašavanja.

III - Programiranje i planiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se sukladno članku 169. točka 5. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Na temelju usvojenog Programa razvoja, Federalna uprava civilne zaštite priprema godišnje i operativne planove obuke i osposobljavanja svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

Programi i planovi obuke i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje pripremaju se i u skladu s odgovarajućom Metodologijom za izradu obrazovnih programa Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti, a uvažavajući najnovije trendove u obrazovanju odraslih.

Dosadašnja praksa, koju treba planirati i u narednom razdoblju u Federaciji BiH, uvažavala je trenutne procjene i na temelju istih organizirana je:

- obuka instruktora za obuku u zaštiti i spašavanju, s ciljem jačanja kadrovske baze za obuku;
- obuka Općinskog stožera civilne zaštite za kvalitetnu procjenu stanja i upravljanje akcijama zaštite i spašavanja;
- obuka nositelja najodgovornijih funkcija u jedinici lokalne samouprave za potpunij e

razumijevanje i provedbu Zakona o zaštiti i spašavanju.

Obučavanje postrojbi, službi i povjerenika civilne zaštite, nije planirano niti izvedeno zbog činjenice da iste još uvijek nisu osnovane na svim razinama, što treba biti prioritet u narednom razdoblju.

1. Programi osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Federacije BiH, obuhvaćaju:

PROGRAMI

OSPOSOBLJAVANJA1.

1. Članove stožera civilne zaštite Općine;
2. Osobe koje profesionalno rade na poslovima civilne zaštite;
3. Zapovjednike postrojbi opće i specijalizirane namjene;
4. Rukovoditelje službi zaštite i spašavanja;
5. Pripadnike postrojbi civilne zaštite specijalizirane namjene, koji rukuju specijalnim sredstvima i opremom za zaštitu i spašavanje;
6. Pripadnike postrojbi opće namjene;
7. Povjerenike civilne zaštite;
8. Pripadnike nevladinih organizacija i udruga, koja po prirodi svoga djelovanja imaju značaj za zaštitu i spašavanje;
9. Stanovništvo (građane) i
10. Učenike osnovnih, srednjih škola i studente.

Navedeni programi se razlikuju prema namjeni svake od struktura za zaštitu i spašavanje za koju se planiraju i realiziraju i to:

- pripadnici postrojbi civilne zaštite opće i specijalizirane namjene moraju proći kroz uvodno, osnovno i dopunsko

- osposobljavanje, najmanje jednom u roku od pet godina;
- pripadnici službi zaštite i spašavanja uvodno i dopunsko osposobljavanje, jer im osnovna znanja osigurava njihova osnovna djelatnost;
- zapovjednike postrojbi civilne zaštite i rukovoditelje službi zaštite i spašavanja za obavljanje zapovjednih odnosno rukovodnih dužnosti;
- stožere civilne zaštite svih razina, za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja;
- nevladine organizacije i udruge (Crveni križ, radio - amateri, planinari, izviđači, gorani i dr.) obučavati tako da uz svoju osnovnu djelatnost osiguraju i potrebnu osposobljenost u zadacima zaštite i spašavanja;
- obuku stanovništva za provođenje mjera samo - pomoći i prve pomoći u zaštiti i spašavanju planirati u suradnji sa sredstvima masovnog komuniciranja, prije svega lokalnih radio i TV stanica (za ovu namjenu organizirati snimanje nastavnih filmova, tematskih rasprava, kviz znanja iz ove oblasti, TV spotove i sl.);
- timove za uklanjanje mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava obučavati prema standardnim operativnim procedurama propisanim od strane Minsko - akcionog centra Bosne i Hercegovine i Federalne uprave civilne zaštite;
- učenike i studente obučavati kroz planiranje sadržaja zaštite i spašavanja u sklopu srodnih predmeta redovite nastave ili fakultativno kroz obradu određenih oblasti, koje treba usuglasiti s nadležnim

ministarstvima obrazovanja.

2. SADRŽAJ PROGRAMA OSPOSOBLJAVANJA

Pojedinačni programi obučavanja i osposobljavanja za prevenciju, upravljanje akcijama zaštite i spašavanja kao i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća pripremaju se u skladu s procjenama ugroženosti teritorije od prirodnih i drugih nesreća.

Zajedničke osnove svih planova sadržanih u Programu razvoja proizlaze iz prethodnih iskustava kao i ostvarenih rezultata i naučenih lekcija u zemljama koje u ovoj oblasti imaju dugu tradiciju i zapažene rezultate.

Program za svaku strukturu zaštite i spašavanja mora polaziti od konkretnih zadataka i namjene u slučaju angažiranja u zaštiti i spašavanju i mora sadržavati:

- uvodni dio, s težištem na normativnom uređivanju određenih pitanja;
- opservacija, predstavljanje i rješavanje konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju iz domene svake strukture ponaosob, u skladu s planom upotrebe i naučenim lekcijama, s težištem na praktičnoj simulaciji; i
- analiza svake tematske oblasti iz koje trebaju proizaći smjernice i zaključci za daljnji rad.

2.1. Programi za predavače - instruktore

Programi za predavače se dijele na dvije cjeline, i to:

- a) Programi za stjecanje pedagoško - andragoških znanja i naobrazbe i praćenje novina iz

te oblasti. Ovi programi moraju imati permanentan karakter, a verifikaciju sposobnosti po ovim pitanjima obavljaju pedagoški fakulteti u Sarajevu i Mostaru;

- b) Programi informativnog značaja po kojim se predavači pripremaju za izvođenje konkretnih tematskih oblasti. Kroz realiziranje ovih programa osiguravaju se uvjeti za jednoobraznost u pristupu i realizaciji planiranih sadržaja obuke. Ovi programi se realiziraju u Federalnom centru za određene oblasti, koji su po ugovoru angažirani kao stručnjaci za pripremu predavača po planovima obuke za zaštitu i spašavanje.

3. PROVJERAVANJE USPJEŠNOSTI OBUKE (EVALUACIJA)

Provjeravanje uspješnosti obuke je složen proces koji podrazumijeva procjenu cjelokupnog andragoškog ciklusa i u našim uvjetima podrazumijeva sljedeće:

- uvodna testiranja svih polaznika, prije početka nekog od oblika obučavanja i osposobljavanja, s ciljem sagledavanja razine znanja s koje treba otpočeti obuku,
- testiranja i praktična provjera usvajanja znanja u tijeku obuke prikupljanja mišljenja i sugestija polaznika obuke,
- završna testiranja i praktično rješavanje konkretnih zadataka i vježbe.

Osposobljenost se utvrđuje provjerom znanja koje priprema

predavač kroz odgovarajuće testove i druge oblike praktične provjere u izvršavanju konkretnih zadataka.

Mišljenja polaznika obuke i drugih osoba uključenih u ovaj proces obuke dobiju se temeljem anketnih pitanja koja priprema menadžment Federalne uprave civilne zaštite.

Sposobnosti praktičnog rješavanja problema, utvrđuju se vježbama i analizama u tijeku demonstracija u izvršavanju određenih konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju. Nositelji i organizatori vježbi su obvezni upoznati Općinsku službu za civilnu zaštitu s ostvarenim rezultatima i pripremiti cjelovitu analizu s prijedlozima isugestijama za buduće vježbe iz određenih oblasti zaštite i spašavanja. U tim analizama se obvezno naglašavaju ona znanja i spretnosti koje polaznici nisu usvojili u potrebnoj mjeri, s konkretnim razlozima.

Zbog složenosti i težine kvalitetne provjere znanja polaznika obuke, potrebno je timsko sastavljanje testova i elaborata za vježbe, uz uključivanje najjemenitijih stručnjaka iz određenih oblasti zaštite i spašavanja i znanstvenih djelatnika sa sveučilišta i drugih nastavno - znanstvenih ustanova.

3.1. Stimulativne mjere

Radi dodatnog interesiranja i razvijanja natjecateljskog duha u izvršavanju zadataka, zaštite i spašavanja, a temeljem Uredbe Vlade Federacije BiH o vrsti, kriterijima i postupku za dodjelu priznanja i nagrada civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/04) potrebno je, nakon svake značajnije obuke ili vježbe izabrati najistaknutije pojedince ili skupine kojima na prigodan način uručiti odgovarajuća

priznanja i nagrade.

4. PLANIRANJE

Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu donosit će godišnje planove izvođenja obuke i osposobljavanja po mjerama zaštite i spašavanja, temeljem kojih će se pripremiti i realizirati operativni planovi obuke i vježbi, uvažavajući elemente navedene u Programu razvoja, utvrđene kao obveza provedbe u Politici razvoja, Strateškim pravcima sa akcijskim planovima i zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Pored navedenoga, Općinska služba civilne-protupožarne zaštite će propisati programe uvodnog, osnovnog i dopuskog osposobljavanja svih pripadnika u zaštiti i spašavanju, prema specijalnostima. U suradnji s nevladinim organizacijama, gospodarskim društvima, udrugama i drugim organizacijama propisuje uvodno i dopunsko osposobljavanje službi i drugih operativnih sastava, koje po ugovoru s nadležnim tijelima osnivaju ove organizacije, a od značaja su za zaštitu i spašavanje.

5. NASTAVNA SREDSTVA

Prilikom pripreme planova i programa obučavanja i osposobljavanja, planira se nabavka potrebnih očiglednih nastavnih sredstava, ukoliko klasična nastavna sredstva ne mogu zadovoljiti sve specifične potrebe za obuku u zaštiti i spašavanju. Federalna uprava civilne zaštite će u okviru vlastitog Federalnog centra i u suradnji s eminentnim stručnjacima iz određenih oblasti organizirati pripremu i tiskanje potrebnih priručnika, skripta, publikacija i drugih specifičnih sredstava nastave (makete, presjeke, modele i slično) po određenim mjerama zaštite i spašavanja, kao i iznaći najpovoljnije mogućnosti u ovom planskom razdoblju, za

uređenje i opremanje poligona za praktičnu obuku po svim mjerama zaštite i spašavanja.

IV - Organiziranje i izvođenje

1. ORGANIZACIJA

Obuku i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje organizira Federalna uprava civilne zaštite, uprave civilne zaštite narazini županije, službe civilne zaštite općina, udruga i drugih nevladinih organizacija, gospodarskih društava i druge organizacije.

Uvodno i osnovno obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje, prema nadležnosti organiziraju: Federalna uprava civilne zaštite, županijske uprave civilne zaštite i Služba za civilnu zaštitu općine, prema vlastitim operativnim planovima i programima, koji moraju biti u skladu sa Zajedničkim osnovama koje utvrđuje Federalna uprava civilne zaštite.

Dopunsko i specijalističko obučavanje i osposobljavanje, posebno kadrova koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja vrši se u Federalnom centru.

Udruge i druge nevladine organizacije, u okvirima svoje redovite djelatnosti, obučavanje za zaštitu i spašavanje realiziraju samostalno ili uz pomoć Federalnog centra.

Za osposobljavanje pripadnika postrojbi civilne zaštite opće namjene odgovorne su službe za civilnu zaštitu općina.

2. IZVOĐENJE

Programi obuke i osposobljavanja se izvode u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim propisima iz djelokruga Općinskih službi koje su nadležne za

određene poslove zaštite i spašavanja, kao i normativno - pravnih akata udruga i nevladinih organizacija, čije djelovanje je u funkciji zaštite i spašavanja.

Centralna institucija za planiranje, organizaciju i izvođenje obuke i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Federaciji BiH je Federalni centar.

Opremljenost Federalnog centra, trenutno je na razini zadovoljenja potreba za općom teorijskom obukom bez mogućnosti cjelodnevnog smještaja polaznika, te nedostatka poligona - vježbališta i potrebnih sredstava za praktičnu obuku, što će se osigurati u razdoblju provedbe Programa razvoja.

V - Oblici osposobljavanja

Oblici osposobljavanja za zaštitu i spašavanje će biti:

1. Uvodno osposobljavanje,
2. Temeljno osposobljavanje,
3. Dopunsko osposobljavanje i
4. Vježbe (samostalne, zapovjedno - stožerne pokazne i združene i sl.).

1. Uvodno osposobljavanje je obvezno za sve organizirane strukture zaštite i spašavanja i obuhvaća opća znanja iz oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća s težištem na organiziranje i djelovanje svih struktura zaštite i spašavanja, prava i obveze pripadnika civilne zaštite i njihovih zadataka na svim razinama organiziranja. Planira se i realizira u obujmu od dva do četiri nastavna sata u sklopu osnovnog ili dopunskog osposobljavanja.

2. Kroz temeljno obučavanje i osposobljavanje sudionici stječu stručno - teorijska i praktična znanja koja osiguravaju stručno izvršavanje zadaća svakog pojedinca, djelovanje stožera civilne zaštite, postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava, pravilnu i

racionalnu upotrebu tehničkih i drugih sredstava za zaštitu i spašavanje. Osnovno osposobljavanje se planira i provodi sa svim strukturama zaštite i spašavanja prema planovima upotrebe, najmanje jednom u pet godina u trajanju od osam do dvanaest sati.

3. Dopunsko obučavanje i osposobljavanje ima zadatak dopunjavanja, obnavljanja i modernizacije već postojećih znanja, stečenih kroz uvodno i osnovno obučavanje i osposobljavanje, uz poštivanje principa kontinuiteta. Za pripadnike iste postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava, dopunsko osposobljavanje se izvodi u određenim vremenskim intervalima. Razlozi za dopunsko osposobljavanje su: procjena temeljem konkretnih djelovanja postrojbi ili pojedinaca u zaštiti i spašavanju, nabavka nove opreme i drugih tehničkih sredstava, naučene lekcije (vlastite i tuđe) u zaštiti i spašavanju, te novi zadaci i obveze postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava.

4. Vježbe su jedan od oblika dopuskog osposobljavanja i namijenjene su kako za osposobljavanje tako i za provjere stupnja obučenosti i osposobljenosti u organiziranju i izvršavanju konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju, odnosno u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja. Njihov značaj je u tome da sudionici rješavaju konkretne probleme i to metodom igranja uloga. U tom procesu moraju pravilno koristiti već stečena znanja i vještine u operativnom smislu.

Uvježbavanjem se pripadnici osposobljavaju za komunikacije i suradnju s različitim skupinama stručnjaka po mjerama zaštite i spašavanja, što nije slučaj s ostalim oblicima osposobljavanja.

Navedeni oblici će se realizirati kroz:

- Radionice - seminare,

- Tečajeve po specijalnostima,
- Okrugle stolove - tematske rasprave i analize,
- Predavanja s težištem na praktičnoj prezentaciji upotrebe snaga i sredstava u provođenju mjera zaštite i spašavanja,
- Metodsko - pokazne vježbe, po mjerama zaštite i spašavanja,
- Združene vježbe uz sudjelovanje struktura izvan civilne zaštite (Oružanih snaga BiH, policije, međunarodne organizacije, humanitarne organizacije, nevladine organizacije, gospodarska društva i drugi) i
- Putem medija: prikazivanje nastavnih filmova, video zapisa, TV spotova, pisanih tekstova i drugih oblika prilagođenih posebno za obuku stanovništva.

Organizacija i izvođenje vježbi, vršit će se prema posebnom Naputku o vježbama u zaštiti i spašavanju u Federaciji BiH, kojega će donijeti Federalna uprava civilne zaštite.

Prije isteka razdoblja provedbe Programa razvoja, potrebno je planirati i izvesti veliku združenu vježbu zaštite i spašavanja, radi provjere ukupnog stanja zaštite i spašavanja uz sudjelovanje organiziranih snaga civilne zaštite (službi kao i stožera civilne zaštite), službi i postrojbi civilne zaštite (organiziranih na teritoriju Općine), policije i drugih tijela, udruga, nevladinih organizacija i slično.

1. PREDAVAČI - INSTRUKTORI ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Za predavače - instruktore zaštite i spašavanja angažirati certificirane instruktore civilne zaštite, istaknute stručnjake iz određenih oblasti, koji pored stručnog znanja iz oblasti zaštite i spašavanja posjeduju

osnovna znanja iz andragogije i andragoške didaktike. Prije uključivanja u proces obuke struktura zaštite i spašavanja potrebno je isplanirati i realizirati obuku, pripremu predavača - instruktora.

Pored toga, za predavače angažirati i vanjske suradnike sa sveučilišta, a osobito one koji su angažirani na izradi znanstveno - istraživačkih projekata iz zaštite i spašavanja.

VI - Financiranje

Financijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje osigurava Federacija BiH, Županija, Općina, udruge i druge nevladine organizacije, gospodarska društva i druge organizacije. Svaki od navedenih subjekata planira i osigurava sredstva za obuku onih postrojbi i službi čiji su osnivači.

Općina osigurava financijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja, iz proračuna i u skladu s člankom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Udruge i druge nevladine organizacije, organizirane kao službe zaštite i spašavanja svih razina vlasti planiraju troškove izvođenja osnovnog osposobljavanja za svoje postrojbe i službe, a sredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava Federalna, županijske uprave i Služba za civilnu zaštitu Općine, prema razinama organiziranja odgovarajućih službi zaštite i spašavanja, temeljem posebnih ugovora o sudjelovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Gospodarska društva i druge organizacije pokrivaju troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za postrojbe i

službe, koje su dužne osnivati po Zakonu o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu.

VII - Zaključci o obuci i osposobljavanju

Temeljem procjena potreba za obučavanjem i osposobljavanjem za zaštitu i spašavanje, Federalna uprava civilne zaštite će izraditi fleksibilne i prihvatljive nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite i drugih struktura zaštite i spašavanja i civilnog stanovništva, metodologiju ocjenjivanja obuke (u svrhu procjene uspješnosti obuke) kako slijedi:

Federalna uprava civilne zaštite i Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti, na osnovu mišljenja tijela uprave županija nadležnih za obrazovanje, utvrdit će programske sadržaje i fond sati za obučavanje za zaštitu i spašavanje u osnovnim i srednjim školama i na fakultetima;

U svrhu pune kapacitiranosti za realizaciju Zakonom utvrđenih obveza obučavanja i osposobljavanja provesti procedure kod Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti, certificiranje Federalnog centra za obuku i osposobljavanje kadrova za zaštitu i spašavanje, a preko njega za profiliranje posebnih kadrova u zaštiti i spašavanju takozvani „tehničar - spasilac“ za određene mjere zaštite i spašavanja. Provesti i osigurati da se ovaj certifikat priznaje kao V - stupanj obrazovanja;

U suradnji s Univerzitetom u Sarajevu i drugim sveučilištima u Bosni i Hercegovini, uspostaviti dugoročnu suradnju na teorijsko - praktičnom educiranju i osposobljavanju kadrova civilne zaštite i istraživanja iz drugih specifičnih oblasti zaštite i spašavanja, kroz srodne nastavne predmete na fakultetima i drugim višim

školama;

U svrhu razvoja znanstveno - istraživačkog rada i izdavaštva, organizirati znanstveno - stručne skupove iz oblasti zaštite i spašavanja, uključivati u procese obuke i osposobljavanja unutar strukture Federalne uprave civilne zaštite i drugih subjekata sustava zaštite i spašavanja i znanstveno - stručne radnike iz visokoškolskih ustanova za različite oblasti zaštite i spašavanja, bilo da se skupovi organiziraju u zemlji i inozemstvu. Također, u svrhu poboljšanja materijalne osnove obuke u sklopu Federalnog centra razviti stručnu biblioteku, koja će sadržavati stručne knjige i ostalu stručnu literaturu (i u formi pisanih medija), a koje je Federalna uprava civilne zaštite priredila na osnovu realizacije Programa Delegacije Europske komisije (Program spremnost, sprječavanje i resursi za katastrofu), ali i na druge načine;

U svrhu praktičnog obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje poduzeti potrebne mjere i radnje i osigurati investicije izvršnih tijela vlasti i donatora za uređenje odgovarajućeg poligona za praktičnu obuku za osposobljavanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja po različitim mjerama zaštite i spašavanja; Federalna uprava civilne zaštite treba promovirati aktivnosti i rezultate u zaštiti i spašavanju, putem domaće mreže informativnih kuća i sustava masovnog i institucionalnog komuniciranja o oblasti cjelokupnog sustava zaštite i spašavanja, kako bi se izgradila i razvila svijest stanovništva i institucija vlasti o potrebi organiziranijeg pristupanja pripremama za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

F) SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

I - Uvod

Ubrzani razvoj znanstvenih istraživanja i dostignuća, tehnoloških unaprjeđenja i komunikoloških globalizacijskih procesa, s jedne strane i kontinuiranog porasta opasnosti po živote ljudi, materijalna i kulturna dobra, s druge strane, nameću potrebu planiranja, provođenja i primjene znanstvenih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a osobito radi poduzimanja preventivnih mjera zaštite i spašavanja.

II - Osnove donošenja smjernica

Sustav zaštite i spašavanja je interdisciplinarni i zahtjeva vrlo stručan i naučan pristup, korištenje dosadašnjih znanstvenoistraživačkih projekata u zemlji i van nje u sustavu zaštite i spašavanja, kao i primjenu dosadašnjih iskustava u borbi protiv prirodnih i drugih nesreća u zemlji i svijetu.

Osnove za donošenje ovih smjernica sadržane su u:

1. Zakonu o zaštiti i spašavanju;
2. Procjeni ugroženosti:
  - a) Opći zaključci iz Procjene ugroženosti;
  - b) Posebni zaključci po obrađenim opasnostima;
3. Politici razvoja:
  - a) vizija i ciljevi Politike razvoja;
  - b) temeljna načela i opredjeljenja Politike razvoja;
4. Strategiji razvoja.

III - Pristup rezultatima istraživanja i metodologija

1. PRISTUP REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

Opredjeljenja za potrebu planiranja, provođenja i primjene znanstvenih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju nameće sveobuhvatan pristup rezultatima istraživanja i podrazumijeva:

- znanstvenu analizu svjetskih dostignuća i iskustava u pogledu dogradnje sustava zaštite i spašavanja, a osobito prevencije;
- planiranje i provođenje vlastitih istraživanja u zaštiti i spašavanju;
- primjena vlastitih iskustava i spoznaja u zaštiti i spašavanju;
- međunarodnu suradnju u multidisciplinarnim istraživanjima, razmjeni stručnog i znanstvenog potencijala, te znanstvenu, komunikaciju i druge vrste transparentnosti;
- zakonsku i opće - pravnu regulativu, koja će omogućiti višeznačna znanstvena istraživanja, te obvezu znanstvenih i drugih ustanova i institucija, pojedinaca, da rezultate svojih istraživanja učine dostupnim subjektima civilne zaštite, u cilju unaprjeđenja sustava, odnosno spašavanja ljudi i materijalnih dobara;
- znanstveni, stručni, inspekcijski i drugi nadzor nad građevinskim objektima u tijeku i poslije njihove gradnje, čije rušenje i druga vrsta njihove dis - funkcionalnosti može dovesti do značajnog ugrožavanja ljudi i drugih materijalnih dobara;
- znanstvene, zdravstvene, ekološke standarde prihvaćene od

strane regionalnih i drugih međunarodnih institucija koje nas politički, pravno i na druge načine obvezuju;

- obučavanje na različitim razinama za zaštitu i spašavanje, koje je zasnovano na znanstvenim i drugim istraživanjima i dostignućima.

2. OBVEZA NOSITELJA PLANIRANJA

Obveza je svih državnih tijela, pravnih osoba i nevladinih organizacija i udruga, da istraživanja za svoje potrebe, djelatnost i gradnju za opće dobro, prilagode tako da uvažavaju znanstvene nalaze koji upućuju na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od svih oblika ugrožavanja.

Tehnološki i materijalni napredak po svaku cijenu, osobito onaj koji do krajnjih granica ne računa na živote i zdravlje ljudi, poguban je.

Svi nositelji znanstvenih i drugih istraživanja koja, pored svoga glavnog općedruštenoga i znanstvenoga cilja, imaju zadaću uvažiti kriterije i potrebe zaštite i spašavanja. Državna, federalna, županijska, općinska i druga resorna tijela mogu, u skladu s potrebama i mogućnostima, naručiti određena istraživanja, kojima će osnovni cilj biti: povećanje stupnja prevencije u zaštiti i spašavanju od pojedinih oblika ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara, povećanje stupnja spremnosti na izazove i odgovor na prirodnu i drugu nesreću, kao i naznake temeljnih smjernica za postupke u provođenju mjera obnove nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće.

3. METODOLOGIJA

Pored zakonskih i drugih pravnih

normi po kojima će se istraživanja za potrebe zaštite i spašavanja provoditi, ta istraživanja moraju, od osnovne ideje do konačnih rezultata, uvažiti općevažeću znanstvenu rigorozu i proceduru. Ukratko, jedinstvena metodologija podrazumijeva:

- izradu idejne skice istraživanja;
- projekt sa svim elementima za potrebe znanstvenog istraživanja;
- ciljeve;
- prostor, objekt i pojavu koja se istražuje;
- hipoteze, varijable i indikatore;
- znanstvene metode i postupke;
- kadrovske istraživačke potencijale i njihove reference;
- vremensko određenje istraživanja;
- prezentaciju i znanstvenu verifikaciju rezultata istraživanja i mogućnost njihove provedbe.

Projekte i znanstvena istraživanja, jednodimenzionalnog i multidisciplinarnog karaktera, za potrebe zaštite i spašavanja, moći će izvoditi verificirane znanstvene institucije samostalno ili više njih, što će zavisiti od naručitelja i obostranog sporazuma o tim istraživanjima, sukladno zakonskim propisima o transparentnosti i uzusima preuzimanja pravnih i znanstvenih obveza.

IV - Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti

Strateški pravci, odnosno nazivi projekata istraživačke i razvojne djelatnosti u Programu razvoja proizašli su isključivo iz pojedinačnih i općih zaključaka u Procjeni ugroženosti, koji bi trebali znatno doprinijeti razvoju sustava zaštite i spašavanja u planskom razdoblju i bili bi temelj za daljnja programiranja razvoja. Nazivi projekata mogu doživjeti prilagodbu znanstvenoj i drugoj formulaciji, ali one u suštini moraju

pokrivati utvrđene oblasti, koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja.

Izabrani projekti istraživanja predstavljaju prioritet za vremensko određenje

2022. godine sukladno Programu razvoja.

Vremenski okviri istraživanja s potrebnim financijskim sredstvima sadržani su u Strategiji razvoja sa akcijskim planovima nositelja planiranja, godišnjim financijskim planovima, kao i opredjeljenjima danim u dokumentu Programa razvoja, pod nazivom „Osnovni ciljevi, zadaci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja“.

1. PROJEKTI PREMA OPĆIM ZAKLJUČCIMA PROCJENE UGROŽENOSTI

- 1) Sustav zaštite i spašavanja u Općini - dio strategije sigurnosti u Općini. Pravni i drugi okvir općinskog dimenzioniranja zaštite i spašavanja, kao dio konsolidacije i razvoja općinske strukture.
- 2) Stručna procjena resursa u vlasništvu pravnih osoba i udruga, vladinih i nevladinih organizacija, osobito proglašanih ili potencijalnih službi zaštite i spašavanja u Općini, koji mogu biti korišteni u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.
- 3) Stručna primjena istraživanja u zaštiti šuma od požara, potreba pošumljavanja, izgradnje i redovitog održavanja protupožarnih prosjeka i druge mjere.
- 4) Operacionalizacija „naučenih lekcija“ za žurnu potrebu uspostavljanja operativnih centara civilne zaštite, te osposobljavanje redovitih i alternativnih komunikacija

preko operativnog centra.

- 5) Iz oblasti zaštite okoliša izvršiti prikupljanje i analizu podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti opasnim otpadom i izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i mjere koje treba poduzimati. Izraditi pod - projekt RKB i industrijski otpad kao specifični industrijski otpadi.
- 6) Iniciranje od strane federalnih tijela i njihova koordinacija istraživanja o ugroženosti od potresa na mikro - lokalitetima, prije svega, urbanim sredinama. Sagledati aspekt donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje po tim planovima, stupnja otpornosti već izgrađenih objekata (prema starosti objekta, primjene tehničkih standarda i dr.) s prijedlozima mjera osiguranja od rušenja.
- 7) Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pomoći civilnim vlastima u zaštiti i spašavanju sukladno misiji Oružanih snaga i općenacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- 8) Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja policijskih snaga i resursa u zaštiti i spašavanju.
- 9) Izrada i operacionalizacija programa osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih rezervi za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće.
- 10) Stručna procjena resursa i operacionalizacija procedura traženja međunarodne pomoći u zaštiti i spašavanju, odnosno kada se desi prirodna

i druga nesreća, te utvrđivanje procedura davanja pomoći, preko Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, po zahtjevu drugih država.

- 11) Istraživanje i procjena mogućnosti nevladinih organizacija i udruga i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini), koje mogu doprinijeti zaštiti i spašavanju u različitim prirodnim i drugim nesrećama.
- 12) Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

2. PROJEKTI PO POSEBNIM ZAKLJUČCIMA IZ PROCJENE UGROŽENOSTI

- 1) Inicirati kod federalnih tijela istraživanja „Opasnosti od odrona tla na mikro - razinama uz primjenu dosadašnjih znanstvenih istraživanja, s koordinacijom utvrđenih jedinstvenih urbanističko - tehničkih mjera, u Općini.
- 2) Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi.
- 3) Iniciranje federalnih tijela, uz njihovu koordinaciju, za uspostavljanje i osiguranje katastra izvorišta vode za piće u Općini (na mikro - lokalitetima), za potrebe zaštite i spašavanja.

G) PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANCIRANJA

I - Uvod

Procjena ugroženosti je ocijenila potrebu da se u proračunu Općine predviđaju

proračunska sredstva za financiranje zaštite i spašavanja prema posebnim razinama i ona trebaju biti najviše trošena u preventivnim mjerama, odnosno u realizaciji strateških pravaca razvoja.

U Zakonu o zaštiti i spašavanju u poglavlju financiranje, točno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava.

Sredstva za zaštitu i spašavanje su strogo namjenska sredstva, koja zahtijevaju potpunu transparentnost u trošenju i mogu se koristiti isključivo za namjene utvrđene u Zakonu o zaštiti i spašavanju, Programu razvoja i kroz godišnje financijske planove.

II - Izvori financiranja

Sredstva potrebna za realizaciju Zakona o zaštiti i spašavanju, Programa razvoja i donesenih godišnjih planova, te realizacije projekata definiranih u strateškim pravcima razvoja i u odgovarajućim akcijskim planovima, osigurat će se iz:

- proračunskih sredstava, u okviru redovitog planiranja proračuna za potrebe redovite djelatnosti, u načelu kao dio preventivnih i strukturalnih mjera prije nastanka prirodne ili druge nesreće, kao i za otklanjanje posljedica prirodne ili druge nesreće,
- sredstava pravnih osoba, iz osiguranja, dragovoljnih priloga, međunarodne pomoći i drugih izvora utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonima,
- po osnovu posebne naknade na neto plaće 0,5%, iz sredstava koja pripadaju Općini, na temelju godišnjeg plana korištenja sredstava zaštite i spašavanja i

zadaca utvrđenih u Programu razvoja, u načelu naročito za osiguranje materijalnih resursa - opremanje, te osposobljenosti za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću,

- prema zaključcima iz Procjene ugroženosti, za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je izdvojiti 1% godišnjeg iz proračuna Općine.

Principi u stvaranju uvjeta i prikupljanju sredstava, kao i trošenje sredstava za potrebe zaštite i spašavanja jedinstveni su za cijeli prostor Federacije BiH i primjenjivat će se od Općine do Federacije BiH.

Kako je stanje opremljenosti snaga civilne zaštite za izvršenje namjenskih zadataka nedopustivo loše, potrebno je donijeti političke odluke na svim razinama njene organiziranosti da se realizira Program dodatnog opremanja struktura civilne zaštite, donesen od strane Vlade Federacije BiH, a koji je bio i temelj za razradu konkretnih programa i projekata.

Prvi sustavni odgovor financiranja sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH sadržan je u Zakonu o zaštiti i spašavanju koji navodi izvore i uvođenje posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u visini od 0,5% od osnovice koju čine isplaćene neto plaće uposlenika u radnom odnosu i svih osoba angažiranih po ugovoru o vršenju privremenih i povremenih poslova i po ugovoru o djelu. Zakon je utvrdio i način raspodjele tih sredstava između Federacije BiH, Županije i općina u kojima su ta sredstva ostvarena i to:

- 15 % pripada Federaciji BiH i služi isključivo za namjene iz članka 182. točka 2. do 5. Zakona

- o zaštiti i spašavanju,
- 25 % pripada Županiji i služi isključivo za namjene iz članka 183. točka 2. do 6. Zakona o zaštiti i spašavanju,
- 60% pripada Općini u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz članka 184. točka 2. do 7. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Sredstva prikupljena sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju i raspodijeljena na navedeni način ne gase se istekom kalendarske godine već se akumuliraju sa sredstvima koja se prikupljaju u tijeku naredne godine.

Sredstva ostvarena temeljem članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju su kolateralno dobro, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 179. Zakona o zaštiti i spašavanju, koja kao objedinjena, obvezno voditi na pod - računu posebnog računa Službe za financije Općine.

Upravljanje raspoloživim financijskim i materijalnim resursima uputno je i jedino izvodljivo izradom proračuna Općine.

III - Očekivani troškovi

Program razvitka prije svega akcent daje na osnivanju službi zaštite i spašavanja u Općini, a u nemogućnosti organiziranja službi zaštite i spašavanja, osnivaju se odgovarajuće postrojbe specijalne namjene iz članka 131. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Program razvitka ni na jednoj razini organiziranja ne daje jamstva da će se osigurati odgovarajuća materijalno - tehnička sredstva za opremanje postrojbi civilne zaštite pa iz tog razloga akcent treba dati na

dodatno opremanje službi zaštite i spašavanja.

Raznovrsni poslovni interesi kompatibilni interesima zaštite i spašavanja mogu biti oblik sufinanciranja ove djelatnosti, posebno ukoliko promiču razvijanje svjesnosti o općenacionalnim vrijednostima u Bosni i Hercegovini, zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara i okoliša. Pored oblasti financiranja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, sredstva za sufinanciranje, također podrazumijevaju ulaganja u:

- postojeće službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dragovoljna vatrogasna društva, specijalne policijske snage i drugo,
- kapacitete javnih i drugih poduzeća, institucije, zavode i druge pravne osobe, koji se proglašavaju službama zaštite i spašavanja, odlukama nadležnih tijela općine,
- znanstvene i istraživačke projekte zaštite i spašavanja,
- obučavanje za potrebe zaštite i spašavanja,
- zaštiti poljoprivrednih dobara,
- zaštita vodnih resursa,
- zaštita šumskih resursa,
- izgradnju kontroliranog sustava upravljanja opasnim otpadom,
- postojeće kapacitete civilne zaštite za razminiranje i druge specijalnosti važne za zaštitu i spašavanje,
- nevladine i organizacije civilnog društva, zbog raznolikosti sadržaja djelovanja su od posebnog značaja za upotpunjavanje sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja, koje budu imale tretman službi zaštite

i spašavanja.

Sve vrste ulaganja moraju biti razrađena u godišnjim financijskim planovima svih nositelja planiranja, a realizacija tih planova mora biti predmet informiranja i verificiranja kod nadležnih tijela.

Financiranje očekivanih troškova podrazumijeva da zajednica neće biti pogođena prirodnim i drugim nesrećama velikih razmjera, jer u takvim situacijama dolazi do revizije i proračuna i drugih izvora sredstava, koja se ulažu u odgovor ili u oporavak na nastalu prirodnu ili drugu nesreću, jer praksa pokazuje da svaka država koja bude pogođena prirodnom i drugom nesrećom (katastrofom) odmah pristupa radikalnoj izmjeni proračuna, kada postojeća planirana i osigurana sredstva nisu dovoljna za trenutačni odgovor ili sanaciju stanja, odnosno rehabilitaciju u fazi oporavka.

V ZAVRŠNI DIO

Zadužuje se Općinski načelnik Općine Ljubuški da prati realizaciju zadataka utvrđenih u Programu razvoja i u okviru ovlaštenja iz svoje nadležnosti osigura potpunu realizaciju ovog Programa i da svake godine informira Općinsko vijeće Općine Ljubuški o ovim pitanjima i problemima koji postoje u provođenju Programa.

Službe za upravu Općine Ljubuški i druga tijela Općine dužna su, svaki u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovani, u svojim godišnjim programima rada planirati i izvršavati sve zadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležna na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja, uvažavajući da sredstva iz planiranih i

utvrđenih izvora osiguravaju realizaciju svih strateških pravaca.

Općinska Služba civilne - protupožarne zaštite, kao osnovni stručni organ za oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na razini Općine Ljubuški, ima obvezu da prati realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih ovlaštenja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, podstiče i koordinira aktivnosti službi za upravu Općine Ljubuški i drugih tijela Općine na njihovom angažiranju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja za njihove oblasti redovito godišnje informira Općinskog načelnik Općine Ljubuški o stanju realizacije Programa i problemima koji postoje u tim pitanjima.

Konkretiziranje svih zadaća utvrđenih u Programu razvoja izvršit će se u Planu zaštite i spašavanja Općine Ljubuški, koji treba donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Programa razvoja.

S A D R Ž A J

		Str.
I	UVOD	2
II	POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI LJUBUŠKI	3
III	STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA NJIHOVE REALIZACIJE	23
IV	POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČINU REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM OBLASTIMA	86
	A) ZAKLJUCCI IZ PROCJENE UGROZENOSTI OPCINE LJUBUSKI	86
	B) PODACI O STANJU ORGANIZIRANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI STUPANJ ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA	103
	C) PLANSKE PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	109
	D) TEMELJNI CILJEVI, ZADACI I NAČINI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZIRANJE SNAGA I SREDSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	119
	E) TEMELJI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU	125
	F) SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE	135
	G) PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANCIRANJA	140
V	ZAVRSNI DIO	143

062

Na temelju Članka 29. točka 2. i 6. i Članka 174. Zakona o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10) i Članka 9. stavak 1. točka f. Odluke o organiziranju i funkcioniranju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Ljubuški ("Službeni glasnik – općine Ljubuški", broj 1/11), na prijedlog Službe za civilnu – protupožarnu zaštitu općine Ljubuški, Općinski načelnik
d o n o s i:

Z A K L J U Č A K
o Procjeni ugroženosti područja općine Ljubuški od prirodnih i drugih nesreća

I

Ovim Zaključkom donosi se Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja općine Ljubuški (u daljem tekstu: Procjena ugroženosti).

II

Procjena ugroženosti čini sastavni dio ovog Zaključka.

III

U skladu s Procjenom ugroženosti, Službe za upravu i drugi organi općinske uprave dužni su sudjelovati u izradi Programa razvoja zaštite i spašavanja općine Ljubuški i Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine Ljubuški, svaki u pitanjima iz svoje nadležnosti.

Organizaciju i koordinaciju izrade dokumenata iz stavka 1. ove točke, u skladu s Zakonom i drugim propisima, vrši Služba za civilnu – protupožarnu zaštitu općine Ljubuški.

IV

Pravne osobe su dužne svoje Procjene ugroženosti uskladiti s Procjenom ugroženosti iz točke I, u pitanjima od zajedničkog interesa.

Rješavanje pitanja usklađivanja iz stavka 1. ove točke, ostvaruje se u suradnji sa Službom civilne – protupožarne zaštite općine Ljubuški.

V

Procjena ugroženosti podliježe obveznoj analizi najmanje jednom godišnje, pri čemu se ocjenjuje potreba njenog ažuriranja i dogradnje.

Ažuriranje Procjene ugroženosti vrši se na isti način i po postupku koji je predviđen za izradu i njeno donošenje.

VI

Procjena ugroženosti stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenom glasniku – općine Ljubuški".

OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 02-44-1185/18
Ljubuški, 16.05.2018. godine

OPĆINSKI NAČELNIK,
Nevenko Barbarić, v.r.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINA LJUBUŠKI
OPĆINSKI NAČELNIK

**PROCJENA UGROŽENOSTI
PODRUČJA OPĆINE LJUBUŠKI
OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA**

Ljubuški, svibanj 2018. godine

SADRŽAJ:**UVOD**
**1. ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA
OPĆINE KOJA SE ODOSE NA
POLOŽAJ I RELJEF, VELIČINU
PODRUČJA, GEOLOŠKO –
HIDROLOŠKE, KLIMATSKE I
SEIZMIČKE UVJETE**

- 1.1. Položaj, sastav i reljef
- 1.2. Općina, veličina područja (površina) i naseljenost
- 1.3. Geološko – hidrološka obilježja
- 1.4. Klimatska obilježja
- 1.5. Seizmički uvjeti
- 1.6. Zaključci

**2. RAZMJESTA J GOSPODARSKIH,
INFRASTRUKTURNIH,
ZDRAVSTVENIH, KULTURNO –
POVIJESNIH I DRUGIH OBJEKATA
(MATERIJALNIH DOBARA) OD
ZNAČAJA ZA OPĆINU**

- 2.1. Općenito o materijalnim dobrima
  - 2.1.1. Stočni fond, vrste i broj
  - 2.1.2. Poljoprivredno zemljište u Općini
  - 2.1.3. Lovišta
  - 2.1.4. Zaključci
- 2.2. Razmjesta j gospodarskih kapaciteta u Općini
  - 2.2.1. Proizvodni kapaciteti
  - 2.2.2. Prodajni – uslužni objekti
  - 2.2.3. Zaključci
- 2.3. Prometnice regionalnog značaja
  - 2.3.1. Cestovne prometnice
  - 2.3.2. Željeznice
  - 2.3.3. Zračni promet
  - 2.3.4. Zaključci
- 2.4. Vodovod i kanalizacija
  - 2.4.1. Opskrba vodom za piće
  - 2.4.2. Kanalizacija
  - 2.4.3. Odlagališta otpada – deponiji (sanitarni i divlji)
  - 2.4.4. Zaključci
- 2.5. Telekomunikacijski, RTV i relejni objekti
  - 2.5.1. Zaključci
- 2.6. Elektro – energetska, proizvodni i prijenosni objekti

- 2.6.1. Hidroelektrane
- 2.6.2. Trafostanice
- 2.6.3. Dalekovodi
- 2.6.4. Zaključci
- 2.7. Zdravstvene ustanove i kapaciteti
  - 2.7.1. Zaključci
- 2.8. Veterinarske ustanove i kapaciteti
  - 2.8.1. Zaključci
- 2.9. Kulturno – povijesna dobra
  - 2.9.1. Povijesni spomenici kulture
  - 2.9.2. Sakralni objekti (povijesni i suvremeni)
  - 2.9.3. Zaštićena područja
  - 2.9.4. Zaključci
- 2.10. Sportski objekti (stadioni i dvorane)
  - 2.10.1. Zaključci

**B POSEBNI DIO PROCJENE
UGROŽENOSTI**
1. PRIRODNE NESREĆE

- 1.1. Potres
  - 1.1.1. Poratno razdoblje i seizmički učinci
  - 1.1.2. Zaključci
- 1.2. Poplava
  - 1.2.1. Obilježja riječne doline
  - 1.2.2. Zaključci
- 1.3. Suša i olujni vjetrovi
  - 1.3.1. Zaključci
- 1.4. Masovne pojave ljudskih životinjskih i biljnih bolesti
  - 1.4.1. EPIDEMIJE – Zarazne bolesti ljudi
  - 1.4.2. EPIZOOTIJE – zarazne bolesti životinja
  - 1.4.3. Biljne zarazne bolesti
- 1.5. Odronjavanje i klizanje tla
  - 1.5.1. Zaključci

**2. TEHNIČKO – TEHNOLOŠKE
NESREĆE**

- 2.1. Požari
  - 2.1.1. Organizacija, struktura i raspored vatrogasnih postrojbi na području Općine
  - 2.1.2. Zaključci
- 2.2. Rušenje ili prelijevanje brana na akumulacijama
  - 2.2.1. Zaključci
- 2.3. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih tvari

2.3.1. Eksplozivne tvari	3. PRIEDLOZI PO MJERAMA.....	338
2.3.2. Stanje protupožarne, tehničke i druge zaštite	ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	
2.3.3. Pregled tvrtki u kojima postoji velika opasnost od eksplozija..... (skladišta nafte, benzinske crpke, spremnici plina)	3.1. Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara	338
2.3.4. Preventivne mjere koje se poduzimaju u cilju sprječavanja nastanka eksplozije	3.1.1. Zaključci.....	338
2.3.5. Zaključci	3.2. Evakuacija.....	338
2.4. Radioaktivno i drugo onečišćenje zraka, vode i tla.....	3.3. Zbrinjavanje ugroženih i stradalih	
2.4.1. Izvori onečišćenja	3.3.1. Zaključci	
2.4.2. Zaključci	3.4. Zamračivanje.....	338
2.4.3. Onečišćenje zraka	3.4.1. Zaključci.....	339
3. OSTALE NESREĆE	3.5. Zaštita od nekontroliranog oslobađanja opasnih tvari i uporabe.....	339
3.1. Minska situacija u Općini, zaštita od NUS – a.....	radijacijsko – kemijsko – bioloških.....	339
3.1.1. Raspored sumnjive površine na području Općine.....	(RKB). borbenih sredstava.....	340
3.1.2. Zaključci	3.5.1. Zaključci.....	340
3.2. Velike nesreće u cestovnom, zračnom i prometu na vodi	3.6. Spašavanje iz ruševina.....	341
3.2.1. Cestovni promet.....	3.6.1. Zaključci	
3.2.2. Vodni promet	3.7. Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom	341
3.2.3. Zračni promet.....	3.7.1. Zaključci.....	341
3.3. Zaključci	3.8. Zaštita i spašavanje od požara.....	342
4. SNAGE CIVILNE ZAŠTITE I MTS ZA ANGAŽIRANJE NA ZADATCIMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA, TE POTREBE ZA ORGANIZIRANJEM I OPREMANJEM ISTIH	3.8.1. Zaključci	
4.1. Organiziranost struktura za zaštitu i spašavanje	3.9. Zaštita od minskoeksplozivnih naprava i neeksplozivnih ubojnih sredstava.....	342
4.1.1. Na županijskoj razini	3.9.1. Zaključci.....	342
4.1.2. Na općinskoj razini	3.10. Prva medicinska pomoć.....	342
4.1.3. Gospodarska društva i druge pravne osobe	3.10.1. Zaključci	
4.2. Provedba zakona o zaštiti i spašavanju	3.11. Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog podrijetla	
4.3. Zaključci	3.11.1. Zaključci	
Tablica.....	3.12. Asanacija terena.....	
C. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI.....	3.12.1. Zaključci.....	343
1. KLJUČNE OPASNOSTI ZA PODRUČJE OPĆINE.....	3.13. Zaštita bilja i biljnih proizvoda.....	
2. OPĆI ZAKLJUČCI.....	3.13.1. Zaključci.....	343
	3.14. Zaštita okoliša.....	343
	3.14.1. Zaključci.....	344
	4. ULOGA I ZNAČAJ OPERATIVNIH CENTARA U PROVOĐENJU MJERA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA.....	344
	5. POTREBE ZA ORGANIZIRANJEM I OPREMANJEM SNAGA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE.....	345
	5.1. Analiza stanja i spremnosti snaga za zaštite i spašavanja.....	346
	5.2. Potrebe za organiziranjem i opremanjem snaga/slужbi zaštite i spašavanja	347

5.2.1. Služba za spašavanje iz ruševina	1. NEVLADINE ORGANIZACIJE (NVO).U.ŽZH.....	358.....
5.2.2. Služba za spašavanje na vodi i pod vodom	2. MEĐUNARODNA SURADNJA NA PODRUČJU ZAŠTITE I SPAŠAVANJA.....	358.....
5.2.3. Služba za zaštitu i spašavanje od požara.....	P R I L O Z I:	
5.2.4. Služba za spašavanje s visina i iz dubina.....	1..... Karta Bosne i Hercegovine, Federacija BiH	358
5.2.5. Služba za RKB zaštitu	2..... Karta Bosne i Hercegovine, ŽZH, Općina.....	359
5.2.6. Jedinica opće namjene	3..... Karta ŽZH (s općinama).....	359
5.3. Zaključci	4..... Hidrološka mreža u BiH i ŽZH.....	359
6. FINANCIRANJE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA.....	(Orijentacija po vodnim slivovima).....	
6.1. Sustavno financiranje zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.....	5..... Hidrološka mreža u BiH i ŽZH.....	359
6.2. Zaključci	(Raspored vodnih potencijala).....	
7. OBUČAVANJE I OSPOSOBLJAVANJE ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE	6..... Seizmološka karta Bosne i Hercegovine.....	359
7.1. Zaključci	8. Izvod iz postojećih planova općina ŽZH369	360.....
D. ZAVRŠNE NAPOMENE	9..... Mreža magistralnih i regionalnih cesta u ŽZH.....	361.....
		361

UVOD

U poglavlju III Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), čl. 29. – 31. propisana su prava i dužnosti tijela Općine odnosno Grada (u daljnjem tekstu: Općine), u području zaštite i spašavanja.

Sukladno citiranim obvezama te sukladno članku 174. stavak 3., izrađena je Procjena ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Ljubuški (u daljnjem tekstu: Procjena ugroženosti), koja je temeljni dokument za izradu Programa razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Općine (u daljnjem tekstu: Program razvoja) i Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Plan zaštite i spašavanja).

Služba za civilnu – protupožarnu zaštitu općine Ljubuški (u daljnjem tekstu: Služba civilne zaštite), nakon provedenih konzultacija i usuglašavanja sadržaja, konstatira, da je područje Općine podložno nizu mogućih prirodnih, tehničko – tehnoloških i ostalih nesreća koje uzrokuje čovjek svojim nesmotrenim aktivnostima.

1. Najveću prijetnju od prirodnih nesreća predstavljaju

Potres,
Poplava,
Odroni zemljišta i rušenja,
Suša,
Tuča (led),
Epidemije ljudskih bolesti,
Životinjske i biljne bolesti,
Oluja i mraz,
Visoki snijeg i snježni nanosi.

1. Prijetnju od tehničko – tehnoloških nesreća predstavljaju

1. Veliki požari: industrijski i otvorenog prostora,
2. Rušenje ili prelijevanje brana na akumulacijama,

3. Ekspanzije ili eksplozije plinova i drugih opasnih tvari,
4. Onečišćenje zraka, vode i tla,
5. Industrijske nesreće.

2. Ostale prijetnje od nesreća većih razmjera

1. Mine i neeksplozirana ubojita sredstva (NUS),
2. Velike nesreće u cestovnom i zračnom prometu.

Procjena ugroženosti Općine, prije svega usmjerava pažnju društvene zajednice (nositelja planiranja) na prirodne, tehnološke i ostale nesreće, na opće podizanje svijesti o potrebi priprema za zaštitu i spašavanje, zatim kontinuiranu i još detaljniju analizu rizika i opasnosti od nesreća i na koncu nudi logičke argumente za sustavne odgovore na opasnosti i rizike konkretne prirodne i druge nesreće u Općini.

Rezimirajući analizirane opasnosti i rizike, konstatiramo da su u organizaciji sustava zaštite i spašavanja, Općinsko vijeće, Općinski načelnik i Službe za upravu Općine Ljubuški obvezni osigurati normativno, organizacijski i funkcionalno samostalan i jedinstven sustav zaštite ljudi, materijalnih dobara i okoliša od rizika i opasnosti koje prouzrokuju prirodne i druge nesreće, koji djeluje u redovitim i u svim promijenjenim okolnostima, kao i u izvanrednim i ratnim uvjetima.

Napomena:

Pučanstvo i materijalna dobra na području Općine podložna su djelovanju prirodnih i drugih nesreća, manjih i većih razmjera, među ostalim i uslijed:

1. Posljedica ratnih događanja 1992. – 1995., što je promijenilo ekonomsku i socijalnu sliku Općine,
2. Spore konsolidacije i izgradnje državne strukture i ispunjenja uvjeta iz Sporazuma o pridruživanju i suradnji sa EU,
3. Sporog provođenja strukturalnih

- reformi javne uprave,
4. Značajnog osiromašenja pučanstva,
  5. Loše infrastrukture i komunikacija,
  6. Brzo povećavanje gustoće prometa, ispuštanje kemikalija i nasilnih i učestalih intervencija u prirodnom okruženju nosi nove prijetnje od nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem,
  7. Nizom vidova ugrožavanja životnog okoliša,
  8. Nestajanjem i prekomjernim iskorištavanjem šumskog bogatstva,
  9. Slabim upravljanjem vodnim potencijalima,
  10. Posebno opasnim otpadom.

A OPĆI DIO PROCJENE UGROŽENOSTI

1. ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA OPĆINE KOJA SE ODOSE NA POLOŽAJ I RELJEF, VELIČINU PODRUČJA, GEOLOŠKO – HIDROLOŠKE, KLIMATSKE I SEIZMIČKE UVJETE

1.1. *Položaj, sastav i reljef*

Općina Ljubuški smještena je u Zapadno – hercegovačkoj županiji, na jugozapadu Bosne i Hercegovine, uz granicu Republike Hrvatske. Prostire se na 292,7 km². U administrativnom smislu, općinu Ljubuški čine grad Ljubuški i još 34 naseljena mjesta: Bijača, Cerno, Crnopod, Crveni Grm, Dole, Greda, Grab, Grabovnik, Gradska, Grljevići, Hardomišje, Hrašljani, Humac, Kašće, Klobuk, Lipno, Lisice, Miletina, Mostarska Vrata, Orahovlje, Otok, Predgrađe, Proboj, Prolog, Radišići, Stubica, Studenci, Šipovača, Teskera, Vašarovići, Veljaci, Vitina, Vojnići i Zvirići.

Zemljopisno gledano, sjeverozapadne i sjeveroistočne granice općine čine hrbati

Ljubeča i Borajne, dok plodno Ljubuško polje i rijeka Trebižat zatvaraju jugozapadne i jugoistočne granice općine. Administrativno općina Ljubuški graniči s općinom Grude i Širokim Brijegom na sjeveru i sjeveroistoku, te Čitlukom na istoku, dok granicu na zapadu i jugozapadu čine hrvatske općine Metković i Vrgorac.

Prostor općine Ljubuški nalazi se na nadmorskoj visini od 60 do 250 m. Karakterizira ga krški reljef s više plodnih polja: Ljubuško, Vitinsko i Studenačko. Njih natapa rijeka Trebižat, koja u području općine mijenja ime tri puta – Tihaljina, Mlade i Trebižat. Cijelo područje općine obiluje površinskim i podzemnim vodama. S plodnim poljima i obiljem vode, obrađiva površina relativno je velika (21 % površine Općine) dok ostatak čine pašnjaci (22 %) te šume (52 %).

1.2. *Općina, veličina područja (površina) i naseljenost*

Općina Ljubuški se prostire na 292,7 km². Po zadnjem popisu stanovnika iz 2013-e godine, na području Općine Ljubuški nastanjen je 29521 stanovnik.

Temeljem zadnjeg službenog popisa, prosječna gustoća naseljenosti Općine dostigla je 100 stanovnika/km², što općinu Ljubuški svrstava među gušće naseljene Općine u Hercegovini. Od ukupnog broja žitelja, njih oko 25% živi u gradu Ljubuškom. Može se, stoga, zaključiti da je područje općine Ljubuški izrazito ruralno područje.

1.3. *Geološko – hidrološka obilježja*

Topografski, geološki, klimatski i drugi uvjeti i okolnosti uvjetovali su raznoliku hidrografsku sliku Općine. Hidrografska situacija teritorija Općine nije jedinstvena, nego su evidentne velike razlike u gustoći riječne mreže, broju izvora i drugih hidrografskih objekata koji pripadaju jednom slivnom području.

Hidrografska i hidrološka raznolikost Općine rezultat je vrlo složenih utjecaja međusobno različitih komponenata prirodne sredine. Među najvažnije spadaju: klimatske značajke koje određuju vodnu masu, zatim geološki, odnosno hidro – geološki uvjeti i reljef teritorija. Na hidrološke prilike utječu i drugi čimbenici, među kojima i čovjek.

Hidrološka mreža Općine relativno je gusta, čine je Tihaljina – Mlade – Trebižat i pritoke Vrioštica i Studenčica.

Zbog stalne opasnosti od poplava, na području Općine, razvijena je mreža hidroloških i meteoroloških postaja s kojih se podatci dostavljaju Vodoprivrednom informacijskom centru Agencije za vodno područje sliva Jadranskog mora u Mostaru i iz kojega se vrši obavješćivanje i eventualno, uzbuđivanje pučanstva.

Preko mreže hidroloških postaja vrši se promatranje režima voda i prikupljanje podataka o porastu vodostaja, radi ranog upozoravanja stanovništva i eventualnog poduzimanja mjera evakuacije i sl.

Za vrijeme velikih voda, na hidro – akumulacijama se uvodi poseban režim rada na praćenju, prikupljanju podataka i dostavljanju u Vodoprivredni informacijski centar.

Režim punjenja i pražnjenja prostora u akumulacijama predviđenog za prihvaćanje poplavnog vala, obavlja se u koordinaciji s

mjerodavnim vodoprivrednim tijelima (Agencija za vodno područje Jadranskog mora – Mostar), VS Ljubuški (Humac – Trebižat), nakon kojega se proglašava **redovita** obrana od poplava (+280 cm) i **izvanredna** obrana od poplava (+330 cm).

U uvjetima kada se očekuju poplave i zavođenje redovitih mjera obrane od poplava, podatci o:

1. razini vode u akumulaciji,
2. dotoku vode u akumulaciju i
3. ispuštanju vode iz akumulacije,

dostavljaju se **svakodnevno**, a od trenutka zavođenja izvanrednih mjera obrane od poplava, **svaka 4 sata**, sve do ukidanja uvedene mjere obrane od poplava.

1.4. Klimatska obilježja

Na području Općine klima je mediteranska sa dugim, toplim i sušnim ljetima te blagim i često kišovitim zimama.

Znakovite su dugotrajne suše u ljetnom razdoblju koje nanose štete na poljoprivrednim kulturama, te u manjoj mjeri utječu na problem vodoopskrbe pučanstva pitkom vodom.

Na području Općine u okviru Federalnog meteorološkog zavoda djeluje meteorološka postaja Ljubuški.

GODIŠNJE VRIJEDNOSTI VAŽNIJIH

intenziteta. Jugo se javlja i u proljeće i znatno

Tablica broj 2

SREDNJE GODIŠNJE VRIJEDNOSTI				
Meteorološka pojava	2013	2014	2015	
Pritisak/tlak zraka, mb	1003,0	1003,2	1005,5	
Temperatura zraka, °C	15,9	15,8	16,2	
Relativna vlažnost zraka,%	66,0	74,0	65,0	
Oblačnost (desetine)	4,0	4,0	3,2	
Apsolutna max. temperatura zraka, °C	41,1	35,6	41,9	
Apsolutno min. temperatura zraka, °C	-2,4	-4,7	-4,6	
Količina padalina, l/m ²	2188,3	1782,9	1326,4	
Broj dana sa padalinama 0,1 mm	135,0	167,0	120,5	
Broj dana sa snježnim pokrivačem 1 mm	0	0	0	
Maksimalna visina snježnog pokrivača, cm	0	0	0	
Trajanje sijanja sunca (sati)	2464,2	2663,9	2608,7	

METEOROLOŠKIH POJAVA

Općina Ljubuški ima mediteransku klimu, zime su relativno hladne sa malo snijega, a ljeta su vruća s temperaturama i preko 40 stupnjeva Celzijusa. Prosječna godišnja temperatura je oko 15 stupnjeva Celzijusa. Najhladniji je mjesec siječanj s prosječnom temperaturom od 4,7 stupnjeva C, a najtopliji kolovoz s prosječnom temperaturom od 25,8 stupnjeva C. Na područje općine Ljubuški prosječno padne 1459 mm padalina. Najveće padaline zabilježene su u mjesecu prosincu i to 214 mm, dok je najsušniji mjesec kolovoz sa svega 31 mm padalina.

Na ovim prostorima i pored obilja padalina tijekom godine, mediteranska klima ima dvije suprotne sezone. Prvu, koja je umjereno topla i jako obilna padalinama i drugu koja je vrlo žarka, suha i javlja se u ljetnom razdoblju.

U ovom prostoru javljaju se karakteristični vjetrovi. Bura je jak, hladan i suh vjetar, koji puše velikom brzinom u jesen, zimu i rano proljeće. Jugo je povoljniji vjetar za klimu i vegetaciju jer je topliji i vlažniji, te donosi u jesen kišu, a i slabijeg je

potpomaže rastu vegetacije.

Vlažnost zraka je dobra (umjerena). Ljubuški tijekom godine ima relativnu vlažnost između 55% i 75%. Padaline se javljaju uglavnom u obliku kiše.

1.5. Seizmički uvjeti

Područje Općine je seizmički trusna zona. Prosječno se godišnje registriraju 3 – 4 potresa srednjeg intenziteta, a prema seizmološkoj karti ovo područje pripada zonama od **6, 7 i 8** stupnja makro seizmičkog intenziteta MCS (Merkalijeve ljestvice). Manji potresi se događaju gotovo svakodnevno. Najnovije razdoblje čestih potresa traje već nekoliko godina, a čini se da je eskaliralo upravo u prvim mjesecima 2010. godine. Ovu potencijalnu opasnost treba uzeti krajnje ozbiljno jer mnoga znanstvena istraživanja govore o tome da je ovo područje vrlo visokog rizika od potresa. Slijedi li jači potres (koje jakosti, gdje i kada), seizmolozi se ne usude prognozirati.

1.6. Zaključci

1. Područje Općine odlikuje relativno manja površina, kompaktan oblik koji je bogat cestovnim pravicima (autocesta, magistralna cesta, regionalne ceste, lokalne ceste i nerazvrstane ceste) koji su usmjereni prema magistralnom pravcu M – 17 prema istoku, te prema autocesti „Dalmatini“ u RH prema zapadu. U smjeru sjever – jug također imamo mrežu cesta koje vode prema Jadranskom moru te koridor Vc koji prolazi teritorijem Općine Ljubuški;
2. Ovdje su koncentrirani manji vodni resursi što u srazu sa stupnjem seizmičke ugroženosti može biti opasnost po ljude i materijalna dobra;
3. Komunikacija se u svim vidovima može odvijati i u svim pravicima jer ne postoje nekakve posebne prepreke i barijere osim lošeg stanja pojedinih lokalnih i nerazvrstanih cesta;
4. Razvijenost Općine je važan preduvjet za organiziranje struktura zaštite i spašavanja;
5. Općina nije u mogućnosti samostalno organizirati, osnivati, opremiti i staviti u funkciju neke vitalne strukture zaštite i spašavanja i stoga se nameće obveza ŽZH da preuzme tu ulogu i osigura najvažnije strukture i uvjete zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

2. RAZMJETAJ GOSPODARSKIH, INFRASTRUKTURNIH,

ZDRAVSTVENIH, KULTURNO – POVIJESNIH I DRUGIH OBJEKATA (MATERIJALNIH DOBARA) OD ZNAČAJA ZA OPĆINU

2.1. Općenito o materijalnim dobrima

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju (članak 49. stavak 2.): pod materijalnim dobrima koja podliježu primjeni mjera zaštite i spašavanja, smatraju se materijalna i druga dobra koja služe za podmirenje životnih potreba građana, te druga materijalna i kulturna dobra i sredstva iznimne znanstvene, povijesne, kulturne i umjetničke vrijednosti, pogodna za prenošenje i sklanjanje.

Procjenom ugroženosti obuhvaćaju se materijalna dobra koja pripadaju pravnim i fizičkim osobama i tijelima vlasti sa sjedištem na području za koje se procjena radi, dakle na području općine Ljubuški.

Pod materijalnim dobrima, sukladno članku 6. st. 1 – 3., Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća, podrazumijevaju se: *zemljište, stambeni i drugi objekti, oprema, alati, nasadi, šume, divljač, sirovine, stoka, tekuća poljoprivredna proizvodnja, robe, prijevozna sredstva (sve vrste prijevoznih sredstava uključujući i zaprežna), namještaj, predmeti u domaćinstvu i sva druga sredstva i oprema* koja se koristi za život i rad građana, rad pravnih osoba i tijela vlasti.

2.1.1. Stočni fond, vrste i broj

Brojno stanje stočnog fonda (po vrstama) na području Općine iznosi 57570 grla, plus 12000 košnica pčela, a od toga su:

	Kategorije korištenja zemljišta	Površina, ha	
		Prema katastru	Stanje kraj 2015.
0 1	Oranice i vrtovi	5 302	2 543
0 2	Voćnjaci	42	142
0 3	Vinogradi	526	530
0 4	Livade	285	3270
0 5	Pašnjaci	6 480	6 480
0	Poljoprivr. površina (01 – 05)	12 635	12965

2.1.3. Lovišta

Tablic broj 3

Vrsta	Broj
Stoke	
Konji	12
Goveda	610
Ovce	5030
Svinje	3120
Koze	1320
Perad	46100
Kunići	-----

Područje Općine je uslijed svoga zemljopisnog položaja i reljefa, pogodno za organiziranje i bavljenje lovstvom u rekreativnom obliku. Šumski, kao i prostori pod niskim raslinjem, obiluju raznovrsnom sitnom divljači, što je prirodni izvor potrebne hrane, ali i atraktivna turistička ponuda.

U tom kontekstu, na području Općine, egzistiraju registrirana lovačka društva koja se staraju o uzgoju, održavanju i čuvanju divljači.

2.1.1.1. Farme, ergele i ribogojilišta

Na području Općine, osim nepotpunih pokazatelja o individualnim uzgajivačima stoke, egzistira nekoliko neregistriranih uzgojnih kapaciteta (potencijalnih izvora hrane, ali i onečišćenja), kao što su: farme ovaca, koza, svinja i peradi.

Na području općine Ljubuški egzistira jedan ribnjak koji ima organiziranu mogućnost proizvodnje ribe i ribljeg mlađa, a također i nekoliko manjih ribnjaka.

2.1.2. Poljoprivredno zemljište u Općini

2.1.4. Zaključci

1. U općini Ljubuški je neravnomjerna zastupljenost prirodnih bogatstava i također ekonomskih potencijala po naseljenim mjestima;
2. Dok je grad Ljubuški s industrijskom zonom dominantan u trgovini i uslugama, u drugim dijelovima Općine bilježimo više oranica, vinograda, ribogojilišta i dr., što ukazuje da je proizvodnja i pričuva hrane (u živim organizmima) očito veća u ostalim naseljenim mjestima Općine, a sve to također upozorava na ugroženost svih tih resursa u slučaju

prirodne i druge nesreće: potresa jačeg intenziteta, nemogućnosti komunikacije i razmjene pomoći i dobara;

2.2. Razmještaj gospodarskih kapaciteta u Općini

2.2.1. Proizvodni kapaciteti

Proizvodni kapaciteti su jednako raspoređeni po Općini, tako da se može računati na uravnoteženo sudjelovanje kako u redovitim aktivnostima na stvaranju društvenoga proizvoda, tako i u stvaranju materijalne osnove za ustrojavanje, opremanje i osposobljavanje struktura zaštite i spašavanja.

U općini Ljubuški je napravljen značajniji iskorak u oblasti građevinarstva, a nekoliko poduzeća se uspješno bavi proizvodnjom, kao što su: INKA kamenolom, kameni blokovi, pijesak, tampon; MUCIĆ&CO., proizvodnja gospodarskih hala i različite građevinske galanterije; RÖFIX, proizvodnja različitih žbuka, ljepila; KONS, betonski elementi i različita građevinska galanterija; T&D Company, beton i betonska galanterija. Također nekoliko poduzeća koja se bave izradom aluminijske bravarije: Al Marić; Lukenda; Murić; Dom Commerce; Bravarija Mucić, te drugi koji nisu pobrojani.

2.2.2. Prodajni – uslužni objekti

Na području općine Ljubuški izgrađeno je 13 benzinskih crpki, koje imaju izuzetan značaj kako u pogledu opskrbe potrošača (i struktura zaštite i spašavanja) i osiguranja nužnih rezervi, tako i u pogledu mogućeg onečišćenja okolnog zemljišta i vodotoka u čijoj blizini su izgrađene.

Tablica broj 4

MREŽA ZNAČAJNIJIH CESTA

CESTE	RELACIJA
M	GRUDE – LJUBUŠKI – STUDENCI
M	ČITLUK – LJUBUŠKI- CRVENI GRM
R	TESKERA – BIJAČA (GRANICA SA RH)
R	VITINA – ORAHOVLJE (GRANICA SA RH)

Na području Općine postoji nekoliko manjih plinskih stanica, koja se bave komercijalnom distribucijom plina domaćinstvima i malim potrošačima.

Osim navedenih, na području Općine su u funkciji mnogobrojni veleprodajni objekti i skladišta – različitih kemijskih i drugih tvari i roba široke potrošnje. Ti su objekti svakodnevno ili povremeno ispunjeni mnogobrojnim posjetiteljima, što predstavlja latentnu opasnost po ljude i materijalna dobra u većem obujmu, ako bi se desila prirodna ili druga nesreća, a osobito potres.

U oblasti trgovine u općini Ljubuški razvilo se nekoliko trgovačkih poduzeća: Kerametal, Unitrade, Elektro Milas, Nuić, Karliko, MB Ivanić, Mate Commerce, Jur Prom, MaxMarket, Namex i drugi koji nisu pobrojani.

2.2.3. Zaključci

1. Iz analize ovoga poglavlja vidi se da je industrijski razvitak Općine približno jednak, da su ekonomski resursi gotovo ravnomjerno raspoređeni, te jednako izloženi prirodnim i drugim nesrećama, iako postoje određene razlike,
2. Općina mora preuzeti veću odgovornost za zaštitu i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, žurnim osnivanjem odgovarajućih specijaliziranih snaga civilne zaštite i službi za zaštitu i spašavanje.

2.3. Prometnice regionalnog značaja

2.3.1. Cestovne prometnice

Na području Općine u uporabi su sljedeći cestovni pravci:

Na području općine Ljubuški službeno postoji 19 lokalnih i 12 nerazvrstanih cesta koje su utvrđene Općinskom odlukom još iz 1978. godine. U zadnjim godinama na ovim cestama, kao i na nekim drugim nerazvrstanim, ali važnijim cestama vršena su značajna, ali nedovoljna ulaganja i to u asfaltiranju, sanaciji, održavanju i slično. Mreža ovih cesta je dosta razgranata i relativno velika što predstavlja problem pri održavanju, pogotovo zbog nedostatnih financijskih sredstava u proračunu Općine, a s druge strane svako naseljeno mjesto je spojeno asfaltnom cestom sa općinskim središtem Ljubuški. Potrebno je izvršiti značajnija ulaganja u sanaciju i izgradnju lokalnih i nerazvrstanih cesta u sve 34 Mjesne zajednice na području općine Ljubuški. Posebnu pozornost treba obratiti na one mjesne zajednice gdje je zabilježen veći broj požara, kako bi se osigurao brži i lakši dolazak vatrogasnih i ostalih interventnih vozila.

2.3.2. Željeznice

Na području Općine nema željezničke infrastrukture.

2.3.3. Zračni promet

Na području Općine nemamo zračnih luka, ali blizina zračne luke Mostar i zračni koridori koji prelaze preko naše Općine potencijalna su opasnost od nesreće pada zrakoplova na područje naše Općine.

2.3.4. Zaključci

1. Područje Općine je dobro prometno locirano, zbog blizine suvremene auto – ceste Zagreb – Split – Dubrovnik, kao i položajem na trasi europskog koridora Vc;
2. Uspostaviti stalnu koordinaciju sa županijskim Ministarstvom unutarnjih poslova, Turističkom zajednicom i drugim subjektima, koji mogu dati svoj doprinos izgradnji uvjeta sigurnosti svih građana

Općine, ali i svih gostiju koji dođu u Općinu;

3. Pojačati kontrolu uvoza, registracije i puštanja u promet vozila koja su neispravna ili teže sankcionirati one koji budu zatečeni u prometu s neispravnim vozilom i ujedno velikim izvorom onečišćenja.
4. Značajnija novčana sredstva usmjeriti u sanaciju lokalnih i nerazvrstanih cesta u svim MZ Ljubuški, pogotovo gdje je zabilježen veći broj požara kako bi vozila za hitne intervencije (vatrogasna vozila, policijska vozila, kola hitne pomoći,...) što brže stigla na odredište.

2.4. Vodovod i kanalizacija

2.4.1. Opskrba vodom za piće

Počeci vodoopskrbe grada Ljubuškog datiraju iz vremena Austro – Ugarske vladavine. Osvremenjivanje vodoopskrbe, koji je dio današnjeg cjevovoda, počinje 1959. godine. Do kraja osamdesetih godina, vodoopskrbni sustav pokrivaio je oko 9 000 stanovnika općine Ljubuški. Ozbiljniji nastavak izgradnje vodoopskrbnog sustava počeo je 2005. godine i to zapadnog dijela Općine, područja „visoke“ i „niske“ zone. Izgradnjom ovog vodoopskrbnog sustava i puštanjem istog u funkciju, vodoopskrbom je pokriveno novih 16 naselja sa oko 11 000 stanovnika. Pojedina naselja (Crveni Grm, Prolog, Orahovlje i Kašće) se opskrbljuju vodom sa vodoopskrbnog sustava općine Vrgorac. Trenutna pokrivenost vodoopskrbom stanovnika Općine iznosi oko 88 %.

2.4.2. Kanalizacija

Veći dio kanalizacijskog sustava za odvodnju površinskih i fekalnih voda, te izgradnja postrojenja za pročišćavanje istih za grad Ljubuški, završena je 1989. godine, kada je postrojenje i pušteno u rad. Kapacitet

uređaja za pročišćavanje otpadnih voda je 5000 E.S. (ekvivalentnih stanovnika). Hidraulični kapacitet postrojenja iznosi oko 60 m³/h ili oko 1500 m³/dan. Do danas je na urbanom dijelu grada Ljubuškog izgrađeno kanalizacijskog sustava u dužini oko 15 000 m. Cijeli kanalizacijski sustav je priključen na glavni kolektor Ø = 1 000 mm, kojim se odvođe fekalne i oborinske vode u pročištač otpadnih voda. Recipijent postrojenja je rijeka Trebižat.

Zbog dotrajalosti pročištača otpadnih voda, te činjenici da se količina otpadnih voda približava maksimumu kapaciteta istog, rekonstruiran je i dograđen pročištač otpadnih voda, kojim se osiguralo dodatnih 1000 E.S. (ekvivalentnih stanovnika).

U 2012. godini, Općina je završila izradu idejnog rješenja odvodnje fekalnih i oborinskih voda za cijeli prostor Općine i završila glavne projekte za odvodnju fekalnih i oborinskih voda za tri lokaliteta sa ukupnom dužinom cca 13 047,29 m', čiji je završetak izgradnje bio krajem 2013. godine.

2.4.3. Odlagališta otpada – deponiji (sanitarni i divlji)

urbanizma, zaštite okoliša i sl.), kako bi se odnos prema zaštiti okoliša, a time i života i zdravlja ljudi poboljšao;

- Treba primjeniti modele utjecaja na svijest građana, a u krajnjoj mjeri pristupiti i zakonitim mjerama sankcioniranja ponašanja koja utječu na onečišćenje okoliša odlaganjem otpada na divljim deponijima, a time i na zdravlje ljudi i čuvanje njihovih materijalnih dobara;
- Putem javnih, medijskih prezentacija, kao i stalnim kontaktima s odgovornima, učiniti sve napore kako bi se odnos prema okolišu poboljšao: kroz djelovanje resornih ministarstava, stožera civilne zaštite i nevladinih organizacija;
- Tražiti odgovarajuće sponzore (domaće i inozemne) kako bi se ovaj problem riješio sukladno ekološkim standardima i zakonskim propisima koji reguliraju ovu oblast po međunarodnim znanstvenim kriterijima.

2.5. Telekomunikacijski, RTV i relejni

Telekomunikacijski	TV i Radio	Relejni objekti
1. HT Mostar (Eronet)	2. Hercegovačka televizija HTV	3. Planinica
4. HP Mostar	5. FTV	6. Galac – Mikuljača
7. BH Telecom	8. HTV Oscar C	9. Malič – Grude
	1. BHT	Cigansko brdo – ŠB
	2. Radio Herceg – Bosna	Radovan Posušje
	3. Radio postaja Mostar	
	4. Radio Široki Brijeg	
	5. Radio Posušje	
	6. Radio Grude	
	7. Radio Ljubuški	

Općina Ljubuški je odvoz otpada na registriranu sanitarnu deponiju regulirala koncesijskim odnosom sa firmom ALBA. Na području Općine zabilježen je i veći broj divljih deponija koje se u posljednjih nekoliko godina kontinuirano smanjuju.

2.4.4. Zaključci

- Nužne su žurne mjere inspekcijskih i drugih struktura (iz oblasti građenja i

objekti

2.5.1. Zaključci

Unatoč naoko razvijenoj telekomunikacijskoj mreži i objektima za prijenos signala, za područje općine Ljubuški je znakovito da su vrlo slabe veze između većeg broja subjekata zaduženih za planiranje i provedbu mjera zaštite i spašavanja, pa je potrebno:

1. Žurno uspostaviti suradnju sa svim posjednicima sredstava veze ili prijenosa signala na području Općine i šire;
2. Ovu vezu ostvariti preko zakonodavne i izvršnih tijela vlasti Općine, kako bi se učinkovito upotrijebili svi postojeći resursi u pogledu ranog otkrivanja i upozoravanja na rizike i opasnost od prirodnih i drugih nesreća;
3. Uključiti medije u populariziranje namjene i zadaća struktura civilne zaštite u novim uvjetima i pretpostavljenim okolnostima, te pučanstvo upoznati s obvezama u pripremi za samo pomoć i uzajamnu pomoć u prirodnoj ili drugoj nesreći;
4. Ostvariti ulogu u sustavu informiranja, uključivši i besplatni kod 121, na kojega pučanstvo, pravne i druge osobe mogu obaviti izvješćivanje o uočenoj ili procijenjenoj opasnosti po ljude i materijalna dobra.

2.6. Elektro – energetske, proizvodne i prijenosne objekti

2.6.1. Hidroelektrane

Na području ŽZH izgrađene su i u funkciji sljedeće hidroelektrane, na rijekama: Lištici (Mostarsko blato) i Vrlika – Matica – Tihaljina (Peć Mlini), te mini HE u Širokom Brijegu.

2.6.2. Trafostanice

Na području ŽZH i Općine distribuciju električne energije obavlja JP Elektroprivreda HZ HB.

2.6.3. Dalekovodi

Sve trafostanice su povezane dalekovodima odgovarajućih razina.

Mogućnost izbijanja požara je prisutna na transformatorima, prekidačima i instalacijama. Ovi objekti se štite protupožarnim aparatima, hidrantima i vatrodajavnim sustavima, čime je znatno smanjena opasnost od požara.

Svi objekti imaju dovoljan broj vatrogasnih aparata i hidranata koji se redovito servisiraju i održavaju. U svim objektima redovito rade djelatnici Elektroprivrede tijekom cijelog dana.

Što se tiče trasa visokonaponskih dalekovodnih vodova, redovito se vrši prosijecanje i čišćenje šuma.

2.6.4. Zaključci

1. Iz prethodne analize stanja elektroenergetskih objekata proistječe obveza koordiniranoga postupanja svih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja, od onih koji gospodare vodnim potencijalima na kojima se proizvodi električna energija do potrošača;
2. Međutim, ne smije se zaboraviti da se električna energija isporučuje dalekovodima koji se protežu kroz šumska i druga prostranstva, te da se i taj prostor mora održavati sukladno normativima zaštite ljudi i materijalnih dobara;
3. Osim stalnog provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja, nameće se potreba traganja za novim alternativnim oblicima proizvodnje struje i također osiguranje pričuvnih proizvođača električne energije za slučaj prirodne i druge nesreće većih razmjera uslijed čega bi bila onemogućena redovita opskrba.

2.7. Zdravstvene ustanove i kapaciteti

Na području Općine nalazi se zdravstvena ustanova – Dom zdravlja Ljubuški.

ŽZH nema na svom području bolnicu, ali je suosnivač **Sveučilišne kliničke bolnice**

Mostar, koja daje usluge bolničkog liječenja za pučanstvo s područja naše Županije.

2.8. Veterinarske ustanove i kapaciteti

Za sve aktivnosti potrebno je na razini Općine osigurati dostatna financijska sredstva.

Tablica broj 5

R/b	OPĆINA	VET. STANICA – AMBULANT A	BROJ VETERINARA	BROJ VET. TEHNIČAR A	VET. INSPEKT. (Županijski)
1	2	3	4	5	6
1	Široki Brijeg	2	3	0	0
2	Posušje	2	3	0	0
3	Grude	1	1	0	0
4	Ljubuški	1	3	0	0
UKUPNO		6	10	0	3

- Iz priloženog popisa nije vidljivo kako je opremljen i osposobljen koji od navedenih kapaciteta;
- U što skorije vrijeme treba (osloncem na ministarstvo zdravstva) izraditi cjeloviti pregled zdravstvenih kapaciteta sa prikazom vrste i obujma zdravstvene pomoći koju mogu pružiti u pojedinim situacijama nastanka prirodne i druge nesreće;
- Sačiniti preglede spremnosti zdravstvenih kapaciteta Općine na pružanje zdravstvene pomoći u okvirima međunarodne humanitarne intervencije na pogođenim područjima;
- Uključiti se u projekt medicinske evakuacije (MEDEVAK) kojega vode Federalno ministarstvo obrane, Federalna uprava civilne zaštite i Univerzitetsko – medicinski centar (UMC) Sarajevo, planirajući korištenje helikoptera Oružanih snaga BiH u evakuaciji;

Obujam i obuhvat aktivnosti je u svakom slučaju direktno povezan sa vrstom bolesti i njenim karakterom.

Na području ŽZH, aktivne su sljedeće veterinarske stanice:

2.8.1. Zaključci

- Poučeni iskustvima iz minulih nekoliko godina, cijenimo da je nužno provesti sve mjere i postupke kako se ne bi ponovila situacija u kojoj su ljudi i životinje bili izloženi različitim bolestima koje su napadale domaće životinje i prenosile se na čovjeka u lancu ishrane;
- Nužno je osim stručnih, provesti i sve zakonske mjere kako bi se uvelo reda i odgovornosti u oblasti zaštite životinja od obolijevanja, a time i zaštite zdravlja ljudi;
- Dakle, potrebno je osnažiti kadrovsku strukturu, a uz to osnažiti i odgovarajući inspeksijski nadzor.

2.9. Kulturno – povijesna dobra

Objekti kulturnih i graditeljskih dobara iz davne prošlosti na području Općine, znatno su ugroženiji od prirodnih i drugih nesreća, od objekata građenih u dvadesetom stoljeću. Posebno su osjetljivi na potrese, s obzirom na to da zbog vremena gradnje nisu osigurani mjerama zaštite od seizmičkih djelovanja. Zatim, ugroženi su od poplava, požara, odronjavanja, klizišta i bujica, ekoloških incidenata i katastrofa, oružanih sukoba ili drugih izvanrednih okolnosti.

Obveza je svih nositelja zaštite i spašavanja na području Općine, poduzeti sve preventivne mjere na zaštiti povijesnih i kulturnih vrijednosti, planirati snage i sredstva za spašavanje ili eventualno evakuiranje iz područja ugroženih prirodnom ili drugom nesrećom.

Posebna je i dodatna obveza, planirati i sve mjere za zaštitu i eventualno spašavanje turista – posjetitelja kada se zateknu u obilasku i razgledanju tih objekata.

2.9.1. Povijesni spomenici kulture

Na području Općine postoji niz povijesnih spomenika među kojima su najznačajniji:

1. **Tvrđava Herceg Stjepana Kosače na brdu „Buturovica“ iznad Ljubuškog,**
2. **Antički vojni logor „Bigeste“ na Gračinama u Humcu.**

2.9.2. Sakralni objekti (povijesni i suvremeni)

Na području ove Općine nalazi se veliki broj povijesnih i suvremenih sakralnih objekata svih konfesija (crkava i vjerskih zajednica), koji privlače interes gostiju – turista, ali služe i za zadovoljenje vjerskih potreba. U oba slučaja, osim kulturno –

povijesnih vrijednosti, značaj ovih objekata je izražen i zbog okupljanja velikog broja ljudi na ovim mjestima. Dakle, područje ove Općine obiluje ovim objektima, od kojih navodimo samo najznačajnije:

- Samostan sv. Ante s najstarijom samostanskom crkvom u BiH;
- Crkva "Gospe od Zdravlja" u Veljacima s mozaikom;
- Nekropole stećaka (ukupno registrirano 214 stećaka), koncentrirane uz cestu kod naselja Studenci, Zvirici, Bijača, Klobuk, Grab, Veljaci i drugdje;
- Džamija Ali – bega Kapetanovića u Vitini.

2.9.3. Zaštićena područja

Osim kulturno – povijesnih i sakralnih objekata koji imaju značaj za Općinu, na području Općine proglašena su i zaštićena sljedeća područja:

„Rimski kompleks Gračine“ i „Srednjovjekovni grad Ljubuški“.

2.9.4. Zaključci

U cilju učinkovite provedbe preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja kulturno – povijesnih dobara na području Općine, mjerodavna tijela vlasti i odgovarajuće meritorne institucije, moraju u suradnji s Općinskom službom civilne zaštite pristupiti provedbi pripremnih aktivnosti, a prije svega:

1. Na objektima koji su stalno na meti organiziranih skupina turista, osigurati redovitu nazočnost policije, vatrogasaca i ekipa Hitne pomoći, osobito u vrelin ljetnim danima;
2. Za područje Općine i za potrebe subjekata zaštite i spašavanja, potrebno je žurno izraditi cjelovitu i preciznu evidenciju kulturno – povijesnih spomenika i drugih kulturnih dobara;
3. Potrebno je izraditi seizmološku kartu Općine s ucrtanim svim

objektima kulturne baštine, po zonama i ažurirati je nakon svakog proglašenja spomenikom kulture;

4. Izraditi kartu poplavnih područja s ucrtanim akumulacijskim hidroelektranama i ucrtanim svim objektima kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, mlinice) i ažurirati je nakon svakog proglašenja objekta spomenikom kulture;
5. Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, ažurirati stanje – jednom godišnje;
6. Zakonskim mjerama spriječiti odlaganje otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine.

2.10. Sportski objekti (stadioni i dvorane)

Stadioni su, objekti na kojima se ljudi masovno okupljaju i s različitim povodima za okupljanje: utakmice, smotre, glazbeni koncerti i politički skupovi. U Općini se nalaze četiri takva objekta:

1. gradska sportska dvorana, izgrađena 1998. godine, s kapacitetom od 4000 mjesta;
2. gradski stadion Babovac s atletskom stazom;
3. Centar malih sportova koji služi i za razna kulturna i društvena događanja;
4. boćarski dom Teskera

Na području Općine nalazi se i niz manjih sportskih dvorana u osnovnim i srednjim školama, te niz manjih sportskih igrališta.

Na području općine Ljubuški postoje tri (3) osnovne škole koje u svom sastavu imaju i područne škole. To su O.Š. Marka Marulića u Ljubuškom, O.Š. Ivane Brlić – Mažuranić na Humcu i O.Š. Tina Ujevića u Vitini. Srednje škole u općini Ljubuški su: Gimnazija i S.S.Š. Ruđera Boškovića.

2.10.1. Zaključci

1. Žurno izraditi dopune popisa svih stadiona i sportskih i drugih dvorana (*mjesta masovnih okupljanja*) u Općini, s podacima o veličini – kapacitetu, izgrađenosti i opremljenosti za prijem posjetitelja;
2. Izraditi i preglede smještajnih kapaciteta u ovim objektima, za planiranje smještaja eventualno evakuiranih ljudi s područja pogođenih prirodnom ili drugom nesrećom;
3. Navedeni podaci su potrebni i zbog odgovarajućeg pristupa planiranju eventualnog spašavanja i evakuacije posjetitelja ako se objekt nađe pogođen djelovanjem prirodne i druge nesreće, u vrijeme kada su u njemu posjetitelji – gledatelji;
4. Bitno je raspolagati podacima o kapacitetima za svaki stadion i dvoranu, zbog značaja za planiranje evakuacije i zbrinjavanja pučanstva, jer su to mjesta koja pružaju uvjete za smještaj velikog broja ljudi.

B POSEBNI DIO PROCJENE UGROŽENOSTI

1. PRIRODNE NESREĆE

Najčešće prirodne i tehničko – tehnološke nesreće koje nanose štetu materijalnim dobrima i ugrožavaju ljudske živote, a koje su registrirane na području Općine odnose se na požare, poplave, potrese, vjetrove razornog intenziteta, suše, odrone zemljišta i drugo.

Poslijeratno razdoblje je razdoblje u kojem je BiH, Federacija BiH, ŽZH, a time i ova Općina, izložena rizicima od prirodnih, ali i tehničko – tehnoloških nesreća. Osnovni razlozi za to su: zaustavljeni proces planiranja, razoreni infrastrukturni objekti, osobito meteoroloških, hidroloških i seizmoloških, motriteljskih i

komunikacijskih sustava čime je narušena i učinkovitost pravodobnog otkrivanja, provođenja, prognoziranja i rane najave moguće prirodne nesreće, čime je rizik dodatno uvećan.

Povećana osjetljivost fizičkih struktura na rizik s obzirom na njihovu ratnu razorenost i na razorenost sustava za zaštitu od nesreća, nedostatak financijskih sredstava, tehnička nepripremljenost postojećih institucija, niska razina specijalističke obrazovanosti ljudi u različitim sektorima vezano za zaštitu od prirodnih i tehničko – tehnoloških nesreća, utječu na opće stanje organiziranosti u funkciji zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

Temeljem svih pokazatelja u analiziranju i procjenjivanju ugroženosti područja Općine od prirodnih i drugih nesreća, najveće moguće opasnosti prijete od:

1. Potresa i s tim eventualno pucanje brane (Peć – Mlini) što bi dovelo do većih materijalnih šteta i mogućih ljudskih žrtava;
2. Poplave uzrokovane prelijevanjem brana na akumulacijama „Peć – Mlini“;
3. Olujni vjetrovi od 8 i više bofora;
4. Visoki snijeg i snježni nanosi;
5. Veliki ljetni požari;
6. Suše;
7. Epidemije;
8. Biljne i stočne bolesti;
9. Odranjavanje zemljišta.

1.1. Potres

Potresi su nagli, iznenadni i kratkotrajni pokreti slojeva zemljine kore, koji u obliku udara, valova, drhtanja i tutnjave izazivaju potrese. Potres izazivaju aktivni tektonski pokreti duž uzdužnih i poprečnih rasjednih linija, erupcije vulkana, obrušavanje stijena u podzemnim kanalima, pad meteorita i dr.

Rušilački potresi koji povremeno ugrožavaju pojedine dijelove BiH, Federacije BiH, ŽZH i Općine ne samo što izlažu stalnoj

potencijalnoj opasnosti ljudske živote i materijalna dobra, već ugrožavaju cjelokupnu ljudsku aktivnost i njen normalan razvoj u tim područjima.

Teritorij BiH predstavlja jedan od seizmički najaktivnijih dijelova Balkanskog poluotoka, koji ulazi u sastav sredozemno – trans – azijskog seizmičkog pojasa, a područje ŽZH se prostire u zonama označenim brojkama 6, 7 i 8° MCS ljestvice.

Prema raspoloživim podatcima na teritoriju BiH, u prošlosti se dogodilo više razornih potresa iz lokalnih žarišnih zona Magnitude $M \geq 5,0$; intenziteta u epicentru $I_0 \geq 7^\circ$ MCS ljestvice.

Južna i zapadna Hercegovina najugroženije su potresima. Posljednji zabilježeni potres jačine 3,3 stupnja po Richteroj ljestvici se dogodio u Livnu 2004. Godine.

U Bosni i Hercegovini ima i nekoliko značajnih regionalnih rasjeda kao što su bugojanski, višegradski, neretvanski i banjalučki, uz koje se mogu stvarati potresi razorne jačine, a često uzrokuju manja podrhtavanja tla. Tako se, po podacima seizmografa, u BiH godišnje zabilježi oko 1.100 ili u prosjeku tri potresa dnevno slabija od tri stupnja po Mercallijevoj ljestvici. Radi se o potresima koje zabilježe uređaji, dok ih ljudi ne osjete, a stanovnici Bosne i Hercegovine osjete oko desetak potresa godišnje. U posljednje cca 104 godine, u Bosni i Hercegovini je zabilježeno 1.084 potresa jačih od tri stupnja Richterove ljestvice.

1.1.1. Poratno razdoblje i seizmički učinci

Seizmografi tvrde da se u sljedećih 50 godina na teritoriju BiH mogu očekivati potresi maksimalnog intenziteta *do sedam stupnjeva* Mercallijeve ljestvice, znači s mogućim oštećenjima stambenih i drugih objekata. No, za razdoblje od 100 ili više godina za područje Banje Luke, planine Treskavice, te područje Trebinja i Neuma,

prognoziraju se razorni potresi s velikim štetama, ali i ljudskim žrtvama.

Na seizmološkoj karti BiH izdvojene su zone s maksimalnim intenzitetima potresa i uočava se, da se najveći dio teritorija nalazi

1.1.2. Zaključci

1. Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra od pojave potresa umanjile, potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i

Tablica broj 7

Red . br.	Stupanj u (MCS)	KARAKTERISTIKE OSCILACIJA I OŠTEĆENJA KOJA MOGU IZAZVATI	AKCELERACIJA α (m/s ²)
1	2	3	4
1.	I	Oscilacije se registriraju samo aparatima	< 0.0025
2.	II	<i>Oscilacije se osjećaju izuzetno pri miru</i>	0.0025 - 0.005
3.	III	Oscilacije osjećaju poneki ljudi ili oni koji su upoznati s eksplozijom	0.0025 - 0.010
4.	IV	Oscilacije osjećaju mnogi ljudi, stakla zveckaju	0.010 - 0.025
5.	V	Opadaju komadići žbuke, javljaju se pukotine u žbuci	0.025 - 0.050
6.	VI	Sitne pukotine u žbuci i oštećenja slabijih zgrada	0.050 - 0.100
7.	VII	Oštećenje zgrada koje su u zadovoljavajućem stanju, pukotine u žbuci, opadanje komada žbuke, pukotine na spojevima zidova	0.10 - 0.25
8.	VIII	Značajna oštećenja na zgradama, pukotine u konstrukcijskim zidovima i velike pukotine kod pregradnih zidova i sl.	0.25 - 0.50
9.	IX	Razvaljivanje zgrada, otvorene pukotine u zidovima	0.50 - 1.00

u zoni 7, 8 i 9-og stupnja seizmičkog intenziteta MCS ljestvice.

Za vrijeme ratnih djelovanja (1992. – 1995.), na širem području BiH gdje su radile seizmološke stanice, iste su uništene. Trenutno podatke i servis informacija o potresima dobivamo iz Federalnog hidrometeorološkog zavoda iz Sarajeva.

Najčešći i najjači potresi, koji su prije rata svojim intenzitetom ugrožavali i BiH, dešavali su se duž Jadranskog primorja, u okolini Dubrovnika, Splita, Stona itd.

urbanističke planove Općine. Pored toga potrebno je primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (cesta, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.).

2. Uzimajući u obzir konkretne seizmičke uvjete područja, lokacije na kojima se grade objekti i primjenom osnovnih principa potresnog inženjerstva u projektiranju, u velikoj se mjeri može direktno utjecati na smanjenje posljedica od potresa. Temeljem postojećeg stanja može se

zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija zgrada na određenim područjima ne pruža mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim zgrada građenih suvremenim otpornim konstrukcijskim sustavima.

3. U slučaju nastanka potresa većih razmjera u Općini, potrebno je poduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizirati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.
4. U ovim aktivnostima potrebno je angažirati sve vlastite raspoložive snage i sredstva za zaštitu i spašavanje uključujući Oružane snage BiH, kao i odgovarajuće snage i sredstva iz Republike Hrvatske.
5. S obzirom da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažirati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih strojeva za uklanjanje ruševina i sl.), potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina i županija ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice.
6. S obzirom na visoku seizmičnost područja Bosne i Hercegovine, te nedovoljan postojeći broj seizmoloških stanica i zastarjelost seizmoloških instrumenata, potrebno je izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo – tektonskih pojava (prirodni i inducirani potresi, eksplozije i gorski udari), izučavanje seizmičnosti, seizmičke aktivnosti i učestalosti potresa, kao i definiranje seizmičkih učinaka djelovanja lokalnih i udaljenih potresa na izučavani prostor i prognoziranje njihovoga utjecaja na zemljište, vode, vodotoke i objekte.
7. Da bi se procijenile posljedice za

ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na području Općine, potrebno je raspolagati podacima o strukturi stambenog fonda i cjelokupne infrastrukture.

1.2. Poplava

Poplava je plavljenje užeg ili šireg kompleksa zemljišta, izlivanjem vode iz riječnog korita ili jezera. Nastaje zbog nemogućnosti tla za apsorpiranje velikih kiša, uslijed djelovanja jakih potresa pri pucanju ili rušenju brana na akumulacijama, te djelovanja vjetrova i drugih prirodnih nesreća.

Poplavom od djelovanja unutarnjih voda (tekućih i stajaćih) smatra se povremeno stihijsko plavljenje terena uslijed izlivanja voda iz vodotoka, prelijevanje vode preko brana, odnosno u najtežim slučajevima – katastrofalno rušenje brana i drugih zaštitnih hidro – građevinskih objekata.

Poplave su isključivo posljedica neusklađenosti kapaciteta riječnih korita i ukupne količine vode koju treba propustiti na određenom prostoru.

Poplave rezultiraju velikim materijalnim štetama: poplavljena naselja, prometnice, uništeni mostovi i visoki rizici po ljudske živote. Godišnje u ŽZH padne oko 1162 – 1394 l/m² kiše.

Područje sliva Jadranskog mora obuhvaća 12410 km² površine, oko 30% teritorija BiH, kojem pripada i područje općine Ljubuški, u kojoj je najvažnija rijeka T – M – T.

1.2.1. Obilježja riječne doline

Pojava suše na području Općine najčešća je u ljetnim mjesecima.

Područja koja su označena kao rizična

Tablica broj 8

Red br.	Vodotok	Ugroženo područje
1.	T – M – T	Veljačko polje – Rastok – Beriš – Ljubuško polje
2.	Vrioštica	Vitinsko polje

– ugrožena poplavama:

Kao kriterij zaštite od poplava na branjenom području može poslužiti postojeći stupanj zaštite, kod objekata obuhvaćenim Glavnim operativnim planom odbrane od poplava za vodno područje sliva Jadranskog mora. Prije svega su to hidroelektrane.

1.2.2. Zaključci

1. Osigurati sredstva i izvršavanje redovitog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava i jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.
2. Osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava.
3. Redovitim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.
4. U Općini osigurati uvjete za poduzimanje mjera obrane od poplava, u skladu s odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast.

1.3. Suša i olujni vjetrovi

Nedostatak vode za područje normalnih potreba u pravilu podrazumijeva nastanak suše.

U 2003. godini ovo područje je zadesila katastrofalna suša koja je prouzrokovala veće posljedice na urod poljoprivrednih kultura i normalan život žitelja. Apsolutna maksimalna temperatura zraka prelazila je 40 °C sa najvećim brojem sunčanih sati (2663).

Vruća ljeta i dugotrajne suše su redovita pojava na ovim područjima. Navedene činjenice su razlog nastanka požara manjeg i većeg intenziteta. Kao posljedice nastaju velike materijalne štete. Za ovo podneblje znakovita je **meteorološka suša** kada posebno u ljetno vrijeme padne znatno manja količina padalina u odnosu na normalnu vrijednost, kao i **hidrološka suša** kada u vodenim akumulacijama, rijekama i jezerima pada razina vode, što pogađa ne samo industriju nego i poljoprivredu.

Intenzitet suše se najčešće procjenjuje prema smanjenju prinosa pod uvjetom da na to nisu utjecali drugi štetni čimbenici. Ako je prinos smanjen od 20% riječ je o slaboj suši, od 20% do 50% srednjoj suši, a preko 50% jakoj suši.

Grmljavinske nepogode, bučno praćene jakim olujnim vjetrovima prouzrokuju štetu u prometu, na zgradama, kućama i u poljoprivredi. Brzina vjetrova dostiže brzinu od 100 – 130 km/h, a olujom se smatra vjetrov brzina od 82 km/h (jačine 8 stupnjeva po boforskoj skali ili više), koji lomi grane i stabla, valja i lomi usjeve, stresa plodove voća i povrća, nanosi štetu građevinskim objektima i sl.

1.3.1. Zaključci

Kako bi se prevenirale opasnosti od nastanka i štete od suše, velikih razmjera koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra potrebno je: osigurati smanjenje gubitaka u vodovodnim sustavima, rekonstrukcijom i bržim protokom kroz sustav.

1. Planskim aktivnostima osigurati dovoljne količine vode za navodnjavanje obradivih površina, čime bi bili stvoreni uvjeti za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
2. Planirati i osigurati transport vode cisternama za saniranje potreba najugroženijih potrošača, za što je potrebno sustavno nabavljati i čuvati dovoljan broj transportnih sredstava;
3. Potrebno je osigurati rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem spremnika za vodu i dr. za učinkovitu zaštitu od požara (osobito na otvorenom prostoru).

1.4. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

Epidemijom zarazne bolesti smatra se porast oboljenja od zarazne bolesti, neuobičajen po broju slučajeva, vremenu, mjestu i zahvaćenom pučanstvu, kao i neuobičajeno povećanje broja oboljenja sa komplikacijama ili smrtnim ishodom.

Epidemijom zarazne bolesti smatra se pojava dva ili više međusobno povezanih oboljenja od zaraznih bolesti koja se nikada ili više godina nije pojavljivala na jednom području, kao i pojava većeg broja oboljenja čiji je uzročnik nepoznat, a prati ih febrilno stanje (povišena tjelesna temperatura).

Zaraženim područjem smatra se područje na kojemu postoji jedan ili više izvora zaraze i na kojemu postoje uvjeti za širenje zaraze.

Ugroženim područjem smatra se područje na koje se može prenijeti zarazna

bolest sa zaraženog područja i na kome postoje uvjeti za širenje zaraze.

Zaštita od zaraznih bolesti obvezatno se provodi općim i posebnim mjerama.

Opće mjere za zaštitu od zaraznih bolesti:

1. Osiguranje higijenski ispravne vode za piće, kao i sanitarna zaštita izvorišta i objekata za javnu opskrbu vodom za piće,
2. Uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih materija na način i pod uvjetima kojima se osigurava zaštita od onečišćenja voda i zemljišta, kao i zaštita od razmnožavanja kukaca i glodavaca,
3. Održavanje sanitarno – tehničkih i higijenskih uvjeta u javnim zgradama, sredstvima javnog prometa i na javnim mjestima,
4. Osiguranje zdravstvene ispravnosti životnih namirnica i sanitarno – tehničkih i higijenskih uvjeta za njihovu proizvodnju i promet,
5. Obavljanje preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u naseljenim mjestima, na javnim površinama, u sredstvima javnog prometa, u objektima za proizvodnju i promet životnih namirnica i drugim javnim objektima,
6. Osiguranje dovoljne količine dezinfekcijskih i drugih sredstava za provođenje navedenih mjera.

Posebne mjere za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti su:

1. Rano otkrivanje izvora zaraze i načina prenošenja zaraze,
2. Prijavljivanje, izolacija, prijevoz i liječenje oboljelih osoba,
3. DDD (dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija),
4. Zdravstvena edukacija stanovništva,
5. Zdravstveni nadzor nad zaposlenim i drugim osobama i nad kliconošama,
6. Karantena i druge mjere određene zakonom.

Navedene opće i posebne mjere za zaštitu od zaraznih bolesti, provode pravne osobe u skladu sa svojim planovima, čija je redovita djelatnost zdravstvena zaštita pučanstva.

U slučaju većih epidemija kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća (poplave, potres, požar) koje mogu dovesti do epidemije, ovlaštena općinska tijela moraju mobilizirati zdravstvene djelatnike, ali i druge građane, osigurati odgovarajuće pričuve krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala.

U ovim slučajevima uključuju se nevladine strukture, kao što su: Crveni križ i druge humanitarne organizacije u suradnji sa stožerima civilne zaštite.

1.4.1. EPIDEMIJE – Zarazne bolesti ljudi

Rizici i uzroci, koji mogu dovesti do nastanka i razvoja zaraznih bolesti na području Općine, su višestruki, a odnose se na:

a) Higijensko – zdravstvena kultura pučanstva je različite razine. Mada do sada nisu rađena nikakva ozbiljna istraživanja u ovoj oblasti može se, prema rezultatima nekih studija konstatirati da se stanje iz godine u godinu popravlja. Ipak još uvijek postoje određene razlike među pučanstvom ruralnog i urbanog podrijetla, tako da bi u slučaju neke nesreće sela predstavljala potencijalno veći rizik za nastanak i širenje oboljenja.

b) Na području Općine, u proteklom razdoblju je evidentirana epidemija:

1. Influenca

Epidemija influence (gripe) registrirana je svih proteklih godina na području Općine, pa je za očekivati i u narednom razdoblju.

c) U strukturi oboljenja od zaraznih bolesti, osim infekcija dišnog sustava, među vodećim

su crijevne zarazne bolesti, zoonoze (samoneloze), dok postoji realna opasnost od izbijanja drugih prirodno – žarišnih zoonoza (bruceloza, Q vrućica, bjesnoća, leptospiroza i dr).

d) Moguća ograničenja u takvim uvjetima:

1. Mogućnost bolničkih i drugih kapaciteta da brzo reagiraju i adaptiraju svoje prioritete na iznenadni, novi tip prijetnje,
2. Dostupnost (ekipiranost) laboratorijskih službi za dijagnosticiranje,
3. Spremnost za preporuku hitnih mjera koje bi se odmah implementirale,
4. Sustav prijavljivanja – zakonska obaveza,
5. Mikrobiološke dijagnostičke procedure (osobito kod epidemiološke prijetnje) zdravstveno zbrinjavanje,
6. Informacije, odnosi s medijima,
7. Edukacija, trening.

e) Stanje vodoopskrbe je u Općini dobro, mada se iz dana u dan radi na njegovome poboljšanju.

Prema procjenama oko 88% pučanstva se opskrbljuje iz vodovodnih sustava. Iako je moguća kontaminacija svih vodoopskrbnih objekata od posebnog je značaja centralizirana vodoopskrba zbog velikog broja korisnika.

S obzirom da se na svakom području Općine može pojaviti epidemija širih razmjera donose se i osnovne smjernice javno zdravstvenih procjena i pripravnosti kod potencijalne opasnosti za civilno pučanstvo.

Cilj procjene rizika je ustanoviti postoji li rizik i u kojoj mjeri, kako bi se, ukoliko je potrebno, planirale (propisale) mjere koje bi taj rizik smanjile ili eliminirale.

Radi toga je važna **inicijalna pripravnost** (uključivo planiranje – selektiranje agensa koji predstavljaju najveću prijetnju), jačanje nadzora i epidemioloških

mjera, brze dijagnoze, jačanje komunikacija, medicinskih i terapijskih mjera i dr.

Pri tome se kao osnovni kriteriji koriste:

1. Javno zdravstveni "udar" na pučanstvo – obolijevanje, povrjeđivanje, umiranje,
2. Epidemijski potencijal agensa i veličina izložene populacije,
3. Javna percepcija.

Proces procjene rizika treba sadržavati sljedeće elemente:

1. Identifikacija opasnosti (tj. štetnost po zdravlje),
2. Odnos izloženosti, tj. da li će izloženost agensu dovesti do oštećenja zdravlja,
3. Odrediti izloženost (što nam treba dati odgovor na pitanja gdje se agens, kontaminant nalazi, koliko je osoba izloženo, postoje li rizične skupine, veličina i trajanje izloženosti i dr.).

Potrebni podatci se dobiju iz podataka nadgledanja i praćenja okolišnih rizika (insuficijentan, nekoordiniran, nema jedinstvene baze podataka i sl.), zdravstveno – mortalitetne statistike (nekompletna – nepouzdana), survey – a istraživanja (rade se sporadično, nekoordinirano) i dr.

Pri pojavi **epidemija širih razmjera** provode se zakonski predviđene mjere, a koje ovise od vrste uzročnika, odnosno od vrste oboljenja. U svim slučajevima se nastoji utvrditi točan uzrok oboljenja. U tom slučaju kada to oboljenje zahtjeva vrši se izolacija oboljelih osoba. Nekada je obvezatna hospitalizacija, a u nekim slučajevima kućna izolacija.

Pri **epidemiji nekih oboljenja** (npr. morbili, rubeola, paratitisa), preporučuje se provođenje cijepljenja osoba. Ako se radi o epidemiji crijevnih zaraznih oboljenja, koja je nastala nakon uzimanja kontaminirane hrane, izdaje se **zabrana rada** objektu u kome se konzumirala ta hrana.

Ovu mjeru na prijedlog nadležnog epidemiologa **izriču sanitarni inspektori**. Također, moguće je da se pojedine osobe udalje sa radnih mjesta.

U nekim slučajevima, ako se radi o zoonozama, izdaje se **zabrana korištenja** nekih proizvoda npr. mesa, mlijeka i njihovih prerađevina.

Higijensko – epidemiološke službe su obvezne unutar primarne društvene zaštite provoditi zakonski propisane poslove primarne razine, odnosno za područje Općine.

Poduzimanje preventivnih mjera s ciljem sprječavanja nastanka zaraznih oboljenja, odnosno prevencije epidemija provodi se po nekoliko osnovnih principa. Jedan od veoma bitnih je podizanje higijensko – sanitarnih uvjeta življenja, odnosno sanacija okoline što je posao šire društvene zajednice.

Sektor zdravstva je zadužen za provedbu obvezatnih, zakonom predviđenih imunizacija.

Zavod za javno zdravstvo preuzima i skladišti cjepivo za područje ŽZH, te je sukladno potrebama distribuira u cjepne centre. Zavod nadzire cjelovit program provođenja imunizacije od planiranja do evakuacije. Za obvezatna cjepiva ovaj posao se obavlja rutinski.

Fakultativna imunizacija se za pojedine kategorije pučanstva provodi u Zavodima za javno zdravstvo.

Kontrola vodnih objekata i prehrambenih artikala se provodi u Zavodu za javno zdravstvo.

Poslove dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije provode ovlaštene pravne osobe, a po potrebi i služba za epidemiologiju Županijskog zavoda za javno zdravstvo.

Stanje zdravlja pučanstva Općine, u neposrednoj je i uzajamnoj ovisnosti od društveno – političkih odnosa, ekonomskih mogućnosti, socioekonomski, higijensko – epidemioloških prilika, razine opće zdravstvene kulture, organiziranosti i zastupljenosti zdravstvene i socijalne zaštite i dr.

Zdravstveno stanje pučanstva pokazuje sve odlike nestabilnih situacija koje prate: demografske promjene, porast psihosocijalne patologije i onečišćenje okoliša.

1.4.1.1. Zaključci

1. Kao zaključak ističe se da se epidemija širih razmjera može pojaviti na svakom dijelu područja Općine, a broj oboljelih bi ovisio od vrste uzročnika, odnosno vrste oboljenja. Da bi se moglo adekvatno reagirati na takvo mjesto potrebno je jačati higijensko – epidemiološke službe Općine;
2. Također, sve postojeće zdravstvene ustanove će biti potencijalna mjesta zbrinjavanja ozlijeđenih i oboljelih;
3. To su: SKB Mostar, kao i Dom zdravlja Ljubuški te ambulante obiteljske medicine;
4. Za potrebe evakuacije povrijeđenih koriste se sportska igrališta i stadioni koji se nalaze u neposrednoj blizini doma zdravlja.

1.4.2. EPIZOOTIJE – zarazne bolesti životinja

Zaštitom i spašavanjem životinja i namirnica životinjskog podrijetla, preventivno se trebaju baviti pravne osobe i individualni proizvođači koji se bave uzgojem i čuvanjem životinja i namirnica životinjskog podrijetla kroz svoju redovitu djelatnost.

Veterinarska stanica treba činiti osnovnu snagu za organizaciju provođenja ove mjere zaštite, a u skladu sa propisima koji su na snazi.

1.4.2.1. Mjere profilakse u suzbijanju karantenskih i zaraznih bolesti

kod njihove pojave ili prirodne nesreće

Zatvaranje zaraženog dvorišta, zabrana svakog kretanja svih papkara i drugih životinja, sprječavanje ljudima ulaska u zaraženo dvorište, a izlazak samo uz odobrenje veterinarskog inspektora. Zatvorenost dvorišta traje sve do završene dezinfekcije ili prestanka epidemije.

Ubijanje i neškodljivo uklanjanje sve stoke oboljele od bolesti za koje je to predviđeno zakonom, a također i sumnjive na oboljenje, kao i sve stoke sklone na oboljenje koja se zatekla u istom dvorištu ili u zaraženom području.

Obujam i vrsta mjera za svaku pojedinu bolest određuje stožer za suzbijanje bolesti, a u skladu sa zakonom i pravilnicima za određenu bolest.

U zaraženom području:

1. Klinički se pregledaju sve sumnjive životinje radi utvrđivanja raširenosti zaraze,
2. Cijepi se sve klinički zdrave životinje i drže pod stalnom kontrolom,
3. Preživači i svinje zatvore se u staje,
4. Zabranjuje se svaki promet preko zaraženog područja,
5. Ograničava se kretanje ljudi,
6. Pri izlasku iz zaraženog područja prometna sredstva moraju proći kroz dezinfekcijske barijere,
7. Zabranjuje se svako okupljanje stoke (sajmovi, izložbe, smotre itd.),
8. Po potrebi se obustavlja rad klaonica.

U ugroženom području:

1. Zabranjuje se svako okupljanje stoke,
2. Zabranjuje se promet papkara, mesa i drugih namirnica kojima se zaraza može prenijeti,
3. Životinje mogu izaći iz zaraženog

- dvorišta jedino na klanje,
4. Cijepa se svi preživlivači i svinje ako ih drže gospodarska društva, a svinje se u seoskom uzgoju cijepa, zavisno od epizootiološke situacije, zabranjuje se prirodni pripust i ograničava umjetna oplodnja,
  5. Mesne prerađevine i stočne sirovine mogu se otpremiti tek nakon termičke obrade ili dezinfekcije.

Ako postoji opasnost širenju zaraze izvan zaraženog i ugroženog područja, cijepi se stoka i izvan tog područja.

U zaraženom dvorištu svakodnevno se provodi dezinfekcija, a trećeg dana nakon zadnjeg ubijanja i uklanjanja životinja, vrši se završna dezinfekcija svih prostorija i mjesta na kojima je zaražena ili na zarazu sumnjiva stoka boravila, te svi predmeti koji su bili u dodiru sa takvom stokom.

Dezinfekcija se najčešće provodi 2% NaOH (živa soda), termičkim postupkom (spaljivanjem) ili 1% Formalinom ili nekim drugim adekvatnim dezinficijensom. Stočnu hranu, koja se ne može dezinficirati, treba neškodljivo uništiti. Smatra se da je zaraza prestala, ukoliko je prošao dvostruki maksimalni period inkubacije. Vrše se dijagnostička i druga ispitivanja u svrhu otkrivanja i dijagnostike zaraznih oboljenja.

Za sve predviđene mjere i aktivnosti obvezuju se pravne osobe veterinarske struke iz Općine, a ukoliko je potrebno Županijski stožer civilne zaštite raspoređuje veterinare iz drugih općina u mjesto pojave epidemije.

Zbog kompleksne epizootiološke situacije, geografskog položaja (glavne rute uvoza i izvoza) dinamičkog prometa između entiteta i država, a koji se odvija preko područja Općine, moguće je uz sve preventivne mjere da se određene zarazne bolesti pojave na svim dijelovima područja Općine.

Intenzitet i veličinu štete veoma teško je predvidjeti sa sigurnošću, a ona u svakom slučaju najviše ovisi od vrste bolesti i njenog karaktera.

Objektivni uvjeti da se ovo spriječi su realni, ali ukoliko se bilo koji od navedenih postulata ne primijeni, doći će do pojave bolesti.

Snagama i sredstvima kojim ova Općina raspolaže, zasigurno bi se mogle umanjiti i ublažiti posljedice te sanirati stanje, a ukoliko to nije u moguće, potrebna pomoć bi se osigurala iz susjednih općina ili Federacije BiH.

Za sve aktivnosti potrebno je, na razini Općine, osigurati dostatna financijska sredstva. Obujam i obuhvat aktivnosti je u svakom slučaju direktno povezan sa vrstom bolesti i njenim karakterom.

1.4.2.2. Zaključci

1. Nužno je permanentno osiguravati higijenski ispravnu vodu za napajanje životinja, kao i sanitarnu zaštitu izvorišta;
2. Provoditi uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari na način i pod uvjetima kojima se osigurava zaštita od onečišćenja voda;
3. Osiguravanje zoohigijenskih i drugih veterinarsko – zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja, očuvanja zdravlja, pravilne ishrane, njege i držanja životinja;
4. Redovito obavljati preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije;
5. Osiguravanje dovoljne količine imunoloških sredstava.

1.4.3. Biljne zarazne bolesti

Pod **biljnim bolestima** podrazumijevaju se oboljenja koja su prouzrokovana gljivicama, bakterijama, virusima, mikroplazmama ili njima sličnim organizmima i parazitskim cvjetonošama, a pod biljnim štetočinama – štetni kukci, štetne grinje, štetne stonoge, štetni puževi, štetni sisari i štetne ptice.

Karantenske biljne bolesti i štetočine, su biljne bolesti i štetočine koje predstavljaju posebnu opasnost za biljke.

Ekonomski štetne biljne bolesti i štetočine su biljne bolesti i štetočine koje prouzrokuju veće štete i mogu se uspješno suzbijati mjerama pojedinih držatelja bilja ili posebnim mjerama pravnih osoba.

Na području ove Općine do sada su se na šumskim površinama najčešće pojavljivale sljedeće biljne štetočine: potkornjaci, strizibube, borov četnjak, gubar, imela i druge štetočine.

Na biljnim kulturama do sada su se pojavljivale sljedeće biljne štetočine: skakavci, žilogriz, lisne uši, šarka šljive, plamenjača, pepelnica, trulež, virusna trulež korijenskog sustava i dr.

Preventivne mjere koje se poduzimaju u cilju sprječavanja biljnih zaraznih bolesti su:

1. Organiziranje pregleda zemljišta, bilja, pregleda prostorija za smještaj, preradu i čuvanje bilja,
2. Kontrola uređaja za preradu bilja i kontrola upotrebe sredstava za zaštitu bilja,
3. Praćenje meteoroloških uvjeta koji su od značaja za prognozu pojave biljnih bolesti i štetočina.

Kod pojave bolesti i štetočina na šumskim prostorima provodi se samo mehanička mjera uklanjanja zaraženih stabala na lokalitetu. Vršenje pregleda šumskih površina obavljaju šumarski inženjeri i lugari u skladu s redovnim aktivnostima.

Mjere koje se poduzimaju za ublažavanje i otklanjanje posljedica prouzrokovanih biljnim i zaraznim bolestima su:

1. Uništavanje zaraženog bilja uklanjanjem zaraženih stabala,
2. Dezinfekcija, deratizacija i dezinsekcija prostorija za smještaj, preradu i čuvanje bilja,
3. Posjedovanje sredstava za suzbijanje određene biljne zarazne

bolesti (poljoprivredne ljekarne na razini Općine posjeduju sredstva za suzbijanje biljnih bolesti i uništenje štetočina),

4. Zabrana uzgoja pojedinih vrsta bilja za određeno vrijeme na određenom području,
5. Organizacija zabrane stavljanja u promet i upotrebe kontaminiranog bilja i biljnih proizvoda.

Biljne zarazne bolesti se mogu očekivati na području cijele Općine, a materijalne štete mogu biti velike.

Na području Općine primjetan je jak intenzitet **sušenja stabala** koji traje godinama i s različitim stupnjem oštećenja. Glavni uzroci ove pojave su biljne bolesti i požari.

Analizom uzoraka na terenu **konstatirana je prisutnost** potkornjaka, strizibuba, borovog četinjaka i gubara.

Šumsko gospodarska poduzeća poduzimaju mjere sanacija, ali su one nedovoljne i nepotpune jer su primijenjene samo mehaničke mjere uklanjanja zaraženih stabala.

1.4.3.1. Zaključci

1. Navedeni kukci su sekundarni štetnici koji napadaju oslabljena i oštećena stabla pa njihovo prenamnožavanje traje više godina.
2. Šumske kulture i štetočine treba držati pod stalnom i redovitom kontrolom kako bi se eventualne nove pojave kukaca pravovremeno spriječile i poduzele mjere zaštite.
3. Poduzeća raspolažu dovoljnim brojem stručne i kvalitetne radne snage koja bi po iznalasku financijskih sredstava bila u stanju izvršiti radove sanacije i sprječavanje daljnjih šteta (protupožarna zaštita, izgradnja protupožarnih putova, sanacija požarišta, sanitarne sječe, uspostavljanje šumskog reda, pošumljavanje i dr.).
4. Odgovornost za zaštitu šuma ne može

biti samo u sferi šumarske struke, nego i u institucijama sustava.

5. Nositelji poslova za zaštitu bilja i biljnih proizvoda su županijsko ministarstvo gospodarstva, odnosno služba za gospodarstvo u Općini, pravne osobe u oblasti poljoprivrede i šumarstva, specijalizirane znanstvene ustanove, poljoprivredne zadruge, individualni poljoprivredni proizvođači.

1.5. Odranjavanje i klizanje tla

Općina Ljubuški se nalazi u području (zoni) koje se odlikuje visokim stupnjem tektonske i seizmičke aktivnosti, različitim reljefnim obilježjima, različitim klimatskim zonama, vodenim tokovima različitog nagiba (cijelo područje obiluje površinskim i podzemnim vodama) i značajnim utjecajem ljudskog rada na terenu. Sve navedeno ima utjecaja na inženjersko – geološke odlike terena.

U najvećem dijelu Općine nisu izražena klizišta, ali u 2010. godini su zabilježena dva slučaja: 08.01. – odranjavanje dva kamena veličine većeg kamiona, koja su nakon kraćeg klizanja zastala i zauzela stabilan položaj na lokalitetu Mrljanovac – Plantaža i 27.12. – odranjavanje preko 30 m³ strmog tla na lokalnu prometnicu u naselju Glavica – lokalitet Buturovica. Sanacijski radovi su bili relativno mali i sporadični.

Oba lokaliteta su neposredno iznad magistralnog puta M6, što nas upozorava i ukazuje na potrebu detaljnije analize rizika i opasnosti na prostoru sjeverno od magistralnog puta M6, od Grabova Vrela do Mostarskih Vrata i dalja prema Studencima.

Preventivni radovi ili radovi na ublažavanju potencijalnih nesreća, vrlo rijetko se provode.

1.5.1. Zaključci

Odranjavanje tla najčešće se dešava na strmim brdskim područjima Općine uslijed povećane količine podzemnih voda u kišnim razdobljima, nakon poplave, ali

nerijetko je uzrokovano nezakonitom i neplanskom gradnjom.

Zadaća inženjerske geologije je praćenje, proučavanje i prognoziranje razvoja suvremenih geoloških procesa, klizišta, odrona i drugih. Nužno je kontinuirano nadgledanje, proučavanje i dokumentiranje rizika od odrona, slijeganja i klizanja tla, te iznalaženja preventivnih i drugih mjera zaštite i spašavanja, zatim obavješćivanje javnosti kako bi se mogle poduzeti učinkovite i organizirane mjere u slučaju odrona, slijeganja i klizanja tla.

Moraju postojati tehnički opremljene postrojbe za spašavanje i saniranje.

2. TEHNIČKO – TEHNOLOŠKE NESREĆE

2.1. Požari

Posebno obilježje Općine je, da u **ljetnom razdoblju** dolazi do izuzetno velikih temperatura koje prelaze vrijednosti preko 40 °C, a što posebno pogoduje izbijanju velikih požara na otvorenom prostoru. Veliki problem je gašenje požara u nenaseljenim dijelovima Općine zbog ne postojanja ili neodržavanja protupožarnih cesta i protupožarnih prosjeka, a to su uglavnom granična područja s Republikom Hrvatskom i brdska područja Općine.

Za početak je potrebno naglasiti kako je vatrogastvo u Općini dobro normativno regulirano kroz Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine F BiH", br. 64/09). Jedan od važnijih segmenata zaštite od požara je **izrada Planova zaštite od požara**. Izrada Planova zaštite od požara podrazumijeva izučavanje čitavog niza kompleksnih pitanja iz ovog područja, s osnovnim ciljem da se čitava problematika zaštite od požara programski i stručno nagleda i razrađuje, te planski usmjerava njen daljnji razvoj. Izradu takvih Planova potrebno je povjeriti ovlaštenim institucijama ili na način utemeljenja stručnih timova sastavljenih od stručnjaka raznih profila. Također je potrebno, da svi subjekti koji već imaju Planove zaštite od požara izvrše

njihovu provjeru i usklađivanje sa stvarnim stanjem na području za koje je Plan napravljen. Sve gore navedene aktivnosti zahtijevaju duže vremensko razdoblje, te se ne mogu uraditi u kratkom roku.

Zbog postojanja profesionalnih vatrogasnih postrojbi u akcijama gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od vatrene stihije, iste bi bile angažirane kao temeljne snage za vatrogastvo, a po potrebi dragovoljne vatrogasne postrojbe, Vojska Federacije BiH i građani.

U požarnoj sezoni 2007. godine koji ističemo kao primjer, na području općine Ljubuški registrirano je ukupno 145 požara. Od tog broja, 4 intervencije vatrogasaca su bile po pozivu MUP – a kod prometnih nezgoda i 6 intervencija je bilo na građevinskim objektima. Ostalo su bili požari otvorenog prostora, a opožareno je oko 158 hektara. Gorjelo je u svim Mjesnim zajednicama, na manjim ili većim površinama. Izgorjele su i manje površine pod vinogradima i voćnjacima. Nije bilo stradalih osoba zahvaljujući naporima Vatrogasnog društva Ljubuški i lokalnog stanovništva. Pomoć su pružila i susjedna Vatrogasna društva iz Vrgorca, Gruda i Čitluka, a u najvećem i najopasnijem požaru te godine, u prigradskom naselju Predgrađu (Gaj) i Državna interventna postrojba RH sa sjedištem u Splitu (Divulje). Velikim naporima svih raspoloživih snaga požari su uspješno lokalizirani, tj. ugašeni. Ističemo i požarnu sezonu 2017 kad su na području općine Ljubuški djelovali i kanaderi iz Republike Hrvatske.

Svi ostali subjekti koji su po Zakonu dužni sudjelovati u zaštiti od požara kao što su javna poduzeća šumarstva, elektroprivrede, vodoprivrede, komunalna poduzeća i dr., u potpunosti ne izvršavaju svoju zadaću preventivnih aktivnosti koje bi doprinijele manjem broju požara na području Općine.

Zaštita i spašavanje od požara obuhvaća: pripremu i provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara, organiziranje i

pripremanje snaga za gašenje požara, organiziranje motrenja i uzbunjivanja o pojavama požara, gašenje i lokaliziranje požara, te spašavanje ljudi i materijalnih dobara iz područja ugroženim požarom.

U međuvremenu je potrebno poduzeti mjere i aktivnosti koje će **preventivne mjere** zaštite od požara podići na zadovoljavajuću razinu, a samim tim i mogućnost izbijanja požara svesti na najmanju moguću mjeru.

Šumsko gospodarsko društvo mora vršiti organizirano motrenje šuma u cilju ranog otkrivanja šumskih požara i pratiti meteorološke parametre koji pogoduju nastanku šumskih požara.

Općina Ljubuški mora sanirati lokalne i nerazvrstane ceste gdje je veća koncentracija požara kako bi interventna vozila neometano mogla doći na mjesto djelovanja.

2.1.1. Organizacija, struktura i raspored vatrogasnih postrojbi na području Općine

U Općini imamo osnovanu profesionalnu vatrogasnu postrojbu u sastavu nadležne Općinske Službe za civilnu zaštitu, koja je organizirana kao odjeljenje (ukupan broj vatrogasaca – 8).

Osim toga, na području Općine Ljubuški djeluje i Dobrovoljno vatrogasno društvo koje se nalazi u Službi zaštite i spašavanja Općine Ljubuški (potpisan sporazum)

2.1.2. Zaključci

1. Nakon donošenja Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine F BiH" br. 64/09) ova oblast je normativno – pravno uređena. Potrebno je uskladiti odnos svih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja od požara. Zaštita i spašavanje od požara zahtjeva temeljitu rekonstrukciju u svim važnim pitanjima bitnim za kvalitetno uspostavljanje organizacije, funkcioniranja i razvoja.
2. Općina nema dovoljno i optimalno

organiziranih snaga, opreme i sredstava za uspješnu intervenciju kod izbijanja požara velikih razmjera, eksplozije plinova i incidenata izazvanih opasnim tvarima.

3. Urbana izgrađenost područja Općine, raspored gospodarskih objekata, vodo – privrednih, energetskih, prometnih i drugih objekata sa gledišta zaštite od požara i eksplozija mora biti razrađena u općinskim planovima zaštite od požara i planovima zaštite svakog gospodarskog društva.
4. Izrazito sušno vrijeme (znakovito za ovu Općinu), produžava požarnu sezonu i otežava gašenje požara.

Na općinskim tijelima vlasti i subjektima zaštite i spašavanja su i sljedeće, konkretne zadaće:

5. Provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara;
6. Redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što bržeg otklanjanja;
7. U skladu s procjenom ugroženosti Općine i gospodarskim društvima organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije od požara (vatrogasne postrojbe, dragovoljna vatrogasna društva);
8. Postojeća MTS – a sredstva i opremu u vatrogasnim postrojbama i dragovoljnim vatrogasnim društvima koja je zastarjela, potrebno je obnoviti, nabavkom nove opreme;
9. Angažiranje vatrogasnih postrojbi, dragovoljnih vatrogasnih društava i drugih pravnih i fizičkih osoba u slučajevima nastanka požara koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra.

2.2. Rušenje ili prelijevanje brana na akumulacijama

U skladu sa Uredbom o planovima obrane od poplava, Agencija za vodno područje Jadranskog mora Mostar je nadležna i ima obvezu organizirati, odnosno osigurati izradu Glavnih preventivnih planova obrane od poplava i operativnih planova **te je odgovorna** za organizacijsku i operativnu provedbu mjera i radova iz tih planova.

Na provedbi mjera i radova iz navedenih planova mjerodavna javna poduzeća za vodna područja angažiraju **specijalne organizacije** koje su osposobljene za pravodobno i učinkovito izvršenje tih poslova tijekom svih faza obrane od poplava.

Radi koordiniranja ključnih aktivnosti u fazi izvanredne obrane od poplava osniva se **Operativni centar** obrane od poplava.

Operativni centar obrane od poplava **izvješćuje Federalni stožer civilne zaštite (FSCZ)** o situaciji na poplavnim područjima, poduzetim mjerama i stanju objekata obrane od poplava, te daljnjoj tendenciji razvoja poplava kako bi se mogle poduzeti određene mjere iz djelokruga FSCZ kao što su:

1. Planiranje i provođenje evakuacije stanovništva i materijalnih dobara iz ugroženih zona,
2. Planiranje i osiguranje prevoženja i prelaska rijeka,
3. Opskrba poplavom ugroženog stanovništva potrebnim namirnicama i drugim potrepštinama radi preživljavanja,
4. Sudjelovanje na snimanju posljedica izazvanih poplavama i poduzimanje drugih mjera iz djelokruga FSCZ.

2.2.1. Zaključci

1. U cilju pravodobne intervencije na eventualnu incidentnu opasnost od rušenja brana i izlivanja akumulacija, Općina je dužna angažirati sve raspoložive kapacitete koji se mogu koristiti na ugroženom

području.

2.3. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih tvari

Radi zaštite života, zdravlja i sigurnosti ljudi, materijalnih dobara i životne sredine, poduzeća, državna tijela i pojedinci dužni su, u tijeku proizvodnje, prometa i korištenja eksplozivnih tvari, zapaljivih tekućina i plinova, poduzimati sigurnosne mjere propisane zakonom.

2.3.1. Eksplozivne tvari

Pod eksplozivnim tvarima podrazumijevaju se plinovite, tekuće ili čvrste kemijske tvari, spojevi ili smjese koje se pod utjecajem određenog impulsa razlažu u veoma kratkom vremenskom intervalu, uz oslobađanje velike količine plinova i toplinske energije.

Eksplozivnim tvarima smatraju se:

1. Privredni eksplozivi,
2. Sredstva za paljenje eksploziva,
3. Pirotehnički proizvodi,
4. Privredno streljivo,
5. Barut,
6. Sirovine eksplozivnog karaktera za proizvodnju tvari od točke 1. do 5.

2.3.2. Stanje protupožarne, tehničke i druge zaštite

Skladišni prostori poduzeća su izgrađeni prema tehničkoj dokumentaciji i imaju uporabne dozvole izdane od nadležnih tijela i u dobrom su stanju po pitanju održavanja. Svi objekti imaju potrebnu opremu za početno gašenje požara, koja se održava u ispravnom stanju prema uputi proizvođača i važećim propisima.

Skladišni prostori imaju fizičku zaštitu – stražare.

2.3.3. Pregled tvrtki u kojima postoji velika opasnost od eksplozija

(skladišta nafte, benzinske crpke, spremnici plina)

Na području Općine nalazi se 10 benzinskih crpki i 5 gospodarskih subjekata koji se bave proizvodnjom, distribucijom i skladištenjem eksplozivnih tvari i velikih količina plina.

Benzinske crpke za opskrbu gorivom motornih vozila, za uskladištenje i pretakanje goriva, izgrađene su prema važećoj zakonskoj regulativi.

2.3.4. Preventivne mjere koje se poduzimaju u cilju sprječavanja nastanka eksplozije

Preventivne mjere koje se poduzimaju od strane nadležnih inspekcijskih organa u cilju osiguranja provođenja propisa o zaštiti od eksplozija tijekom rada sa eksplozivnim tvarima, usmjerene su prema vlasnicima građevina, građevinskih dijelova i prostora koji su dužni održavati u ispravnom stanju postrojenja, uređaje, električne, plinske, ventilacijske i druge instalacije, dimnjake i ložišta, kao i druge uređaje koji mogu prouzrokovati nastajanje i širenje požara i eksplozija, u skladu s tehničkim normativima i uputama proizvođača o čemu moraju posjedovati dokumentaciju.

2.3.4.1. Redoviti inspekcijsko – nadzorni pregledi

Pregledi se obavljaju u gospodarskim subjektima koji se bave nabavkom, prodajom, uporabom i skladištenjem eksplozivnih tvari. Usmjereni su na poštivanje zakona i provedbenih propisa koji reguliraju provođenje preventivnih mjera zaštite od požara i eksplozija.

2.3.4.2. Organizacija protupožarnih mjera

Organizacija protupožarnih mjera u

pravnim subjektima se provodi kroz:

1. Redovitu obuku uposlenih iz zaštite od požara,
2. Periodični pregled i kontrolno ispitivanje aparata za početno gašenje požara,
3. Ispitivanje svih instalacija od strane ovlaštene pravne osobe (elektroinstalacija, gromobranska, hidrantska mreža),
4. Uvođenje evidencije korisnika plina u domaćinstvima i kontrolu instalacija i boca u cilju prevencije od eksplozije i požara.

2.3.5. Zaključci

1. Fizičko – tehnička zaštita objekata u kojima se radi s eksplozivnim tvarima ili koje se u njima skladište provodi se prema važećim propisima. Objekti u kojima se vrši proizvodnja zapaljivih tekućina ili plinova, kao i skladišta u kojima se čuvaju zapaljive tekućine u količini većoj od 5.000 m³ ili plinovi u količini većoj od 1.000 m³, moraju biti osigurani stalnim nadzorom i odgovarajućim zaštitnim pojasom.
2. Benzinske crpke i skladišta za smještaj eksplozivnih tvari imaju jednu od propisanih mjera sigurnosti (video nadzor, zaštitarske agencije, uposlenici koji rade na pretakanju zapaljivih tekućina i plinova u tijeku 24 sata).
  1. Na mjestu nesreće potrebno je izvršiti blokadu cesta i preusmjerenje prometa unutar područja pogođenog nesrećom.
  2. Javna priopćenja će se prenositi putem sredstava javnog priopćavanja.
  3. Suradnja Općinskog Operativnog centra sa službama čija je djelatnost popravka vodovoda, električnih i telefonskih vodova, vatrogasnim službama, službama hitne pomoći i ostalim institucijama.

2.4. Radioaktivno i drugo onečišćenje zraka, vode i tla

2.4.1. Izvori onečišćenja

Mjere zaštite života i zdravlja sadašnjih i budućih generacija, mjere očuvanja okoliša od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja i potrebne radijacijske sigurnosti pri upotrebi ionizirajućeg zračenja regulirane su Zakonom o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti i određenim propisima donesenim na temelju ovoga Zakona.

Ovim Zakonom utvrđene su mjere zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite životne sredine od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja i mjere sigurnosti pri korištenju radioaktivnih tvari, kao i pri korištenju uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje.

U skladu s ovim Zakonom, pod zaštitom životne sredine od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja podrazumijeva se zaštita zraka, tla, biljnog i životinjskog svijeta, ljudske i stočne hrane predmeta opće upotrebe i zaštite okoliša u kojem se radi ili na drugu način dolazi u dodir sa izvorima ionizirajućeg zračenja, odnosno u kojima se upotrebljavaju ti izvori.

2.4.1.1. Mirnodopske i ratne havarije na nuklearnim postrojenjima

Eventualne nesreće na nuklearnim postrojenjima u pojedinim zemljama, imale bi utjecaja na ugrožavanje životne sredine i u drugim zemljama.

S obzirom na meteorološke uvjete i druge činitelje koji bi u tom trenutku vladali, te zemljopisni položaj Bosne i Hercegovine, bez obzira gdje bi se taj incident dogodio, postojala bi opasnost da i naš teritorij bude zahvaćen radioaktivnim padalinama.

2.4.1.2. Stanje organiziranosti i osposobljenosti radijacijsko – kemijsko – biološke (RKB) zaštite

RKB zaštita Općine u kontekstu zakonskih rješenja obuhvaća mjere i postupke koje treba organizirano provoditi radi sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja posljedica od RKB djelovanja na pučanstvo, životinjski i biljni svijet, materijalna dobra, kao i ublažavanje i otklanjanje posljedica tehnoloških nesreća i drugih incidenata od RKB agensa u miru.

2.4.2. Zaključci

1. Postojeće stanje organiziranosti i ostvarivanje postojeće, a osobito preventivne zaštite, u oblasti zaštite od ionizirajućeg zračenja nije primjereno, niti na razini realnih potreba.
- Temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja i radijacijske sigurnosti, na prijedlog Federalne uprave za zaštitu od zračenja i radijacijsku sigurnost, Vlada Federacije BiH treba donijeti Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoline od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a suglasno međudržavnim sporazumima iz ove oblasti.
- Pristupiti provedbi Odluke o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od RKB opasnosti.
- Organizirati, opremiti i obučiti Službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama, koja bi pokrivala čitavo područje ŽZH (Ljubuški, Široki Brijeg, Grude i Posušje).

2.4.3. Onečišćenje zraka

Kvaliteta zraka u Federaciji je uvjetovana gustoćom i karakterom izvora emisije tvari onečišćivača i prirodnim čimbenicima (meteorološkim, klimatološkim, ortografskim). U većem dijelu Federacije BiH ovi čimbenici su takvi da ne prouzrokuju značajno pogoršanje kvalitete zraka.

Poseban problem predstavlja povećana emisija iz mobilnih izvora – automobila, pretežito starijih godišta, koji ne udovoljavaju standardima zaštite okoliša, te loša i nekontrolirana kvaliteta pogonskih goriva i sl.

2.4.3.1. Zaključci

1. Ustrojiti registre industrijskih onečišćivača s podacima o vrsti onečišćenja i potencijalnoj opasnosti za okoliš, kao i kontinuirani nadzor nad njima.
2. Uspostaviti nadzor štetnih utjecaja na radnim mjestima na kojima su uposlenici izloženi udisanju štetnih plinova i prašina.

2.4.4. Onečišćenje vode

Kemijska onečišćenja od industrije, opasnija su od bakterioloških, pošto su trajna i uzrokuju štetne posljedice niz godina poslije kontaminacije.

Kod procjene kvaliteta vode važno je odrediti količinu polutanata koji imaju toksično djelovanje, troše kisik iz vode, izazivaju eutrofikaciju i druge neželjene posljedice.

Naime ovdje ćemo napomenuti da postoje sintetički površinski aktivne tvari razgranatog niza, klor – ugljikovodici, spojevi koji sadrže aromatične ili heterociklične prstene, kondenzirani eteri i neki drugi organski spojevi. Ako su ovi spojevi prisutni u vodi, najkorisniji način određivanja razine onečišćenja je preko određivanja koncentracije ukupnog ugljika (TOC).

2.4.4.1. Zaključci

2. Uspostaviti jedinstvene registre objekata za vodoopskrbu i donijeti mjere za poboljšanje sustava vodoopskrbe.
3. Utvrditi potencijalne rizike zbog nepostojanja ili nedovoljne uređenosti zona sanitarne zaštite kod lokalnih objekata vodoopskrbe i zastarjelih postupaka kloriranja.
4. Regulirati područja sanitarnih zona oko vodo – zahvata i provoditi mjere zaštite na ovim područjima prema sanitarno – higijenskim načelima i zakonskim propisima.
5. Izvršiti rekonstrukciju neadekvatnih kanalizacijskih sustava, omogućiti njegovo daljnje proširenje te modernizirati postrojenje za tretman otpadnih voda Općine.
6. Osigurati modernizaciju aparature za kontinuiranu dezinfekciju vode u vodovodima.

2.4.5. Onečišćenje tla

Tlo, odnosno zemljište, može biti onečišćeno izravnim odlaganjem otpadnih tvari po površini ili deponiranjem onečišćenja iz atmosfere. U prvi slučaj spadaju nekontrolirane deponije gradskih i industrijskih otpadaka kojih ima u svakoj općini, a u drugi kiseljenje okoline kao rezultat suhog i mokrog deponiranja kiselih padalina iz atmosfere.

Dok se problem onečišćenja tla otpadnim tvarima može uspješno rješavati skupljanjem, transportom, recikliranjem i sanitarnim odlaganjem otpadaka prema pravilima tehničke struke, onečišćenje tla kiseljenjem, odnosno deponiranjem drugih kemijskih tvari u slučaju incidenata (npr. klorom, amonijakom, kiselinama ili lužinama), je mnogo ozbiljnije, jer zahvaća veliku površinu.

Ova vrsta onečišćenja tla često je neuočljiva, pa se otkriva tek detaljnim analizama uzoraka tla. Problem onečišćenja tla deponiranjem iz atmosfere je davno prisutan u Europi zbog postojanja preko –

graničnog transporta onečišćenog zraka. Rješenja se nalaze samo u učinkovitijoj međunarodnoj suradnji na zaštiti atmosfere od onečišćenja, što se već čini i u što je uključena i naša zemlja.

2.4.5.1. Problemi upravljanja otpadom

Otpad predstavlja jedan od prioritarnih problema zaštite okoliša u Bosni i Hercegovini. Problemi pri upravljanju otpadom potječu, između ostalog, iz dosadašnjeg društvenog odnosa prema otpadu i načina upravljanja, pomanjkanja okomite i vodoravne upravljačke strukovne usklađenosti i ustrojenosti, pomanjkanja pravnih propisa i ekonomskih mjera.

2.4.5.2. Zaključci

- Izraditi registar divljih odlagališta, tj. osigurati sanaciju istih.

3. OSTALE NESREĆE

3.1. Minska situacija u Općini, zaštita od NUS – a

3.1.1. Raspored sumnjive površine na području Općine

Na području naše općine nema sumnjivih površina.

Norveška narodna pomoć je izvršila čišćenje površina: Prolog – Semij, ID KM – T – 002, površine 87.680 m² i Crveni grm, ID KM – T – 001, površine 153.510 m², od zaostale kasetne municije, a od 03.12.2012. god. je počela sa aktivnostima čišćenja i tehničkog izviđanja površina sa zaostalim kasetnom municijom na lokaciji Prolog – Bile zidine, ID KM – 010, općina Ljubuški.

Problem NUS – a javlja se samo sporadično i to u slučajevima neodgovorno odbaceni NUS – a, koji su zaostali iz

prošlog rata, a kojih se pojedinci zbog straha rješavaju.

3.1.2. Zaključci

Da bi se ovaj problem osim praktičnog eliminiranja sveo u okvire nadzora i podnošljivosti, potrebno je, među ostalim:

1. Razvijati sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana.

3.2. *Velike nesreće u cestovnom, zračnom i prometu na vodi*

3.2.1. Cestovni promet

Najosjetljivija grana prometa na djelovanje vremenskih uvjeta odnosno prirodnih i drugih nesreća su prometnice, odnosno cestovni promet. Razgranatost cestovnih pravaca, klimatski uvjeti, konfiguracija zemljišta i zemljopisni položaj prometnica u Općini, neposredno uvjetuju odvijanje i utječu na sigurnost prometa. Ceste i objekti na njima izloženi su odronima koji ugrožavaju cestovnu infrastrukturu.

Odroni na regionalnim cestama pojavljuju se kao posljedica tehničke nedovršenosti pojedinih cestovnih pravaca.

Nepropisano izvedene kosine i strmice i drugi elementi najčešće su uzroci pojavama odrona.

Usljed većih padalina ponekad postoji mogućnost plavljenja cesta i prekida cestovnih komunikacija.

Održavanje cesta u zimskom razdoblju uključuje obvezu redovitog uklanjanja snijega sa prometnica i druge radnje koje imaju za cilj sprječavanje poledice, postavljanje umjetnih objekata za obranu od nanosa snijega i sl. Potrebno je izvršiti značajniju sanaciju lokalnih i nerazvrstanih cesta na području svih naseljenih mjesta Općine Ljubuški kako bi se

omogućilo neometano i brzo prometovanje interventnih vozila.

3.2.2. Vodni promet

Nesreće su se, uglavnom, dešavale uslijed prevrtanja ili sudara plovnih objekata (čamaca i dr.). Kao uzroci ovih incidenata bili su loši vremenski uvjeti (vjetar, slaba vidljivost uslijed magle i dr.), neprilagođenost brzine uvjetima plovidbe, neobučenos upravljača plovnih objekata – vožnja čamca bez položenog ispita, kao i neispravnosti čamaca.

3.2.3. Zračni promet

Zrakoplovne nesreće se događaju što vidimo iz sljedećih primjera:

1. Nakon proteklog rata nad planinom Vranica, uslijed nepovoljnih meteoroloških uvjeta u padu helikoptera, poginuo je Prvi zamjenik Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini;
2. 26.02.2004. godine, na lokalitetu Rotimlja kod Stoca, dogodila se zračna nesreća (pad aviona) u kojoj je poginula 9 – ero člana Delegacija Republike Makedonije.

3.3. *Zaključci*

2. Osigurati redovitu komunikaciju Općinskog Operativnog centra sa BIHAMK i HAK BiH, radi informiranja o stanju u prometu.

4. SNAGE CIVILNE ZAŠTITE I MTS ZA ANGAŽIRANJE NA ZADATCIMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA, TE POTREBE ZA ORGANIZIRANJEM I OPREMANJEM ISTIH

Prethodno pobrojane prirodne i druge nesreće, a posebno potresi, poplave, epidemije, klizanje tla i odronjavanje zemljišta, kao i rušenja visokih brana na akumulacijama, požari, eksplozije i dr. mogu izazvati posljedice većih razmjera.

Stoga, u slučaju prirodne i druge nesreće na području Općine očekujemo velike posljedice na objektima i materijalnim dobrima, oštećenje stambenih, javnih i drugih zgrada; oštećenja cestovnih i objekata na njima (mostovi, propusti, postaje); električne i telekomunikacijske mreže; djelomično ili potpuno razaranje vodoprivrednih i hidroenergetskih objekata s objektima za prijenos električne energije, objekata bazične, kemijske i druge industrije; uništenja vitalnih materijalnih dobara – skladišta hrane, stočnog fonda, biljnih kultura i dr.

4.1. Organiziranost struktura za zaštitu i spašavanje

Obveze i potrebe organiziranja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u Federaciji BiH, ŽZH i Općini, utemeljene su u Zakonu o zaštiti i spašavanju, kao i u čitavom nizu provedbenih propisa koji proistječu iz ovoga Zakona.

Ovim su Zakonom propisana i definirana prava i dužnosti tijela vlasti Federacije BiH, Županije i Općine u području zaštite i spašavanja. Sve navedene razine vlasti, zakonom i drugim propisom osnivaju odgovarajuća tijela civilne zaštite, kao što su:

1. Federalna uprava civilne zaštite – za područje Federacije BiH,
2. Županijska uprava civilne zaštite – za

- područje Županije, te
3. Općinska služba za civilnu zaštitu.

U sastavu navedenih tijela civilne zaštite za sve razine, predviđeno je obvezno osnivanje i funkcioniranje Operativnih centara sukladno Pravilniku o ustrojavanju i funkcioniranju Operativnih centara na području Federacije BiH.

4.1.1. Na županijskoj razini

1. Donošenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, u ŽZH je osnovana **Uprava za civilnu zaštitu**, kao samostalna uprava za obavljanje upravnih, stručnih i drugih poslova iz oblasti zaštite i spašavanja;
2. U Županiji je imenovan **Stožer civilne zaštite**, stručno – operativno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja, u svim uvjetima nastanka prirodne i druge nesreće, sastavljenog od članova Uprave za civilnu zaštitu i većeg broja dužnosnika županijskih ministarstava i drugih tijela uprave koji u svojoj redovitoj djelatnosti obavljaju i poslove zaštite i spašavanja iz djelokruga ministarstva ili drugog tijela vlasti;
3. Županija, je nadalje imenovala **Povjerenstvo za procjenu šteta** od prirodnih i drugih nesreća, sastavljeno od stručnjaka (vještaka) radi olakšanja procjene eventualnih šteta, sukladno članku 7. stavak 2. i članku 8. stavak 2., Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća te predlaganja mjera za otklanjanje i saniranje nastalih šteta;
4. Temeljem članka 127. stavak 2. Zakona o zaštiti i spašavanju, Županija je obvezna pristupiti osnivanju i opremanju Postrojbi civilne zaštite. Zakonom je predviđeno da se na razini županije osnivaju sljedeće postrojbe civilne zaštite:
  5. Postrojbe opće namjene (članak 127. stavak 2.) i

6. Postrojbe specijalizirane namjene (čl. 130. – 131.).

4.1.2. Na općinskoj razini

1. Nakon stupanja na snagu Zakona o zaštiti i spašavanju, osnovana je **Općinska služba za civilnu – protupožarnu zaštitu**, kao samostalna općinska služba za upravu;
2. Na razini Općine, imenovan je **Stožer civilne zaštite**, što dodatno treba utjecati na učinkovitost djelovanja ovih struktura u uvjetima nastanka prirodne i druge nesreće;
3. Općinski načelnik je imenovao **Povjerenstvo za procjenu šteta**;
4. Temeljem članka 127. stavak 2. Zakona o zaštiti i spašavanju, predviđeno je, da se na razini Općine osnivaju sljedeće postrojbe civilne zaštite, odnosno iste osniva Načelnik Općine:
  6. Postrojbe opće namjene (članak 129. stavak 2. Zakona) i
  7. Postrojbe specijalizirane namjene (članak 130. Zakona).

4.1.3. Gospodarska društva i druge pravne osobe

Gospodarska društva i druge pravne osobe u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća dužna su organizirati i provoditi poslove zaštite i spašavanja.

Djelatnosti koje se obavljaju u društvenim i pravnim osobama iz članka 32. Zakona, od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara su: zdravstvo, veterinarstvo, stambeni i komunalni poslovi, vodoprivreda, šumarstvo, poljoprivreda, kemijska i petrokemijska industrija, građevinarstvo, transport, opskrba, ugostiteljstvo, vatrogastvo, hidrometeorologija, seizmologija, ekologija i druga područja.

4.1.3.1. Stožer civilne zaštite ili drugo tijelo za upravljanje akcijama

zaštite i spašavanja

Pravne osobe iz članka 32. Zakona, dužne su sukladno procjeni, osnovati Stožer civilne zaštite, odnosno općim aktom odrediti tijelo koje će upravljati akcijama zaštite i spašavanja.

4.1.3.2. Službe zaštite i spašavanja

Temeljem članka 122. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju, osnivaju se u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, kemijske i petrokemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i dr.

Općinski načelnik određuje pravne osobe i udruge građana u kojima će se organizirati službe zaštite i spašavanja koje će djelovati na području Općine (članak 123. stavak 3. Zakona).

4.2. Provedba zakona o zaštiti i spašavanju

Unatoč prikazanim rizicima, evidentiranim mnogobrojnim opasnostima i daljnjim mogućim posljedicama, zatim obvezama svih razina vlasti za ustrojavanje određenih struktura, snaga i njihovo opremanje, obučavanje i stavljanje u funkciju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, rezultati u provedbi navedenoga Zakona i provedbenih propisa su sljedeći:

1. Utemeljena je **Općinska služba za civilnu-protupožarnu zaštitu** i usvojen je Pravilnik o

unutarnjoj organizaciji. Služba je popunjena kadrovski i materijalno, odnosno u tome smislu je osposobljena i stavljena u funkciju zaštite i spašavanja u punom kapacitetu;

2. Imenovan je **Općinski stožer civilne zaštite**;
  3. Osnovan je i **Općinski Operativni centar**;
  4. Imenovano je **Općinsko Povjerenstvo za procjenu šteta**.
2. Treba žurno pristupiti provedbi zakonom predviđenih aktivnosti kako bi se mogla provesti cjelokupna preventiva glede zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Općine.

4.3. Zaključci

1. Ustrojenost struktura zaštite i spašavanja u Općini nije u potpunosti

Tablica broj 10

Re d br oj	Vrsta opasnosti – prirodne i druge nesreće	Ugroženo područje Općine
1	2	3
1.	Potresi	Ovoj opasnosti i rizicima su podložne sve urbane sredine, dakle stambeni objekti na području Općine – intenziteta 7, 8 i 9 ⁰ MCS, a prema seizmološkim pokazateljima podložna su osobito područja – vidi iz Seizmološke karte;
2.	Rušenja objekata i brana na vodotocima	U dijelovima područja općine Ljubuški nizvodno od HE Peć Mlini i dr.;
3.	Velike poplave	U području općine Ljubuški – dijelovi Veljačkog i Vitinskog polja, Rastok, Beriš i Ljubuško polje;
4.	Suša	Suša, kao prirodna nesreća koja nanosi velike štete na ratarskim i voćarskim kulturama, pogađa područja svih MZ;
5.	Požar	To je pojava – opasnost koja se javlja svake godine i koja nema samo jedan uzročnik, a u obliku požara otvorenog prostora i s najvećim štetama zabilježen je na području gotovo svih MZ;
6.	Tuča (led) tijekom proljetnih i jesenjih mjeseci	Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno i kratko traje, a njezin negativni učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama na području Općine (22 i 23 travnja 2017-e godine)
7.	Velike hladnoće i olujni vjetrovi koji nanose velike mat. štete na infrastrukturi	U proteklom razdoblju zabilježeno je ekstremno djelovanje na području Općine u razdoblju od 01. do 27.02.2012. god. praćeno niskom temperaturom do -23 stupnja C., te je prouzrokovalo značajne materijalne štete;
8.	Masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti	Registrirane su kao učestale i s manjim negativnim učincima na području općine Ljubuški;
9.	Odroni i klizanja tla	Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;
10.	Visoki snježni nanosi	Ova se pojava javlja u periodično. Posljedni ekstremni slučaj zabilježen je u periodu od 01. do 27.02.2012. god. Visina snijega u pojedinim područjima Općine dosegla je preko 100 cm;
11.	Kemijsko – biološko onečišć. zraka, vode i tla	Izložena su pojedina naseljena mjesta: zagrijavanje stambenih i dr. objekata, intenzivniji cestovni promet, industrijski kapaciteti i sl.;
12.	MES i NUS	Ova se pojava javlja u manjoj mjeri i sporadično;
13.	Prometne nesreće	Ugroženo je područje cijele Općine: razlozi su višestruki – starost i neispravnost vozila, loše i oštećene ceste i dr.;
14.	Ekspanzija i eksplozije plina	Uglavnom su ugrožena područja u neposrednoj blizini benzinskih crpki – prodaja plina;

C. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE

UGROŽENOSTI

1. KLJUČNE OPASNOSTI ZA

PODRUČJE OPĆINE

Temeljem svih pokazatelja iz Procjene ugroženosti područja Općine, moguće opasnosti su od: *potresa, suše, većih ljetnih požara, poplave, olujnih vjetrova, epidemije, biljnih i stočnih bolesti, odronjavanja tla te snježno nevrijeme.*

2. OPĆI ZAKLJUČCI

2.1. Imperativ je suradnja nositelja planiranja u tijelima Općinske uprave sa drugim institucijama i ustanovama, kako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju planova zaštite i programa razvoja, tako i u stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava.

2.2. Procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća općinskih tijela vlasti trebaju biti vrlo detaljne i precizne.

2.3. U tijelima Općinske uprave, ustanovama i javnim poduzećima potrebno je izraditi odgovarajuće baze podataka o gospodarskim dobrima na prostoru Općine, kako bi se isti vrednovali na odgovarajući način sa stanovišta mogućih nesreća i rizika.

2.4. Manji dio teritorija Općine koji je usred ratnog djelovanja bio onečišćen kasetnom municijom je kvalitetno očišćen od strane Norveške narodne pomoći, te ne postoji opasnost od zaostalih mina.

2.5. Bitna pitanja problematike okoliša i stvaranja preduvjeta za izbalansirano korištenje prirodnih resursa i uspostavu održivog razvoja, pitanje je upravljanja životnom sredinom i strategijom prostornog planiranja u zemlji i regiji.

Problem opasnog (industrijskog, medicinskog i dr.) otpada, jedan je od prioritetnih problema zaštite okoliša.

U Bosni i Hercegovini ne postoji kontroliran sustav upravljanja opasnim otpadom, ali postoji registar generatora opasnih otpada. Nekonrolirano odlaganje opasnog otpada i nepravilno odlaganje na lokalne deponije posljedica je odsustva svjesnog i drastičnog odstupanja od obveza primjene zakonskih odredbi.

Takvi deponiji bez odgovarajućih projektnih rješenja, bez tehničke opremljenosti, bez fizičko – tehničke zaštite, bez tehnologije odplinjavanja, bez pokrivanja inertnim materijalima, bez regulacije cijeđenih voda i infrastrukturnih sadržaja, su ekološka bomba.

2.6. Prijetnja koju potres može u Općini izazvati, uz postojeću intenzivnu gradnju i dogradnju stambenih i poslovnih objekata, bez odgovarajućih urbanističkih planova i dozvola, zahtijeva reviziju i kontrolu primijenjenih standarda gradnje i poduzimanje odgovarajućih mjera na postizanju propisanih standarda.

2.7. Šume, vode i drugi ekosustavi su značajni za ekonomsko stanje Općine, a ujedno su resursi koji su učestalo skloni gubitcima od prirodnih i drugih nesreća. Međutim, ukoliko gubitci nisu odmah vidljivi i ne predstavljaju izravnu opasnost za pučanstvo, redovito izostaje učinkovit odgovor na nesreće i oporavak od nesreća.

2.8. Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva suradnju Općine sa susjednim i drugim općinama u zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju

međunarodne humanitarne pomoći u slučaju većih nesreća, jer BiH je prihvatila međunarodne humanitarne standarde.

2.9. Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svijesti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, opasnosti, upotpunjavanju i ostvarivanju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja. Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizaciju civilnog društva.

2.10. Procjena ugroženosti stvara temelj za izradu Programa razvoja zaštite i spašavanja Općine i Plana zaštite i spašavanja Općine uz osiguranje financijske podrške i njihovu realizaciju.

2.11. Nakon usvajanja **Procjene ugroženosti** područja Općine, potrebno je pristupiti izradi dugoročnog **Programa razvoja zaštite i spašavanja** u Općini za razdoblje 2018. – 2023. godine. U istom tom razdoblju, potrebno je pripremiti program aktivnosti i pristupiti izradi **Planova zaštite i spašavanja** na općinskoj razini.

3. PRIJEDLOZI PO MJERAMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

3.1. Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara

Za zaštitu ljudi i materijalnih dobara, od zračnih opasnosti, raketnih, topničkih, minobacačkih i drugih napada, od upotrebe radijacijskih, kemijskih i bioloških sredstava i od opasnosti od velikih tehnoloških nesreća planiraju se i grade skloništa.

Pri planiranju, projektiranju i izgradnji skloništa primjenjuju se odredbe Zakona o prostornom uređenju i Zakona o građenju, a u dokumentima prostornog

uređenja, zavisno od njihove razine, razrađuju se detaljni urbanističko – tehnički uvjeti izgradnje skloništa (prostorni plan županije, prostorni plan općine odnosno grada i prostorni plan područja posebnih obilježja). Ovi dokumenti definiraju i lokaciju, vrstu i kapacitet ovih objekata prema Uredbi o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa.

U urbanističkim planovima detaljnije se razrađuju zone gravitacije, otpornosti itd., a regulacijski plan, detaljno razrađuje lokaciju sa pripadajućom parcelom, gabarite objekta sa građevinskim i regulacijskim linijama, jasno naznačene prilaze, infrastrukturnu povezanost i druge temeljne podatke o skloništima.

Potrebe za izgradnjom skloništa utvrđuju se temeljem procjene ugroženosti područja Općine od ratnih djelovanja ili određenih prirodnih i drugih nesreća i potreba za sklanjanjem ljudi i materijalnih dobara koja mogu biti u ratu ugrožena ratnim djelovanjima, a u miru određenim prirodnim i drugim nesrećama.

S obzirom da su skloništa tijekom rata oštećena, devastirana i u najvećoj mjeri ne mogu zadovoljiti uvjete za smještaj i boravak osoba, u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće potrebno je za većinu ovih objekata izvršiti značajne sanacije da bi se doveli u ispravno stanje i da bi mogli udovoljiti svojoj zaštitnoj funkciji za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara. Najčešći problem u ovim objektima je pojava i prisustvo vode, te nedostatak opreme za boravak, kao i teža oštećenja ili otuđenja instalacija skloništa.

Polazeći od trenutnog stanja opreme i instalacija skloništa, svi zaštitni objekti, dakle i skloništa pojačane i osnovne zaštite, mogu se trenutno tretirati kao skloništa dopunske zaštite.

Zavisno od vrste prirodne i druge nesreće pučanstvo bi se djelomično moglo zaštititi u skloništima dopunske zaštite, koja imaju manja zaštitna svojstva u pogledu mehaničkog, kemijskog i radioaktivnog djelovanja.

3.1.1. Zaključci

Kako procjena postojećih mogućnosti za sklanjanje pučanstva u skloništa zavisi od broja, kapaciteta i lokaliteta skloništa, stanja opremljenosti postojećih skloništa i postojećih finansijskih mogućnosti za osposobljavanje postojećih skloništa potrebno je:

1. Izvršiti kontrolni pregled postojećih skloništa;
2. Temeljem nalaza kontrolnog pregleda utvrditi stvarnu moć zaštite postojećih objekata (osnovne i dopunske zaštite);
3. Izvršiti sanaciju ovih objekata i osposobiti ih za njihovu zaštitnu funkciju;
4. Temeljem utvrđenog stupnja zaštite procijeniti mogućnost sklanjanja u objektima pogodnim za prilagođavanje u skloništa dopunske zaštite na području Općine;
5. Sukladno utvrđenim potrebama za izgradnju skloništa (osnovne ili dopunske zaštite) i Procjene ugroženosti područja Općine od prirodnih i drugih nesreća i potrebe za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara, u dokumentima prostornog uređenja definirati lokaciju, vrstu i kapacitet potrebnih skloništa i pristupiti njihovoj obveznoj gradnji;
6. S ciljem zaštite skloništa od propadanja i njihovog održavanja u ispravnom stanju, prakticirati njihovo višenamjensko korištenje.

3.2. Evakuacija

Iz područja koja mogu biti zahvaćena prirodnim i drugim nesrećama, na neugrožena ili manje ugrožena područja Općine, planira se i izvodi evakuacija ljudi i materijalnih dobara, sve s ciljem izbjegavanja ili umanjenja masovnog stradanja pučanstva i uništenja materijalnih dobara.

Ovisno od stupnja ugroženosti područja zahvaćenog prirodnom ili drugom nesrećom, izvodi se potpuna ili djelomična evakuacija.

Potpuna evakuacija obuhvaća evakuaciju cjelokupnog pučanstva s područja koje može biti zahvaćeno ili je zahvaćeno prirodnim i drugim nesrećama i izvodi se samo u izuzetnim slučajevima, a djelomična evakuacija obuhvaća evakuaciju samo određenih kategorija stanovništva.

Planiranje evakuacije, ovisno od stupnja ugroženosti određenog područja, temelji se na podjeli ugroženih područja na prometne zone, a sukladno pokazateljima o:

1. Broju i veličini odredišta,
2. Veličini ugroženog područja,
3. Broju i gustoći stanovnika,
4. Prometnoj mreži,
5. Topografskim obilježjima,
6. Mogućnosti pješačkog prometa i dr.

3.2.1. Zaključci

1. Određivanje područja ugroženosti po zonama i određenim kategorijama pučanstva (teško ranjeni i bolesni, invalidi preko 60% invalidnosti, stari i iznemogli građani, trudnice, majke s djecom do sedam, odnosno dvoje ili više djece do deset godina života, djeca i učenici osnovnih škola i druge osobe za koje se ocjeni da nemaju uvjeta za život i efikasnu zaštitu na ugroženom području), od velikog su značaja za efikasno izvođenje djelomične evakuacije.
2. Prilikom planiranja i izvođenja evakuacije vodi se računa o području na koje se privremeno premješta pučanstvo, odnosno biraju se najpogodniji prometni pravci na manje ugrožena područja koja su po mogućnosti i turistička mjesta i izrazito poljoprivredna područja, kako bi se iz vlastitih izvora osigurala ishrana.

3.3. Zbrinjavanje ugroženih i stradalih

Za zbrinjavanje ugroženog pučanstva od prirodnih i drugih nesreća, poduzimaju se hitne aktivnosti i mjere za smještaj, prehranu i osiguranje drugih prijeko potrebnih uvjeta za život.

Ova mjera zaštite i spašavanja treba biti razrađena u dokumentima prostornog uređenja, u kojima treba prikazati mikro i makro područja za pružanje maksimalne zaštite ljudi i materijalnih dobara, odnosno u kojima se osigurava minimalan stupanj zbrinjavanja. U ovim dokumentima trebaju se dati prijedlozi usmjeravanja prostora za maksimalno iskorištavanje prirodnih i drugih uvjeta za zbrinjavanje.

Prilikom planiranja zbrinjavanja ugroženih i stradalih, od velikog je značaja povezivanje turizma i rekreacije (radi smještaja), infrastrukture (radi opremanja), poljoprivrede i industrije (radi opskrbe) i prometa s potrebama zbrinjavanja.

S ciljem provođenja evakuacije, sklanjanja i zbrinjavanja sa ugroženog područja i njihovog prihvata u područjima razmještaja u drugim manje ugroženim županijama i općinama, nužno je planirati ostvarivanje suradnje između susjednih općina, odnosno županija.

3.3.1. Zaključci

U ostvarivanju zbrinjavanja ugroženih i stradalih, potrebno je planirati sljedeće:

1. Mogućnost smještaja (objekti i domaćinstva za smještaj ugroženih i njihovi kapaciteti),
2. Mogućnost osiguranja ishrane, odjeće, posteljine i zdravstvene zaštite vjerojatnog broja ugroženih, gdje je i u kojem obujmu potrebna pomoć susjednih općina,
3. Pogodna područja za smještaj

ugroženog pučanstva na pravcima izlaza iz ugroženih područja (sela, vikend naselja, turistička naselja, kampovi i druga područja koja su u mogućnosti da iz mjesnih izvora osiguraju hranu, odjeću, posteljinu, kao i da organiziraju zdravstvenu zaštitu),

4. Mogućnost osiguranja ekipa za zbrinjavanje ugroženih i broj građana koji bi bili angažirani,
5. Mogućnost sklanjanja u područjima razmještaja,
6. Potrebe i probleme materijalno – tehničkog osiguranja zbrinjavanja (broj i vrsta motornih vozila, tko ih osigurava),
7. Gospodarska društva i druge pravne osobe koje će pored stožera, postrojbi i povjerenika civilne zaštite imati obvezu osiguranja izvršenja zadaće zbrinjavanja ugroženog pučanstva i njihove obveze.

3.4. Zamračivanje

U ratu, a prema potrebi i u slučaju izravne ratne opasnosti, kada prijeti opasnost od zračnih i drugih djelovanja tijekom noći, provodi se zamračivanje naseljenih mjesta, gospodarskih objekata, te prometnih vozila, sukladno procjeni opasnosti od zračnih i drugih napada.

Zamračivanje može biti potpuno i djelomično.

3.4.1. Zaključci

U cilju provođenja kvalitetnog zamračivanja potrebno je utvrditi:

1. Prijedlog zapovjedi o provedbi zamračivanja o djelomičnom ili potpunom zamračivanju,
2. Odgovorne institucije i osobe za provedbu zapovjedi,
3. Naputak stanovništvu za provedbu zamračivanja i način priopćavanja.

3.5. Zaštita od nekontroliranog oslobađanja opasnih tvari i uporabe radijacijsko – kemijsko – bioloških (RKB) borbenih sredstava

Ova mjera obuhvaća mjere i postupke koje se provode radi sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja posljedica od RKB djelovanja na pučanstvo, životinjski i biljni svijet i materijalna dobra u ratu, te ublažavanje i otklanjanje posljedica tehnoloških nesreća i drugih incidenata od RKB agensa u miru.

Nadležna općinska tijela su obvezna poduzeti mjere s ciljem osiguranja pučanstva na užem i širem području oko skladišta kemijskih proizvoda, minimalne količine sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite, sukladno Odluci o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća.

Radi stvaranja uvjeta za zaštitu od posljedica upotrebe RKB sredstava koriste se propisana sredstva za RKB zaštitu.

U obvezna sredstva za osobnu RKB zaštitu (članak 75. Zakona), spadaju: zaštitna maska, zaštitni ogrtač i prvi zavoj.

3.5.1. Zaključci

U cilju učinkovitog provođenja ove mjere potrebno je raspolagati sljedećim podacima:

1. Pučanstvo, na području Općine, je vrlo loše opskrbljeno osobnim zaštitnim sredstvima;
1. Da bi se preventivno djelovalo i ublažilo eventualne posljedice RKB djelovanja, vrlo bitno je provođenje Odluke o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim

- zgradama od prirodnih i drugih nesreća;
2. Pregled korisnika opasnih tvari i ugroženost građana s obzirom na moguće opasnosti od tehničko – tehnoloških nesreća, od nekontroliranog oslobađanja opasnih tvari;
3. Način uzbunjivanja i obavješćivanja pučanstva u opasnostima;
4. Pregled ekipa za RKB kontrolu područja;
5. Pregled laboratorija i drugih ustanova za obavljanje odgovarajućih analiza;
6. Popis postrojbi civilne zaštite zaduženih za provođenje RKB zaštite;
7. Način i postupak provedbe osobnih i zajedničkih mjera RKB zaštite;
8. Pregled sredstava i lokacija za dekontaminaciju ljudi, životinja i materijalnih dobara.

3.6. Spašavanje iz ruševina

Radi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara iz ruševina koje mogu nastati uslijed potresa, odnosno klizanja tla, bujičnih voda i drugih nesreća, organiziraju se i provode odgovarajuće mjere zaštite i spašavanja iz ruševina koje obuhvaćaju:

1. Izviđanje ruševina i pronalaženje osoba zatrpanih u ruševinama,
2. Osiguranje oštećenih i pomjerenih dijelova konstrukcija zgrada i objekata radi sprječavanja urušavanja,
3. Spašavanje zatrpanih, odnosno njihovo izvlačenje izvan zone rušenja,
4. Spašavanje ljudi i materijalnih dobara s visokih zgrada i objekata.

3.6.1. Zaključci

Zaštita i spašavanje od ruševina obvezno se planira i provodi kao preventivna mjera u postupku donošenja i ostvarivanja prostornih i urbanističkih planova, te poduzimanje mjera koje mogu utjecati na

smanjenje štetnih utjecaja prirodnih i drugih nesreća na mogućnost rušenja, kao što su:

1. Primjena propisa o građenju i prostornom uređenju i dokumenata prostornog uređenja na svim razinama (županija, općina) pri planiranju i izgradnji građevina,
2. Poduzimanje adekvatnih mjera za objekte koji nisu izgrađeni u skladu sa prostornim i urbanističkim planovima,
3. Obavljanje stalnog inspekcijskog nadzora prilikom izgradnje građevina,
4. Procjena mogućnosti opremanja materijalno – tehničkim sredstvima i opremom za zaštitu i spašavanje od rušenja u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama, koja se mogu proglasiti službom zaštite i spašavanja od rušenja (komunalna, građevinska, transportna, vatrogasne postrojbe i gorske službe spašavanja).

3.7. Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom mjera je koja sadrži provedbu zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u područjima oko rijeka, jezera, koja mogu biti ugrožena poplavama koje mogu nastati oštećenjem ili rušenjem visokih brana, nasipa i drugih vodozaštitnih objekata, te od opasnosti bujičnih i podzemnih voda.

Mjera zaštite od poplava planira se i provodit će se sukladno Glavnom preventivnom planu obrane od poplava koji treba sadržavati:

1. Prikaz vodnog i glavnih slivnih područja,
2. Hidrološki režim (glavne značajke režima voda, vjerojatnost pojave maksimalnih protjecanja na glavnim vodotocima, valovi velikih voda na glavnim vodotocima, značajke valova velikih voda na malim vodotocima, prijedlog motrenja hidrološkog režima i dr.),
3. Prikaz postojećeg stanja zaštite od poplava (dostignuti stupanj zaštite,

stanje objekata i sustava za zaštitu od poplava, stupanj ugroženosti od poplava za urbana i ruralna područja i poljoprivredne površine),

4. Prijedlog tehničkih rješenja za povećanje stupnja zaštite,
5. Kriteriji i uvjeti za gradnju i radove u pojedinim poplavnim područjima,
6. Strategija zaštite od poplava sa mjerama za njeno provođenje,
7. Prijedlog organiziranja obrane od poplava i institucija odgovornih za realiziranje Plana zaštite od poplava i dr.

Operativne mjere zaštite od poplava planiraju se i provode sukladno Glavnom operativnom planu, koji treba sadržavati:

1. Popis vodomjernih stanica, popis akumulacija i drugih objekata, sustav dojave podataka, informiranja, uzbunjivanja i dr.,
2. Tehničke podloge na području uz rijeke i tehnički prilozi.

3.7.1. Zaključci

Pored navedenog u provođenju zaštite od poplava potrebno je osigurati:

1. Poštivanje propisanog organiziranja, upravljanja i korištenja objekata i prostora u cjelini koji imaju utjecaj na nastanak poplava (kontrolirana sječa šume i pošumljavanje, način korištenja zemljišta i način obrade, dosljedna primjena svih predviđenih mjera, radova, postupaka kod izgradnje investicijskih objekata i sl.),
2. Stalnim nadzorom provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata,
3. U naseljenim mjestima osigurati uvjete za poduzimanje preventivnih mjera, za provedbu mjera evakuacije stanovništva i materijalnih dobara iz ugroženog područja, osiguranje prijevoza i prijelaza preko rijeka, crpljenje vode iz poplavljenih objekata, izvlačenje utopljenika i materijalnih dobara iz rijeka, opskrba

poplavom ugroženog stanovništva potrebnim namirnicama i drugim sredstvima radi preživljavanja, u slučaju nastanka prirodne nesreće – poplave,

4. Najkvalitetniji način borbe protiv poplava je izgradnja višenamjenskih akumulacija, retenzija za prihvatanje poplavnih valova u vodnim područjima gdje poplave nastaju.

3.8. Zaštita i spašavanje od požara

Zaštita i spašavanje od požara obuhvaća:

1. Pripremu i provedbu preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara,
2. Organiziranje i pripremanje snaga za gašenje požara,
3. Organiziranje motrenja i uzbunjivanja o pojavama požara,
4. Gašenje i lokaliziranje požara,
5. Spašavanje ljudi i materijalnih dobara iz objekata i područja ugroženih požarom.

3.8.1. Zaključci

S ciljem sprječavanja izbijanja i širenja požara potrebno je raspolagati sljedećim podacima:

6. Pregled industrijskih i komunalnih objekata i postrojenja koja su posebno ugrožena od požara u slučaju tehnoloških incidenata, a posebno zbog mogućih ratnih razaranja,
7. Pregled osnovnih rezervnih izvora i mogućnosti opskrbe vodom, s uputom o korištenju i prioritetima,
8. Pregled profesionalnih vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava (postrojbi).

3.9. Zaštita od minskoeksplozivnih naprava i neeksplozivnih ubojnih sredstava

Zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava je mjera koja se sastoji u pronalaženju, otkrivanju, označavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, deaktiviranju i uništenju NUS – a na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva.

3.9.1. Zaključci

S ciljem povećanja zaštite pučanstva od zaostalih neeksplozivnih ubojnih sredstava, potrebno je:

1. Obavljati edukaciju građana o opasnostima od NUS – a, te o načinu postupanja prilikom njihovog pronalaženja;
2. Izraditi plakate i brošure o NUS – u, te ih dostaviti školama, vrtićima i istaknuti na drugim javnim mjestima;
3. Putem sredstava javnog informiranja obavješćivati građane o opasnostima vezanim za NUS.

3.10. Prva medicinska pomoć

Prva medicinska pomoć je mjera zaštite i spašavanja koja obuhvaća:

1. Preventivnu zaštitu koju čine protuepidemijske i higijenske mjere zaštite stanovništva,
2. Operativna zaštita koja se sastoji od pružanja prve pomoći standardnim i priručnim sredstvima na licu mjesta,
3. Medicinske trijaže ranjenih, ozlijeđenih i oboljelih ljudi,
4. Sanitetske evakuacije i transport do najbliže zdravstvene ustanove radi pružanja opće medicinske pomoći ili do odgovarajuće specijalističke zdravstvene ustanove radi potpunog zdravstvenog zbrinjavanja,
5. Prvu medicinsku pomoć organiziraju i neposredno provode nadležne

zdravstvene ustanove u suradnji sa stožerima civilne zaštite.

3.10.1. Zaključci

U cilju uspješnog provođenja ove mjere zaštite i spašavanja potrebno je raspolagati slijedećim podacima:

1. Procjena broja povrijeđenih od posljedica prirodnih, tehničko – tehnoloških, ekoloških nesreća te ratnih razaranja,
2. Pregled zdravstvenih i medicinskih ustanova i njihovih lokacija u koje će se evakuirati ozlijeđeni i oboljeli (lokacije i kapaciteti bolnica, domova zdravlja i ambulanti, mobilnih ambulanti i bolnica, pričuvene lokacije),
3. Pregled mjesta prikupljanja ozlijeđenih i oboljelih te način njihova prevoženja,
4. Pregled ekipe Prve medicinske pomoći,
5. Pregled ekipe Prve pomoći Crvenog križa.

3.11. *Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog podrijetla*

Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog podrijetla mjera je koja se sastoji od:

1. Sklanjanju i premještanju,
2. Sprječavanju i lokaliziranju pojava parazitarne, zarazne i uzgojne bolesti,
3. Nadzoru životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla,
4. Nadzoru ispravnosti stočne hrane i vode,
5. Ukazivanju prve veterinarske pomoći oboljeloj i ranjenoj stoci,
6. Uklanjanju leševa životinja i drugog otpada animalnog podrijetla i poduzimanju drugih odgovarajućih mjera.

3.11.1. Zaključci

U provedbi zaštite i spašavanja životinja i namirnica životinjskog podrijetla vrlo je bitno poduzimati sljedeće preventivne mjere:

1. Pratiti stanje zdravlja životinja i kretanje zaraznih bolesti s ciljem otkrivanja, sprječavanja i iskorjenjivanja zaraznih oboljenja,
2. Predložiti poduzimanje mjera na zaštitu i spašavanju životinja i namirnica životinjskog podrijetla, saniranju postojećeg stanja i daljnjoj preventivi, cijepljenju životinja, dijagnostičkih ispitivanja, otkrivanju uzročnika bolesti i poduzimanju mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije,
3. Potrebno je pojačati nadzor pri uvozu, izvozu i prijevozu životinja, proizvoda životinjskog podrijetla, hrane za životinje, pošiljke veterinarskih lijekova, kojima se može prenositi zarazno oboljenje i ugroziti zdravlje ljudi i životinja.

3.12. *Asanacija terena*

Asanacija terena je mjera koja se sastoji od poduzimanja sanitarno – higijenskih i sanitarno – tehničkih mjera na terenu, u naselju i stambenim i drugim objektima, s ciljem sprečavanja širenja zaraze, epidemije i drugih štetnih posljedica po ljude i druga materijalna dobra, a obuhvaća organiziranje i provođenje slijedećih radnji:

1. Identificiranje, zbrinjavanje i pokop poginulih ljudi,
2. Uklanjanje leševa uginulih životinja,
3. Dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju objekata i terena,
4. Uklanjanje otpadnih i štetnih tvari koje ugrožavaju zdravlje, život ljudi i okoliša.

3.12.1. Zaključci

U cilju uspješnog provođenja asanacije potrebno je:

1. Osigurati materijalno – tehnička sredstva za objekte neškodljivog uništavanja lešina i proizvoda životinjskog podrijetla od životinja oboljelih od zaraznog oboljenja,
2. Odrediti snage i sredstva za asanaciju (komunalne organizacije za pokapanje poginulih i dr.),
3. Odrediti mjesta za zakopavanje ili spaljivanje životinja s posebno propisanim mjerama zaštite ili mjesta njihovog neškodljivog uklanjanja s ciljem zaštite okoliša od onečišćenja patogenim mikroorganizmima i izvorišta voda i izraditi plan za uređenje tih mjesta,
4. Odrediti pogrebne i zdravstvene službe s ciljem otkrivanja i identifikacije poginulih, te sprječavanje zaraze i drugih štetnih posljedica po ljude.

3.13. Zaštita bilja i biljnih proizvoda

Bilje i biljni proizvodi su vrlo osjetljivi i često ugroženi, djelovanjem prirodnih i drugih nepogoda, od biljnih bolesti, štetočina i korova, a u slučaju rata od djelovanja borbenih sredstava. Da bi se bilje i namirnice biljnog porijekla zaštitile od zagađivanja i uništavanja poduzimaju se preventivne mjere zaštite i spašavanja bilja i biljnih proizvoda.

U preventivne mjere zaštite i spašavanja bilja i biljnih proizvoda spadaju:

1. Primjena odgovarajućih zakona i drugih provedbenih propisa na svim razinama, u cilju sprečavanja širenja štetnih biljnih agensa i njihovog suzbijanja,
2. Pojačan nadzor pri uvozu bilja i namirnica biljnog podrijetla, kako bi se spriječilo ugrožavanje zdravlja

3. ljudi i prenošenje bolesti na biljke,
3. Inspekcijski nadzor u proizvodnji i prometu bilja i biljnih proizvoda,
4. Korištenje odgovarajućih zaštitnih sredstava u skladu sa standardima iz poljoprivrede, stočarstva i industrijske proizvodnje hrane,
5. Osposobiti individualne proizvođače, za motrenje biljnih površina, prskanje i zaprašivanje, kao i sklanjanje, čuvanje, skladištenje i održavanje bilja i biljnih proizvoda.

3.13.1. Zaključci

U slučajevima kada je došlo do napada biološkim ili radiološko – kemijskim sredstvima na bilje i biljne proizvode, organiziraju se slijedeće mjere i postupci:

1. Pravodobno javljanje i razmjena informacija o primijećenim promjenama na bilju,
2. Sakupljanje i odnošenje uzoraka nadležnim ustanovama radi identifikacije,
3. Prekrivanje bilja, sjemena, rasada, sirovina i gotovih proizvoda radi zaštite od kontaminacije,
4. Sušenje, konzerviranje i prerada voća i povrća,
5. Mehaničke metode – radom čovjeka i korištenje oruđa za uništavanje bioloških agensa ili stvaranja nepovoljnih uvjeta za njihov razvoj i razmnožavanje,
6. Neposredno sudjelovanje u zaštiti i spašavanju bilja i biljnih proizvoda, pučanstva, gospodarskih društava, drugih pravnih osoba i organiziranih snaga civilne zaštite.

3.14. Zaštita okoliša

Zaštita okoliša je pravo i obveza svih pripadnika društva kao zajednice. Iz kuta teorije i prakse zaštite okoliša, strategija zaštite okoliša dugoročno određuje i usmjerava ciljeve okolišnog upravljanja u skladu sa ukupnim gospodarskim,

društvenim i kulturnim razvojem na području države.

Zakonsko rješenje predviđa da sastavni dijelovi strategije zaštite okoliša budu:

1. Strategija zaštite zraka,
2. Strategija zaštite voda,
3. Strategija zaštite prirode,
4. Strategija upravljanja otpadom.

Nadležno ministarstvo prilikom planiranja rekonstrukcije postojećih ili gradnje novih objekata koji mogu ugroziti okolinu izdaje upravni akt koji se naziva Okolišna dozvola.

Okolišna dozvola sadrži:

1. Granične vrijednosti emisija tvari onečišćivača,
2. Uvjete za zaštitu zraka, tla, voda, flore i faune,
3. Mjere za upravljanje otpadom kojeg proizvodi pogon i postrojenje,
4. Mjere vezane za uvjete rada u izvanrednim situacijama,
5. Mjere za minimiziranje prekoračenog onečišćenja,
6. Sustav samo – nadgledanja uz određivanje metodologije i učestalosti mjerenja.

Za pogone i postrojenja koja mogu značajno utjecati na okoliš, obvezatno se provodi procedura procjene utjecaja na okoliš.

Provedbenim propisom uz Zakon o zaštiti okoliša utvrđena je lista pogona i postrojenja za koje je obvezatna procjena utjecaja na okoliš. Odluka da li će se raditi procjena utjecaja na okoliš zavisi od vrste djelatnosti i kapaciteta pogona i postrojenja.

Na području Županije nalazi se veći broj elektroenergetskih i drugih pogona i postrojenja koja značajno utječu ili mogu utjecati na okoliš:

1. Hidroelektrana Peć Mlini (na rijeci Tihaljina),

2. Divlje deponije smeća.

Pored ovih objekata koji mogu izazvati veliku "ekološku katastrofu", na prostoru Općine postoje i "manji" objekti koji u slučaju prirodnih i drugih nesreća mogu također znatno utjecati na okoliš.

Prioritet Općine bit će rješavanje problema kanalizacije u svim naseljenim mjestima, te rješavanje problema otpadnih voda.

U cilju sprječavanja aktivnosti koje mogu ugroziti okoliš, na razini Federacije doneseni su sljedeći zakoni:

1. Zakon o upravljanju otpadom,
2. Zakon o zaštiti okoliša,
3. Zakon o zaštiti zraka,
4. Zakon o zaštiti voda,
5. Zakon o zaštiti prirode.

Primjena i provođenje ovih zakona, kao i sličnih zakona i propisa donesenih na županijskoj razini, smatra se kao jedna od osnovnih mjera zaštite okoliša, kako u normalnim (svakodnevnim), tako i u izvanrednim uvjetima, a uzrokovanim prirodnim ili tehničko – tehnološkim nesrećama.

Svako poduzeće, odnosno svaka pravna osoba čije aktivnosti mogu ugroziti okolinu dužno je da u sklopu politike zaštite okoliša, a u skladu sa standardom ISO 14001, kontinuirano uvodi mjere zaštite okoliša.

Poduzeće je dužno poštovati zahtjeve iz okolišne dozvole koje se odnose na mjere vezane za uvjete rada u izvanrednim situacijama, kao i da kreira interni (unutarjni) plan intervencije koji sadrži mjere koje će se poduzeti u slučaju nesreća većih razmjera.

S ovim planom trebaju biti upoznata tijela koja su nadležna za upravljanje u izvanrednim situacijama, kako bi mogli izraditi eksterne (vanjske) planove intervencije za mjere koje će se poduzeti izvan pogona postrojenja.

Poduzeće je dužno izrađivati informacije o sigurnosnim mjerama i dostavljati ih nadležnom ministarstvu, pravnim i fizičkim osobama na koja može da utječe nesreća.

3.14.1. Zaključci

U cilju zaštite okoliša bitne su sljedeće aktivnosti:

1. Primjena Zakona i provedbenih propisa u cilju sprječavanja aktivnosti koje mogu ugroziti okoliš,
2. Uspostaviti katastar onečišćivača zraka, vodotoka i hidro akumulacija na području Općine. Izvršiti sanaciju industrijskih termoenergetskih i drugih postrojenja koji emitiraju štetne materije u atmosferu iznad dozvoljenih koncentracija po europskim normama,
3. Dovedi u funkcionalno stanje sve postojeće uređaje za pročišćavanje otpadnih voda,
4. Ne dozvoljavati puštanje u rad bilo kojih objekata koje ne ispunjavaju zakonske uvjete zaštite zraka i voda od onečišćenja,
5. Zakonskim mjerama spriječiti odlaganje komunalnog otpada na neuređenim deponijima i mjestima gdje nije dozvoljeno odlaganje otpada,
6. Procijeniti mogućnosti opremanja materijalno – tehničkim sredstvima i opremom za zaštitu okoliša u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama, koja se mogu proglasiti službom zaštite i spašavanja od rušenja,
7. Angažirati službe za zaštitu okoliša, kao i druge pravne osobe u otklanjanju posljedica nastalih prirodnim i tehničko – tehnološkim nesrećama.

4. ULOGA I ZNAČAJ OPERATIVNIH CENTARA U PROVOĐENJU MJERA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA

Pravodobno i pravilno informiranje je bitno, a u nekim trenucima i presudno, za učinkovitu primjenu pojedinih preventivnih

mjera i mjera za ublažavanje i otklanjanje posljedica.

Za prvu fazu Općinski operativni centar treba obavljati sljedeće zadatke:

1. Stalnim radom u 2 smjene (od 07.00 do 22.00 sata) vršiti prijem i prikupljanje podataka i informacija o događajima koji na bilo koji način ugrožavaju ljude i materijalna dobra ili utječu na normalan život i rad pučanstva,
2. Analize, obrade, provjere i procjene dobivenih podataka, te izvješćivanje mjerodavnih tijela o događajima i nastalim situacijama,
3. Razmjena informacija sa tijelima i službama redovitih djelatnosti, obavješćivanje stanovništva putem propisanih zvučnih signala (sirene za uzbunjivanje), lokalnih radio – postaja i putem telefona **121** i dežurne službe MiU, prijem i prijenos zapovjedi, naloga, odluka, izvješća o mjerama pripravnosti, mobilizacije, zaštite, spašavanja te mjerama u slučaju drugih izvanrednih okolnosti i ostalo po nalogu Rukovoditelja Službe civilne zaštite,
4. Održavanje sustava za uzbunjivanje, sredstava veze i ostalih instalacija Operativnog centra.

U drugoj fazi treba mobilizirati minimum još 2 operativca u Operativni centar (četiri operativca), kako bi Operativni centar za vrijeme trajanja prirodne nesreće neprekidno radio 24 sata na dan. U slučaju vrlo velikih nesreća ili rata, treba mobilizirati i motriteljske postaje na prigodnim lokacijama, koje treba odrediti prema vrsti i stupnju ugroženosti pučanstva.

Za treću fazu, u Centru vrijede mjere kao i za drugu fazu.

5. POTREBE ZA ORGANIZIRANJEM I OPREMANJEM SNAGA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

5.1. Analiza stanja i spremnosti snaga zaštite i spašavanja

Na temelju analiza stanja, trenutno organiziranih snaga civilne zaštite i vatrogastva na području Općine, nužno je poduzeti sve aktivnosti kako bi se, temeljem procjene rizika i opasnosti koje ugrožavaju područje Općine, organizirale odgovarajuće snage, te sukladno osobnim i materijalnim formacijama opremile i educirale za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

Nakon analiziranja pokazatelja o snagama i njihovoj spremnosti za angažiranje i učinkovito djelovanje u akcijama zaštite i spašavanja, u prvi plan su izbile nedostaci sadašnje strukture i razine organiziranja potrebnih snaga i sredstava, što je znak za uzbunu, osobito nakon analiziranja rizika i opasnosti koje su evidentno prisutne, a pitanje je vremena kada će se iskazati u svom negativnom izdanju.

Tragajući za optimalnim rješenjima koja bi dala odgovor na sve ključne opasnosti, a dakako s ciljem, da se iznađu najbolji načini kako zaštititi ljude i materijalna dobra, Procjenom ugroženosti područja Općine došlo se do zaključka da je žurno i neophodno osnivanje odgovarajućih struktura zaštite i spašavanja, odnosno **Službi za zaštitu i spašavanje**.

5.2. Potrebe za organiziranjem i opremanjem snaga/službi zaštite i spašavanja

Kao prioritet ističem potrebu za osnivanjem, zakonom predviđenih društvenih struktura koje mogu preuzeti ulogu odgovarajuće Službe, kao što su:

5.2.1. Služba za spašavanje iz ruševina

Djelovanje u uvjetima nastanka potresa, poplava, požara i znatnijih rušenja objekata za stanovanje i okupljanje ljudi, odnosno spašavanje ljudi i materijalnih dobara zatrpanih u ruševinama, predstavlja glavni vid aktivnosti glede kojega se u zaštiti i spašavanju predlaže osnivanje ove službe.

U Općini bi trebalo organizirati **službu za spašavanje iz ruševina**, utemeljenu u postojećim gospodarskim subjektima ili drugim pravnim i/li fizičkim osobama čija je osnovna djelatnost iz oblasti građenja.

5.2.2. Služba za spašavanje na vodi i pod vodom

Zbog relativno razvijene hidrološke mreže u Općini ukazana je potreba za angažiranjem specijaliziranih timova za podvodne aktivnosti u okviru potrage, pronalaženja i spašavanja nastradalih u prometu, velikog broja suicida i nesretnih utapanja u vodotocima. Osim toga, ovim bi se putem uvezale i zajedničke obveze tijela vlasti, javnih poduzeća koja upravljaju vodnim dobrima i ostvarivanja zaštitne i spasilačke funkcije na mnogobrojnim uređenim i neuređenim kupalištima i na koncu, za potrebe spašavanja ljudi i materijalnih dobara u uvjetima prirodne nesreće.

U tom smislu, naglašavamo kako Uprava civilne zaštite ŽZH ima potpisan Ugovor sa Športsko ronilačkim ekološkim klubom „Vidra“ koja je ujedno **županijska Služba za spašavanje na vodi i pod vodom**, čime je prihvatila i obvezu za spašavanje na vodi i pod vodom.

5.2.3. Služba za zaštitu i spašavanje od požara

Na području Općine imamo **profesionalnu vatrogasnu postrojbu** koja je

u sastavu Službe civilne zaštite. Osnovana je i djeluje i dobrovoljno vatrogasno društvo koje treba popuniti stručno osposobljenim ljudstvom, materijalno – tehničkim sredstvima i odgovarajućom opremom. Na taj način bi profesionalna vatrogasna postrojba zaista i bila „interventna“, za djelovanje na cijelom prostoru Općine, a po potrebi i na području drugih općina. Sukladno važećem Sporazumu sa Republikom Hrvatskom, gore navedene postrojbe mogle bi po potrebi djelovati i na teritoriju RH, u akcijama zaštite i spašavanja od požara.

5.2.4. Služba za spašavanje s visina i iz dubina

Općina obiluje brdskim područjima, terenima za lov i izletištima gdje se, u slučaju pojedinačnih ili grupnih nesreća izazvanih potresima, olujnim nevremenom i sl. ili u slučaju katastrofa (pad aviona), može vršiti organiziranje, potragu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara, isključivo angažiranjem specijaliziranih postrojbi civilne zaštite.

To se osobito odnosi na nepristupačna brdska područja, podzemne jame i sl., a također, akcija se može izvoditi spašavanjem ljudi s visokih zgrada, u slučaju požara, urušavanja, pokušaja suicida i sl.

Uprava za civilnu zaštitu ŽZH je sa GSS-ovima sa područja ŽZH potpisala Ugovore, te su GSS-ovi postali **županijska Služba za spašavanje s visina**. U kvalitetno rješavanje ovakvih nesreća mogu se uključiti i druga amaterska društva i udruge građana: planinari, alpinisti, gorani, izviđači, lovci, speleolozi i dr.

5.2.5. Služba za RKB zaštitu

1. Utemeljenje službe je moguće u strukturi **Zavoda za javno zdravstvo Županije**;
2. Potreba za ovom službom se nameće zbog: onečišćenja okoliša i ugrožavanje ljudi i uvjeta za život;
3. Na ovome planu moguće je dobiti i odgovarajuću potporu međunarodne zajednice u opremanju i obučavanju,

preko njezinih struktura koje se već nalaze na području BiH.

5.2.6. Jedinica opće namjene

5.3. Zaključci

1. U uvjetima suvremenog načina života koji donosi nove rizike i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća po ljude i materijalna dobra, nameće se potreba osnivanja navedenih službi zaštite i spašavanja.

6. FINANCIRANJE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

6.1. Sustavno financiranje zaštite i spašavanja u Federaciji BiH

Donešenjem Zakona o zaštiti i spašavanju u Federaciji BiH, utvrđen je osnovni okvir financiranja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i način raspodjele prikupljenih financijskih sredstava.

Prema članku 179. Zakona o zaštiti i spašavanju, financiranje se ostvaruje iz sljedećih izvora:

1. Proračuni Federacije BiH, županija i općina;
2. Sredstva pravnih osoba;
3. Osiguranja;
4. Dragovoljni prilozi;
5. Međunarodna pomoć – donacije;
6. Drugi izvori utvrđeni ovim i drugim zakonom.

U članku 180. istog Zakona predviđeno je izdvajanje, odnosno plaćanje posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u visini od 0,5% od neto plaća svih uposlenih u gospodarskim društvima

kao i građani koji obavljaju samostalnu djelatnost.

Zakonom o zaštiti i spašavanju i Naputkom o načinu obračunavanja i uplati posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća Federalnog ministarstva financija, regulirane su obveze svih poreznih obveznika i utvrđen je omjer pripadanja ovih sredstava:

1. 20 % pripada Federaciji BiH i služe isključivo za namjene iz članka 182. toč. 2. – 5. Zakona;
2. 30 % županiji i služe isključivo za namjene iz članka 183. toč. 2. – 6. Zakona;
3. 50 % općini u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz članka 184. Zakona.

6.2. Zaključci

1. Prethodne analize i konstatacije upućuju na to, da i pored velikih poteškoća u konsolidaciji političkih, ekonomskih, sigurnosnih i drugih pitanja državne strukture, postoji formalno – pravna pretpostavka dostupnosti finansijskih sredstava, iako je njihova prihodovna osnovica dosta slaba u odnosu na potrebe uspostave organizacije i funkcija elemenata sustava zaštite i spašavanja, otklanjanja i saniranja posljedica od prirodnih i drugih nesreća.
2. Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu članka 180. Zakona, transparentnog izvršenja proračuna po ovim stavkama na svim razinama vlasti, potrebno je primijeniti "Odluku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po temeljem posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća" ("Službene novine F BiH", broj: 46/05 i 61/07).
3. Sredstva ostvarena temeljem članka 180. Zakona, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne

namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 179. Zakona.

4. Prevencija u zaštiti i spašavanju na razini Općine treba biti finansijski predviđena u okviru redovitog planiranja proračuna za potrebe osnovne djelatnosti, usuglašeno s prioritetima Godišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja zaštite i spašavanja u Općini.
5. Sredstva posebne naknade, treba planirati kroz programe zaštite i spašavanja i realizirati u okvirnom omjeru:
  - a. 20 % za učešće u provođenju preventivnih mjera;
  - b. 30 % za opremanje struktura civilne zaštite;
  - c. 40 % za hitne mjere i pomoć za saniranje šteta;
  - d. 10 % za obuku struktura civilne zaštite (povjerenika, službi, uprava, stožera, službi za zaštitu i spašavanje, postrojbi civilne zaštite i pučanstva).
1. Program razvoja zaštite i spašavanja čini temelj za obveznu izradu godišnjih planova u provedbi razvojnih mjera za postizanje spremnosti sustava zaštite i spašavanja;
2. Sukladno propisima namjenski vršiti trošak prikupljenih sredstava.

7. OBUČAVANJE I OSPOSOBLJAVANJE ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

Da bi sustav civilne zaštite u Općini bio učinkovit i svrsishodan potrebno je stožere, službe i postrojbe civilne zaštite opremiti i obučiti sukladno procijenjenom riziku opasnosti od prirodnih i drugih nesreća.

7.1. Zaključci

1. Prema trenutačnoj situaciji, obučenost i osposobljenost ne odražava pozitivnu referencu spremnosti za odgovor na nesreće, već je indikator za zaokret prema mijenjanju i unaprjeđenju stanja.
2. Za potrebe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja temeljem članka 165. Zakona o zaštiti i spašavanju, osnovan je Federalni centar za obuku.
3. Federalna uprava civilne zaštite će izraditi takve fleksibilne, prihvatljive nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite, drugih snaga zaštite i spašavanja i civilnog stanovništva, metodologiju ocjenjivanja obuke (u svrhu procjene uspješnosti obuke) i na osnovu toga Strategiju razvoja sustava obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite i civilnog stanovništva u Federaciji BiH.

D. ZAVRŠNE NAPOMENE

5. NEVLADINE ORGANIZACIJE (NVO) U ŽZH

Na prostoru ŽZH postoji i djeluje više nevladinih organizacija i udruga građana koje sudjeluju u poslovima: nadgledanja, osiguranja veza, poduzimanja preventivnih mjera, sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja posljedica u slučaju nesreća, edukacija pučanstva, kao što su:

1. Crveni križ je nevladina organizacija koja je prihvatila principe Međunarodnog Crvenog križa, a svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom, statutom i drugim aktima kojima je ova djelatnost utvrđena.

Suraduje sa svim vladinim i nevladinim organizacijama uključenim u odgovore na katastrofu i u tom smislu razvija vlastitu strukturu djelovanja, upravljanja, suradnje i koordinacije.

Crveni križ angažira osobe iz različitih profesija kako bi sutra u slučaju prirodne i druge nesreće mogle kvalitetno i pravodobno odgovoriti za sve ono što je u tradiciji i domeni Crvenog križa.

2. Savez radio – amatera je nevladina organizacija koja se uključuje u osiguranje sustava veza za sve strukture koje sudjeluju u prevenciji sprječavanja katastrofa,
3. Vatrogasni savez je udruga profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih društava koji se bavi prevencijom, obukom, sprječavanjem i otklanjanjem opasnosti od požara,
4. Karitas,
5. Ronilački klub,
6. Gorska služba spašavanja,
7. Planinarsko društvo,
8. Lovačka društva,
9. Ribarska društva,
10. Izviđački savez.

6. MEĐUNARODNA SURADNJA NA PODRUČJU ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Općina Ljubuški u okviru ŽZH na međunarodnome planu ostvaruje suradnju u okviru projekata koje vode odgovarajuće Međunarodne organizacije u provedbi pojedinih aneksa Daytonskog mirovnog sporazuma, a prije svega na planu pripremanja, osposobljavanja struktura i snaga za sudjelovanje u akcijama zaštite od požara na otvorenome prostoru.

U tome smislu, preko Federalne uprave civilne zaštite, ostvarena je intenzivna suradnja u okviru projekta DPPI (Inicijativa za prevenciju prirodnih nesreća), sa odgovarajućim strukturama Republike Hrvatske.

Općina Ljubuški će nastaviti ostvarivati suradnju, prije svega sa drugim lokalnim

zajednicama sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, Sporazumu o suradnju u ostvarivanju zadataka civilne zaštite, kojega su potpisale Federalna uprava civilne zaštite i Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske, Sporazuma između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Hrvatske o suradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa.

PRILOZI:

1. Karta Bosne i Hercegovine, Federacija BiH

Karta Bosne i Hercegovine, Federacija BiH

2. Karta Bosne i Hercegovine, ŽZH, Općina

3. Karta ŽZH (s općinama)

Karta Zapadnohercegovačka županija (s općinama)

4. Hidrološka mreža u BiH i ŽZH (Orientacija po vodnim slivovima)

Hidrološka mreža u Bosni i Hercegovini i Županiji

Orientacija po vodnim slivovima

LEGENDA:

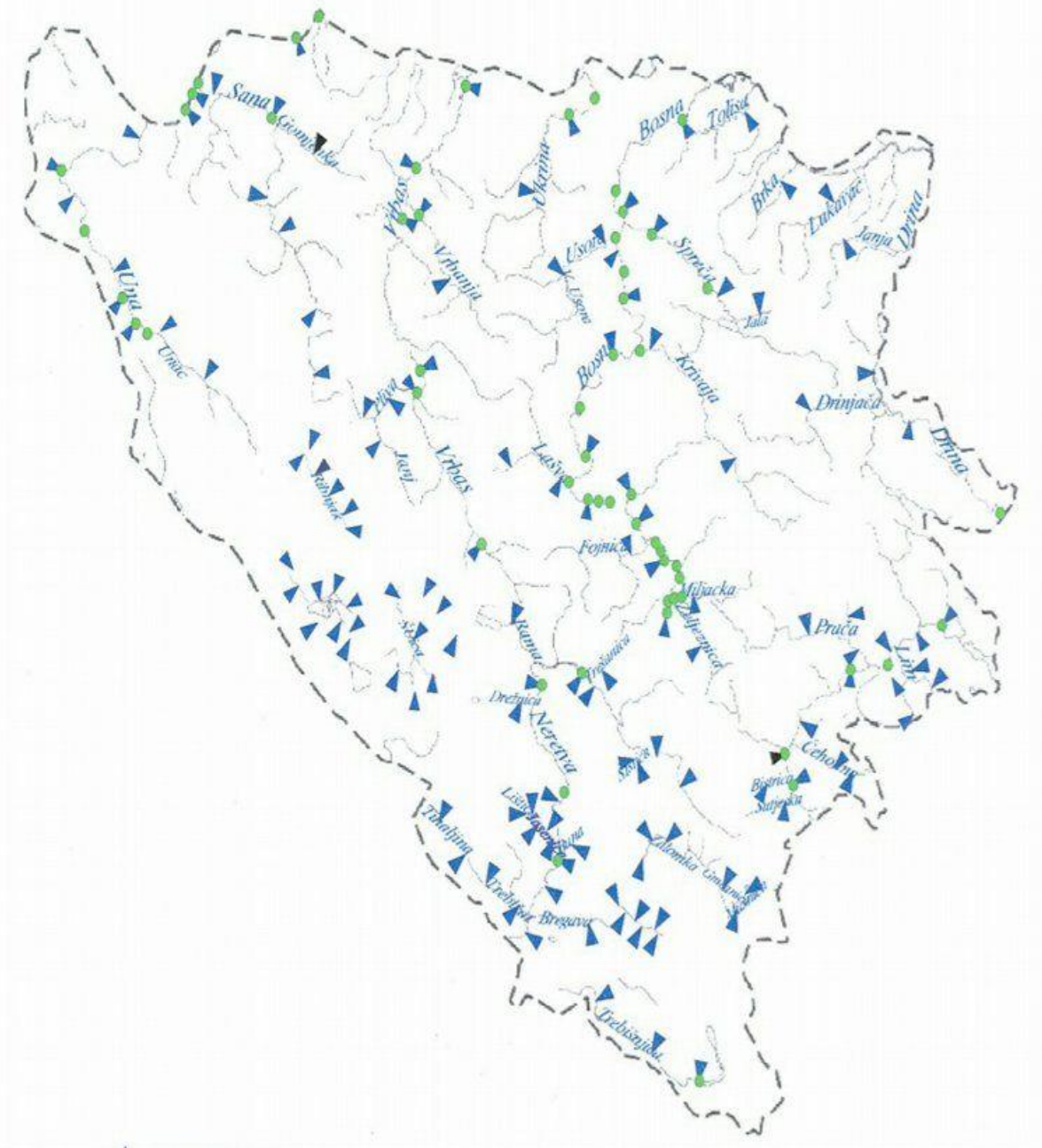
- OSOBLJE ZA NADZOR VODOSTAJA
- ZABILJEŽENI VODOSTAJ
- AUTOMATSKA STANICA (MJERENJE PROTOKA KOLIČINE VODE)
- AUTOMATSKA STANICA SA TELEPRIJENOSOM (KOLIČINE I KVALITETA VODE)
- PROFIL KVALITETA VODE

5. Hidrološka mreža u BiH i ŽZH (Raspored vodnih potencijala)

Hidrološka mreža u Bosni i Hercegovini i Županiji

Raspored vodnih potencijala

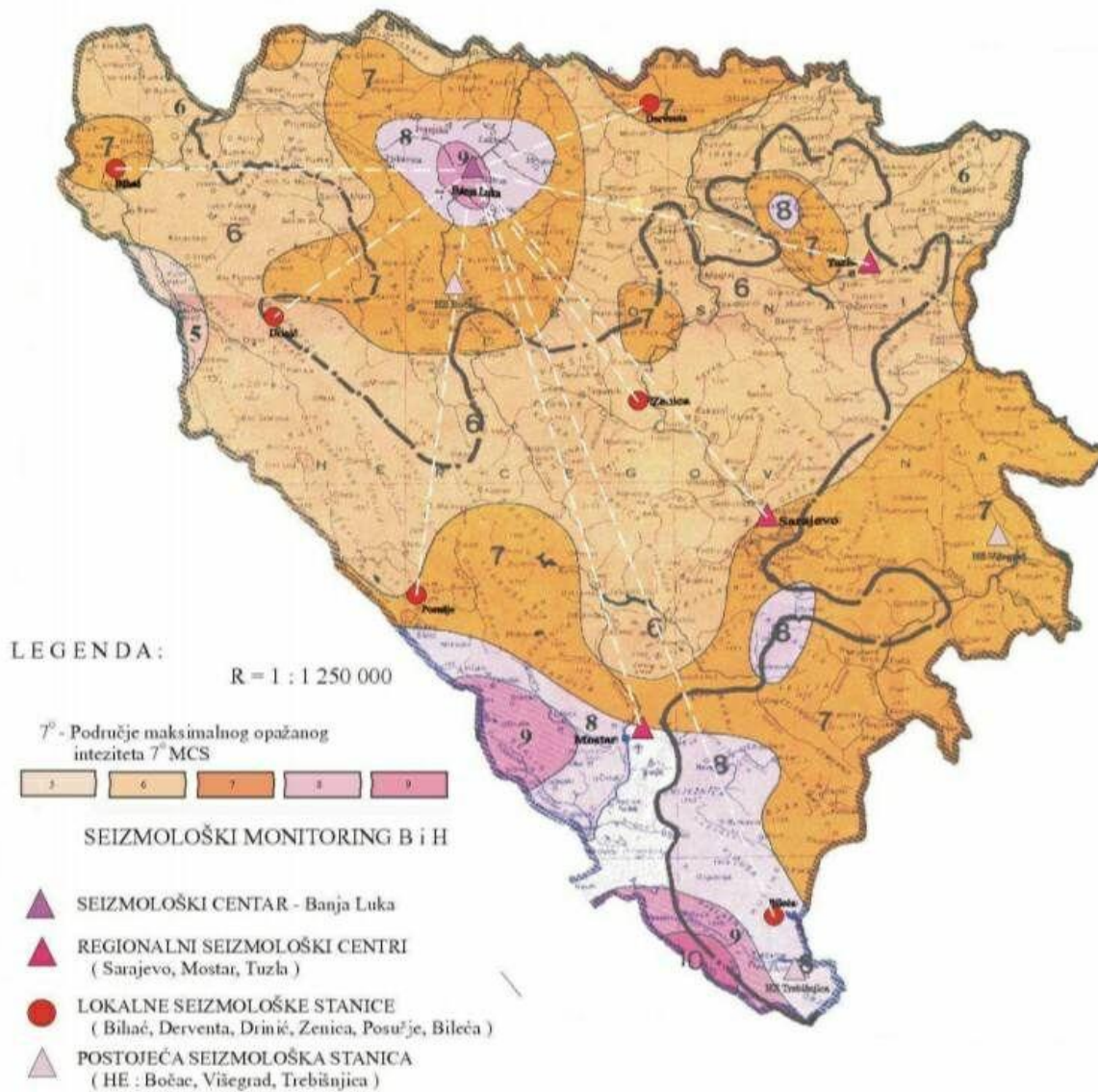

6. Seizmološka karta Bosne i Hercegovine

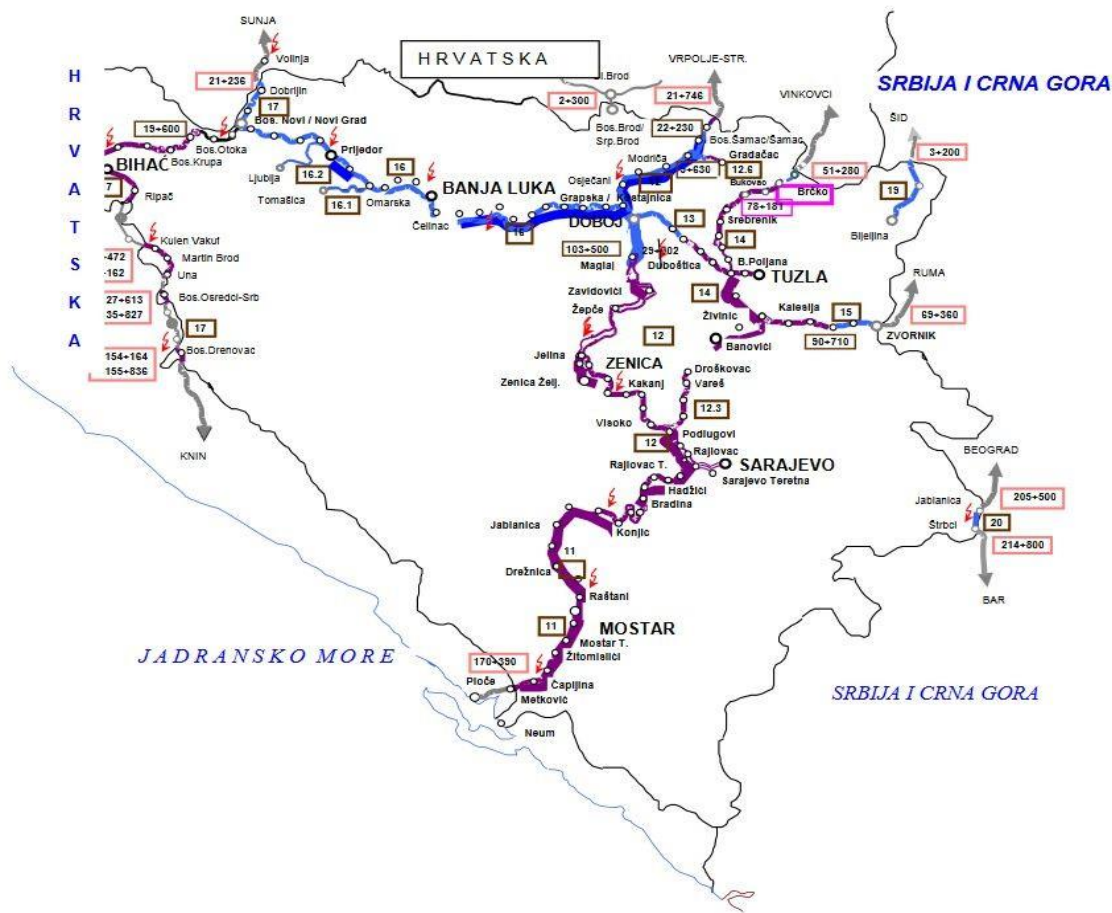
Seizmološka karta Bosne i Hercegovine

SEIZMOLOŠKA KARTA BOSNE I HERCEGOVINE

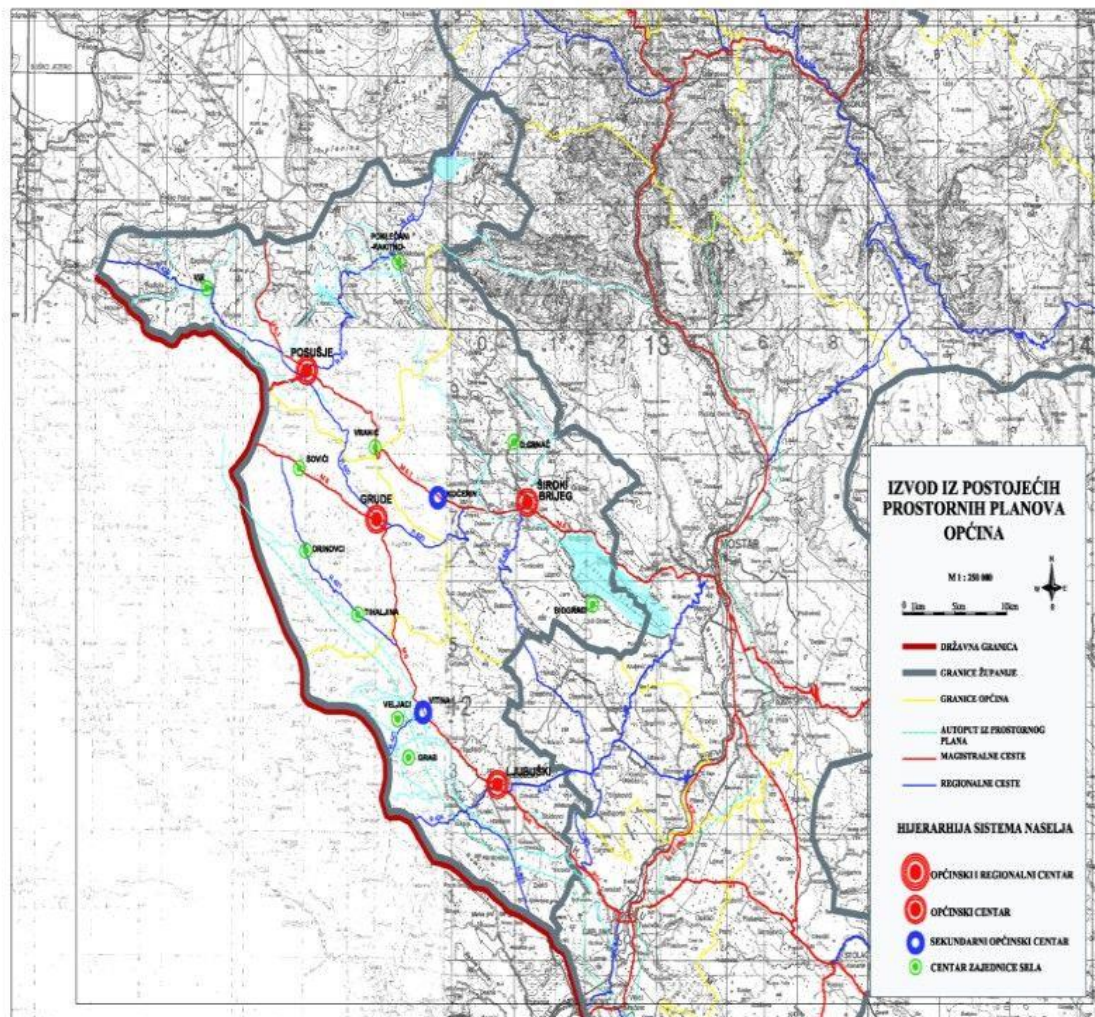
7. Željeznička mreža u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH

Željeznička mreža u BiH, Federaciji BiH, Županiji

8. Izvod iz postojećih planova općina ŽZH

Izvod iz postojećih prostornih planova općina/grada u ŽZH

SADRŽAJ**OPĆINSKO VIJEĆE LJUBUŠKI**

- 061 ODLUKA o usvajanju Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Ljubuški za razdoblje 2018. - 2023. god. 199**

OPĆINSKI NAČELNIK

- 062 ZAKLJUČAK o Procjeni ugroženosti područja općine Ljubuški od prirodnih i drugih nesreća 307**

**IZDAJE OPĆINSKO VIJEĆE
LJUBUŠKI**

**Stručna služba Općinskog vijeća
Trg dr. Franje Tuđmana 1**

UREDILA Vjerica Vukojević

PRETPLATA na telefon 835-503

fax 833 - 810